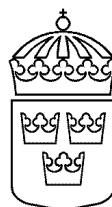

Protokoll
1995/96:41

Riksdagens protokoll 1995/96:41

Tisdagen den 19 december

Kl. 09.00 – 22.58

Manifestation mot rasism

Rinkeby kids under ledning av Eric Bibb sjöng först ”We have a dream”.

(Applåder)

Rinkeby kids är en barnkör som skriver och sjunger egna sånger om fred och vänskap.

TALMANNEN

Ärade ledamöter! På Folkens Museum Etnografiska avtäcktes i fredags ett minnesmärke av konstnären Lenke Rothman. Minnesmärket är i form av ett utsnitt av järnvägsspåret i Auschwitz–Birkenau. Det var här hon själv steg av tåget, 15 år gammal, en regnig natt 1944 tillsammans med sin mor och sina sju yngre syskon. De förintades alla omedelbart vid ankomsten, tillsammans med tusentals andra. Alla, utom Lenke Rothman och en av hennes bröder.

”Varje ny generation har möjligheten att välja, att inte upprepa föregående generationers missgärningar”, lyder Lenke Rothmans maning till oss i dag.

Detta år 1995 har varit det år då vi tvingats till många plågsamma minnen. Detta år 1995 är det 50 år sedan krigsslutet, men det är också 50 år sedan koncentrationslägrens fasor blottades, 50 år sedan mänsklighetens beredskap till ofattbar grymhet, ja ondska, blev uppenbar med iskall skärpa. Det är mänskligt att vilja glömma, att gömma undan vetenskapen om människans mörka sidor. Men i dag vet vi att detta är en farlig väg.

Skall vi lyckas stärka demokratins värden och respekten för de mänskliga rättigheterna är det nödvändigt att vi håller minnena levande. Vi måste alla skapa oss egna minnesmärken också för det ohyggliga. Det är vårt ansvar – endast så har vi möjlighet att med Lenke Rothmans ord ”välja att inte upprepa föregående generationers missgärningar”.

Demokrati och respekt för alla människors lika värde är inte en gång för alla givna. De går inte utan ansträngningar i arv till dem som kommer efter oss. Det är värden som måste erövrats och försvaras av varje ny generation. Vi, som har erfarenhet av en annan tid, har ett stort ansvar för att så sker. Vi är skyldiga våra barn och framtiden att göra mänsklighetens missgärningar i det förgångna levande. Det finns tecken

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

i vår tid på att detta uppdrag inte tagits på tillräckligt allvar, att vi inte varit nog tydliga.

Detta är särskilt allvarligt nu, när vi lever i en tid då många människor utsätts för stora påfrestningar, också i vårt land. Vi vet av erfarenhet från historien att demokratin i tider av ekonomisk kris och arbetslöshet behöver alldeles särskilt skydd. Det är nu viktigare än någonsin att ungdomar återfår tron på sig själva och sin framtid. Om inte, lämnar vi öppet för destruktiva strömningar, för våld, för främlingsfientlighet.

Vi vet att ofred och otrygghet är många människors lott på vår jord. Vi har fått erfara att detta också gäller människor i vår alldeles omedelbara närhet, här i vårt land, som utsätts för hot om våld och kränkande behandling. Vi vet att det mitt ibland oss finns människor, också unga människor, som öppet förnekar alla människors lika värde och som är beredda till avskyvärda övergrepp.

Vetskapen om detta lär oss att vi inte fullt ut klarat vårt uppdrag – att hindra ondskan att växa. Vi lär oss att vi ännu har mycket att uträtta. Tystnaden kan aldrig vara vårt vapen. Vår kamp sker genom att öppet och enat ta avstånd från alla yttringar av främlingsfientlighet, våld och antihumanism. Det gör vi här i dag tillsammans i stor enighet. Men framför allt gör vi det varje dag av vårt liv som förtroendevalda, som föräldrar, som föreningsaktiva, som medmänniskor.

Det är vårt viktigaste uppdrag – att alltid i ord och i vår gärning ta avstånd från våld och rasism och försvara alla människors rätt till ett fritt och värdigt liv.

När de som själva kan vittna om vad som en gång hände tystnar, är vi skyldiga att tala. Så hedrar vi minnet av dem som berövades livet då. Så hindrar vi att missgärningar upprepas i dag. Så skapar vi med Lenke Rothmans ord ”en tillväxt i medmänsklighet, ett nytt spår för livet”.
(Applåder)

Till slut sjöng kören ”Rinkeby, världens by” och ”Freedom is the colour of love”.
(Applåder)

TALMANNEN

Låt mig framföra riksdagens varma tack till Rinkeby kids, som hjälpte oss att göra detta till en stund av både allvar och gemenskap. Vi ber er ta med er våra hälsningar med önskan om en god jul och ett gott nytt år till era kamrater, föräldrar och vänner i ”Världens by”. Tack skall ni ha!

1 § Ny riksdagsledamot

Talmannen meddelade att enligt protokoll från Riksskatteverket hade till ny riksdagsledamot för Västernorrlands läns valkrets den 18 december 1995 utsetts *Mona Ritzén* (m) efter Göran R Hedberg.

2 § Avsägelse

Prot. 1995/96:41
19 december

Talmannen meddelade att *Mona Ritzén* (m) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen för Västernorrlands läns valkrets.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 13 december.

4 § Meddelande om statistiska uppgifter om riksdagsarbetet

Talmannen meddelade att statistiska uppgifter om riksdagsarbetet delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 1995/96:39

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1995/96:39, framställd av Ingrid Näslund angående uppehållstillstånd på humanitär grund, får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom föreskrivna fyra veckor.

Skälet härtill är riksdagens juluppehåll.

Jag ber därför att få besvara interpellationen torsdagen den 25 januari 1996.

Stockholm den 14 december 1995

Leif Blomberg

6 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 18 december

FiU5 Ett nytt utjämningssystem för kommuner och landsting, m.m.

Mom. 1 (utformningen av propositionens lagförslag)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 2 (utgångspunkter för ett nytt utjämningssystem)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Votering:
233 för utskottet
76 för res. 2
4 avstod
36 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 148 s, 22 c, 17 fp, 19 v, 16 mp, 11 kds
För res. 2: 73 m, 1 c, 1 fp, 1 kds
Avstod: 4 fp
Frånvarande: 13 s, 7 m, 4 c, 4 fp, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 3 (utjämningsbidrag och utjämningsavgift)

1. utskottet
2. res. 3 (fp)
3. res. 4 (kds)
Förberedande votering:
22 för res. 3
11 för res. 4
284 avstod
32 frånvarande
Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:
210 för utskottet
21 för res. 3
88 avstod
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 149 s, 4 m, 23 c, 18 v, 16 mp
För res. 3: 21 fp
Avstod: 1 s, 70 m, 4 fp, 1 v, 12 kds
Frånvarande: 11 s, 6 m, 4 c, 1 fp, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 7 (ändrat system för återbetalning av mervärdesskatt till kommuner och landsting)

1. utskottet
2. res. 10 (v, mp)
Votering:
262 för utskottet
36 för res. 10
12 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 149 s, 59 m, 23 c, 20 fp, 11 kds
För res. 10: 1 fp, 19 v, 16 mp
Avstod: 8 m, 4 fp
Frånvarande: 12 s, 13 m, 4 c, 1 fp, 3 v, 2 mp, 4 kds

Mom. 13 (den kommunala sektorns ekonomiska utrymme)

1. utskottet

2. res. 15 (v)

Votering:

294 för utskottet

19 för res. 15

5 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 73 m, 23 c, 21 fp, 15 mp, 12 kds

För res. 15: 19 v

Avstod: 1 m, 4 fp

Frånvarande: 11 s, 6 m, 4 c, 1 fp, 3 v, 3 mp, 3 kds

Prot. 1995/96:41

19 december

Mom. 16 (kommunal verksamhet och valfrihet)

1. utskottet

2. res. 19 (m, fp, kds)

Votering:

209 för utskottet

108 för res. 19

4 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 23 c, 18 v, 16 mp, 1 kds

För res. 19: 75 m, 22 fp, 11 kds

Avstod: 3 fp, 1 v

Frånvarande: 10 s, 5 m, 4 c, 1 fp, 3 v, 2 mp, 3 kds

Fanny Rizell (kds) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU6 Registerbaserad folk- och bostadsräkning år 2000 m.m.

Mom. 1 (registerbaserad folk- och bostadsräkning år 2000 m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, mp, kds)

Votering:

202 för utskottet

117 för res. 1

1 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:41
19 december

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 10 m, 21 c, 19 v, 1 mp

För res. 1: 65 m, 26 fp, 14 mp, 12 kds

Avstod: 1 c

Frånvarande: 10 s, 5 m, 5 c, 3 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU15 Vissa mindre ändringar i kommunalskattelagen, m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU16 Beskattning av utländska kapitalförsäkringar

Mom. 1 (förmögenhetsbeskattning av utländska kapitalförsäkringar)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (m, fp)

Votering:

217 för utskottet

103 för res. 1

2 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 23 c, 19 v, 16 mp, 11 kds

För res. 1: 76 m, 26 fp, 1 kds

Avstod: 2 s

Frånvarande: 11 s, 4 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Kristina Nordström och Inger Segelström (båda s) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Holger Gustafsson (kds) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 2 (kontrolluppgifter)

1. utskottet

2. res. 2 i motsvarande del (m, fp, kds)

Votering:

208 för utskottet

114 för res. 2

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 23 c, 19 v, 16 mp

För res. 2: 76 m, 26 fp, 12 kds

Frånvarande: 11 s, 4 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Kristina Nordström (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Mom. 4 (övriga frågor)

1. utskottet

2. res. 4 i motsvarande del (m)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:41

19 december

Fel! Okänt

växelargument.

SkU17 Vissa punktskatte- och tullfrågor

1. utskottets hemställan

2. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till

res. (m)

Votering:

243 för utskottet

78 för res.

2 avstod

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 22 c, 24 fp, 19 v, 16 mp, 11 kds

För res.: 76 m, 1 fp, 1 kds

Avstod: 1 c, 1 fp

Frånvarande: 10 s, 4 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

SkU18 Skatt på naturgrus

Mom. 1 (avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

245 för utskottet

76 för res. 1

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 22 c, 26 fp, 19 v, 16 mp, 12 kds

För res. 1: 76 m

Frånvarande: 11 s, 4 m, 5 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 4 (skattenivån)

1. utskottet

2. res. 3 i motsvarande del (mp)

Votering:

245 för utskottet

16 för res. 3

60 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 16 m, 22 c, 26 fp, 18 v, 12 kds
För res. 3: 16 mp
Avstod: 60 m
Frånvarande: 10 s, 4 m, 5 c, 4 v, 2 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU19 Skatteregler med anledning av nya årsredovisningslagar, m.m.

Mom. 2 (skattefrihet för viss utdelning från bankaktiebolag)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:

245 för utskottet

75 för res.

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 23 c, 26 fp, 19 v, 16 mp, 12 kds

För res.: 75 m

Frånvarande: 12 s, 5 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SkU21 Trädgårdsnäringen och handläggningen av energibeskattningen

Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU11 Hemlig kameraövervakning

Mom. 1 (hemlig kameraövervakning)

1. utskottet

2. res. 1 (v, mp)

3. res. 2 (fp)

Förberedande votering:

38 för res. 1

27 för res. 2

257 avstod

27 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

262 för utskottet

39 för res. 1

21 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 150 s, 75 m, 23 c, 2 v, 12 kds
För res. 1: 6 fp, 17 v, 16 mp
Avstod: 1 m, 20 fp
Frånvarande: 11 s, 4 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 2 (den parlamentariska kontrollen)

1. utskottet

2. res. 3 (fp)

Votering:

265 för utskottet

58 för res. 3

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 76 m, 23 c, 3 v, 12 kds

För res. 3: 26 fp, 16 v, 16 mp

Frånvarande: 10 s, 4 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 3 (lagteknisk utformning)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

264 för utskottet

59 för res. 4

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 76 m, 23 c, 1 fp, 1 v, 12 kds

För res. 4: 25 fp, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 10 s, 4 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 4

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 5 (fortsatt giltighet av 1952 års lag)

1. utskottet

2. res. 5 (v, mp)

Votering:

288 för utskottet

34 för res. 5

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 75 m, 23 c, 26 fp, 1 v, 12 kds

För res. 5: 18 v, 16 mp

Frånvarande: 10 s, 5 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

SoU9 Spris fortsatta verksamhet

Mom. 1 (avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:

246 för utskottet

77 för res.

26 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 1 m, 23 c, 26 fp, 17 v, 16 mp, 12 kds

För res.: 75 m, 2 v

Frånvarande: 10 s, 4 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 2 och 3

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU8 Lag om byggande av järnväg

Mom. 2 (miljökonsekvensbeskrivningar)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

305 för utskottet

16 för res. 2

1 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 75 m, 23 c, 26 fp, 19 v, 12 kds

För res. 2: 16 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 10 s, 5 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 4 (domstolsprövning av beslut om järnvägsplaner)

1. utskottet

2. res. 4 (m)

Votering:

245 för utskottet

76 för res. 4

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 23 c, 26 fp, 19 v, 16 mp, 12 kds

För res. 4: 76 m

Frånvarande: 12 s, 4 m, 4 c, 3 v, 2 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU9 Funktionshinderades tillgång till teletjänster
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:41
19 december

TU10 Vissa säkerhets- och miljökrav på fritidsbåtar
Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU11 Vägverkets produktionsdivision
Mom. 1 (Vägverkets produktionsdivision)

1. utskottet

2. res. 1 (m, c, fp)

Votering:

186 för utskottet

131 för res. 1

1 avstod

31 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 2 c, 1 fp, 19 v, 16 mp

För res. 1: 76 m, 21 c, 22 fp, 12 kds

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 13 s, 4 m, 4 c, 2 fp, 3 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 9.51 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 10.00 då statsminister Ingvar Carlsson skulle lämna information om Europeiska rådets möte.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 10.00.

7 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte

Information från regeringen om Europeiska rådets möte

Anf. 1 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Det europeiska rådets möte i Madrid den 15–16 december utgjorde avslutningen på ett mycket framgångsrikt spanskt ordförandeskap i den europeiska unionen. Rådet fattade en rad för Sverige och Europa mycket viktiga beslut, bl.a. om sysselsättningen, den europeiska gemensamma valutan, EU:s utvidgning och regeringskonferensen 1996.

Kampen mot arbetslöshet och för ökad tillväxt och sysselsättning fick en central roll under toppmötet. I inledningen till toppmötesdekla-

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

rationen slås fast att det huvudsakliga sociala, ekonomiska och politiska målet för den europeiska unionen och dess medlemsstater är att skapa nya arbeten.

Madridmötet har ytterligare konkretiserat och utvecklat både en gemensam strategi och gemensamma mål för medlemsländernas arbete. På fyra sidor i slutsatserna från mötet redovisas på ett detaljerat sätt hur detta bör ske. Man kan i texten utläsa ett tydligt genomslag för det nordiska synsättet på arbetsmarknadspolitiken som en del i den ekonomiska politiken. Satsningar på aktiv arbetsmarknadspolitik, miljö och utbildning lyfts fram. Dessutom redovisas höjda ambitioner vad gäller bl.a. ungdomars inträde på arbetsmarknaden och åtgärder för att förhindra långtidsarbetslöshet.

Från svensk och nordisk sida drev vi i Madrid kraftfullt att uppföljningen av de nationella sysselsättningsprogrammen skall bedrivas lika effektivt som arbetet med konvergenskriterierna. Genom toppmötets beslut etableras nu regelbundna former för uppföljning av de nationella programmen. Därmed skapas ett forum där finans- och arbetsmarknadsministrarna löpande och gemensamt kan värdera hur de olika metoder som varje land valt i kampen mot arbetslösheten lever upp till unionens gemensamma mål för sysselsättningspolitiken. Detta är ett viktigt steg i strävan att gå vidare i kampen mot arbetslösheten.

Vid Cannesmötet i juni gjordes ett genombrott i försöken att få gehör för att studera möjligheten att bättre samordna den ekonomiska politiken och strukturpolitiken i syfte att bl.a. kunna möta kommande lågkonjunkturer med gemensamma insatser. Från Madridmötet finns nu ett uppdrag till kommissionen att fortsätta arbetet på detta område. Vi kommer från regeringens sida att aktivt följa arbetet med den rapport som nu är beställd till toppmötet i december nästa år i Dublin.

Den fråga som fick mest uppmärksamhet under toppmötet var EMU och de beslut om den gemensamma valutan som fattades. Det s.k. referensscenariot, dvs. tidtabell och regler för övergången till den gemensamma valutan, kunde i huvudsak antas. Namnet på den valutan blir som bekant euro.

Viktiga klarlägganden om tidtabellen gjordes. Under 1996 kommer kommissionen att ingående studera vilka relationer som bör gälla mellan de länder som kommer att delta i EMU:s tredje fas och dem som står utanför. Förhoppningsvis kan riktlinjerna för dessa förhållanden fastställas senast vid halvårsskiftet 1997. Detta skulle i sin tur ge ett viktigt underlag för vårt nationella beslut om deltagande av denna riksdag under hösten 1997. Tidpunkten för beslut om vilka länder som kvalificerat sig för deltagande i den tredje fasen fastställdes av Madridmötet till början av 1998, något som den svenska regeringen stödde.

Jag är mycket tillfredsställd över att EU:s utvidgning av toppmötet slogs fast som både en politisk nödvändighet och en historisk möjlighet för Europa. Detta var en av den svenska regeringens viktigaste frågor inför Madridmötet.

Vi har också varit angelägna om att förhandlingsprocessen skall kunna inledas samtidigt för alla kandidatländer. Också där är jag nöjd

med resultatet. Likabehandlingen av alla ansökarländer har tydligt markerats. I slutsatserna från mötet sägs också att målsättningen är att den inledande förhandlingsfasen för samtliga länder skall kunna sammanfalla med den som redan bestämts för Cypern och Malta. Från det möte med ansökarländerna som ägde rum under toppmötets andra dag noterar jag att dessa var mycket nöjda med uttalandet.

Det var inte avsikten att toppmötet skulle diskutera de sakfrågor som skall behandlas av den kommande regeringskonferensen. Den svenska regeringens målsättning inför Madridmötet var att få till stånd en samsyn kring den breda ansats inför konferensen som rapporten från Reflexionsgruppen ger uttryck för. Här kan jag konstatera en fullständig framgång för detta synsätt. Förhandssignalerna om att vissa länder önskade en mer insnävad dagordning bekräftades inte vid toppmötet.

När regeringskonferensen formellt inleds i slutet av mars i Turin bör det vara möjligt att få till stånd en bred diskussion om hur unionen bör förändras för att bli bättre rustad att ta sig an stora frågor som sysselsättning, miljö m.m. Jag noterar också med glädje att vi fick gehör för vårt förslag om att information löpande skall lämnas under regeringskonferensens gång till EES-länderna inklusive Norge och Island.

I de fyra viktigaste frågorna på toppmötet – sysselsättningen, EMU, utvidgningen och regeringskonferensen – anser jag således att resultatet av toppmötet var mycket tillfredsställande.

Låt mig också kort kommentera några övriga beslut från mötet.

På svenskt förslag innehåller slutsatserna från toppmötet ett särskilt avsnitt om Östersjösamarbetet. Kommissionen uppmanas att presentera en ny rapport om EU:s Östersjöstrategi till det regeringschefsmöte som jag inbjudit till i Visby i maj nästa år.

Ett särskilt avsnitt om jämställdhetsarbetet återfinns i slutsatserna. Den här gången behövde vi inte från svensk sida särskilt insistera på att så skulle vara fallet, vilket jag ser som ett litet men betydelsefullt tecken på att frågans vikt blir mer och mer accepterad.

Genom att det europeiska rådet godkände en rapport från en expertgrupp om narkotikafrågor har för första gången ett indirekt uttalande mot knarkliberalisering gjorts från högsta nivå inom EU.

I viktiga utrikespolitiska frågor, bl.a. situationen i f.d. Jugoslavien och Ryssland, gjordes gemensamma uttalanden.

Det finns också några områden där jag inte är fullt tillfredsställd med resultatet av toppmötet. Tyvärr ansåg sig Storbritannien ännu inte redo att acceptera vare sig utökad kompetens för EU-domstolen rörande Europokonventionen eller EU:s handlingsprogram mot rasism och främlingsfientlighet. Vidare var det beklagligt att frågan om koldioxidskatt ännu inte ansågs redo för någon ingående diskussion.

På detta mitt sista EU-toppmöte fann jag också anledning att väcka tanken på hur diskussionerna på toppmötena skulle kunna bli mer folkligt förankrade.

Jag drog en parallell med de stora konferenser som FN anordnat om miljö, social utveckling och kvinnofrågor och pekade på den viktiga roll som frivilligorganisationerna spelat för att berika diskussionerna på

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

dessas toppmöten. Som bekant har Marit Paulsen nyligen fört fram sådana idéer i en artikel i Dagens Nyheter. Jag framlade inte några konkreta förslag i frågan men noterade att idén som sådan väckte gehör hos ett par av mina regeringskolleger.

Sammantaget anser jag att toppmötet i Madrid resulterade i slutsatser som vi från svensk sida har all anledning att vara nöjda med. I för oss centrala frågor i det europeiska samarbetet har EU visat besluts- och handlingskraft och angivit en tydlig färdriktning. Toppmötet ger ett gott underlag för ett fortsatt aktivt svenskt engagemang i EU också under 1996.

Anf. 2 LARS TOBISSON (m)

Fru talman! Statsministern började med att nämna sysselsättningen och beskrev att Sverige där nått framsteg. Men jag har här ett telegram från Reuter från Madrid den 16 december. Rubriken är *EU:s arbetslöshetsproblem förlorar sig i prat*. Man säger att rekommendationerna är nog så klara. Man skall säkerställa stark tillväxt och reducera strukturella hinder, bland vilka nämns höga indirekta arbetskraftskostnader.

Avslutningsvis står det, i svensk översättning: Men Sveriges statsminister Ingvar Carlsson vill att regeringar skall satsa mer på jobbskapande program – en uppläggning som gjorde honom något isolerad bland hans EU-kolleger.

Har statsministern någon kommentar till detta?

Anf. 3 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! I inledningen till slutsatserna från mötet sägs följande: Europeiska rådet anser att skapandet av arbetstillfällen utgör det främsta sociala, ekonomiska och politiska målet för den europeiska unionen och dess medlemsstater och uttalar sin fasta beslutsamhet att fortsätta att sätta in alla nödvändiga krafter för att minska arbetslösheten.

Detta står inte bara jag bakom, utan det gör alla medlemsstater. Det är naturligt, eftersom jag kanske har drivit kampen mot arbetslösheten hårdare än någon annan. Således är jag mycket nöjd med detta.

Skälet till att Reuter och jag kan ha delade meningar på den här punkten är väl att jag var med på mötet, medan Reuter satt utanför dörarna.

Anf. 4 BERIT LÖFSTEDT (s)

Fru talman! Får jag först framföra ett tack till statsministern för att han har rapporterat till kammaren efter Europeiska rådets möte. Jag tycker att det är oerhört viktigt att återrapportering efter viktiga möten, som Europeiska rådets möten är, sker här i kammaren och inte bara bakom stängda dörrar i EU-nämnden. Just att vi har offentliga redovisningar och diskussioner i de här frågorna är alltså oerhört angeläget för oss.

Statsministern var nöjd med utfallet när det gäller diskussionerna om östutvidgningen. Själv anser jag att östutvidgningen är vår tids största utmaning. Tidningsrapporterna har varit litet varierande. Därför

skulle jag önska ytterligare några ord om den diskussion som fördes och om det som kändes som ett framsteg.

Prot. 1995/96:41
19 december

Anf. 5 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Vi har naturligtvis känt ett särskilt ansvar för att värna de baltiska staternas intressen så att de inte kommer på efterkälken. Praktiskt taget alla i denna kammare har varit överens om det.

Det fanns inför toppmötet i Madrid en del oroande signaler om att några länder skulle driva linjen att tre fyra länder skulle plockas ut och få starta före de andra. Vi menade, enkelt uttryckt, att alla skall få starta från samma startlinje samtidigt. Vi hade långa diskussioner om detta. På den här punkten blev det dock, glädjande nog, total enighet.

Alla länder kommer nu alltså att ha möjlighet att starta samtidigt. Kommissionen kommer att uttala rapporter över samtliga länder och lägga fram dessa så snabbt som möjligt och i god tid.

Om jag får fortsätta jämförelsen med loppet vill jag säga följande. När sedan loppet går kommer fältet förmodligen att dela upp sig. En del kommer att gå snabbare i mål än andra. Det kan också tänkas att någon löpare bryter under loppets gång, därför att man helt enkelt inte klarar av det.

För oss har alltså målsättningen varit att alla skall ha chans till lika start. Det upplever jag att vi har uppnått med toppmötet i Madrid. Jag upplevde också att det mottogs mycket positivt av ansökarländerna.

Anf. 6 BO KÖNBERG (fp)

Fru talman! EU är huvudsakligen till för att klara av gränsöverskridande problem som inte kan klaras av av varje enskilt land. Jag har två frågor som rör det som statsministern tog upp.

Den ena frågan rör möjligheten att få enhetliga regler i Europa för ett golv för koldioxidskatten. Den frågan har varit uppe till debatt här i kammaren för några veckor sedan och när vi hade tillfälle att ställa frågor till statsministern i EU-nämnden. Jag fick intrycket att man från regeringens sida fortfarande hoppas på att kunna klara den frågan utan att få möjlighet att fatta majoritetsbeslut om koldioxidskatter i Europa.

Har statsministern efter det magra resultatet i Madrid kvar den förhoppningen eller är han beredd att ompröva regeringens inställning på den punkten?

Den andra frågan gäller narkotikabrottsligheten i Europa. Också där fick jag häromveckan intrycket att statsministern hoppades på ett mycket kraftfullt uttalande från stats- och regeringscheferna i Madrid. Om jag hörde rätt nu landade det i ett indirekt uttalande. Jag hoppas dock att jag hörde fel. Gjorde jag det?

Anf. 7 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Beträffande den första punkten som Bo Könberg tog upp och som gäller koldioxidskatten vill jag säga att jag är besviken. Det hade inte varit möjligt att i förberedelserna för konferensen komma så långt att en realdiskussion mellan statsministrarna blev meningsfull. Men det innebär inte att jag har gett upp i den frågan. Tvärtom är den

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

viktig, och vi måste nu fortsätta arbetet för att, förhoppningsvis, åstadkomma en samlad och gemensam politik. Vi får ta sats igen inför nästa toppmöte. Jag hoppas att både miljöministrar och finansministrar då hjälper till med att förbereda frågan på ett sådant sätt att vi, när regeringscheferna träffas – om frågan då inte skulle vara löst – kan komma fram till en lösning.

Det är riktigt att jag på narkotikaområdet hade hoppats att vi skulle komma fram till en något större tydlighet i vårt uttalande. Men det är nu ändå första gången som man genom att ställa sig bakom en rapport i alla fall indirekt tar avstånd från en knarkliberalisering. Bland regeringscheferna upplever jag ingenting av det som vi har hört från vissa parlamentsledamöter som aktivt uttalat sig för detta. De stämningarna finns inte från regeringsrepresentanterna, och det tycker jag är hoppfullt. På den punkten är jag alltså en grad mera optimistisk och menar att vi snabbare skall kunna gå vidare.

Anf. 8 BO KÖNBERG (fp)

Fru talman! Det gällde kanske inte i första hand koldioxidskatten, utan min fråga gällde närmast regeringens inställning i den stora viktiga sakfrågan och om det har blivit en omprövning från regeringens sida när det gäller att ett golv för koldioxidskatter skall kunna beslutas med majoritet, utan att varje land har vetorätt. Det svar jag fick var väl att regeringen inte har gett upp och att man skall arbeta med detta. Det är i och för sig bra, men tillåt mig upprepa min fråga: Har man kvar samma negativa inställning till möjligheterna till majoritetsbeslut på denna punkt?

Anf. 9 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Den frågan har jag konkret och relativt utförligt svarat på i EU-nämnden.

Här har vi två önskemål/principer som står mot varandra. På miljöområdet vill vi öka möjligheten till majoritetsbeslut. Men vi vill inte, i varje fall inte för närvarande, utöka majoritetsbesluten när det gäller skatterna. Där vill vi ha vår nationella frihet. Än så länge står där, konstaterar jag, två önskemål mot varandra. Jag har sagt i EU-nämnden att vi i regeringen får fortsätta att diskutera den frågan för att se hur vi kan finna pragmatiska lösningar. Självfallet är mitt svar detsamma här inför riksdagen.

Anf. 10 GÖRAN LENNMARKER (m)

Fru talman! Vi kommer väl att minnas detta toppmöte för *en* sak, nämligen för de beslut som fattats vad gäller östutvidgningen. Det är utomordentligt viktiga beslut. Förhandlingar för de tio länder som har Europaavtal kan inledas samtidigt som förhandlingarna med Cypern och Malta, dvs. ett halvår efter det att regeringskonferensen är avslutad.

Det skulle kunna innebära att de länder som är väl förberedda och som har reformerats såväl demokratiskt som marknadsekonomiskt kanske redan i början av nästa sekel skulle kunna komma in i EU. Jag vill fråga statsministern om det i något sammanhang nämndes någon

form av tidtabell för detta. Jag vet att det inte står något om detta i kommunikén, men jag vill fråga om det i diskussionerna nämndes någon tidtabell för när de första central- och östeuropeiska länderna kan komma med. Det var också mycket viktigt att de baltiska länderna kom att ingå i samma grupp som övriga.

Slutligen blir jag något förbryllad av statsministerns redogörelse för frågan om arbetslöshet. Det är väl ändå så att den frågan har diskuterats mycket länge inom EU och att den har haft en central plats på åtskilliga toppmöten? Jag tänker då inte minst på den vitbok som anbefallde att man skulle halvera arbetslösheten till sekelskiftet och på Essendeklarationerna med sina tydliga rekommendationer.

Bekymret är att vissa länder har svårt att följa rekommendationerna och att bringa ned arbetslösheten. Det är det stora bekymret inom den europeiska unionen.

Anf. 11 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Göran Lennmarker har rätt i att vi ingående diskuterade arbetslösheten i Essen, i Cannes och nu i Madrid. Det ser jag som något oerhört positivt. Bland det mest positiva med hela vårt EU-medlemskap är just att det har varit möjligt att få upp denna fråga högt på den politiska dagordningen.

Någon tidtabell för när man går i mål med slutförhandlingarna, som Göran Lennmarkers fråga konkret gällde, angavs inte av ganska naturliga skäl. Jag tror inte heller att det vore bra att nu försöka teoretisera detta.

Sedan, fru talman, vill jag bara göra en kommentar till vad Göran Lennmarker sade om att man kommer att minnas detta toppmöte för *en* sak: utvidgningen. Utvidgningen är naturligtvis historisk och viktig.

Men jag vill här citera något ur Aftenposten, den stora borgerliga tidningen i Oslo. Rubriken lyder: EU og Sverige i siget. Vad "siget" är vet jag inte riktigt. Det får vi väl hjälpas åt med att utforska. Längre ner skriver Aftenposten: "— — — Sverige är i siget innan EU som et medlem som spiller på hele EU-banen og holder en høy profil — etter mindre enn et år på innsiden. Statsminister Ingvar Carlsson har fått støtte for at EU-kommisjonen skal engasjere seg i forkant av en stor østersjøkonferanse på Gotland i mai, han har vært med på å sikre at de baltiske landene ikke stilles i annen rekke som EU-søkere, og han har bidratt til at sysselsetting skyves høyt opp på EUs dagsorden."

Jag ber medlemmarna av Nordiska rådet om ursäkt för norskan, men det är innehållet och inte uttalet som är det viktiga.

Det visar alltså att Sverige enligt våra vänner, och ibland konkurrenter i Norden, Norge spelar på en stor plan och driver flera frågor. Min blygsamhet förbjuder mig att säga mer än så.

Anf. 12 MATS ODELL (kds)

Fru talman! Nu börjar man förstå varför den norska opinionen är betydligt mer positivt inställd till EU än den svenska. Det beror på mediernas roll.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag har i princip samma frågor som Bo Könberg hade för några veckor sedan när vi diskuterade det här i kammaren. Det handlar om inställningen vad gäller kampen mot den gränsöverskridande narkotikabrottsligheten och kampen mot den gränsöverskridande miljöförstöringen.

Statsministern har som en framgång inregistrerat uttalandet när det gäller knarkliberalismen. Men jag vill fråga: Finns det fortfarande en process inom den svenska regeringen att röra sig i riktning mot vår egen kommissionär Anita Gradin, som har ansvar för just detta område? Skall kampen mot narkotikabrottsligheten få samma kraftfulla verktyg som den fria rörligheten? Skall den med andra ord ligga i den första pelaren?

Den andra frågan kommer sig av att jag inte blev riktigt klar över bakgrunden till att Sverige och den svenska regeringen inte vill ge ökade möjligheter till att använda ekonomiska styrmedel när det gäller exempelvis koldioxidskatten. Jag talar alltså om majoritetsbeslut.

Detta drabbar bara vårt eget land. Vi har ju redan dessa koldioxidskatter. Varför skall vi då låta Storbritannien behålla denna nationella självständighet? Varför skall vi slå vakt om den? Är inte detta en kontraproduktiv hållning?

Anf. 13 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Vi vill gärna ha ökade majoritetsbeslut när det gäller miljöfrågor. Men vare sig man kallar det för miljöskatt eller för miljöavgift innebär detta, om jag förstår Mats Odell rätt, att vi skulle fatta majoritetsbeslut på skattepolitikens område. Detta har jag uppfattat att en mycket stor majoritet i denna riksdag avvisar. Det skulle innebära att vi avsvor oss möjligheten att självständigt göra vår egen budget. Det är jag inte beredd att tillstyrka.

Här står alltså två intressen mot varandra, och det är möjligt att vi kan hitta en lösning. Jag har inför EU-nämnden sagt att vi inom regeringen får diskutera denna fråga vidare. Vi mottar gärna uppslag gällande hur vi kan komma förbi problemet. Vi har ännu inte kunnat lösa det, men vi skulle gärna på miljöområdet t.ex. vilja komma fram till en gemensam koldioxidskatt. Vi kanske också kan utvidga detta till att omfatta fler skatter på miljöområdet.

Detta är vi intresserade av. Vi är intresserade av en fortsatt dialog med partierna i riksdagen på denna punkt. Alla uppslag är, som sagt var, välkomna.

Sedan gällde det vår egen kommissionär. Vi kan ju inte, för att bara ta det formella, ge kommissionären uppdrag. Det är inte *vår* kommissionär formellt sett. Men Anita Gradin kommer i veckan till Sverige för ett besök, och jag kommer då att tala med henne om precis de här frågorna. Den svenska regeringens uppfattning är klar: Vi önskar ett ökat samarbete för att bekämpa narkotikan. Om det skall ske genom att man flyttar ärenden eller om det skall ligga kvar kan diskuteras. Det måste dock bli en effektivisering, och jag beklagar den brittiska regeringens motstånd mot en utbyggnad av Europolsamarbetet. Det skulle ha varit en åtgärd för att nå detta syfte. Vi arbetar dock vidare med frågan.

Anf. 14 BENGT HURTIG (v)

Fru talman! Statsministern sade att uppföljningen när det gäller sysselsättningspolitiken i de enskilda länderna skall vara lika effektiv som uppföljningen när det gäller konvergenskriterierna för den monetära unionen. Men för konvergenskriterierna för den monetära unionen har det ju fastlagts väldigt precisa mål i fråga om inflation, budgetunderskott, statsskuld, kursstabilitet osv. Det är väldigt tydligt vad man avser att uppnå i konkreta siffror.

Sysselsättningen däremot är en social uppgift. Jag menar dock att det även här går att sätta upp mål i form av siffror. Det gjorde ju t.ex. Jacques Delors i fråga om halveringen av arbetslösheten. Andra mål skulle kunna vara att ungdomar under 25 år inte skall behöva gå arbetslösa mer än 100 dagar, att långtidsarbetslösa inte skall behöva vara arbetslösa i mer än 450 dagar, att större företag skall vara skyldiga att ha en praktikant per 50 anställda osv. Den typen av konkreta mål kan man naturligtvis tänka sig i ett särskilt protokoll.

Förs det över huvud taget någon diskussion om att sätta upp sådana konkreta sociala mål när det gäller sysselsättningen?

Anf. 15 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Först en allmän reflexion med anledning av Bengt Hurtigs fråga. Jag är förvånad över att inte alla partier mer aktivt har stött regeringen när det har gällt att driva sysselsättningsfrågorna i Europa. En del har varit direkt tveksamma, andra har varit ljumma. Det har ställts negativa frågor i sammanhanget, och det må väl vara hänt.

Det är klart att man inte kan skriva in krav i fråga om en sysselsättningsunion som är precis parallella med kraven inom konvergensområdet. Det är två olika uppgifter och två olika områden. Att i fördraget få in, vilket vi t.ex. har föreslagit, ett särskilt kapitel om sysselsättningen, menar jag ger ett moraliskt stöd till de konkreta åtgärder som vi samtidigt vill ha. De konkreta åtgärderna består bl.a. av nationella sysselsättningsprogram. Det gäller också en mycket stor fråga, både som teoretisk modell och i det praktiska genomförandet, nämligen att man skall kunna samordna den ekonomiska politiken i alla våra länder, så att vi effektivare kan möta nästa lågkonjunktur. Det sker genom att vi håller efterfrågan uppe och stimulerar investeringar. Allt detta går naturligtvis inte att skriva in i ett unionsfördrag, utan man måste samtidigt driva dessa frågor politiskt.

Jag är själv övertygad om att här finns en av de stora fördelarna i samarbetet i Europa. Om vi skall övertyga våra medborgare att bli mera positiva till Europa är denna fråga den kanske allra viktigaste att lösa. Kan vi visa på detta, kommer också inställningen till EU att bli mycket mera positiv. Det är min och regeringens ambition.

För att svara konkret på Bengt Hurtigs fråga kan jag säga att vi i Reflexionsgruppen genom vår representant lagt fram olika förslag på hur man skulle kunna formulera detta mera fördragsmässigt. I det avseendet är jag pragmatisk. Under regeringskonferensen kommer vi att fortsätta att diskutera de frågorna. Jag inbjuder Vänsterpartiet och Bengt Hurtig att komma med konkreta förslag. Jag har upplevt att man

Prot. 1995/96:41

19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

från Vänsterpartiets sida har haft en litet frågande och trevande inställning på den punkten, och det har förvånat mig.

Anf. 16 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Jag har två frågor till statsministern om hur man från svensk sida har drivit frågor vid mötena. Min första fråga gäller miljön. Det har talats om miljön några gånger nu, och det är bra. Ser man emellertid på konvergensprogrammet finner man att sysselsättningsfrågorna lyftes fram som ett tillkommande krav för svensk del för att vi skall klara den svenska ekonomin. Tanken var att sysselsättningen också måste förbättras när man klarar de andra konvergenskriterierna.

Den andra frågan som lyftes fram var miljöfrågan. Det underliggande resonemanget gick ut på att miljöskulden inte skulle tillåtas öka nu när vi försöker klara av de övriga konvergenskraven.

Min enkla fråga i det avseendet gäller hur regeringen har agerat i EU i fråga om miljöskulden. Har frågan drivits på ungefär samma sätt som man tydligen driver arbetslöshetsfrågan? Eller är miljöfrågan något som kommer i andra hand?

Min andra fråga gäller en utträdesparagraf. Man för en diskussion om att ha regler för att få länder att lämna unionen om de inte följer reglerna. Men hur är det om länder bestämmer sig för att lämna unionen? Funderar man över att införa en utträdesparagraf så att detta kan ske på ett bra och välordnat sätt? Hur har svenskarna agerat i det fallet?

Anf. 17 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! För mig är miljöfrågan i hög grad integrerad med frågan om sysselsättningen. Jag har sett det som både pedagogiskt och sakligt motiverat att driva de frågorna tillsammans, och det tror jag att vi skall fortsätta att göra. Sedan har miljöfrågan vissa speciella aspekter som har framgått när vi diskuterade miljöavgifterna. Svaret är således att det är två frågor som vi driver parallellt och som vi egentligen ser som samlat viktiga.

När det gäller möjligheten till utträde vet vi i och för sig att ett land som vill utträda kan göra det. Det gjorde Grönland. Jag har inte sett som en prioriterad uppgift under det första året vi är medlemmar av EU att börja diskutera hur vi skall gå ur unionen. Jag anser att svenska folket i en folkomröstning har avgjort denna fråga. Vi skall vara med, och vi skall göra det bästa möjliga av medlemskapet. Jag använder min tid till den sista minuten i de här sammanhangen för att driva frågor om vad jag anser vara ett viktigt innehåll. Jag ägnar inte min tid åt hur vi skall gå ur det lag som vi just har blivit medlemmar av.

Anf. 18 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Jag tyckte inte att jag fick något riktigt svar på frågan om miljöskulden. Poängen med en miljöskuld är att man beräknar den uppkomna och den tillkommande miljöskulden år från år. Det kan man göra i monetära termer. Sedan har man detta som en del i underlaget för de ekonomiska beslut som man skall fatta. Poängen att ha med de här resonemangen i konvergensprogrammet från svensk sida var natur-

ligtvis att detta skall vara ett av de ekonomiska mål som vi skall klara. Då är det relevant att klara det även i EU-sammanhang. Jag vill naturligtvis veta hur regeringen arbetar med denna fråga i verkligheten.

Min fråga om utträdesparagrafen var generell. Den gällde inte huruvida vi skall gå ur eller ej. Det är en senare fråga. Att man helt och hållet saknar en utträdesparagraf i en union som utvidgar sig så snabbt som den här är litet märkligt, och det måste väl ändå vara föremål för någon form av diskussion.

Anf. 19 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Den senare frågan har jag redan besvarat, och jag har inget att tillägga.

När det gäller miljöfrågorna håller jag med så långt att det behövs ett ytterligare starkt engagemang. Vi kan göra oerhört mycket mera på det området än vad vi gör i dag, både i form av teoretiska modeller av det slag som Roy Ottosson efterlyser och i form av praktiska åtgärder.

Jag tror att det inte skulle gagna saken att i konvergensprogrammet föra in arbetsmarknads- eller miljöpolitik. Det är väsensfrämmande där. Jag anser de frågorna står på egna ben och att vi bör driva dem för sig och i särskild ordning. Även på den punkten ser jag fram emot ett samarbete mellan riksdagens partier och regeringen, både i EU-nämnden och på annat sätt. Vi är även där i hög grad mottagliga för konstruktiva uppslag.

Anf. 20 BARBRO JOHANSSON (mp)

Fru talman! Statsministern har inför kammaren här berättat att kampen mot arbetslösheten och för att skapa nya arbetstillfällen var en huvudfråga vid Europeiska rådets möte. Min fråga gäller hur man har tänkt gå till väga för att skapa de här nya arbetstillfällena. Är det t.ex. meningen att urholka arbetsrätten eller att öka lönespridningen? Hur har man tänkt gå till väga?

Anf. 21 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Det finns säkerligen sådana krafter som vill urholka arbetsrätten och öka lönespridningen. Det är inte den svenska regeringens modell. Vi har tänkt oss att gå fram på tre vägar.

Den ena är att i fördraget lägga fast ett sysselsättningskapitel eller att på motsvarande sätt slå fast att rätten till arbete är en fråga som vi prioriterar högt.

Den andra, som redan är på gång, är att utarbeta nationella sysselsättningsprogram där vi kan lära av varandra. Det skall ske en uppföljning så att man ser hur länderna lever upp till de program som de har lagt fram. Det blir alltså en press, precis som när det gäller konvergensprogrammet, från ländernas sida att verkligen leva upp till att åtgärder skall vidtas. I samband med Madridmötet pekade vi ut två områden. Det gäller långtidsarbetslösheten – som generellt är mycket värre i de övriga länderna i Europa än i Sverige – och ungdomsarbetslösheten.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

Den tredje är den åtgärd jag nyss angav, nämligen att vi försöker få till stånd en ökad samordning av den ekonomiska politiken. Det är sådana initiativ som jag anser är helt avgörande för om vi skall klara uppgiften att pressa ned arbetslösheten. Det är också på det området vi nu har fått ett starkt principiellt stöd i samband med mötet i Madrid.

Anf. 22 VIOLA FURUBJELKE (s)

Fru talman! En av de frågor som kommer att bli föremål för regeringskonferensens beredning är frågan om VEU:s roll och dess relationer till EU. I debatten har det ibland påståtts att Sverige automatiskt skulle bli medlem av Västereuropeiska unionen, efter revideringen av Maastrichtfördraget.

Min fråga till statsministern är: Kan statsministern än en gång dementera och tillbakavisa de här påståendena och också ge oss någon information om hur man har diskuterat VEU vid Madridmötet?

Anf. 23 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Mitt svar till Viola Furubjelke är ett klart ja. Jag kan tillbakavisa sådana påståenden. Jag kan dessutom tillägga att ingen statsminister i något annat land har tagit upp denna fråga med mig och krävt att Sverige på det sättet automatiskt skulle bli medlem. Det har jag över huvud taget inte ens diskuterat.

Jag är förvånad över att de som är motståndare till hela EU-medlemskapet ofta går ut och påstår att vi skulle behöva delta i saker som vi absolut inte behöver delta i. Vi är observatörer, och vi har inga andra avsikter. Vi kommer inte automatiskt att behöva bli medlemmar i VEU.

Anf. 24 ANNE WIBBLE (fp)

Fru talman! Statsministern efterlyste tips om hur man får fram majoritetsbeslut om koldioxidskatt. Den frågan är oerhört viktig, därför att den möjliggör en skatteväxling som skulle vara väldigt angelägen i Sverige. Jag har ett litet tips. Jag tror att man skulle kunna flytta frågan om beslut om koldioxidskatt från Ekofin till miljöministrarnas råd. Det skulle då bli väsentligt enklare att få fram majoritetsbeslut.

Det var inte det jag tänkte ställa frågan om, utan det rör den nya valutatan, euro, som alltså har fått ett namn. Statsministern nämnde att toppmötet hade slagit fast en tidtabell, och min fråga rör hur vi skall hantera detta i Sverige.

Det är väl känt att statsministern och finansministern har litet olika åsikter om huruvida det är bra eller inte för Sverige att vara med i valutaunionen. Men nu har det ju i rapporteringen från Madridmötet framkommit att statsministern och finansministern också har olika åsikter i en betydligt mindre fråga, nämligen när Sveriges riksdag skall få möjlighet att ta ställning till huruvida vi skall vara med eller inte. Jag begär inte att de i denna diskussion skall komma överens om huruvida det är bra eller inte att Sverige är med, men jag tycker att statsministern kunde ge ett auktoritativt besked om när Sveriges riksdag skall få ta

ställning till frågan, om det blir på våren eller först senare, på hösten 1997.

Anf. 25 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Först vill jag säga att finansministern och jag är helt överens om att Sverige som nation inte nu bör ta ställning till om vi skall ansöka om medlemskap eller inte, utan vi bör återkomma till riksdagen. Det är det avgörande, dvs. att vi inte nu bör ta ställning, att vi bör ha mer fakta och mer underlag, att vi bör veta vilka länder som kan bli medlemmar.

Varför har det i diskussionen skett en viss förskjutning när det gäller tidpunkten för när svenska riksdagen kan behandla frågan? Ja, det har att göra med att vi är beroende av när man skall avgöra vilka länder som skall kunna bli medlemmar. I samband med mötet i Madrid har det skett en viss förändring. Här finns också motstående intressen, men det som vi som statsministrar kom fram till var att man innan det beslutet fattas bör ha så mycket som möjligt av det statistiska underlaget framme. Det innebär att man har sagt att man kommer en bit in på 1998 innan beslutet fattas.

Vi har tidigare sagt att vi bör fatta beslut under våren, men jag gör nu den bedömningen att sakskalet talar för att det är klokt att flytta det till hösten. Jag har sagt det till journalisterna, även om vi inte har hunnit diskutera frågan i riksdagen. Vi har inte diskuterat det i regeringen, men jag kommer att rapportera till regeringen. Vi kommer sedan också att samråda med riksdagspartierna om detta. Det här är ingen partipolitisk fråga, utan det är en fråga där vi bör ha ett så bra underlag som möjligt. Jag har gett en antydning om att det kanske är klokare att skjuta detta till hösten, från våren, som vi tidigare har talat om. Vi får återkomma mera definitivt till den frågan.

Anf. 26 SONJA REMBO (m)

Fru talman! Statsministern inledde sin redovisning med att tala just om sysselsättningen, och han framhöll som en stor svensk seger att man har fått in skrivningar om sysselsättningen i Madridöverenskommelsen. Det är bra att man är överens om att sysselsättningen är ett problem som behöver lösas. Det är inte svårt att få ihop den typen av skrivningar. Frågan kommer då upp hur man bär sig åt för att åstadkomma detta, hur de nya jobben skall skapas.

Jag blir orolig när jag lyssnar på statsministern. Det skall uppenbarligen inte ske genom avregleringar på arbetsmarknaden eller genom en bättre lönebildning; två punkter som finns med i Essenprogrammet. Dem skriver statsministern inte under på. Däremot talar han om en ökad samordning av den ekonomiska politiken.

Då vill jag fråga: Var det verkligen enighet på bred bas vid Madridmötet om att det är den vägen vi skall gå fram? Eller finns det möjligen en klyfta mellan dem som förordar den svenska socialdemokratiska linjen och dem som förordar ekonomisk tillväxt, avreglering och strukturförändringar i stället för en arbetsmarknadspolitik av

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

svensk AMS-modell? Jag skulle vilja höra statsministern utveckla detta ytterligare. Vad består egentligen den omtalade enigheten av?

Anf. 27 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Jag skall gärna svara på den frågan – den är i hög grad befogad.

Först vill jag klara ut ett missförstånd. Jag är i hög grad för en bättre lönebildning i Sverige än

Information från regeringen om Europeiska rådets möte

den vi har upplevt under senare tid. Men jag är inte övertygad om att vi genom att öka löneskillnaderna kraftigt löser sysselsättningsproblemen. Jag tittar mig omkring i världen, i de länder som har mycket större inkomst- och löneskillnader än vad vi har, och där finns inte någonting som tyder på att detta automatiskt leder till ökad sysselsättning.

Jag vill inte heller att löntagare i Europa skall betala priset för det här genom att deras grundläggande trygghetsfrågor urholkas. Vi tittar också på den frågan i Sverige, och det finns en särskild utredning.

Det finns bland de fem punkterna från Essenmötet en punkt som handlar om att man också skall titta på avregleringsområdet, och det gör vi i och för sig också i Sverige. Hur kan vi inte minst få konkurrensen att fungera bättre? Hur kan upphandlingsfrågorna skötas så att alla får vara med och konkurrera på lika villkor? Det finns alltså fortfarande mycket att göra när det gäller regleringar i Europa. På jordbruksområdet skulle vi vilja göra mycket, för att ta ett exempel.

Vi kommer ändå aldrig att kunna klara de nya jobben om vi inte blir bättre på den ekonomiska politikens område och om vi inte kan öka tillväxten i Europa. När vi kommer in på de områdena – det vill jag inte sticka under stol med – finns det naturligtvis skillnader. Det går inte att tro att den konservativa regeringen i Storbritannien tycker precis lika som vi i Sverige tycker i dessa frågor.

Vid Madridmötet fanns det 8 socialdemokratiska statsministrar bland de 15. Det fanns 3 socialdemokratiska utrikesministrar, som satt i koalitionsregeringar. Därför vill jag säga till dem som har påstått att socialdemokratin är ute i Europa och att våra idéer inte kan få genomslag, att de naturligtvis har fel. Men om vi vill åstadkomma en gemensam europeisk politik måste vi resonera oss fram till gemensamma insatser från regeringar med litet olika utgångspunkter och olika ideologier.

Det som har positivt förvånat mig, liksom mina kolleger, är möjligheten att föra en sådan dialog och att nå resultat. Jag upplever att alla regeringar nu är genuint oroade över arbetslösheten i Europa, och då är det möjligt att vi från svensk sida får ge och ta på olika punkter. Men sammantaget finns det nu en mycket starkare vilja att vidta en lång rad åtgärder mot arbetslösheten. Det tycker jag är positivt, och det vill jag ta fasta på.

Anf. 28 JOHAN LÖNNROTH (v)

Fru talman! Jag vill först passa på att göra ett tillrättaläggande. Det är inte så att vi i Vänsterpartiet på något sätt är oklara när det gäller att ge fullt stöd åt försöken att åstadkomma ett ökat samarbete mot arbetslösheten i EU. Vi vill att det här samarbetet skall vara mellanstatligt,

Prot. 1995/96:41

19 december

Prot. 1995/96:41
19 december

och vi tycker att det kan bygga på de principer som statsministern själv nämnde på en socialdemokratisk partikongress, nämligen att det är fråga om försök att lyfta upp en keynesiansk politik på Europaanivå.

Men problemet för oss är att vi har den övertygelsen att EMU-

*Information från rege-
ringen om Europeiska
rådets möte*

processen omöjliggör
detta. Det är ett uttryckligt
omöjliggörande av den
typen av ekonomisk poli-

tik. Man kan helt enkelt inte sätta upp konkreta mål mot arbetslösheten, därför att det blir en restpost när man har tagit hänsyn till de s.k. konvergenskraven.

Jag vill till sist fråga statsministern följande: Vi hör här hur exempelvis Lars Tobisson och Sonja Rembo tolkar allmänna uttalanden om att satsa på arbetslösheten. Det ställer både högern och vänstern upp på i EU-sammanhang. Är det en riktig tolkning som jag gör, dvs. att anledningen till att det går att få enhällighet kring dessa mycket abstrakta och allmänna målformuleringarna är att man lägger in så radikalt olika meningar i vad man konkret skall göra mot arbetslösheten?

Anf. 29 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Jag kan börja med att återopa slutet på mitt förra svar till Johan Lönnroth. Jag utvecklade där ganska tydligt vad vi är överens om, vad som skiljer och varför det ändå är viktigt att kunna driva en någorlunda samlad politik i Europa.

Om jag skall dramatisera det litet kan jag säga att vi inte får göra om 30-talets fullständigt katastrofala misstag, då Europa inte orkade samarbeta, som ledde till en förödelse av fullständigt obeskrivligt slag inte bara i Europa utan över hela världen. Det bör jag säga till dem som ställer de kritiska frågorna: Orkar ni? Kan ni ta er samman? Ja, jag samarbetar hellre, försöker övertyga en konservativ, kompromissar på någon punkt och gör något åt dessa stora problem, än att vi som under 30-talet sätter oss på var sin sida och börjar gräva skyttegravar. Det är en grundläggande inställning hos mig som socialdemokrat, och det skäms jag inte ett ögonblick för.

Det finns fyra sidor i dokumentet, varav en hel del faktiskt är konkret. Det gör att jag inför Sveriges riksdag som svensk statsminister ärligt kan säga att jag är nöjd med dokumentet. Vi har kommit en bra bit på väg, men vi är inte framme vid målet. Vi måste fortsätta arbeta med detta. Jag och min efterträdare kommer även att arbeta med de konservativa eller borgerliga regeringsföreträdare som finns, men vi gör det också i en stor grupp av socialdemokrater i Europa.

Trots att jag har sagt att jag inte har bestämt mig kan jag inte förstå dem som säger att EMU inte har några fördelar, efter det att Sverige och Sveriges krona utsatts av marknadskrafterna för våldsamma spekulationer. Räntorna har drivits upp. De boende har fått enorma kostnadsökningar på grund av detta. Det är självklart att det finns stora och starka argument för att vi skall ha ett valutapolitiskt samarbete i Europa. Men innan jag tar slutlig ställning till detta vill jag veta vilken

den europeiska politiken mot arbetslösheten är. Då är jag beredd att väga samman argumenten.

Men jag förstår inte hur man kan vara så oförmögen att se fördelarna att man går ut och säger att EMU inte har några positiva effekter för sysselsättning och tillväxt och stabilitet – framför allt inte när man är ekonom.

Prot. 1995/96:41
19 december

Anf. 30 JOHAN

LÖNNROTH (v)

Information från regeringen om Europeiska rådets möte

Fru talman! Jag skall försäkra statsministern att

vi vänsterpartister delar oron för en ny 30-talsutveckling. Vi är speciellt oroliga för att ett havererat EMU-projekt – det kan nämligen fortfarande haverera – skall leda till en sådan utveckling. Det är därför det skulle ha varit så oerhört bra om hela EMU-processen hade tagits upp på dagordningen vid nästa års regeringskonferens.

Är statsministern beredd att verka för att frågan om EMU tas upp, om det skulle vara så att hela detta mycket olycksaliga projekt skulle haverera?

Anf. 31 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Johan Lönnroth avslöjar sin inställning när han säger ”detta mycket olycksaliga projekt”. Han avslöjar därmed sin inställning. Han har en förhandsinställning. Han vill inte pröva det sakliga innehållet, och där skiljer vi oss åt.

Jag är i och för sig glad åt att Johan Lönnroth inledde med att säga att man nu var beredd att klart stödja kampen mot arbetslösheten i Europa. Jag utgår ifrån att det blir ett sådant klart stöd i fortsättningen.

Regeringscheferna har inte skjutit på diskussionen om EMU. Vi ägnade en mycket stor del av mötet i Madrid åt den frågan, redan innan regeringskonferensen. Vi har lagt fast hur vi tycker att frågan skall hanteras. Det är ju från 1999 som EMU skall träda i kraft, och därför kan vi inte skjuta diskussionen framför oss. Det har varit nödvändigt att sakdiskutera. Det har vi gjort. Vi har lagt fast procedurer. Jag menar att vi har hanterat frågan på ett ansvarsfullt sätt. Sedan återkommer vi till Sveriges riksdag, som skall fatta beslut om Sverige skall delta eller inte.

Anf. 32 BIRGIT FRIGGEBO (fp)

Fru talman! Jag är mycket glad över det som statsministern har sagt när det gäller det historiska arbetet med östutvidgningen, att det nu är fastställt en tidpunkt då förhandlingarna skall kunna starta och att alla kan få vara med från början. Det är också skönt att höra att regeringens företrädare med hetta driver dessa frågor och tycker att det för framtiden kanske är de viktigaste frågorna när det gäller Europasamarbetet. EU 96-kommittén hade ett seminarium i går, där utrikesministern var närvarande och mycket engagerat talade just om denna fråga. Jag vill gratulera regeringen till detta. Det är ett historiskt och stort steg framåt som har tagits.

Prot. 1995/96:41
19 december

Det finns naturligtvis andra frågor som kan upplevas som litet mindre, men som naturligtvis är väldigt viktiga för vanligt folk varje dag. Det gäller valutan. Med tanke på den diskussion som har varit skulle jag vilja fråga om regeringscheferna bara har fattat beslut om hur euro skall stavas, eller finns det också nu ett auktoritativt beslut om hur det skall uttalas? När vi förhoppningsvis kommer med i det gemensamma valutasamarbetet skall vi använda ordet varje dag. Det vore väl konstigt om vi i Europa inte ens skulle kunna enas om samma uttal av vår gemensamma valuta. Jag är nyfiken på hur diskussionen gick.

Information från regeringen om Europeiska rådets möte

Anf. 33 Statsminister
INGVAR
CARLSSON (s)

Fru talman! Där har nog gränsen för min kapacitet nåtts. Vi lyckades komma överens om hur ordet skall stavas, men jag skall öppet erkänna att vi uttalade det något olika vid borden.

Jag har tyckt att det har varit ganska naturligt att det skall uttalas på svenska i Sverige, men jag tror att man här och var ute i Europa kommer att hävda att det skall uttalas på engelska. På den punkten menar jag med min sedvanliga pragmatiska inställning att vi får försöka kompromissa oss fram till någonting. Det finns inget enhälligt beslut på den punkten, fru talman.

Överläggningen var härmed avslutad.

En politik för arbete, trygghet och utveckling

8 § En politik för arbete, trygghet och utveckling

Föredrogs

Finansutskottets betänkande 1995/96:FiU1

En politik för arbete, trygghet och utveckling (prop. 1995/96:25 och 1995/96:6)

Anf. 34 LARS TOBISSON (m)

Fru talman! Redan i våras väckte regeringen förväntningar med tal om en tillväxtproposition till hösten. Under sommaren släppte socialdemokraterna sedan upp flera försöksballonger, som de dock efter någon tid sköt ned igen. Över huvud taget verkade det vara trögt före i portgången. När propositionen starkt försenad anlände hit till riksdagen visade den sig i stort sett tom på konkreta förslag. Den beskrevs som en agenda, men var mest en reviderad kommittéberättelse med en redogörelse för sittande och planerade utredningar. Den var en uppgiven suck från ett socialdemokratiskt parti, präglad av inre splittring, avsaknad av ledarskap och en total brist på idéer om hur Sverige återigen skall kunna bli ett växande samhälle.

Av de få förslag som fanns var flera dessutom direkt tillväxthämmande. Höjd koldioxidskatt drabbar företagen och därmed möjligheterna att få till stånd nya riktiga arbeten. Vidgad rätt för AP-fonden att köpa aktier i svenska företag är också långsiktigt tillväxtfientligt. Ett

ökat statligt företagsägande är raka motsatsen till vad Sverige i dag behöver.

Efter återkomsten till regeringsmakten genomförde socialdemokraterna raskt ett stort antal återställare. Till betydande del rörde det sig om skattehöjningar. När samtidigt konjunkturen förbättrats, har det statliga upplåningsbehovet minskat. Men den ekonomiska politiken har getts en utpräglad fiskal inriktning. Den goda konjunkturen har inte utnyttjats för att genomföra strukturella reformer i tillväxtfrämjande syfte. Det skulle ha behövts mer av avreglering och mer av offentliga utgiftsminskningar – så omfattande att det också blev utrymme för sänkta skatter på arbete, sparande och företagande. Men från sådana åtgärder hindras socialdemokraterna av en ideologiskt betingad motvilja.

Resultatet har blivit det paradoxala att den s.k. tillväxtpropositionen förutser en gradvis avtagande tillväxt fram till sekelskiftet. Den räknar med att Sverige då har en strukturell arbetslöshet som inte understiger 10 %. Och mest anmärkningsvärt av allt – den förordar inga strukturella åtgärder som skulle kunna råda bot på problemen. Det verkar som om hela regeringen tänker ta time-out från arbetet på att långsiktigt säkerställa tillväxt, sysselsättning och utvecklingsförmåga i svensk ekonomi. Eller – för att använda en annan idrottsterm – är det fråga om att lämna walkover i kampen mot arbetslösheten?

Herr talman! Mycket tyder på att den återhämtning som inleddes under den borgerliga regeringsperioden kulminerar i en tillväxtpuckel i år. Internationellt skruvas nu förväntningarna ned. Minskad efterfrågan utifrån betyder mindre draghjälp för svensk export, till vilket även den starkare lönestegringen här hemma bidrar. Den lägre aktiviteten under senhösten i Sveriges ekonomi är knappast någon tillfällig svacka. Sparbankens nya s.k. inköpschefsindex visar exempelvis att industrins benägenhet att nyanställa personal är i avtagande och att orderingången från såväl hemmamarknaden som utlandet har sjunkit. Detta måste ofrånkomligen påverka investeringsviljan.

Även konsumtionen riskerar att bli lägre än enligt regeringens prognos. Statistiska centralbyråns senaste undersökning av hushållens inköpsplaner visar att den optimism som spirat sedan sensommaren nu har brutits. Då är det inte troligt att det privata sparandet skall minska på det sätt som regeringen förutsätter. Kraftiga skattehöjningar och bidragsminskningar från årsskiftet och fortsatt stor arbetslöshet talar för återhållsamhet på köpsidan, vilket även den höga realräntan gör.

Efter en kort högkonjunktur går vi nu av allt att döma mot en avmattning, vars djup och längd är svår att förutse. Det bådär inte gott för de många arbetslösa och som inte ens under uppgångsperioden har kunnat finna sysselsättning. Våren 1994 lovade socialdemokraterna att med deras politik skulle den öppna arbetslösheten komma ned till 5 % redan i år. Nu är den 7,2 %, och den totala arbetslösheten betydligt högre än så. Göran Perssons tillväxtpolitik leder således till stagnation och till en bestående strukturell arbetslöshet på 10 %.

Men, herr talman, det behöver inte vara så här. Sverige skulle aldrig ha behövt falla från tredje plats i den internationella välfärdslistan 1970

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

till sjuttonde plats bland 24 OECD-länder i dag. Framför allt behöver vi inte fortsätta att kana utför, även om jämförelsen utvidgas till att omfatta också de snabbväxande nya marknadsekonomierna i Sydostasien. För Sverige är ett land med stora möjligheter – möjligheter som kan tas till vara eller förfuskas. Det är här vi politiker kommer in. Vår uppgift är att se till att det finns rimliga förutsättningar för människor att verka i växande och lönsamma företag.

När det stod klart att tillväxtpropositionen mest var en tom gest, där regeringen förutser sitt eget misslyckande, beslöt vi moderater att i partimotionen lägga ned extra möda på att belysa tillväxtens förutsätt-

<i>En politik för arbete,</i>	ningar och drivkrafter.
<i>trygghet och utveckling</i>	Den tid är förbi då politiker kunde skapa tillväxt

på konstgjord väg genom att blåsa upp efterfrågan med finanspolitisk expansion. Nu måste politiken i stället ges en strukturell inriktning, där det gäller att skapa och vidmakthålla goda institutioner, som främjar utbudet av arbete och kapital samt stimulerar till ökad produktivitet. Det är viktigt med ett skattesystem och ett ränteläge, som gör det lönsamt att satsa framåt. Sänkta räntor förutsätter att skattesänkningarna motsvaras av ännu större besparingar i de offentliga utgifterna. För hushållens del innebär en sådan omställning mindre bidrag från det allmänna men större möjligheter att leva på sin förvärvsinkomst. Dessutom måste det löna sig att utbilda sig längre och arbeta mer. Avreglering och privatisering, liksom medlemskapet i EU, ger en effektivitetshöjande konkurrens. Avgörande för att förbättrad produktivitet inte skall leda till ökad arbetslöshet är att arbetsmarknaden blir mer flexibel.

Vad budgetpolitiken beträffar efterlyser vi beslut om de ytterligare 16 miljarder kronor i budgetförstärkningar som aviserades i kompletteringspropositionen. Det skulle ge konvergensprogrammet den säkerhetsmarginal som behövs. OECD har i sin senaste granskning av svensk ekonomi rekommenderat en sådan åtgärd liksom att ge den formen av utgiftsminskningar. Budgetpolitikens långsiktiga mål bör enligt vår mening vara jämvikt mellan den privata och den offentliga sektorn. Det svarar väl mot ett skatteuttag motsvarande genomsnittet inom EU på drygt 40 % av bruttonationalprodukten. Om den privata sektorn tillåts växa, minskar behovet av offentliga insatser. Det hårda skattetryck som krävs för att finansiera en stor offentlig sektor medför tillsammans med generösa socialförsäkringssystem stora effektivitetsförluster genom att motverka arbete och sparande. Därmed försvagas tillväxtkraften i ekonomin, och de nya jobben blir färre.

Men, herr talman, våra resonemang i partimotionen och våra förslag om exempelvis skattereduktion för hushållstjänster eller avreglering av arbetsrätten har inte rönt något intresse från finansutskottets majoritet. Det är tråkigt och beklagligt – inte så mycket för oss som för alla arbetslösa. Socialdemokraterna klamrar sig fast vid en politik, som på 40 år inte gett fler jobb i den enskilda sektorn. När de nu håller sig inom samma ramar och institutionella tänkande, blir det naturligtvis under den närmaste femårsperioden ingen halv miljon nya jobb. För det

är bara inom den enskilda sektorn som de nya jobben kan komma till stånd. Socialdemokraternas oförmåga till nytänkande och ovilja att göra de förändringar som ger näringslivet tillväxtmöjligheter riskerar att permanenta dagens massarbetslöshet.

Vi moderater kan inte tolerera en arbetslöshet av nuvarande omfattning. Vi är djupt oroad för dess konsekvenser, såväl ekonomiska som mänskliga. För att bryta den låsning som föreligger – och som den tomma tillväxtpropositionen inte gör det minsta för att avhjälpa – har vi nyligen föreslagit tillsättandet av en kommission för fler arbeten efter mönster av den s.k. Lindbeckkommissionen. Den skulle då bestå av välmeriterade ekonomer och andra vetenskapsmän utan politiska bindningar, som mer fritt än en konventionell statlig utredning kan analysera behovet av strukturreformer och formulera rekommendationer som kan ge Sverige ny växtkraft och fler nya riktiga jobb. Jag vill direkt fråga finansministern, var han nu är: Är regeringen beredd att vidta en sådan extraordinär åtgärd för att få bukt med arbetslösheten?

Detta initiativ är något helt annat än regeringens försök att samordna en aktiv konjunkturpolitik i Keynes anda mellan EU:s medlemsstater. Det nationella sysselsättningsprogram som Sverige sent omsider redovisade inför Europeiska rådets möte i Madrid innehåller mest traditionell AMS-politik, vars resultat knappast stimulerar vår omvärld till efterföljd. I en tid när alla medlemsländer strävar efter att nedbringa sina budgetunderskott i syfte att uppfylla konvergenskraven för EMU är det dessutom inte läge för en gemensam efterfrågestimulerande underbalansering av finanspolitiken. När slutkommunikén från Madrid-mötet talar om kampen mot arbetslösheten, är siktet inställt på åtgärder av det slag vi moderater efterlyser i de fem Essenpunkternas anda, t.ex. sänkta indirekta arbetskraftskostnader och en mindre stelbent arbetsrätt.

Herr talman! Jag vill nu vända mig direkt till finansministern, som är på plats. I den första intervju Göran Persson gav som nykrönt kandidat till både partiledar- och statsministerposten klargjorde han sin uppfattning i två viktiga frågor som står inför sitt avgörande under mandatperioden. Han förklarade sig positiv till ett svenskt inträde i den europeiska valutaunionen, EMU, och han stödde en avveckling av kärnkraften till år 2010. Får jag fråga finansministern: Hur skall dessa två ståndpunkter kunna förenas?

I och för sig är det bra att Göran Persson uttalar sig för en svensk övergång till EMU:s tredje fas. Frågan inställer sig som vanligt varför inte också hans parti och hans regering gör det. Det skulle betyda mycket för tilltron till Sveriges avsikt att sanera såväl samhällsekonomi som statsfinanser och därmed både sänka räntan och stärka kronan.

I detta sammanhang finns det också skäl att undra varför inte regeringen skyndsamt lägger fram förslag till att stärka Riksbankens oberoende. Det har i höst begärts av ett enigt riksbanksfullmäktige, och även denna åtgärd skulle stärka den ekonomiska politikens trovärdighet. Tolka nu för all del inte finansutskottets reflexmässiga avstyrkan av borgerliga motioner med detta syfte som ett besked att regeringens planer på området måste läggas på hyllan!

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Göran Perssons intervjusvar att kärnkraften skall vara avvecklad till 2010 tyder på att han inte tar uppgiften som finansminister på allvar. Energikommisionen har i sitt i går framlagda slutbetänkande dömt ut den möjligheten med hänsyn till såväl landets ekonomi som energiförsörjningen. Men inte heller den öppning som där ges för att påbörja avvecklingen under innevarande mandatperiod är förenlig med en ansvarsfull ekonomisk politik. Varje förtida avveckling kommer att tolkas som en signal att Sverige i stället för att reparera samhällsekonomi och statsfinanser ägnar sig åt kapitalförstöring. Följden blir obönhörligt att räntan stiger och kronan försvagas.

En förtida avveckling medför direkt enorma merkostnader för skadestånd till kärnkraftsägarna och för investeringar i nya kraftverk. Elpriset höjs, och det drabbar oss alla, särskilt dem som arbetar i elintensiv industri. Indirekt träffas de som blir utan arbete därför att investerarna förlorar tron på Sverige. En annan negativ effekt är att utsläppen av koldioxid och luftföroreningar ökar. De förhoppningar som fanns vid folkomröstningen 1980 om att utveckla konkurrensdugliga förnybara energikällor har kommit på skam. Då återstår endast fossila bränslen med de miljöstörningar de medför.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Därmed står också en förtida avveckling i strid med folkomröstningens resultat. Enligt texten på de segrande röstsedlarna för linje 1 och 2 skall kärnkraften användas i avvaktan på att förnybara energikällor blir tillgängliga, bl.a. i syfte att minska oljeberoendet. På röstsedeln stod det också att avvecklingen skall ske i den takt som är möjlig med hänsyn till behovet av elektrisk kraft för upprätthållande av sysselsättning och välfärd. Med hänsyn till bristen på alternativ, landets dåliga ekonomi och den redan stora arbetslösheten betyder det att kärnkraftverken bör utnyttjas så länge det är säkerhetsmässigt försvarbart.

Herr talman! Regeringens tillväxtproposition är en besvikelse och ett misslyckande. Där saknas de strukturgrepp som behövs för att vi skall få den goda tillväxt som kan ge tillräckligt många nya riktiga jobb. Frånvaron av nya idéer och motviljan mot att ompröva invanda tankemönster kanske sammanhänger med valet av Centern som stödparti. Det är för övrigt betecknande att Miljöpartiet, som arbetar för nolltillväxt och mindre arbete samt mot europeisk samverkan och ny teknik, inte har funnit anledning att väcka partimotion eller reservera sig.

I den moderata motionen föreslås en rad åtgärder som är nödvändiga om Sverige återigen skall bli en tillväxt- och företagarnation. Vi är övertygade om att endast en politik som tar sin utgångspunkt i tron på människors skaparkraft och vilja till arbete och företagande kan återge Sverige ställningen som ett framträdande välfärdsland. Det syftet har också det initiativ till en kommission för fler arbeten som vi utvecklar ytterligare i anslutning till debatten här i dag. Samma inriktning präglar de reservationer som vi moderater har varit med om att föga till finansutskottets betänkande, bland vilka jag yrkar bifall till nr 2 och nr 67.

(Applåder)

Anf. 35 ANNE WIBBLE (fp)

Herr talman! Det sägs ibland att svensk politik av i dag är visionslös. Men det gäller verkligen inte oss i Folkpartiet. I många avseenden har vi en mycket tydlig bild av ett annorlunda Sverige, ett Sverige som är mycket annorlunda mot dagens socialdemokratiska Sverige.

Vi tror på ett Sverige med många fler entreprenörer och många fler arbetstillfällen, ett Sverige där det sprudlar av initiativ av olika slag – affärsmässiga, ideella, sociala och kulturella. Nya idéer som växer fram har den egenskapen att de leder till att det skapas nya resurser. Det blir ett mer positivt och öppet samhälle. I ett sådant samhälle kommer alla att behövas. Just därför att allas skaparkraft tas till vara ger också ett sådant samhälle större möjligheter för att även människor på livets skuggsida kan ges ett värdigt liv. För oss i Folkpartiet är välfärds politik inte ett skällsord utan ett instrument i anständighetens och den mänskliga växtens tjänst.

För att denna bild skall kunna bli verklighet krävs att alla politikområden samverkar och uppmuntrar enskilda människor att se och ta till vara de möjligheter som finns. Den enskilde företagaren måste bli vår tids hjälte.

Innan den här tillväxtpropositionen lades fram fanns det nog en hel del människor som hoppades att socialdemokratin skulle kunna ta till sig några synpunkter på hur man frigör de skaparkrafter och drivkrafter som medverkar till utveckling och framtidstro. De blev grymt besvikna.

På några ställen i propositionen finns en svag antydning till nytänkande och insikt om att den egna återställarpolitiken nog faktiskt är fel, men huvudintrycket är mycket defensivt. Regeringen saknar en politik för en dynamisk utveckling. Innan socialdemokraterna har gjort upp med sina opportunistiska åsikter från oppositionstiden tror jag inte att de kan bli någon kraft för framtiden. Bristen återfaller också på deras stödpartier, Centern och Miljöpartiet. Resultatet är att utvecklingskraften i svensk ekonomi blir svag och massarbetslösheten består.

Nu är 1995 snart slut. Det var det år då socialdemokraterna skulle sänka den öppna arbetslösheten till under 5 % enligt löften före valet. Verkligheten visar något helt annat, som alla är alltför medvetna om. Den öppna arbetslösheten är fortfarande en bra bit över 7 %, och den totala arbetslösheten är ca 12 %. Över en halv miljon människor är fortfarande utan reguljärt arbete. Det är ett betydande svek som socialdemokraterna måste erkänna innan de kan gå vidare.

Svek nummer två är lika allvarligt. Det gäller vården. Under oppositionstiden gick socialdemokraterna till storms mot besparingar inom kommuner och landsting och förespeglade de flesta att så skulle det minsann inte behöva bli om det bara blev en ny regering. Nu visar verkligheten återigen hur dessa opportunistiska löften har blivit totalt förbigångna. Kommunernas ekonomi har urholkats med många miljarder kronor, bl.a. genom avdragsgilla egenavgifter och utgifter som beror på den höga arbetslösheten. Allt fler människor oroas, och jag tror med rätta, över att inte kunna lita på att sjukvård, äldreomsorg och andra viktiga kommunala välfärdssystem fungerar. Det är ett mycket stort svek.

Prot. 1995/96:41

19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Nummer tre på sveklistan gäller ersättningsnivåerna i socialförsäkringarna. Många minns hur rasande socialdemokraterna var när de sänktes från 90 % till 80 %. Ingen kunde väl drömma om att socialdemokraterna själva skulle sänka nivån ytterligare till 75 %. Verkligheten visar återigen att vallöften är inget värda när socialdemokraterna väl har kommit i regeringsställning.

Man kan fortsätta så här. Detta är verkligen ingen uppbygglig lista. Det är inte konstigt att många människor vänder från politiken och känner allt större vanmakt och främlingskap inför de beslut som fattas i den här kammaren. Jag är mycket oroad över att detta faktiskt medverkar till den sociala oro som vi ser i samhället omkring oss, det våld den främlingsfientlighet och den intolerans som syns. Kammaren kan visserligen delta i enhälliga manifestationer mot detta, men det måste också fattas konkreta beslut som stödjer den tolerans och gemenskap som förutsätts för att skapa ett socialt homogent samhälle. Vi har nu t.o.m. sett mycket avskräckande tendenser till nynazism.

Ingvar Carlsson och Göran Persson brukar ju berömma sig av att ha återtagit makten – från marknaden åter till politikerna, säger man. Jag menar att socialdemokraterna i själva verket genom dessa svikna vallöften och den opportunistiska politik som de tidigare bedrev har medverkat till att fördjupa den politiska krisen och till att öka klyftorna mellan politiker och medborgare. Statsministerkandidaten Persson har tyvärr förvärrat detta problem genom uttalanden som uppenbarligen inte har varit sanna. Det är svårt att se hur någon skall kunna lita på att Persson menar vad han säger i fortsättningen.

Nåväl, efter allt detta ris vill jag ändå erkänna att Göran Persson har varit duktig på ett område. Men det är en duktighet med stora svarta sorgkanter. Det gäller budgetsaneringen. Den har förvisso angräpits med kraft, men kraften har varit urskillningslös, så att åtgärderna har försämrat möjligheterna att bekämpa massarbetslösheten och har medverkat till att jobben har blivit färre än vad de skulle behöva bli. Den rasande takten i skattehöjningarna och de många återställarna på arbetsmarknaden har slagit väldigt hårt mot nyföretagandet och expansionslusten i framför allt de små och medelstora företagen.

Sådana här höjda skatter ger nog pengar på kort sikt, men de permanentar samtidigt massarbetslösheten, och därmed permanentar de höga utgifter för arbetslöshet och olika bidrag, helt frånsett de negativa sociala effekterna. Göran Persson har visat sig vara kameral i kubik, utan förmåga att i sin budgetpolitik ta minsta hänsyn till företagandets villkor. Det märks oerhört tydligt i den ganska dåliga proposition och i det lika dåliga betänkande som dagens debatt gäller.

Ett av de mest uppenbara exemplen på denna kamerala inställning är beslutet att företagare skall betala moms till staten innan de ens har fått betalt av sina kunder. Det är som om vanliga löntagare skulle betala inkomstskatt till staten innan de har fått några inkomster. Jag undrar om det inte skulle bli ganska mycket av uppror, om något sådant skulle föreslås, men när det gäller företagare går det enligt socialdemokraterna tydligen an ändå.

Verkligheten visar också att dålig politik ger dåliga resultat. Jag har redan nämnt massarbetslösheten. Dessutom minskar nu nyföretagandet tyvärr ganska kraftigt. Det minskade med nästan 15 % under första halvåret. Nyligen kom siffror även för tredje kvartalet, som visar att nyföretagandet har fortsatt att minska. Alla jämförelser är här gjorda med förra året.

Detta är dåligt i sig, och det är ju rent förödande med tanke på alla de nya företag som vi skulle behöva i Sverige för att få fart på utvecklingskraft, för att knäcka massarbetslösheten och för att få en stabil bas för vård och omsorg. Sverige har redan från början ovanligt få egenföretagare, och antalet har sedan 1950 minskat från ungefär 20 % till bara 7 %. Nu minskar det alltså ännu mer. Det är ett kvitto på socialdemokraternas misslyckande.

Herr talman! Jag nämnde att propositionen är ganska intetsäggande och rent av dålig. Finansutskottets betänkande nr 1 är tyvärr lika dåligt. På en punkt tycker jag faktiskt att det är sämre, och det gäller Riksbankens ställning.

Riksbanksfullmäktige har avlåtit en skrivelse till utskottet och enhälligt föreslagit att utskottet skulle begära ett förslag från regeringen om ändrad lagstiftning för att stärka bankens självständighet inklusive att få inskrivet ett mål i riksbankslagen om att värna penningvärdet.

I propositionen andas regeringen en positiv inställning till det här, och Göran Persson har i en interpellationsdebatt med mig svarat ja på frågan om han är beredd att föreslå ett sådant lagstiftat prisstabilitetsmål. Jag utgår tills vidare från att detta ja är ett ja och inte skall tolkas som ett nej.

Men finansutskottets socialdemokrater och centerpartister vågar inte eller vill inte ha någon åsikt alls i denna fråga. Nu är det ju nära två veckor sedan betänkandet justerades i utskottet, och omsvängningen inom socialdemokratin kan ibland gå fort. Jag vill därför fråga majoritetens talesman Arne Kjörnsberg om han vågar säga vad han tycker: Skall Riksbanken få ett i riksbankslagen preciserat mål att värna penningvärdet? Det räcker med ett ja eller ett nej.

Herr talman! Verkligheten är nog den svåraste fienden för regeringen och dess samarbetspartner. Jag tycker att många inom deras led går så långt att de förnekar verkligheten och förordar en politik som inte går att genomföra. Det finns några väldigt slående och enkla fakta som mycket väl beskriver verkligheten.

År 1970 var Sverige det tredje rikaste landet i världen. Därefter har vi successivt halkat efter, och nu är vi ungefär nr 17. En lång rad länder – Italien, Norge och många andra – har gått om Sverige i fråga om välbstånd. Av detta tycker jag att man skall dra i huvudsak en enda slutsats: Den politik som fördes under 70- och 80-talen var fel. Den ledde till att vi blev relativt sett fattigare.

En politik för framtiden, som innebär att vi skall kunna bli relativt sett mera välmående i Sverige, måste alltså vara annorlunda. Om den gamla politiken var fel, är ju en politik som skall vara bättre för framtiden med nödvändighet annorlunda. Jag tycker att Göran Persson borde ägna sin icke alls obetydliga pedagogiska talang åt att sprida denna

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

insikt, att den gamla sortens politik gav ett dåligt resultat och att vi därför nu måste ändra på den. I stället har han nu sedan han blev partiledarkandidat börjat prata om att gå tillbaka till välfärdssamhället – observera ordvalet ”tillbaka” – och om att facket inte längre är ett särintresse bland andra; en offensiv formulering. Nu skall det i stället handla om fördjupat fackligt-politiskt samarbete och om att avveckla kärnkraften till 2010. Det vore förödande om han menar vad han säger.

I valrörelsen 1994 ställdes i rubriken till en artikel i Dagens Nyheter följande fråga: ”Kan man lita på att socialdemokraterna ljuger?” Vad är det för sorts demokrati i Sverige när sådana frågor måste tas på allvar?

Jag vet inte om det är meningsfullt att fråga Göran Persson, men jag vill ändå ställa följande fråga: Är Göran Persson beredd att förstöra sin budgetsanering och öka arbetslösheten genom en förtida avveckling av kärnkraften?

Sverige ligger, som jag nämnde, numera under genomsnittet i välstånd. Vi har högre total arbetslöshet än EU. Den svenska ekonomins långsiktiga utvecklingskraft har försvagats mycket kraftigt, och i regeringens prognoser blir produktionsökningen mindre och mindre för varje år som går. Socialdemokraterna hoppas nu att det skall bli bättre. Utskottet skriver i betänkandet att det är en ”självklarhet att ytterligare åtgärder skall vidtas för att minska arbetslösheten”. Jag vill fråga Arne Kjörnsberg: Vad är det där för hemliga recept och hemliga åtgärder? Varför genomförs de inte genast, om man nu ser det som så självklart att de leder till flera jobb?

Jag utgår från att det inte kan vara den s.k. sysselsättningsunionen i EU-politiken som regeringen hoppas på – de förslagen handlar ju, som Ingvar Carlsson var mycket tydlig om här alldeles nyss, om en samordnad konjunkturpolitik och mera efterfrågan. Det hjälper ju inte vare sig mot svag utvecklingskraft eller en strukturell arbetslöshet. Även om man har aldrig så mycket tilltro till en sådan samordnad europeisk konjunkturpolitik, hjälper det inte mot den strukturella arbetslösheten, som enligt regeringens proposition är 10 % i Sverige – 10 %!

Om socialdemokraterna har några andra recept i någon byråläda, tycker jag alltså att det vore naturligt att de tog fram dem. Om konjunkturen svänger mer än vad regeringen tror, blir bristen på säkerhetsmarginaler i budgetpolitiken väldigt uppenbar. Vi har tagit upp detta i Folkpartiets motioner. Det beskrivs också i några av reservationerna. Jag skulle vilja fråga Arne Kjörnsberg även där om han, och för all del även Göran Persson, tycker att det är angeläget att minska budgetens konjunkturkänslighet. Vad tänker man i så fall göra?

Låt mig till slut, herr talman, göra något som jag ytterst sällan gör, nämligen att citera Birger Schlaug. Han har sagt så här: Vi – det är då Miljöpartiet – har ställt upp på tillväxtpropositionen för vi har stuvat om den så att den inte heter tillväxt och inte leder till tillväxt.

Det är faktiskt en sanning med mycket stort S.

Folkpartiet har däremot en mycket bra politik för en mera positiv dynamisk utveckling. Därmed kan vi också knäcka massarbetslöshet och skapa en stabil bas för välfärden. Det rör ett antal områden. Det rör skattepolitik. I dag får två tredjedelar av alla människor i Sverige sin

inkomst från den offentliga sektorn. De offentliga transfereringarna är alltså större än den privata lönesumman. Det är uppenbart orimligt. Både skatter och utgifter måste minskas. Arbetsmarknaden måste bli mindre stel. Vi behöver ett betydande mått av mer konkurrens. Några av dessa områden, herr talman, kommer att vidareutvecklas i senare debattinlägg.

Prot. 1995/96:41
19 december

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

För tids vinnande yrkar jag bifall till endast ett fåtal av reservationerna, nämligen reservationerna 2, 10, 14 och 64 – den senare faktiskt i opposition mot en sällsynt dålig socialdemokratisk fördelningspolitik, nämligen slopande av barntillägget i svux och svuxa.
(Applåder)

Anf. 36 JOHAN LÖNNROTH (v)

Herr talman! Jag skall börja med att yrka bifall till reservationerna 3, 11, 39 och 46.

Den som är i skuld är icke fri. Det har vi hört ett antal gånger. Det är ett uttalande som vi vänsterpartister helhjärtat instämmer i. Det var också därför som vi ställde upp på den helt dominerande delen av det saneringsprogram som regeringen presenterade förra hösten.

Inte heller en arbetslös är fri, speciellt inte om den arbetslöse har fått ersättningsnivån sänkt till 75 %. Det kommer att bli många ofria arbetslösa med den förändringen.

Vi har fått höra regeringsföreträdare säga till oss vänsterpartister att vi inte höll måttet. Vi svajade, vi klarade inte av när det började bli tuffa tag. Det kan vara riktigt att gränsen gick där vi kom till frågan om att sänka ersättningsnivåerna till 75 %. Det klarade inte vi. Vi tror att det var fel att sänka nivåerna.

Ingvar Carlsson sade för en stund sedan från talarstolen att Vänsterpartiet svajade i fråga om sysselsättningen på EU-nivå, programmet för sysselsättningen. Jag skall inte upprepa vad jag sade i det korta meningsutbytet med Ingvar Carlsson.

Jag skall ändå försöka ytterligare förklara varför vi säger ja till gemensamma åtgärder för att få ned arbetslösheten men varför vi anser att detta är helt och hållet oförenligt med strävan till svenskt medlemskap i EMU.

Man skulle kunna använda detta med ofriheten i ytterligare en sensens, nämligen: Den som vill vara med i EMU är inte fri. Den politiker som vill vara med i EMU är inte fri i den meningen att man då inte kan bedriva vissa typer av ekonomisk politik. Då är man konstitutionellt förbjuden att bedriva en aktiv s.k. keynesiansk politik för att få ned arbetslösheten. Det är själva grundpoängen i EMU. Det är fråga om en disciplinering att inte bedriva aktiv politik mot arbetslösheten. Arbetslösheten blir en restpost. Man får se vad den blir när man har uppfyllt de olika konvergenskraven.

Några har också uttryckt det som så att förutsättningen för att det gemensamma valutaområdet skall fungera är att en svensk skogsarbetare är beredd att med omedelbar verkan ta jobb på en spansk vingård. Det är i och för sig ett drömsamhälle för oss alla, om vi hade uppnått den graden av rörlighet att det var lätt för en svensk skogsarbetare att flytta och ta jobb på en spansk vingård. Jag kanske i och för sig inte ser något fel i det, men verkligheten är inte sådan. Det är en oerhört lång process i så fall om vi någonsin skall komma till den situationen. Som det hela är utformat i dag är EMU-processen en katastrofal historia. Det är någonting som verkligen kan driva upp massarbetslösheten till ännu högre nivåer. Därför är vi emot inte bara EMU-processen utan också de

åtgärder som man nu börjar diskutera på förslag av bl.a. riksbanksfullmäktige om att anpassa svensk lagstiftning på penningpolitikens område till ett kommande EMU-medlemskap.

Jag har en liten undran som kanske Arne Kjörnsberg eller Göran Persson kan reda ut. Det är riksbanksfullmäktige med Kjell-Olof Feldt i spetsen som kommer med det här förslaget. Såvitt jag förstår är riksbanksfullmäktige skyldiga att ha överläggningar med regeringen innan de kommer med ett sådant förslag. Man måste alltså ha diskuterat detta med regeringen. Ändå är det inte regeringen utan riksbanksfullmäktige som lägger fram förslaget. Hur kommer detta sig? Är det konspirations-teoretiskt att anta att det är en försöksballong från Kjell-Olof Feldt, som ändå är en känd förespråkare för den här typen av politik? Sedan får man se vad opinionen säger.

Vidare vill jag vända mig till Roy Ottosson. Jag medger att jag är litet undrande över Miljöpartiets uppställning bakom propositionen och konvergensprogrammet. Det innebär, såvitt jag förstår, att ni i grunden måste ha accepterat själva EMU-processen. Även om ni naturligtvis framställer er själva som det mest militanta anti-EU-partiet i riksdagen, har ni i praktiken ställt upp på den svenska EMU-processen. Är det inte så?

Den andra frågan till Roy Ottosson är: Vad är det ni *konkret* har åstadkommit för förändringar i regeringens politik? Jag menar inte de allmänna gröna uttalandena från Göran Persson, utan jag menar alltså konkret. Vad är det för förslag som ni har ändrat på i propositionen?

Vi har nyligen fått en undersökning från LO över inkomsklyftorna i Sverige. Man visar i den här rapporten att realinkomsterna efter skatt ökade mellan åren 1980 och 1993 för en heltidsarbetande med i genomsnitt 11 %. Det omfattar alltså 13 år. Däremot har de 100 000 med de högsta inkomsterna ökat sin realinkomst efter skatt med 61 % under samma period.

Om man sedan väljer ut de 5 000 personer som har högst inkomster – den verkliga överklassen om vi vill kalla dem för det – ser man att de har ökat sin realinkomst med 106 %.

Under samma period har det samlade aktievärdet i Sverige stigit med reallt 440 %. Detta är huvudförklaringen till de ökade förmögenhetsklyftorna.

Jag vågar med mycket stor bestämdhet påstå att det som hände under 1994 och det som nu händer 1995-98, delvis på grund av det saneringsprogram som håller på att genomföras, inte kommer att förändra denna bild, åtminstone inte i positiv riktning. Det är ett faktum som med kraft slås fast i den här LO-rapporten, att klassklyftorna i Sverige har ökat.

Jag kan inte förstå varför det då inte skulle vara möjligt att sanera den offentliga ekonomin på ett rättvisare sätt, så att man åtminstone något försöker minska dessa kraftigt ökade klassklyftor.

Jag skulle vilja vända mig till Lars Tobisson, som ju brukar betecknas som Moderaternas ekonomiskt sakkunnige talesperson, för att höra hans kommentar till de här siffrorna. Det här måste väl vara helt i enlighet med den moderata ekonomiska filosofin? De dynamiska krafter-

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

na späs på. Ökade inkomstklyftor ger incitament. Marginalskatterna sänktes som moderaterna ville. Man har nu visat att skattereformen ledde till att höginkomsttagarna fick sänkta skatter. Detta måste väl vara precis som Lars Tobisson ville ha det. Varför klagar han? Utvecklingen går ju i moderat riktning.

Jag vågar faktiskt tro att Lars Tobisson inte begriper det här. Jag tror inte att han begriper hur marknaden fungerar. Han har inte förstått att marknaden behöver kunder. Det är en gammal och god sanning att marknaden är mera effektiv om fördelningen är jämnare. Jämlikheten är produktiv och befrämjar marknadens effektivitet. Det har Lars Tobisson och Moderaterna aldrig begripit.

Det vore i för sig också mycket intressant att höra Anne Wibble analysera skattereformen så här i efterhand. Är Anne Wibble nöjd med skattereformen? Gick det bra? Eller är det kanske dags att överväga ett annat skattesystem?

Till sist vill jag vända mig till Arne Kjörnsberg och Göran Persson. Jag anser att vi – ni socialdemokrater och vi vänsterpartister – har två stora motståndare. Den ena motståndaren är arbetslösheten – den är allra viktigast. Den andra motståndaren är högern.

Vi vänsterpartister är mycket nöjda med de överenskommelser vi gjorde med Socialdemokraterna i höstas. Det är klart att det fanns många frågor där vi fick ge efter och backa. Men socialdemokraterna har följt de överenskommelser vi gjorde. Vi har ingenting att klaga över i det fallet.

Det är inte heller så att vi väntade oss något tack. Vid förra årsskiftet skrev Olof Johansson: Vänta er inget tack! Jag frågar nu Olof Johansson: Väntar ni er något tack, när samarbetet med Socialdemokraterna förr eller senare – jag tror faktiskt att det kommer att göra det – spricker?

Efter de senaste åren måste jag ändå säga att jag är ganska optimistisk. Vi vänsterpartister är visserligen inte nöjda med den här situationen, att Socialdemokraterna nu har valt att samarbeta med Centerpartiet och inte med oss. Men jag har ägnat mig åt att läsa en del gamla protokoll. Jag har läst vad Göran Persson sade våren 1994 i de ekonomiska debatterna med Anne Wibble, och jag har läst vad han sade hösten 1994. Vad som har hänt i år har vi ju sett. Av detta drar jag slutsatsen att man aldrig skall vara säker på vad som händer i framtiden. Därför vågar jag tro att det kommer att ändra sig igen. Jag vågar slå vad med Arne Kjörnsberg eller Göran Persson, vem som nu vågar anta utmaningen, att ni på er kongress i mars kommer att besluta att nivån i a-kassan skall höjas. Vågar ni ställa upp?

Ni socialdemokrater måste nämligen inse att varken Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet kan gå till val på frågan om slopande av värns-katten, samtidigt som nivån i a-kassan tillåts ligga kvar på 75 %. Föreställ er själva den valrörelsen. Det kan inte vara rimligt.

Ni vet var ni har oss. Vi sitter faktiskt kvar här i kammaren. Ni är välkomna att knacka på när ni vill. Vi anser att ni i ett antal frågor har följt en helt felaktig linje. Men, som sagt, verkligheten kan ändra sig. Ni är välkomna tillbaka. Jag tror att den majoritet av svenska folket

som röstade fram en vänstermajoritet i den här kammaren fortfarande väntar sig att den politik som bedrivs i det här landet skall präglas av den vänstermajoriteten.

Prot. 1995/96:41
19 december

Anf. 37 LARS TOBISSON (m) replik

Herr talman! Jag är onekligen ganska överraskad av att Johan Lönnroth ger sig till att undervisa mig i hur marknaden fungerar. Jag kan konstatera att Johan Lönnroth är helt fixerad vid efterfrågesidan i ekonomin. Han talar som om inflation vore något välsignelsebringande. Jag tycker verkligen att vi med vår erfarenheter i Sverige har kommit bort från sådana funderingar.

Jag vill också säga till Johan Lönnroth att Moderaterna inte stod bakom den stora skatteomläggningen. Vi var för att marginalskatterna sänktes, och det var bra att så skedde. Men problemet var att man inte gjorde något åt det hårda skattetrycket. Det fick dröja tills den borgerliga regeringen tillträdde. Vi tog under vår tid ned skattetrycket flera procentenheter.

Det har nu vänts till sin motsats. Därmed ser vi också att den återhämtning som inleddes under den borgerliga regeringstiden nu är på väg att stanna av. Vi står nu med den mycket omfattande arbetslöshet som är resultatet av en lössläppt expansionspolitik på den offentliga sektorns område – en politik som Johan Lönnroth klänger sig fast vid. Jag menar att det inte är möjligt att ställa upp på sådana tankegångar som Johan Lönnroth kommer med. Jag tror att hans inlägg mest var avsett att provocera och skaffa honom litet mer tid för att utveckla en politik som är förlegad och inte kommer att hålla.

Anf. 38 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Ja, Lars Tobisson, det där jag sade om marknaden kanske lät litet skolmästaraktigt.

Men det är ju så att jag kan luta mig mot en stark, teoretisk tradition. Jag kan börja med vår egen Knut Wicksell som mycket värtaligt utvecklade varför det är så att en väl fungerande marknadsekonomi behöver ett progressivt skattesystem som omfördelar både inkomster och förmögenhet. Är det något som en ohämmad marknadsekonomi inte klarar så är det just detta.

Ni moderater har i praktisk handling tydligt visat att ni inte har förstått att företagen också behöver kunder för att fungera. De skatteförändringar som ni ägnade er åt gjorde ju att människor med höga inkomster till mycket stor del lade pengarna på hög och använde dem för spekulation. De människorna fick ökade inkomster. De som tvingades handla med pengarna fick sänkta inkomster.

Angående skattereformen vill jag bara säga att om ni hade fått som ni hade velat, Lars Tobisson, hade underfinansieringen varit ännu större och marginalskattesänkningarna för höginkomsttagarna ännu större. Det hade varit rena katastrofen.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 39 LARS TOBISSON (m) replik

Herr talman! Det är väl känt att när vi föreslår skattesänkningar, föreslår vi också utgiftsminskningar som är större än de som skattesänkningarna omfattar, och detta för att få en bättre struktur på svensk ekonomi. Det är inte någonting som Johan Lönnroth bara kan stå här och breda ut sig över och trolla bort.

Anf. 40 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Jag har sett många vackra moderata motioner med långa listor på utgiftsminskningar. Men när ni verkligen hade möjlighet att åstadkomma det här då var det precis som det står i läroböckerna: Det är lätt att sänka skatter men inte att ta ned utgifter. Det gäller t.ex. militärutgifter eller utgifter för domstolarnas verksamhet. Ni misslyckades ju kapitalt med varje konkret fråga där det gällde att ta ned utgifterna. Det var därför som underskotten växte till rekordnivåer när det var ni som var dominerande i den ekonomiska politiken. Ni har i praktisk handling visat att ni inte är kompetenta att klara av vare sig en budgetsanering eller att få en fungerande och effektiv marknadsekonomi.

Anf. 41 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Johan Lönnroth frågade om jag var nöjd med skattereformen. Jag vill gärna svara på den frågan. Jag är mycket nöjd med att skattereformen genomfördes. Det var väldigt bra att den blev av. Jag tror att svensk ekonomi faktiskt är i väsentligt bättre skick i dag än vad den skulle ha varit om vi fortfarande hade levt med det perversa och ruttna gamla skattesystemet.

Den huvudsakliga bristen är egentligen att skattereformen kom för sent, att den kom efter avregleringen på kreditmarknaden och valutamarknaden. Detta framgår också mycket tydligt i de utvärderingsrapporter som just har publicerats. Det var själva tidpunkten för reformens genomförande som innebar en viss underfinansiering. Utan att skryta vill jag ändå påminna om att Folkpartiet föreslog en skattereform långt innan socialdemokratin blev mogen att vara med om en sådan. Det hade varit bättre om Folkpartiets tidpunkt för genomförandet av en skattereform hade kunnat verkställas. Men icke desto mindre var det bättre att den blev av än att den inte blev av.

Jag är ledsen att skattereformen inte har hållits så bra som den borde ha gjort. Det är nu aktuellt med högre marginalskatter. Mina farhågor – men Johan Lönnroth kanske är nöjd med det – är att socialdemokraterna inte kommer att klara av att ta bort den s.k. tillfälliga marginalskatteökningen.

Nu har man ytterligare brutit mot skattereformen genom att lägga en himla massa pengar på en helt onödig matmomssänkning. Det hade varit bra mycket bättre att i stället lägga dem på en marginalskattesänkning och en sänkning av viktiga skatter för företagandet och jobben.

Anf. 42 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Jag har förstått att Anne Wibble och Folkpartiet är nöjda med skattereformen. Men jag trodde ändå att man på vissa punkter –speciellt när det gäller underfinansieringen och de dynamiska effekterna som inte kom – hade insett att man borde ha gjort reformen litet starkare. Det trodde jag faktiskt att Anne Wibble hade kunnat erkänna så här i efterhand.

Sedan måste jag fråga Anne Wibble om det här med svux och svuxa. Vi i Vänsterpartiet tycker i och för sig att det är positivt att man har reagerat. Jag hörde Anne Wibble yrka bifall till den reservationen, och där är vi inne på samma linje. Ledande folkpartister går nu ut och talar om handikappreformen och avvisar de besparingar som är på gång där. Då vill jag fråga Anne Wibble: Varför är det så orimligt när det gäller den mycket begränsade värnskatten, som vi västerpartister tycker är alldeles otillräcklig, att tänka sig att de som tjänar 300 000–400 000 kr om året får betala litet mer i skatt för att vi skall kunna klara av att behålla barn tillägget eller se till att upprätthålla handikappreformen?

Anf. 43 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Johan Lönnroth är en utomordentlig uttolkare av begreppet de små stegens tyranni. Bengt Westerberg använde detta uttryck här i kammaren och vid många andra tillfällen under 80-talet. De små stegens tyranni innebär att man motiverar varje nytt förslag med att det inte gör så mycket och att det t.o.m. kanske är ganska bra. Men summan av alla de olika stegen blir att det inte lönar sig för människor att sätta i gång verksamheter, samtidigt som 500 000–600 000 människor förblir utan jobb. Detta är slutresultatet.

Därför, Johan Lönnroth, kommer vi i Folkpartiet envist att hävda att det skall löna sig att arbeta, utbilda sig och spara. Man skall ha åtminstone hälften kvar av en inkomstökning.

Det finns som Johan Lönnroth nämnde en fördelningspolitisk reservation om barn tillägget i svux och svuxa. Jag vill då ta upp det som Johan Lönnroth talade om inledningsvis, nämligen den rapport från LO om fördelningsutfallet under 80-talet. Det är mycket extremt att åberopa den rapporten, därför att en stor del av det skadliga under 80-talet var kasinoekonomin och de stora prisökningarna. Det var dessa som skapade den fördelningspolitiska orättvisa som 80-talet ledde till, fränsett att de bäddade för arbetslöshetens stålbad. Det var prisökningarna som var orsaken, Johan Lönnroth, de som Johan Lönnroth nu vill återinföra och på något sätt göra positiva. Det var prisökningarna som skapade en mycket stor del av den fördelningspolitiska orättvisa som 80-talets kasinoekonomi innebar.

Anf. 44 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Jag vill börja med att påpeka att denna LO-rapport omfattar tiden ända fram till 1993. Den inkluderar de två år, nämligen 1992 och 1993, som var de allra mest dramatiskt olyckliga i det avseendet att klassklyftorna ökade. Det var alltså under den tid då Anne Wibble var finansminister.

Prot. 1995/96:41

19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Man kan delvis säga att det förelåg ett antal olyckliga omständigheter. Men det var också medvetet fattade politiska beslut som bidrog till de ökade klassklyftorna, t.ex. knytningen av kronan till ecun – som skedde i och för sig redan under regeringen innan – de förändringar av skattesystemet – bl.a. skattesänkningar – som genomfördes när Anne Wibble var finansminister.

Jag beklagar detta. Det fanns en gång en mera vänsterinriktad liberalism i det här landet som stod för jämlikhet och inkomstutjämning. Men tyvärr har man fått uppleva att det är Folkpartiet som tar de små stegen in i högerlägret. Fortsätter ni den vandringen är jag rädd att det inte kommer att finnas mycket kvar av berättigandet för ett separat folkparti i Sverige.

Anf. 45 MATS ODELL (kds)

Herr talman! Sverige har under mer än 25 år haft en alldeles för svag ekonomisk tillväxt. Här har vi roten till dagens arbetslöshet och till våra ekonomiska problem över huvud taget. Ett betydande bekymmer är då att regeringen av tillväxtpropositionen att döma saknar strategi och ideologi för att långsiktigt lyfta den svenska tillväxten. Saken förvärras också av att en populistisk politik under åren i opposition och ännu i denna dag verkar bakbinda regeringen i hanteringen av tillväxtfrågorna. Återställarna med Vänsterpartiet efter valet 1994 var förödande. De gav helt fel signaler till landets småföretagare. De legitimerade Vänsterpartiet som det parti som egentligen bedriver den sanna och rätta politiken. Resultatet har inte låtit vänta på sig. Detta är något av den brokiga politiska bakgrund som man skall hålla i minnet, när vi nu skall ta ställning till regeringens tillväxtproposition.

Vi kristdemokrater är övertygade om att tillväxten kan bli bättre än den som redovisas i propositionen. Med en politik som verkligen tar till vara dynamiken och kraften hos de svenska företagarna borde arbetslösheten inom fem år kunna nedbringas åtminstone till ca 5 %. Då bör vi också långsiktigt kunna säkra ett hållbart socialt trygghetssystem, samtidigt som ökade miljöhänsyn och avgörande steg mot en kretsloppsanpassning skall ha tagits. Men om de nya jobben skall kunna skapas i den privata sektorn måste vi med gemensamma krafter se till att få ett bättre och varmare klimat för små- och nyföretagande.

Herr talman! Det var verkligen, som flera talare har påpekat, stora förhoppningar som knöts till tillväxtpropositionen. Men med förhoppningarna om skarpa och nydanande regeringsförslag har det gått ungefär som för den lille mannen i sagan, han som gick med det stora fina tygstycket till skraddaren. Det bidde ingen kostym. Det bidde efter många försök en tumme. Denna tumme i Sveriges tillväxtsaga är ett tillfälligt riskkapitalavdrag. Vi har ingenting emot detta, men det räcker inte, och det ger inte heller den långsiktiga trygghet och stabilitet i spelreglerna som i dag skulle ha behövts.

Därmed, herr talman, har ytterligare ett tillfälle att få till en beslutssam och kraftfull satsning på ökad tillväxt och sysselsättning förfelats. Det är ju faktiskt nu, när tillväxten nästa år kommer att halveras, som

denna långsiktiga och beslutsamma tillväxtpolitik verkligen skulle behövas.

Problemet med tillväxtpropositionen är alltså att de distinkta och skarpa förslagen fortfarande lyser med sin frånvaro. Själva propositionen är ganska imponerande och tjock, men när man kommer till hemställansdelen blir den snabbt betydligt magrare. Av de sammanlagt tio konkreta hemställanspunkterna är det ytterst få som handlar om tillväxt, i alla fall i Sverige.

Två av punkterna handlar om förändringar av fordonsskatten; knappast särskilt tillväxtfrämjande. En punkt handlar om att Kommunikationsforskningsberedningen skall få rätt att disponera 60 miljoner kronor ur Energiteknikfonden för demonstrationsprojekt; visserligen en Gudi behaglig gärning, men den har inte särskilt mycket med tillväxt att göra. Det finns en punkt som handlar om åtgärder för förbättring av inomhusmiljön; en nog så viktig fråga, men inte löser den Sveriges tillväxtproblem – möjligtvis kan krukväxterna inomhus få ökad tillväxt av detta. Vi har en punkt som handlar om åtgärder för energieffektiviseringar borta i Baltikum och Östeuropa; det är inte heller fel, men det är mycket som kanske också skulle behöva åtgärdas hos oss. Slutligen har vi tre skarpa förslag om skärpningar av det s.k. arbetsvillkoret. De har nu visserligen i allt väsentligt omarbetats av arbetsmarknadsutskottet, men de är ändå de verkligt skarpa förslagen.

Ja, herr talman, så ser det ut. Nog verkar detta också som en tumme, en ganska liten tumme om jag får säga min mening.

I övrigt innehåller propositionen en begäran om att riksdagen skall godkänna de s.k. riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Dessa består också till allra största delen av goda föresatser, men det saknas skarpa beslutsförslag. De tänkbara distinkta åtgärderna har i betydande utsträckning lagts i olika långbänkar, inbäddade i en mycket ymnig flora av utredningar. Och där skapar de tveklöst en viss sysselsättning.

Grundproblemet är, som jag har sagt i tidigare debatter i detta ämne, att regeringens ideologiska kompass fortfarande alltför mycket fortsätter att peka på gamla lösningar, utformade för gårdagens problem. Detta är begripligt, eftersom mycket av den egna rörelsen och det egna folket i så hög grad vilseleddes under den förra mandatperioden av en populistisk oppositionspolitik. Så var det faktiskt. Och som man bäddar får man nu ligga.

Då, i opposition, dömde man regelmässigt ut de tillväxtfrämjande förslagen och besluten. Vi i den förra regeringen fick förlita oss på Ny demokrati och Bert Karlsson när saneringen av statens finanser inleddes. De tillväxtfrämjande åtgärder vi genomförde återställde regeringen tillsammans med Gudrun Schyman efter valet. Resultatet av detta är dels den anemiska brist på konkreta beslut som propositionen uppvisar, dels att regeringen nu tvingas gå en massa krångliga omvägar över utredningar och långbänkar innan det tydligen kan bli tal om skarpt läge.

Herr talman! Det är bra att regeringen med sådan kraft och schvung sanerar statens finanser. Men också tillväxtpolitiken måste ju upp ur långbänkarna och utredningsraseriet och ersättas av handling. När

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

konjunkturen nu av allt att döma börjar vika, då utreder regeringen. Nu, i dag, borde de konkreta förslagen ha legat på riksdagens bord för att kunna få effekt 1996 och 1997, när konjunkturen börjar vika. De traditionella arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har inte heller lösningen på den här problematiken. RAS-reformen t.ex. hade verkligen behövt utredas grundligt. Men den genomfördes med en enorm fermitet och handlingskraft. Inte blev det några 110 000 nya jobb. Men det bidde en tumme, ytterligare en tumme, denna gång utan utredning.

Dagens höga tillväxt är tyvärr varken bestående eller orsakad av en större och mer produktiv företagssektor än tidigare. Siffrorna visar nu på en vikande tillväxtutveckling i Sverige de kommande åren. Efter en kort tillväxtpuckel sjunker Sverige igen tillbaka till OECD-ländernas absoluta bottenliga. Där hör Sverige inte hemma. Det finns ingen naturlag som säger att vi skall ligga i denna bottenliga. Sveriges grundläggande ekonomiska problem väntas alltså bestå, samtidigt som våra grannländer och handelspartner kommer att få en högre tillväxttakt.

Därför måste tillväxtpolitiken byta innehåll. Från att ha varit traditionellt konjunkturorienterad måste den nu bli strukturell. De kortsiktiga stabiliseringspolitiska åtgärderna måste ge plats för en politik som med djupverkande och långsiktiga insatser främjar de reella förutsättningarna för tillväxt.

Men arbetet med att främja strukturell tillväxt måste också kopplas till åtgärder för att höja tillväxtens kvalitativa innehåll. Vi kan inte i all evighet förlita oss på att upprepade förlängningar av produktlivs cyklerna för varor från våra traditionella basnäringar för alltid skall utgöra grunden för vår välfärd. Nya och befintliga företag i framtidsbranscherna måste växa i antal och på så sätt återvinna Sveriges plats bland de nationer som kan garantera både sina unga och sina gamla medborgare en trygg välfärd. Dessutom måste tillväxtens negativa effekter på miljö och människors hälsa och välbefinnande minimeras.

Den tillväxt som Sverige behöver för att också klara jobben åstadkoms helt enkelt inte med de förslag vi i dag har att ta ställning till. Det är för tunt, Göran Persson. Personligen tror jag faktiskt att Göran Persson kan bättre, men han får antagligen inte. Hoppas att det blir bättre med tiden.

Herr talman! Vad Sverige behöver nu är nya företag och nya företagare. För att åstadkomma detta behövs det, som jag har sagt, ett bra företagsklimat. Under de närmaste tre åren behövs en veritabel explosion av nya företag i Sverige. För detta behövs ett helt batteri av åtgärder i en miljö av stabila spelregler utan risk för ständiga, lömska återställare. Jag är rädd att detta faktiskt kräver ideologiskt nytänkande, politisk förnyelse och djärvhet från regeringens sida.

Herr talman! Tjänstesektorn borde stå mer i fokus i den här debatten. Den offentliga och privata tjänstesektorn sysselsatte 1993 tillsammans 70 % av arbetskraften och 68 % av produktionen. Industrin stod däremot bara för 26 % av sysselsättningen och för 30 % av produktionen. Industrins siffra är anmärkningsvärt låg i jämförelse med andra utvecklade länders, och detta är naturligtvis inte bra. I själva verket är

den svenska tillverkningsindustrin samtidigt motorn i den tjänsteintensiva industrisektorn.

Regeringen gör inte mycket åt detta utan väljer nu uppenbarligen av taktiska skäl att sänka matmomsen, vilken ju är en utpräglad konsumtionsskatt, framför att minska skattekilarna för produktion och nya jobb i exempelvis den sysselsättningsintensiva tjänstesektorn. Detta är en felbedömning som kommer att hålla onödigt många människor kvar i arbetslöshet.

Herr talman! En väl fungerande marknadsekonomi förutsätter också ett samhälle med en grundläggande etisk samsyn. Hederlighet och personligt ansvarstagande är viktiga fundament som underlättar ekonomins funktionssätt genom att de håller transaktionskostnaderna på en rimlig nivå och leder till effektivitet i ekonomin. Den viktigaste långsiktiga uppgiften för ekonomisk politik är därför att skapa goda institutioner, goda normer, vanor och regler med fasta ramar samt långsiktiga spelregler.

Vi kristdemokrater har i vår motion i inte mindre än 42 konkreta förslag fört fram vårt alternativ till regeringens proposition. Senare i dag kommer Dan Ericsson, Holger Gustafsson, Inger Davidson och Göran Hägglund att närmare presentera de olika förslagen.

Herr talman! Vi kristdemokrater är alltid beredda att i konstruktiv dialog med regeringen se vad vi gemensamt kan göra för att öka tillväxt och sysselsättning i vårt land. Vi står givetvis bakom alla våra reservationer i dagens betänkande. Men för att vinna tid yrkar jag endast bifall till reservationerna 2, 10, 16 och 64.

Anf. 46 ARNE KJÖRNSBERG (s)

Herr talman! Bakom betänkandet En politik för arbete, trygghet och utveckling står inte bara Socialdemokraterna utan också Centerpartiet och Miljöpartiet. Jag är glad för det.

Överenskommelsen om detta är vad Per-Ola Eriksson och jag själv vid flera tidigare tillfällen har kallat för en handslagsöverenskommelse. Jag är glad också för det. En handslagsöverenskommelse står man nämligen upp för.

Vad vårt land behöver är en långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt. Vi behöver den för att kunna återupprätta den svenska modellen i ordets bästa bemärkelse. Med detta menar jag att endast en tillräcklig tillväxt kan skapa de resurser som behövs för att hushållen skall få ökad köpkraft.

Tillväxt behövs för att vi skall kunna bevara och utveckla de allmänna försäkringssystemen.

Tillväxt behövs för att den offentliga sektorn skall klara att ge medborgarna den vård, omsorg och utbildning som de vill ha.

Tillväxt behövs för att vi skall få den ökade sysselsättning som är avgörande för våra möjligheter att främja jämställdhet och för att vi kraftfullt skall kunna motverka växande ekonomiska och sociala klyftor.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

Jag är övertygad om att med trygga, kunniga, jämlika och jämställda medborgare kan och kommer Sverige att utvecklas. Därigenom kommer vi att få en effektivare produktion och fler människor i arbete.

Vi märkte under åren 1991-1993 vad det innebär att inte ha tillväxt. Det var det konstiga ordet minustillväxt med fem procent under dessa år. Det motsvarar 75 miljarder kronor eller ungefär lika mycket som fem barnbidragssystem.

Nu har det vänt. Enligt Statistiska Centralbyråns senaste uppgifter som presenterades förra veckan ökade bruttonationalprodukten under tredje kvartalet med 4,4 % jämfört med motsvarande tid förra året. Det är den högsta tillväxten på elva år. Men Mats Odell, som vet allt, talar om att tillväxten nu går ned.

Men tillväxt är något mer. Det är inte bara procent. Tillväxt i en vidare bemärkelse är att Sverige utvecklas och att människor i vårt land växer. Jag tror att det är förborgat i den mänskliga naturen att vi i vår dagliga gärning, oavsett vad vi sysslar med, vill förkovra oss och förbättra det vi gör.

Det gör vi genom att arbeta litet klokare, litet effektivare och litet enklare. Om vi gör det, blir det tillväxt. Då blir tillväxt något mer, något mycket väsentligare och mycket mer spännande än bara procent hit och dit. Det betyder att när medborgarna växer, då växer Sverige.

Herr talman! Det går faktiskt bra för Sverige nu, oavsett vad herr Tobisson, fru Wibble och herr Odell säger. Budgetunderskottet, det som fyrfaldigades under åren 1992-1994, minskar nu kraftigt. Det beräknas i år bli ca 125 miljarder kronor. Det betyder att när en krona skall betalas ut, har finansministern 80 öre, 20 öre får han låna.

För att ha något att jämföra med, så var situationen för 16 månader sedan att när dåvarande finansministern skulle betala ut en krona hade hon bara 60 öre, 40 öre fick hon låna.

Med detta vill jag visa att det dels går åt rätt håll, dels att vi faktiskt fortfarande lånar till välfärden och alla andra statsutgifter.

Nu minskar upplåningsbehovet. I Riksgäldskontorets senaste prognos räknar man med att vi nästa år, 1996, behöver låna 60-70 miljarder. Vi skall fortfarande låna så mycket pengar. Men det är i stort sett en halvering av lånet för innevarande år. Det är ungefär en tredjedel jämfört med 1994 och en fjärdedel av upplåningen 1993. Det går alltså åt rätt håll, och i vissa delar går det väldigt fort. Men fortfarande lånar vi.

Bytesbalansen förstärks nu kraftigt. Efter att den under åren 1992-1993 har visat ett underskott på drygt 80 miljarder kronor får vi under de två åren 1995 och 1996 ett överskott på 100 miljarder kronor. Det är glädjande.

Investeringarna ökar. Efter en närmast katastrofal nedgång 1990-1993 ökar nu näringslivets investeringar. Den förhoppning jag har är att sjunkande räntor, minskat antal tomma lägenheter och riksdagens beslut om riktat stöd till bl.a. ombyggnad och allergisanering skall leda till att vi får den uppgång i byggandet som vi så väl behöver, till båtnad för både ekonomin och sysselsättningen.

Några ord om inflationen: Så sent som i förra veckan kom SCB:s rapport som visade att inflationen på årsbasis är 2,7 %. Priserna låg stilla i november. Vi bör nu, om inget alldeles speciellt händer i den internationella ekonomin, kunna se fram emot en etablerad låg inflation. Detta var också budskapet i Riksbankens inflationsrapport för några veckor sedan.

Internationella valutafonden, EU-kommissionen och OECD har alla en positiv syn på den av dem noterade omsvängningen som har skett i den svenska ekonomin.

Kronan: Några dagar före valet 1994 var det som brukar kallas ecu-index 126,35. Nu är den nere och pendlar vid omkring 116–117.

Jag tycker i och för sig att vi bör ned en bit till. Men detta visar att förtroendet för den förda politiken ökar. På den här punkten tycker jag att det är viktigt att stryka under vad den politiska stabiliteten betyder för de internationella marknadernas förtroende. De båda folkrörelsepartierna Centern och Socialdemokraterna har visat att nationens bästa kommer i första hand, och att Miljöpartiet nu ställer upp tycker jag självklart är bra.

Räntan på de femåriga statsobligationerna var veckan före valet förra året 10:90 %. I går var den 8:24 %. Denna nedgång betyder, om den blir bestående, att räntan på statens skuld sjunker med ungefär 25–30 miljarder kronor per år. När finansministern skall börja göra budgeten behöver han ”bara” ta upp minus 100 miljarder kronor i stället för 125–130 miljarder kronor i räntekostnader för statens skuld om detta ränteläge består. Och för landets hushåll betyder det ungefär lika mycket. Om vi kan behålla det här ränteläget betyder det för ett hushåll som har ett rörligt lån till ett egnahem på 500 000 kr att räntekostnaden sjunker med ungefär 1 000 kr i månaden. För de allra flesta betyder sänkta räntor långt mer än den höjda fastighetsskatten, som är så uppmärksam i debatten.

Utvecklingen av statsfinanserna är nu under kontroll. Underskotten minskar snabbt. Vi räknar med att de offentliga finanserna skall vara i balans 1998. Statsskuldens andel av bruttonationalprodukten räknar vi med skall stabiliseras redan i år och därefter börja gå ned.

Allt detta är bra, men det får inte innebära att vi tror att faran är över. Nu gäller det att fortsätta. När nästa lågkonjunktur kommer – och den kommer, men inte så fort som Mats Odell tror – skall vi ha en så stark ekonomi att vi kan stoppa en ny våg av arbetslöshet och klara de andra ekonomiska påfrestningarna som kommer vid en nedgång. Därför är vi fast beslutna att fullfölja den budgetsanering som vi har påbörjat.

Nu är det dags för steg nummer två i regeringens dagordning för att främja tillväxt och sysselsättning. Nu gäller det att behålla den goda ekonomiska grund som lagts för tillväxt. Det gäller att ge goda förutsättningar för näringslivet och att ge medborgarna möjligheter att stärka sina kunskaper och sin kompetens. Det innebär att man måste spela över hela fältet. Det gäller att få ordning och att hålla ordning på finanserna. Det har jag visat att vi är på god väg att göra.

Det gäller utbildnings- och forskningspolitik. Vi är bäst i världen när det gäller förskolan. Vi står oss väl när det gäller grund- och gym-

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

nasieskolan. Vi har bra vuxenutbildning. Men vi har för få som går vidare till kvalificerad yrkesutbildning och högskoleutbildning. Därför inriktas regeringens politik på en utbyggnad av den högre utbildningen och vuxenutbildningen, särskilt när det gäller naturvetenskapliga och tekniska områden.

Det handlar om näringspolitiken. En framgångsrik näringspolitik kräver stabilitet och långsiktighet. Men när moderaterna framställer det som en självklarhet att man skall införa regler och bestämmelser som rakt av gynnar en sida, arbetsgivarsidan, har de fel. Mitt skäl är helt enkelt att jag tror på balans. Jag är övertygad om att det bara är trygga människor som vågar ta steget ut i det mer eller mindre okända eller osäkra. Det är till fördel för landet och det är till fördel för näringslivet om människor vågar ta det där steget. Men då måste de känna trygghet.

Det gäller miljöpolitiken. Hänsyn till natur och miljö skall inte bara ses som ett hinder, vilket väldigt många gör. Jag är övertygad om att här också finns möjligheter. Vi i Sverige bör satsa helhjärtat på miljörelaterade varor, tjänster och produktionsmetoder. Där tror jag att nästa stora språng finns för Sverige och svensk industri.

Vårt stora och allt överskuggande problem är den fortsatt höga arbetslösheten. När Anna-Greta Leijon var arbetsmarknadsminister varnade hon för, som hon sade, att släppa upp arbetslösheten. Industriförbundets chefsekonom sade för några månader sedan att skillnaden mellan Norge och Sverige var att Sverige – det är hans ord, inte mina – släppte upp arbetslösheten åren 1992, 1993, 1994.

Nu är vi där. Ingen i den här kammaren har egna minnen från förra gången vi var i samma utsatta läge. Inget annat europeiskt land har klarat att gå från massarbetslöshet till full sysselsättning. Men vi socialdemokrater har satt oss före att tillsammans med svenska folket och alla goda krafter som vill ställa upp klara detta.

Det är inte lätt det här. Därför är vi beredda att pröva både gamla och nya metoder. En sak måste dock stå fullständigt klart. De åtgärder vi vidtar måste ha en rättviseprägel.

Herr talman! När man läser Moderaternas stora motion står det fullständigt klart vilka ambitioner man har. De skall nu göra det de inte hann eller inte vågade göra i regeringsställning. Nu kommer Ny start för Sverige, del 2.

Moderaterna har inte lärt någonting. De vill gå vidare med det systemskifte de påbörjade, men de vill gå längre. Det man föreslår kommer, om det genomförs, att ge oss ett helt nytt Sverige, ett helt nytt samhälle. Det blir ett samhälle som är hårdare och kallare för alla, men särskilt för de mest utsatta.

När Lars Tobisson säger att Moderaterna inte kan tolerera en arbetslöshet på nuvarande nivå vill jag bara erinra herr Tobisson om att det var under er regeringstid som arbetslösheten tredubblades. Moderaternas recept är avreglerad arbetsrätt. Det som de i klartext menar är att man skall försämra för arbetstagarna och ge fritt fram för arbetsgivarna. Vi tror inte på den modellen.

Folkpartiet börjar sin partimotion på samma sätt som fru Wibble började sitt anförande: "Det sägs ibland att svensk politik av i dag är

visionslös. Men det gäller inte oss.” Så säger Folkpartiet. Problemet är bara att Folkpartiet vill vara både-och. Folkpartiet vill vara ett socialliberalt parti, men man vill också vara ett parti som samarbetar med eller snarare är stödtrupp åt Moderaterna.

Tyvärr, fru Wibble, spåren förskräcker. Jag säger bara ”Ny start för Sverige” – 52 000–53 000 konkurser, skattesänkningar för redan rika, 500 000 förlorade jobb, 500 % ränta, statsfinanser som kraschade i ett träsk efter er färd på Enda vägen.

Jag är skyldig fru Wibble svar på några frågor. I propositionen väcker man inga konkreta förslag om förändringar i riksbankslagen. Men regeringen förklarar att man systematiskt kommer att arbeta igenom detta. Det finns förändringar som måhända är motiverade med tanke på de många nya förutsättningarna för penning- och valutapolitik. Vi har därmed en hanteringsordning som majoriteten i finansutskottet tycker är bra, och vi kommer efter hand att hantera den här frågan.

Det andra jag vill säga kommer faktiskt från djupet av mitt hjärta och med stor upprördhet. Jag blir upprörd när fru Wibble försöker framställa det som om det är socialdemokraterna som i något slags mening är skyldiga till det våld och den nynazism som finns i det svenska samhället. Jag hoppas att jag missförstod fru Wibble. Om det är så har fru Wibble möjlighet att tala om det eller att eventuellt backa från sitt påstående.

Det låter så vackert, Mats Odell, när kristdemokraterna talar. Men var är handlingen? Läger ni er inte när det kommer till kritan platt för Moderaterna? Hur skall ni göra? Är det motionens och reservationens politik som gäller, eller är det er galjonsfigur och röstmagnet Jerzy Einhorns förslag som vi skall ta fasta på? Mats Odell kan säkert ge besked till kammarens ledamöter.

Sedan tycker jag faktiskt, Johan Lönnroth, att Vänsterpartiet har återfallit till de gamla synderna. Förra hösten och långt in på våren var ni beredda att ta ansvar även för svåra och obekväma beslut, men den tiden tycks nu vara förbi – i varje fall för tillfället.

Men, Johan Lönnroth, har ni inte fått tack förut så har ni här tacket för att ni ställde upp. Tacket skulle ha varit större om ni hade kunnat fortsätta.

Visst säger ni att budgeten måste saneras, men tyvärr är det bara ord. Ni kommer med ett trettiotal reformförslag utan att tala om hur de skall betalas. Hur går det med räntorna med en sådan slapp budgetpolitik, Johan Lönnroth? Orken och modet att fatta de nödvändiga besluten är borta. Men om ni ändrar er, Johan Lönnroth, är ni välkomna. Vi samtalar med alla i denna riksdag.

Låt mig ställa upp bakom ett påstående som Johan Lönnroth gjorde. Vi har två motståndare, och de är säkert gemensamma: 1. arbetslösheten, 2. högern.

Herr talman! Till slut vill jag yrka bifall till finansutskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Sedan vill jag kort sammanfatta. Sverige har nu chansen. Vi är fast beslutna att ta den. Vi tycker att det ligger ett mycket stort värde i den

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

politiska stabilitet som nu finns. Bakom det här förslaget finns en stor majoritet i Sveriges riksdag.

Vi behöver tillväxt – för jobben, för ekonomin, för jämställdheten, för jämlikheten, för miljön, för välfärden och för framtidstrons skull. Vår vision i arbetet med det här kan sammanfattas i tre ord: arbete, välfärd och rättvisa.

Tage Erlander sade vid ett tillfälle att vad historien lär oss är att människan gång på gång ställs inför beslut som är avgörande för framtiden.

Herr talman! Vi i Sverige står nu inför sådana beslut.

Anf. 47 LARS TOBISSON (m) replik

Herr talman! Arne Kjörnsberg började med att framhålla att Miljöpartiet står bakom betänkandet. Ett tillväxtfientligt parti är väl förmodligen nöjt med att tillväxten nu skall avta ända fram till år 2000, men kan Arne Kjörnsberg vara nöjd med det? Kan han vara nöjd med att strukturarbetslösheten förutsätts bestå och ligga på 10 % vid sekelskiftet? Det är ju långt över vad ni utlovade inför valet, nämligen att komma under 5 %.

Det går bra för Sverige, säger Arne Kjörnsberg. Arne Kjörnsberg var ju med när vi reste med finansutskottet till Nya Zeeland. Det är också ett land som har gått in i väggen som välfärdsnation, med stor arbetslöshet och sviktande levnadsstandard. Där genomförde man under socialdemokratisk ledning strukturreformer, avreglerade och sänkte skatter. Det har följts upp av den nuvarande regeringen, som har reformerat arbetsrätten.

Vi kunde konstatera att produktionen där växer med rekordfart. Man får låg inflation, och man får minskande arbetslöshet. Häromdagen läste jag i tidningen att man nu genomför en skattereform som sänker skatten för lågavlönade. Detta har man fått utrymme för.

Tog inte Arne Kjörnsberg intryck av detta, eller av det förhållandet att man har reformerat riksbankens ställning och givit den en klar möjlighet att arbeta för låg inflation?

Nu har vi i Sverige samma förslag liggande i finansutskottet. Dessa avstyrker Arne Kjörnsberg. Varför gör ni det? Ett enigt fullmäktige i Riksbanken har begärt just det slag av åtgärder som togs upp i bl.a. moderata motioner i början av året. Förstår ni inte att ni genom det uppträdandet riskerar att skicka en helt felaktig signal, nämligen att ni faktiskt inte vill ha en förändring av Riksbankens ställning som garanterar den låga inflation som kan ge oss tillväxt och flera jobb i framtiden?

Anf. 48 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik

Herr talman! Nu vill jag en gång för alla säga ifrån om att Lars Tobisson, Mats Odell och, tror jag, även fru Wibble säger att regeringen räknar med att arbetslösheten skall vara 10 % vid sekelskiftet, precis som om det är våra planer. Så är det självklart inte!

Vi har räknat fram detta utifrån nuvarande förutsättningar, men denna regering har inte för avsikt att avgå! Jag är säker på att Center-

partiet och Miljöpartiet är beredda att ställa upp och arbeta med oss med denna fantastiskt svåra fråga, denna massarbetslöshet som faktiskt ni har ställt till med. Den här regeringen kommer inte att abdikera under sin ämbetsperiod som den förra gjorde.

Det är riktigt att jag var med i Nya Zeeland. Där stod privatskolorna som spön i backen. Samtidigt har Frälsningsarméns utdelning av matpaket ökat med 1 021 % de senaste fem åren. Det är en annan bild av samma verklighet som den Lars Tobisson såg. Han såg direktionsrummen på Riksbanken – jag såg även det andra; jag såg båda sakerna.

Sedan, Lars Tobisson, *är* den svenska Riksbankens ställning mycket oberoende. Lars Tobisson åker världen runt och försöker avläsa inflationen beroende på hur oberoende ställning Riksbanken har. Vi var också i Singapore, där riksbanksfullmäktiges ordförande var finansminister och de övriga i riksbanksfullmäktige utsågs av regeringen. Bilden är alltså inte så enkel, herr Tobisson.

Anf. 49 LARS TOBISSON (m) replik

Herr talman! Det är faktiskt så att den här regeringen skall abdikera under sin mandatperiod. Vi har alla fått höra att det kommer att bytas statsminister, och detta förutsätter att regeringen avgår. Låt oss hoppas att det blir en bättre regering efter detta. Låt oss hoppas att vi får en regeringsförklaring som innehåller åtgärder mot den arbetslöshet på 10 % vid sekelskiftet som förutses. Den nuvarande tillväxtpropositionen och det betänkande som Arne Kjörnsberg skrivit under innehåller inte ett skvatt när det gäller att göra någonting åt denna. Det är det som är det grundläggande problemet.

Det var i det sammanhanget jag tog upp Nya Zeeland, där man verkligen har kommit till rätta med motsvarande problem. Och vad beträffar att Arne Kjörnsberg såg privatskolor som stod som spön i backen så är väl det bra! Det är jättebra om det finns flera skolor att välja mellan.

Att det fanns ett bra och fungerande skolsystem kunde vi konstatera, men såg Arne Kjörnsberg verkligen den där matutdelningen i Frälsningsarméns regi? När skulle det ha skett? Det såg inte jag. Men jag kan tänka mig att det förekommer; det kan möjligen vara ytterligare ett utslag av det slags medmänsklighet som ingalunda behöver vara förträngd bara för att man avreglerar och ser till att människor får större frihet att tillgodose sin arbetslust och sin initiativkraft.

Sedan säger Arne Kjörnsberg att man inte behöver göra Riksbanken mer självständig och hänvisar till att vi har varit i Singapore där de har en ordning där finansministern svarar för det här. Hämtar Arne Kjörnsberg sina ideal från en om inte diktatur så åtminstone halviktatur som Singapore?

Anf. 50 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik

Herr talman! Jag förstod inte varför den församlade borgerligheten där borta i kammaren och även min partivän Sören Lekberg skrattade när jag talade om att den här regeringen inte har för avsikt att avgå. Nu, efter herr Tobissons lektion, har jag förstått att det berodde på det for-

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

mella som måste ske när vårt parti byter partiledare. Låt mig erkänna, herr Tobisson: Jag hade fel på den punkten – formellt.

Jag tar inte Singapore som exempel. Det var bara ett exempel på hur Lars Tobisson färdas världen runt och pekar på att Riksbankens oberoende är en förutsättning för låg inflation. Det är inte riktigt, och det var det jag tog Singapore som exempel på.

Om inte herr Tobisson i Nya Zeeland såg Frälsningsarméns utdelning av matpaket kanske det beror på att herr Tobisson och jag rör oss i skilda kretsar.

Anf. 51 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Jag konstaterar först att jag inte fick något svar från Arne Kjörnsberg på frågan om det är ett mål för Riksbanken att värna penningvärdet i riksbankslagen. Jag hade inte väntat mig det heller, men tänk en gång till. Frågan kan besvaras med ja eller nej. Klarar Arne Kjörnsberg att svara ja ungefär som finansministern skulle det förenkla debattläget.

Sedan klagade herr Kjörnsberg över att Folkpartiet bara vill både- och. Det är en väldigt vänlig beskrivning som jag tar som ett beröm. Vi är stolta över vår liberala ideologi och anser att det är viktigt med både frihet och rättvisa – med både företag och dagis. Det är en alltför enkel bild av verkligheten som herr Kjörnsberg håller på med om han tror att man kan klara sig med ett av dessa båda ting. Det är ju i kombinationen frihet och rättvisa – företag och dagis/marknadsekonomi och social välfärd – som Folkpartiet och styrkan i de liberala idéerna visar sig.

Jag förstår att Arne Kjörnsberg inte vill tala om ideologi. Socialdemokrater brukar inte vara särskilt stolta över den socialistiska ideologin. Det kan jag gott förstå. Men man skall inte döma alla efter sig själv.

Herr Kjörnsberg frågade om jag anklagar Socialdemokraterna för att ha medverkat till social oro och t.o.m. till tendenser till nynazism. Ja, jag anser att Socialdemokraternas opportunistiska inställning till ekonomisk-politiska förslag under förra mandatperioden och de löften som utställdes men som man inte har kunnat infria – vilket man måste ha vetat – har medverkat till att en känsla av främlingskap mellan medborgare och politiker skapats. Detta befäster tendenser som finns i olika sammanhang, nämligen tendenserna till främlingsfiendskap, social oro och svåra problem. Där har Socialdemokraterna ett betydande ansvar.

Anf. 52 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik

Herr talman! Det är nästan så att jag saknar ord. Jag tillhör den partistyrrelse som den 19 augusti 1994 antog ett valmanifest där en lång rad nedskärningar presenterades. Vi socialdemokrater gjorde detta före valet. Min partiordförande intervjuades av TV. Jag tror att det var här utanför. Min partiordförande sade: Jag kan inte ens lova att vi inte kommer att sänka barnbidragen.

Trots det säger fru Wibble att vi inte innan sagt vad vi skall göra efteråt. För mig var det emellertid ingen överraskning, eftersom fru

Wibble har sagt det till mig tidigare. Hon har använt mycket starka ord om mina påståenden om vad vi sade före valet.

Arbetslösheten är vårt stora problem ekonomiskt och socialt, men den tredubblades under fru Wibbles tid som finansminister. Glöm inte det!

När fru Wibble var finansminister uttalade hon sig alltid fantastiskt optimistiskt. Men nu, när hon är i opposition, är hon väldigt pessimistisk. Fru Wibble slår, men fru Wibble träffar nästan aldrig rätt!

Anf. 53 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! När jag sagt att Socialdemokraterna avgett opportunistiska förslag och ställt ut vallöften som inte kunnat infrias har jag gjort det, därför att jag trott på den nuvarande statsministerns ord. Om Arne Kjörnsberg studerar hans anförande i den avslutande partiledardebatten före valet finner han att där fanns långa inlägg om vikten av kommunal välfärd, landstingskommunal vård o.d. Det angavs mycket tydligt att med en socialdemokratisk regering skulle det minsann inte ha blivit samma ekonomiska svårigheter för vård och omsorg som under den borgerliga regeringen. Det om något var väl ett vallöfte?

Arbetslösheten har beskrivits av herr Kjörnsberg själv i motioner här i riksdagen. Den skulle komma ner under 5 % redan under år 1995. Men av det året återstår nu tio dagar, och arbetslösheten ligger på 7,5 % eller något sådant. Om de räknas in som finns i olika åtgärder ligger arbetslösheten på nästan 12 %. 535 000 personer är utan jobb. Är inte det ett svek?

Jag menar att socialdemokratin måste erkänna dessa svek och att det var fel. Då kan ni kanske börja om och skapa en förståelse för det som behöver göras. Om man hela tiden skall släpa på tidigare utställda opportunistiska vallöften kommer man att ha en fullständigt hopplös svekdebatt. Jag märker att Arne Kjörnsberg blir upprörd till tusen, och jag förstår att han blir det. Om detta måste ni göra upp med er själva. Då kan ni kanske gå vidare.

Anf. 54 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik

Herr talman! Är det konstigt att jag blir upprörd när fru Wibble, förra finansministern, i Sveriges riksdag står och säger att Socialdemokraterna – det parti som jag tillhör – bär en avgörande skuld när det gäller de våldstendenser och den nynazism som finns i det svenska samhället? Är det alltså någonting konstigt att jag blir upprörd? Jag tror att det bara är en – möjligen två – i denna kammare som tycker det.

Anf. 55 MATS ODELL (kds) replik

Herr talman! Jag gläds självklart över att tillväxten i Sverige i år kanske kommer upp till 4 %. Jag sade att detta utgör en alltför kortvarig puckel i tillväxtkurvan. Allt tyder på att tillväxten under de närmaste åren i praktiken kommer att halveras. Det var det som jag var inne på, Arne Kjörnsberg!

Poängen med vad jag sade är att samtidigt ligger den socialdemokratiska tillväxtpolitiken inbäddad i ett antal utredande långbänkar. Är

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Arne Kjörnsberg beredd att ta fram en del av de här åtgärderna litet snabbare för att möta den avmattning i konjunkturen som faktiskt sker?

Jag hörde t.ex. att Arne Kjörnsberg är helt mot alla reformer på arbetsrättens område. Eller finns det trots allt något som *kan* reformeras? En ganska omfattande utredningsverksamhet pågår faktiskt när det gäller detta. Är alltså Arne Kjörnsberg beredd att acceptera en modernisering av arbetsrätten?

Arne Kjörnsberg frågar om det är vår motion eller om det är Jerzy Einhorn som gäller.

I vår motion presenterar vi vår politik och den innehåller det som Jerzy Einhorn efterlyst, nämligen ytterligare åtgärder för att sanera landets ekonomi. I den motion som ligger till grund för dagens debatt erbjuder vi ytterligare en budgetsanering på ca 10 miljarder kronor, men vi har en annan fördelningspolitik. Vi anser nämligen, liksom Jerzy Einhorn, att man nu gått över gränsen när det gäller nedskärningar inom vård och omsorg. Därför kommer kammaren senare i dag att få ta ställning till ett yrkande från vår sida om en ökning av statsbidragen på detta område med upp till 4,8 miljarder kronor. Detta har vi i vår budgetmotion finansierat till sista kronan.

Anf. 56 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik

Herr talman! Jag är beredd att acceptera förändringar i arbetsrätten. Men använd inte ordet modernisering, Mats Odell, eftersom det ofta leder fel. Som jag sade i mitt huvudanförande tror jag att det är bättre att parterna kommer överens. Jag tror faktiskt på resonemang och på samverkan. Jag tror att det är bra för arbetsmarknaden och för parterna på denna. Därmed är det bra för Sverige.

Sedan till det här med nedskärningar. Förra veckan sade vår talesman i socialförsäkringsutskottet i samband med diskussionen om nedskärningar i ersättningsnivåerna: Vi gör inte detta därför att vi vill eller för att vara elaka. Vi gör det därför att det är ekonomiskt nödvändigt.

Vi har föresatt oss att göra allt vi kan för att försvara det som brukar kallas för verksamheten. Jag är den förste att inse att det finns problem på en del håll. Vi är beredda att göra allt vi kan, men vi måste få ordning på ekonomin. Mats Odell, kom inte dragande med att ni har en finansiering! Motionerna är ju redan avslagna av riksdagen, så ni kan inte använda de pengarna en gång till.

Anf. 57 MATS ODELL (kds) replik

Herr talman! Nu är Arne Kjörnsberg i alla fall inne på att det finns ett behov av att ytterligare förbättra statens finanser och av att värna om vård och omsorg av framför allt gamla och sjuka. Då faller Arne Kjörnsberg tillbaka på att riksdagen har avslagit motioner. Men vi har ju framtiden för oss! Vi kan väl sätta oss ned och försöka lösa de här frågorna!

Jag säger som Jerzy Einhorn: Vi har i vår motion ytterligare saneringsförslag, men vi har också en annan fördelningspolitik för att klara omsorgen om våra gamla och långvarigt sjuka.

När det gäller arbetsrätten vill jag ställa en konkret fråga till Arne Kjörnsberg. I dag sägs många visstidsanställda ungdomar upp efter sex månader, när tiden för visstidsanställning går ut. Därefter måste det bli fråga om tillsvidareanställning, men arbetsgivarna törs inte tillsvidareanställa i dag. Är då Arne Kjörnsberg beredd att, som vi föreslår i vår motion, förlänga tiden upp till två år? Då kan de unga människor som det ofta handlar om få fortsätta att arbeta, och arbetsgivarna behöver inte rutinmässigt säga upp folk – något som ofta blir fallet på grund av de regler som gäller efter återställaren ni gjorde tillsammans med Gudrun Schyman.

Man behöver inte kalla det för modernisering. Man kan kalla det för en anpassning till den verklighet som nu råder, till det konjunkturläge som vi nu har.

Anf. 58 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik

Herr talman! Jag tycker att det vore fel, Mats Odell, om jag hade någon uttalad åsikt om det här. Parterna sitter ju nu i en utredning, och jag har stort förtroende för båda parterna. Jag överlämnar detta med varm hand till dem, och jag tror att det ligger i goda händer. Jag tycker att det finns ett egenvärde i att parterna blir överens.

Mats Odell sade precis det jag ville att han skulle säga. Han sade: Låt oss sätta oss ned och resonera.

Välkommen in i värmen, Mats Odell! Vi är, som jag sade i talarstolen, beredda att samtala med alla i denna riksdag.

Anf. 59 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Jag skall börja med att tacka Arne Kjörnsberg för tacket. Vi har faktiskt inte hört sådana tongångar på ganska länge från er socialdemokrater. Tvärtom får jag ofta höra från mina partikamrater runt om i landet att det nästan verkar ha gått ut en cirkulärskrivelse inom socialdemokratin. Man skall nu säga att Vänsterpartiet har fallit tillbaka i något slags opportunism, att de inte har några förslag och att de inte inser att det är ekonomiskt nödvändigt att göra precis på det ena eller andra sättet.

Jag kan i och för sig förstå varför dessa tongångar har blivit så vanliga. Det finns ju en mycket stark kritik i er egen rörelse mot de orättvisa sänkningarna av a-kassan och mot att man tar pengar från kommunerna. Det finns en upplevelse av att det faktiskt finns alternativ. Vi lägger här i riksdagen alternativa förslag om att sanera budgeten.

Jag vill fråga Arne Kjörnsberg om de siffror jag drog från LO-rapporten. Siffrorna handlade om hur inkomstklyftorna i Sverige har ökat. Är det sant, Arne Kjörnsberg, att det är ekonomiskt nödvändigt att göra på exakt det sätt som ni gör? Är det inte möjligt att genomföra en budgetsanering med en skärpt fördelningsprofil?

Anf. 60 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik

Herr talman! I den ekonomisk-politiska debatten i juni stod jag i talarstolen och vände mig till Johan Lönnroth. Jag sade: Ni gjorde en

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

**Fel! Okänt
växelargument.**

strong insats på hösten och en bit in på våren. Sedan blev det an-norlunda.

Det kanske inte var ett *tack* med fyra bokstäver, men jag gav er i alla fall en komplimang för att ni ställde upp.

Det har inte utgått några cirkulärskrivelser. Jag tittar bara på verk-ligheten, Johan Lönnroth. Ni orkade inte. Men fortfarande kvarstår för Johan Lönnroth precis samma erbjudande som jag tidigare gav till Mats Odell: Vi är beredda att samtala, och vi är beredda att samtala med alla i denna riksdag.

Sedan, Johan Lönnroth, säger jag som finansministern har gjort vid flera tillfällen, även om jag kanske formulerar det på ett annat sätt: Jag är inte beredd att ta gift på att alla de åtgärder vi har fattat beslut om är exakt riktiga. Det vore förmätet. Kunde man vara säker på det vore man närmast en övermänniska. Man skulle inte bara vara säker utan man skulle t.o.m. vara självsäker intill dumhet om man påstod något sådant.

Det grundläggande kvarstår dock. Vi måste komma dithän att vi be-talar för de utgifter vi har. Vi måste, som på Gunnar Strängs tid, se till att vi helst har 1 krona och 2 öre för varje krona vi betalar ut. Det är det vi strävar efter.

Anf. 61 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Ja, på den sista punkten är Arne Kjörnsberg och jag helt överens. Jag är alldeles övertygad om att vi måste gå in i nästa lågkonjunktur, när den nu kommer, med en mycket stark offentlig eko-nomi.

Men det är inte riktigt att, som Arne Kjörnsberg gör, säga att det var vi i Vänsterpartiet som inte orkade med i våras. Det var ni som av diverse taktiska och strategiska skäl, en del av dem begriper jag i och för sig, valde att gå ihop med Centerpartiet. Ni hade kunnat träffa en minst lika billig uppgörelse om jordbruket med oss som ni gjorde med Centern. Ni valde dock att göra upp med Centerpartiet.

Jag har tidigare sagt att jag hoppas och tror att ni på er kongress i mars skall fatta beslut om att återigen föra upp bl.a. a-kassan till en rimlig nivå igen. Jag hoppas att ni då skall besluta om att förse kom-muner och landsting med en rimligare ekonomi än vad de har i dag. Då kommer också förutsättningarna för ett återupptaget vänstersamarbete att bli mycket bättre.

Men ni borde tala om för era partikamrater runt om i landet att de skall sluta upp med den typ av argument som tydligen nu har blivit vanliga: Att vi vänsterpartister inte orkade med och att vi inte insåg nödvändigheten av att det eller det skulle göras.

Det var väldigt bra att Arne Kjörnsberg sade att Socialdemokrater-na kan ha haft fel på några punkter. Jag emotser med spänning vad det betyder.

Anf. 62 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik

Herr talman! Jag tycker att jag är skyldig Johan Lönnroth ett svar på utmaningen om att slå vad. Johan Lönnroth, jag slår inte vad om politi-

ken. Därför avböjer jag det vadet, oavsett om det gällde en krona eller tio kronor. Vi får resonera i stället.

Vi har många stora frågor framför oss i vårt land. Vi måste enligt min bedömning komma överens över ett brett fält. Johan Lönnroth och Vänsterpartiet är välkomna att delta i arbetet med att försöka nå fram till det. Det finns, utan att peka ut någon av de många frågor det gäller, ett värde i att ha breda majoriteter i Sveriges riksdag.

Låt mig sedan sluta med att säga någonting om LO:s rapport om inkomstskillnader. Den har vissa svagheter, men självklart läser man den med mycket stort intresse och med väldigt stort allvar. Det finns mycket kvar att göra i det svenska samhället för att återskapa och komma tillbaka till det som jag i talarstolen kallade det goda Sverige. Det gäller att komma tillbaka till det goda Sverige och till det folkhem som vi vill ha.

Anf. 63 PER-OLA ERIKSSON (c)

Herr talman! I Dagens Industri fanns i fredags rubriken "Sverige i topp". Rubriken gällde en artikel där BNP-tillväxten i olika stater jämfördes. Enligt de senaste offentliggjorda siffrorna har Sveriges ekonomi växt väsentligt mer än exempelvis USA:s, Tysklands, Frankrikes och Storbritanniens ekonomier.

Det är framför allt stora överskott i utrikeshandeln och betydande investeringar i näringslivet som är förklaringen till den svenska tillväxten. Jag är förvånad över att de inledande talarna i dag inte har förmått glädja sig över de siffrorna. Vi kan också notera ett ökat förtroende från omvärlden för Sverige och svensk ekonomi.

Den starka tillväxten under det gångna året har självklart ett samband med att den svenska kronan har fått flyta sedan hösten 1992. Förändringarna i den svenska valutakursen gentemot omvärlden har gjort svensk produktion mera konkurrenskraftig. Långsiktigt kan vi naturligtvis inte räkna med att en lågt värderad valuta skall kunna generera en positiv utveckling för den svenska ekonomin. Vi behöver åtgärder för att skapa en hållbar tillväxt.

Avgörande för de kommande åren är i stället hur den inhemska efterfrågan utvecklas, att räntorna kan fortsätta att sänkas och att vi får ordning och reda i statsfinanserna. Framtidstron hos företag och enskilda medborgare i det här landet avgör om förbättringen av konjunkturen skall kunna förlängas genom att den inhemska efterfrågan avlöser där de snabba exportökningarna mattas av.

Tilltron till svensk ekonomi har förbättrats radikalt sedan månads-skiftet mars-april då Centern och regeringen inledde samarbetet om den ekonomiska politiken. Bevisen på den punkten är många. Vi fick i april som mest betala 5 kr och 40 öre för en tysk mark. I dag kostar den ca 4 kr och 60 öre. Den femåriga bundna villaräntan har sänkts med drygt 2,5 procentenheter sedan april. Ytterligare sänkningar bör ligga inom räckhåll om utvecklingen hålls stabil.

Den som i dag lägger om ett femårigt bundet villalån som togs upp i december 1990 på 500 000 kr får en förbättring av sin ekonomi med 1 270 kr i månaden. Detta är en radikalt annorlunda och förbättrad

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

situation för många villaägare och låntagare runt om i vårt land, men som dess värre inte alltid uppmärksammas så mycket i den allmänna debatten. Man fastnar i enskildheter och procentsatser i olika socialförsäkringssystem. Detta, ledamöter av riksdagen, är en mycket viktig bit för många svenskar, nämligen att skuldbördan minskar.

Förbättringen av statsfinanserna kan också avläsas på många andra sätt. Det kan inte minst avläsas i utvecklingen av statsskulden och i statens lånebehov. Jag noterade att Arne Kjörnsberg var inne på samma tema i sitt inledningsanförande. Det är naturligtvis en framgång att vi lyckades stabilisera statsskulden två år före den tidpunkt som Carl Bildt efterlyste att vi skulle förplikta oss till i fjolårets valrörelse.

Det är också en framgång att statens lånebehov begränsas till i storleksordningen 60–70 miljarder kronor 1996 jämfört med nära 140 miljarder kronor för innevarande år.

Ett annat mått på framgången för den samlade ekonomiska politiken i Sverige är också att den faktiska inflationen kunnat hållas nere. Inflationförväntningarna har kunnat pressas tillbaka trots den relativt sett höga tillväxttakten de senaste kvartalen. Sänkningen av matmomsen, som genomförs om mindre än två veckor, bidrar också till att hålla tillbaka inflationen nästa år. Det innebär dessutom en bra fördelningspolitik.

Momssänkningen betyder som bekant mest för flerbarnsfamiljer med låga inkomster. För en tvåbarnsfamilj betyder det att matkostnaden kan sänkas med i storleksordningen 400 kr per månad vid fullt genomslag.

Det är obestridligt att det har skett en väsentlig stabilisering i svensk ekonomi jämfört med den turbulens som rådde i Sverige vårvintern detta år. Utsikterna för nästkommande år är inte bara väsentligt bättre än vad många har fruktat – de är t.o.m. bättre än vad nästan alla hade vågat hoppas på.

Även om landets finanser är bättre än på mycket länge, innebär det inte att Sveriges ekonomiska situation är problemfri. Saneringen av statsfinanserna leder till att många måste göra kännbara men ändå nödvändiga uppoffringar.

Fortsatt stark tilltro till den ekonomiska politiken förutsätter att gjorda åtaganden fullföljs konsekvent. Steg för steg skall vi föra upp Sverige på fast mark igen. Nu befinner vi oss inte vid en tidpunkt då det är lämpligt att fatta beslut om exempelvis höjda ersättningsnivåer i försäkringssystemen eller beslut som skulle eliminera andra viktiga inslag i budgetsaneringen. Tvärtom måste vi vara vaksamma så att utgiftstrycket i de offentliga finanserna pressas tillbaka för att kunna ha ekonomisk-politisk handlingsfrihet i en kommande lågkonjunktur. Oavsett vad vi vill på den punkten kommer lågkonjunkturen förr eller senare. Misstagen från 1980-talet får inte upprepas.

Herr talman! Jag anser att den allra största utmaningen för politiken under återstoden av 1990-talet är att söka återskapa full sysselsättning till de nivåer vi varit vana vid i Sverige. Det är dess värre på den punkten som jag inte är helt nöjd med utvecklingen under det gångna året och som jag hyser störst farhågor för inför de kommande åren. Kampen

mot arbetslösheten måste därför bli en förstahandsuppgift. För att lyckas måste vi ha en serie av olika åtgärder, vilket framgår av tillväxtpropositionen och finansutskottets betänkande, för att kunna skapa en hållbar ekonomisk tillväxt.

Sveriges roll som företagarnation måste stärkas. I tillväxtpropositionen och i finansutskottets betänkande – jag ber att få yrka bifall – finns viktiga förslag när det gäller möjligheter till nyföretagande och nysatsningar i befintliga små och medelstora företag. Jag tänker på kvittningsrätten för nystartade företag och de möjligheter till riskkapitalavdrag som införs fr.o.m. årsskiftet. Jag tänker också på förslaget till enkelbeskattning som nu bereds och som skall träda i kraft senast den 1 januari 1988. Från Centerns sida värdesätter vi också att en ökad ram kommer att ges åt de s.k. kvinnolånen som visat sig mycket efterfrågade och effektiva. Från Centerpartiet ser vi det också som en framgång att det system för särskilda företagsgarantier som vi efterlyste före valet 1994 nu utreds i en statlig kommitté.

Ökad satsning på högre utbildning och forskning är en nödvändig del i en politik för tillväxt. Därför är det bra att kursen nu har lagts fast för en stor utbyggnad av små och medelstora högskolor för fler högskoleplatser i landet med särskild tyngdpunkt på Mitthögskolan, Bergslagen, Malmö och sydöstra Sverige.

Kunskapsproduktionen och den högre utbildningen spelar roll både för näringslivsutvecklingen och för enskilda människors möjligheter att skaffa sig trygga jobb. Det har vi exempel på kring flera av de befintliga universiteten och högskolorna. Låt mig också passa på tillfället att uttrycka Centerns vilja att nästa års forskningspolitiska proposition skall kunna innebära att antalet universitet i Sverige utökas.

Det är också min övertygelse att de miljöpolitiska satsningar som sker genom tillväxtpropositionen kan ge avsevärda tillskott av nya jobb. Det är också angeläget att beslutet om en särskild delegation för miljöteknik och ett program för att upphandla miljövänlig teknik och miljövänliga produkter verkställs på ett så effektivt sätt som möjligt. Att satsningarna på förnybar energi, såväl inom som utanför Sveriges gränser, utökas är värdefullt. Den politik för omställning av energisystemet som nu är aktuell måste bedrivas så att ett investeringsprogram på detta område kan ha god fart och stor kraft inför den lågkonjunktur som vi vet att vi har framför oss. Det bidrar till att kunna skapa jobb igen för att häva lågkonjunkturrens problem.

Under nästa år förutsätter tillväxtpropositionen avgörande besked på två ytterst väsentliga punkter för sysselsättningen och ekonomin: arbetsrätten och lönebildningen.

Jag anser att det var ett misstag att regeringen 1994 genomdrev återställare när det gäller de reformeringar av arbetsrätten som åstadkoms under den förra mandatperioden. Det är nu historia, och vi får väl lägga det till handlingarna. Nu skall vi inte se bakåt, nu får vi se framåt. Däremot var det klokt att tillsätta Arbetsrättskommissionen. Vi har nu en väsentligt förändrad arbetsmarknad jämfört med den vi hade på 1970-talet då nuvarande arbetsrätt utformades.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi vet att arbetsmarknaden kommer att förändras avsevärt även under det kommande decenniet.

Det är min förhoppning att de parter som nu är företrädare i Arbetsrättskommissionen skall inse att den nya arbetsmarknaden kräver en förnyad arbetsrätt. Jag hoppas också att den insikten skall bidra till att båda parter kan överge de barrikader som alltför länge har stått i vägen för en förnyelse på det här området.

En arbetsrätt med ökad flexibilitet är inte ett hot mot jobben utan en väsentlig förutsättning för att största möjliga antal skall få trygga jobb i framtiden. Jag hoppas att parterna på arbetsmarknaden inser detta och att riksdagen sedan förmår fatta beslut baserat på denna insikt, snarast möjligt efter det att Arbetsrättskommissionen har avslutat sitt arbete i mars.

Även lönebildningen behöver reformeras – det vet vi efter mer än två decenniers misslyckanden på denna punkt. Att de nominella löneökningarna efter årets avtalsrörelse trots den stora arbetslösheten i Sverige överträffar nivåerna i nästan alla andra industriländer visar på nödvändigheten av en reformering av lönebildningen.

Det bästa är självfallet att det är parterna på marknaden som tar sitt ansvar utan statlig styrning. Reformbehovet är så uppenbart att parterna inte får misslyckas med att före nästa års utgång gemensamt redovisa hur de avser att förändra spelreglerna. Skulle parterna misslyckas kan inte lagstiftningen i den del som den påverkar spelreglerna förbli opåverkad.

Herr talman! Det är min absoluta övertygelse att stabiliseringen av statsfinanserna har goda möjligheter att fullföljas på ett lyckosamt sätt – inte minst genom den framgång som samarbetet mellan regeringen och Centerpartiet visat sig medföra.

Nu kan och måste vi forma en politik för en hållbar tillväxt. Det är viktigt att ansträngningarna att främja nyföretagande och utveckling i små och medelstora företag verkligen har högsta prioritet. Satsningarna på kompetensutveckling och högre utbildning måste göras så att hela Sverige får bättre utvecklingsförmåga. Miljö- och energipolitiken måste användas för att stärka sysselsättning och ekonomi.

Beträffande energin och kärnkraften får jag göra en kommentar med anledning av det Lars Tobisson sade inledningsvis.

Jag är förvånad över och tycker att det är anmärkningsvärt att de som i andra sammanhang efterlyser ett starkt omvandlingstryck i ekonomin, så fort energin förs på tal främst vill konservera befintlig struktur och förlita sig på den teknik som utvecklades under 1950- och 1960-talen. Jag tycker att nytänkandet borde visa sig mera. Att förlita sig på att alltmer åldrade reaktorer även skall svara för hälften av Sveriges elbehov långt in i nästa sekel är att spela ekonomisk hasard, till väsentligt högre risker än om vi påbörjar avvecklingen med att ta flera reaktorer ur drift under detta årtionde. Vi bör samlas kring ett offensivt program för omställning av energisystemet. Här kan många sysselsättningstillfällen komma fram.

Med en politik för arbete, trygghet och utveckling kan vi skapa livskraft i alla delar av landet och värna välfärdssamhället. Det är för

mig och Centerpartiet den viktigaste uppgiften de närmaste åren. Med dagens beslut om viktiga tillväxtåtgärder lägger vi en god grund för det arbetet.

Jag ber att än en gång få yrka bifall till hemställan i finansutskottets betänkande.

Avslutningsvis vill jag framföra en önskan om en god jul och ett gott nytt år, även till de ledamöter som inledde debatten i moll. Jag hoppas att de också skall se möjligheterna och inte bara problemen. Vi ses nästa år i nya debatter och tar nya tag för att fortsätta saneringen av svensk ekonomi och för att skapa en bra plattform för resten av detta sekel.

Anf. 64 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Jag förmodar att Per-Ola Eriksson ännu inte har hunnit läsa Energikommissionens betänkande – annars kunde han inte gärna ha sagt det han sade i slutet av sitt anförande.

Jag tänkte ställa tre ganska korta frågor, som jag inte tror skall förtä julhälsningen i slutet av Per-Ola Erikssons anförande.

Den första frågan handlar om det som Per-Ola Eriksson pratade ganska mycket om, dvs. budgetsaneringen, där han anser sig vara stolt över sin och Centerpartiets medverkan. Är Centerpartiet och Per-Ola Eriksson verkligen beredda att offra budgetsaneringen för en förtida avveckling av kärnkraften? Det framgår nämligen med önskvärd tydlighet att det är mycket stora kostnader för samhällsekonomin och budgeten förenade med den inställning som Centerpartiet förespråkar.

Min andra fråga är om Per-Ola Eriksson också är beredd att offra klimatkonventionen och koldioxidutsläppen. Jag har annars trott något på Centerpartiets omsorg om vår miljö, att det är viktigt att Sverige lever upp till de klimatkonventioner som vi har skrivit under och inte medverkar till att öka utsläppen av koldioxid. Men den storskaliga gassatsning som centerpartistiska förespråkare har gjort sig till tolk för leder ju tyvärr, med mycket stor bestämdhet, till just ökade utsläpp av koldioxid. Det stämmer inte med min bild av Centerns miljöpolitik, men man kanske har ändrat den.

Min tredje fråga hör mera konkret till dagens betänkande. Har Centern ändrat sig på riktigt i fråga om att förespråka AP-fondsägande i småföretag? Eller är det något som ni bara har skrivit under på utan att mena det?

Anf. 65 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Herr talman! Jag kan gärna föra en kärnkraftsdebatt med Anne Wibble, och med många andra också för den delen, men dagens tema kanske inte är kärnkraften i första hand. Jag tycker att Anne Wibble och många andra som ansluter sig till hennes synsätt inte ser möjligheterna att skapa ny sysselsättning och att få dynamik i ekonomin genom att föra in någonting nytt i stället för att hålla fast vid det gamla. Eftersom man talar om förnyelse på många andra områden, behöver man också kunna förnya synsättet och tänkandet när det gäller energi, i stället för att hålla fast vid ett gammaldags, konservativt synsätt. Det

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

innebär inte att man äventyrar budgetsaneringen om man tar fram det som är hållbart. Däremot vore det att äventyra budgetsaneringen om man lade nya pengar i föråldrade system, som kärnkraften utgör.

Beträffande CO₂ vill jag ställa en fråga till Anne Wibble: Är det så att Folkpartiet är intresserat att tillsammans med Centerpartiet och även regeringen medverka till att höja CO₂-skatten för att styra bort från användning av det som ger utsläpp i luften och naturen, det som vi vill ha bort? Det är bra om det är så. Men sedan måste man se på helheten.

Det finns en väldigt stor faktor som förstör luften och skickar ut mycket utsläpp, och det är trafiken. Samtidigt som vi förnyar energisystemet måste vi vara beredda att radikalt förändra trafiksystemet, så att vi får en bättre miljö.

Avslutningsvis vill jag säga att det är viktigt att också använda AP-fondssystemet för att hitta blågula lösningar, och när det behövs riskkapital och det görs emissioner skall placeringen ske i Sverige så att svenska sparare kan få vara med i den värdetillväxt som vi ser framför oss.

Anf. 66 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! På min första fråga, om man är beredd att offra budgetsaneringen, svarade Per-Ola Eriksson egentligen bara med en massa ord och ingenting mera. Det var väl bra att han inte svarade ja rätt upp och ned, men det hade varit bättre om han hade svarat nej. Jag kan förstå att han inte ville svara någonting.

Frågan om koldioxidutsläppen är uppenbarligen mycket känslig för Centerpartiet. Jag kan förstå det. Den hållning som Centerpartiet för närvarande intar i fråga om en storskalig satsning på gas, innebär ju en mycket betydande ökning av utsläppen av koldioxid, som kommer att ställa till enormt stor skada inte bara i Sverige utan i hela världen. Det strider ju mot det som Centerpartiet tidigare har talat för. Men jag förmodar att man gör en omsvängning till att bry sig mindre om koldioxidutsläpp och miljö. Jag tycker att det är tråkigt.

Det mest positiva man skulle kunna säga om Per-Ola Erikssons anförande är att han, möjligen på grund av bekymmer om ökade koldioxidutsläpp som effekt av Centerns politik, nu tycks förorda en höjd bensinskatt. Kan det vara tanken att man skall föra fram det från Centerpartiet? Det kan vara en trevlig julklapp till en del väljare, om det är Centerpartiets nya giv.

Anf. 67 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Herr talman! Man skall inte läsa in mer än vad som är sagt, Anne Wibble. Vad vi vill åstadkomma är en förnyelse av transportsystemet. Vi vill dels överföra betydande resurser som i dag går på landsväg till järnväg – ett miljövänligare transportsystem – dels ha bränslen som är miljövänliga. Anne Wibble är självfallet välkommen i det arbetet.

Jag konstaterar, Anne Wibble, att det samtidigt som vi byggde ut kärnkraftsprogrammet i detta land också byggdes upp en statsskuld. Skulle vi inte nu kunna vända på det hela och avveckla kärnkraften, förnya energisystemet och minska statsskulden? Har Anne Wibble

snuddat vid tanken att vi kanske skall vända på det hela? Under den tid vi byggde ut kärnkraftsprogrammet blev vi inte precis rikare. Det kanske finns ett samband där emellan.

Jag tycker att vi nu, när Energikommissionen har lagt fram sitt betänkande, skall fundera allvarligt på hur vi kan forma en långsiktig energipolitik som klarar energiförsörjningen till den elintensiva industrin. Samtidigt skall vi också bygga nytt för att kunna skapa ny sysselsättning och en hållbar tillväxt.

Om Anne Wibble tänker efter inser hon att det finns betydande möjligheter som framför allt kan engagera småföretagare, som jag vet att också Anne Wibble känner för.

Anf. 68 LARS TOBISSON (m) replik

Herr talman! Vi moderater vill sätta omvandlingstryck på elproducenterna genom att låta marknaden bestämma. Genom att använda kärnkraftverken så länge det är ekonomiskt och säkerhetsmässigt försvarbart kommer vi också att se till att elproducenterna vet att det kommer en dag när det inte längre lönar sig att underhålla aggregat, när andra förnybara energikällor har vuxit fram, och då kommer situationen att lösas.

Genom att göra som Centerpartiet förordar – att gå fram med regleringar – skapar man osäkerhet på marknaden. Vi vet med säkerhet att detta slår ut jobb här i Sverige.

Jag var förundrad över att höra hur Per-Ola Eriksson slår knut på sig själv när han skall vara regeringen och Göran Persson till lags. Hur känns det egentligen att i ett betänkande ha skrivit under på att den allmänna arbetslöshetsförsäkringen inte skall återinföras, trots att det var ett centerstatsråd som genomdrev det i förra regeringen? Hur kändes det att rösta emot möjligheten att bevara bygderegementen? Hur kändes det att rösta emot våra försök att inte försämra momsuttaget för småföretagare, något som är mycket viktigt? Hur känns det nu att stödja förslag om att låta AP-fonden köpa svenska aktier i en ny löntagarfond? Det är ju exakt detsamma. De gamla löntagarfonderna kallades just för AP-fonder. Hur känns det att stödja en politik som innebär att vi har en avtagande tillväxt och en strukturarbetslöshet på 10 % fram emot sekelskiftet? Det kan inte vara lätt att gå ut med detta.

Är enda avsikten med det att få sympatier och stöd för en avveckling av kärnkraften? Då blir det bara ännu värre med arbetslösheten framöver.

Anf. 69 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Herr talman! Det var värst vad Lars Tobisson var grälsjuk i dag. Jag noterade också vad han sade i sitt inledningsanförande. Jag vet inte vad det beror på. Jag vet inte om det beror på att det har varit en tröttsam höst och att han ensam har fått hålla ordning och reda på Moderata samlingspartiet då partiordföranden varit borta. Men Lars Tobisson använde ett tonläge både i sitt inledningsanförande och även nu i repliken som jag inte tycker bådar gott för framtiden.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Först och främst, Lars Tobisson, vill jag säga att det vi tänker använda när det gäller AP-fonderna är den fond som er tidigare partiordförande Gösta Bohman varit med om att inrätta, och även den som Lundgren var med om att inrätta. Det som var rätt då kan väl helt plötsligt inte ha blivit fel?

Eller är användande av AP-fonderna något som Moderata samlingspartiet ägnar sig åt bara då man sitter i regeringsställning? Så fort man är i opposition är det som man har gjort i regeringsställning felaktigt. Jag tolkar det så när Lars Tobisson med sådant engagemang ifrågasätter.

Så till frågan om kärnkraften, Lars Tobisson. I dag är det bevisat att kärnkraften inte håller för vanlig marknadsekonomi och för försäkringssystemet. Om marknadsekonomin skulle fungera på kärnkraftens område skulle man också våga försäkra den. I dag är det inte på det sättet. Det kanske finns ett samband där emellan. Har Lars Tobisson funderat på den punkten?

Jag tycker att Lars Tobisson mera skall se framåt, och inte blicka bakåt. Alltför mycket av Lars Tobissons anförande i dag var tillbakablickar. Se möjligheterna! Se den nya tiden! Vila gärna under jul och nyår, så tror jag att humöret blir något bättre efter årsskiftet.

Anf. 70 ROY OTTOSSON (mp)

Herr talman! Nyligen fick vi en rapport från Naturvårdsverket som visar att praktiskt taget inget av de miljömål som vi beslutat om här i riksdagen har uppnåtts – detta trots att dessa mål i sig inte var tillräckliga. Andra rapporter om tilltagande miljöproblem strömmar åter in till oss riksdagsledamöter. Nu senast gällde det utarmningen av de sista resterna av naturskogarna i vårt land, som uppenbarligen inte har hejdats av den nya skogsvårdslagen och allt vackert tal om miljön. Miljöskulden fortsätter att öka, tvärt emot vad alla partier säger sig vilja.

Arbetslösheten biter sig fast på oacceptabelt höga nivåer – detta trots att många nya jobb har tillkommit under det sista året. Prognosererna pekar på fortsatt sjunkande arbetslöshet, men det sker alltför långsamt, och det är stor risk att den permanentas en bit över femprocentsnivån. Den snabba ekonomiska tillväxten i år ger inte nya jobb i samma utsträckning som förr, och de som redan har jobb är måhända mer intresserade av att höja sina löner än att dela på jobben.

Räntorna ligger fortfarande kvar på en onormalt hög nivå trots att de har sjunkit en del under hösten, och trots kraftigt förstärkt kronkurs, stabil och långsam prisökningstakt, snabb ekonomisk tillväxt och framgångsrik budgetsanering. De höga realräntorna slår hårt på boendekostnader och på företag som i första hand säljer på den inhemska marknaden. Räntorna utgör en effektiv broms för fortsatt återhämtning av ekonomin. De har ett kvävande strypgrepp på stora delar av näringslivet och hushållssektorn.

Herr talman! Den fortsatta miljöförstörelsen, den höga arbetslösheten och de fortsatt höga räntenivåerna är viktiga problem med avgörande betydelse för vår, våra barns och våra barnbarns framtid. Det

krävs nu en strategi för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling, ur såväl social som ekologisk synpunkt.

Miljöpartiet de gröna har med regeringen överenskommit om vissa gemensamma riktlinjer i syfte att främja en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling. Denna överenskommelse fullföljs i detta betänkande. Jag kan notera att vi på grund av detta angrips både från höger och från vänster. Man förstår tydligen inte riktigt, var och en på sitt sätt, vad en sådan uppgörelse innebär. Vi och vår samarbetspartner har naturligtvis skilda ideologiska utgångspunkter och olika målsättningar, så överenskommelsen är en kompromiss mellan dessa.

Syftet med överenskommelsen är att skapa en varaktig och bred majoritet för en långsiktigt bra ekonomisk politik. Det är ett gemensamt intresse över partigränserna att så snabbt som möjligt ta Sverige och den svenska staten ur det ekonomiska moras som vi fortfarande befinner oss i. Vi har visserligen skilda uppfattningar om hur dessa ekonomiska problem har uppkommit, vilka som bär det politiska ansvaret för det, osv. Men för framtidens skull är det av avgörande betydelse att vi snabbt tar oss ur det. Om vi inte gör det leder det till att kommande generationer blir betydligt fattigare, att välförhållanden snabbt urgröps och miljöproblemen växer.

Den plattform som nu tre partier – Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Centerpartiet – står bakom har den övergripande målsättningen att uppnå en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling. Det gäller inte att uppnå maximalt hög tillväxt, eftersom det regelmässigt leder till såväl miljöförstöring som social och regional utslagning. I betänkandet, liksom i propositionen, framgår mycket klart att det nu gäller att arbeta långsiktigt för att uppnå realekonomiska förbättringar med minskad miljöskuld, minskad arbetslöshet och en positiv utveckling som kommer hela landet till del.

För att uppnå detta mål om långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling utpekar vi i huvudsak fyra åtgärdsområden. Det är fortsatt sanering av statsfinanserna, större satsning på utbildning, bättre villkor för företagen och mer långtgående miljökrav. Jag hinner knappast gå in djupare på alla dessa områden på den korta tid som står till mitt förförande. Men något kort skall jag ändå säga.

Saneringen av statsfinanserna har varit ett kärt ämne för denna riksdag under hela det senaste året. Jag vill särskilt peka på betydelsen av det konvergensprogram som regeringen med stöd av Miljöpartiet, Centerpartiet och kds skickade in till EU i juni månad. Det sammanfattade rätt bra hur budgetsaneringen nu görs och skall fullföljas fram till sekelskiftet. Det går alltså längre än kompletteringspropositionen i detta avseende. Genom det breda politiska stöd som denna budgetsanering fått av riksdagspartierna, har det också fått betydande effekter för att stärka förtroendet för svensk ekonomi. Vi har också kunnat inkassera detta stärkta förtroende i form av stärkt kronkurs, lägre räntor, minskat statligt upplåningsbehov och allmänt bättre ekonomi under sensommar och höst. Vi är självklart, från Miljöpartiets sida, fast beslutna att fullfölja budgetsaneringen.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Samtidigt måste vi ha klart för oss att budgetsaneringen innebär ett mycket stort besparingsprogram i de statliga utgifterna. En del av dessa besparingar kan komma att slå snett och drabba ekonomiskt utsatta människor på ett orättfärdigt sätt. Vi måste därför vara beredda på att justera en del av de åtgärder som redan beslutats. Från Miljöpartiets sida anser vi bl.a. att besparingarna i socialförsäkringarna kunde ha gjorts så att låginkomsttagarna inte drabbats, och vi anser att på tok för stora summor lagts på extremt dyra skrytbyggen till broar och motorvägar.

Det råder också stor enighet om att vi skall satsa mer på vuxenutbildning och framför allt på högre utbildning och forskning. Från Miljöpartiets sida vill jag särskilt peka på vikten av att vuxenutbildningen utvecklas och förstärks. Inslaget av arbetsmarknadspolitik bör minskas till förmån för permanenta resurser för komvux men också för folkhögskolor och folkbildning. Lärandet är inte något man gör färdigt i ungdomen, tvärtom krävs i ökande utsträckning återkommande utbildningsperioder i vuxen ålder.

Redan nu ser vi allvarliga utbildningsklyftor och brister på den gymnasiala nivån hos vuxna. Internationellt sett har vi i Sverige en förhållandevis låg utbildningsnivå vad gäller gymnasienivån. Det finns många svenskar som skulle ha stor nytta och glädje av att läsa in eller läsa färdigt sina gymnasiala studier på komvux. Det skulle självklart vara till stor nytta för näringsliv och offentlig sektor och också en viktig förutsättning för att höja nivån på högre utbildning och forskning. I detta sammanhang är det för vår del en viktigt framgång att vi nu klarar att det blir betydligt fler platser i högskolan och att det blir en kraftig utbyggnad av bl.a. Mithögskolan.

Företagen och företagandet behöver generösare villkor. Den privata sektorn behöver bättre växtkraft och måste i den meningen ges större tyngd i den politik vi fattar beslut om här i riksdagen. Riskkapitalavdraget och kvittningsrätten är två aktuella pusselbitar som nu blir verklighet. Ökade investeringsbidrag till vindkraftverk, liksom satsningen på solenergi och inomhusmiljö är andra pusselbitar som pekar på framtida utvecklingsmöjligheter för företagen. Det hade varit bra om också Energikommisionen med kraft och framsynthet hade verkat med samma inriktning. Tyvärr är det inte riktigt fallet, vilket visar på vikten av att inte nöja sig med de små steg som nu anvisas i det här betänkandet.

Kommande partiöverläggningar om kärnkraftens avveckling får stor betydelse för möjligheterna att bedriva en framsynt näringspolitik som bidrar till att minska miljöskulden. Skulle den miljöfarliga kärnkraften bli kvar onödigt länge och de miljöbättre alternativen hållas borta från marknaderna ytterligare ett antal år betyder det också eftersläpning i den ekonomiska utvecklingen och större miljökostnader i framtiden.

Arbetsmarknadens funktionssätt är ett annat viktigt problemkomplex som nu delvis tas upp genom skärpningar i a-kassan, men det kommer att behandlas på ett mer samlat sätt under våren 1996 efter det att de många utredningar som nu arbetar på området blivit färdiga.

Herr talman! Det är glädjande att en stor majoritet av riksdagen nu står bakom vad som sägs i propositionen och betänkandet om miljödimensionen i en politik för arbete, trygghet och utveckling. Miljökraven ses nu som en av de viktigaste drivkrafterna för en hållbar ekonomisk utveckling. De skapar ett förändringstryck som leder till effektivare och mer ekonomisk användning av både naturresurser och arbetskraft. Miljöbranschen är i sig en viktig tillväxtbransch med stora och växande möjligheter i framtiden. Genom en s.k. grön skatteväxling skapas förutsättningar för minskad miljöskuld, ökad livskvalitet och fortsatt välfärd. I såväl propositionen som betänkandet erkänns också att traditionell tillväxtfixerad politik i praktiken kommit att ske på miljöns bekostnad. De riktlinjer som nu slås fast för den ekonomiska politiken innebär att den ekonomiska utvecklingen i fortsättningen skall ske på miljöns villkor. Det är viktigt att detta också slagits fast i det s.k. konvergensprogram som regeringen med stöd av bl.a. Miljöpartiet inlämnat till EU.

För att verkligen fullfölja dessa ambitioner krävs emellertid en lång rad ytterligare beslut i riksdagen. De första har redan fattats. Ett exempel på det är den omfattande satsningen på förbättrad inomhusmiljö som blev resultatet av Miljöpartiets och regeringens första uppgörelse som kom förra vintern. Den är i pengar räknat sannolikt den största enskilda statliga miljöstatsningen hittills. Ett annat exempel är de nu framlagda förslagen om ökad satsning på vind- och solenergi som också de är resultat av uppgörelser mellan Miljöpartiet och regeringen.

Nya konkreta miljömål och aktionsplaner måste läggas fram i riksdagen. Den gröna skatteväxlingen måste påskyndas. Resultaten av arbetet med gröna räkenskaper i ekonomin måste utnyttjas i högre grad i budgetarbete och ekonomisk planering i staten. En rad omprioriteringar behöver göras i den statliga budgeten. En förbättrad miljölagstiftning måste snart bli verklighet. Sverige måste åter bli pådrivande och föregångare i internationella sammanhang vad gäller miljöpolitiken.

I anslutning till propositionen om en politik för arbete, trygghet och utveckling har en lång rad förslag väckts i motioner från andra oppositionspartier. Dessa förslag går i många fall utöver vad propositionen handlar om och uppgörelsen gäller och utgör också i hög grad upprepningar av tidigare väckta förslag i samband med budgetproposition och kompletteringsproposition. Jag vill i sammanhanget påpeka att vi självklart står fast vid de krav vi tidigare framfört i budgetsammanhang. Vi avser att återkomma med dem inför nästa budget.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 71 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Roy Ottosson sade att vi inte hade förstått vad uppgörelsen mellan Miljöpartiet och regeringen innebar. Jag kan bara hålla med om det. Jag har inte förstått vad uppgörelsen mellan Miljöpartiet och regeringen dels om konvergensprogrammet, dels om propositionen innebär.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Betyder uppgörelsen att ni har ställt upp på de principer som är fastlagda i Maastrichtavtalet? Det vägleder naturligtvis alla de konvergensprogram som lämnas in och är också en grundbult i hela den proposition vi behandlar här i dag, inklusive alla förändringar vad gäller organiseringen av penningpolitik och den ekonomiska politiken i stort. Ställer Miljöpartiet upp på de institutionella förändringar som är på gång? När man lyssnat på vad t.ex. Birger Schlaug sagt tidigare här i kammaren, och/eller när han talat om detta i största allmänhet ute på gator och torg, får man ett helt annorlunda intryck.

Jag är mycket nyfiken på Roy Ottossons uttolkning. Hur ser Miljöpartiet på de principer för avvägningen av målkonflikten mellan inflations- och arbetslöshetsbekämpningen som är fastlagda i Maastrichtavtalet?

Anf. 72 ROY OTTOSSON (mp) replik

Herr talman! Jag tror att Vänsterpartiet och Johan Lönnroth liksom svenska folket är medvetna om att Miljöpartiet är mycket kritiskt till Maastrichtavtalet.

Som medlem är Sverige skyldigt att lämna in konvergensprogrammet. Det handlar om att minska statsskulden, hålla nere budgetunderskottet, ta ned räntan och ha en låg och stabil prisutveckling. Det är faktorer som är mycket viktiga för oss att klara om vi skall kunna stanna utanför EMU och kanske t.o.m. gå ur EU, som vi vill. Det är detta som är poängen.

Dessutom tillfogas det ytterligare två krav för vår egen del till det konvergensprogram som Sverige lämnat in. De skall klaras samtidigt som vi skall klara de penningpolitiska målen. De är att få ned arbetslösheten och att inte öka miljöskulden. Vi bidrog aktivt till uppgörelsen genom att vidga synsättet på detta. Det är ett huvudproblem att man försöker göra konvergenskraven till något slags övergripande krav för hela den ekonomiska politiken. Så får det inte bli. Därför har det varit mycket viktigt för oss att påverka detta. Det har vi också gjort.

Det är uppenbarligen så att Johan Lönnroth inte vet hur uppgörelser går till om han tror att jag skall räkna upp varenda punkt i den här långa propositionen där vi har påverkat och tala om exakt vad osv. Detta är nämligen en diskussion mellan tre partier där vi har försökt att komma överens om hur det skall gå till. Då fungerar det inte på det sättet. Det är t.o.m. så att jag har blivit kritiserad för att ändå ha talat om en del saker, t.ex. vind- och solsatsningen som är mycket miljöpartistisk till sin karaktär. Det ligger i förhandlingens natur att man försöker att komma överens. Sedan går man inte omkring och talar om detaljer om vem som har gjort vad under förhandlingarnas gång.

Anf. 73 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Det är ganska meningslöst att diskutera frågan om att försöka få ned räntan, inflationstakten och statsskulden. Vi är alla rörande överens om att vi skall försöka göra detta. Det var därför som Vänsterpartiet ställde upp på den helt dominerande delen av budgessa-

neringen. Det är faktiskt vi som tillsammans med regeringen har åstadkommit detta.

Men den här diskussionen handlar inte om det. Den handlar om att det konvergensprogram som ni har stått bakom bygger på att Sverige nu skall anpassas till Maastrichtavtalets principer. De innebär just att man har övergripande regler för hur den ekonomiska politiken skall utformas. Det betyder att hur många vackra ord man än formulerar kring att bekämpa arbetslösheten och få ned miljöskulden går principerna om att bekämpa inflationen före. Det andra får bli en restpost av dessa övergripande principer.

Det är där jag fortfarande inte kan förstå hur Miljöpartiet kan få ihop det. Å ena sidan har vi den oerhörda retoriken mot Maastrichtavtalet och EU i största allmänhet som Birger Schlaug står för och å andra sidan Roy Ottossons synnerligen lågmälda uppslutning bakom regeringens linje i dessa frågor.

Anf. 74 ROY OTTOSSON (mp) replik

Herr talman! Retoriken får Vänsterpartiet stå för i första hand i det här replikskiftet.

Men faktum är att Sverige är skyldigt att som medlem i EU – det ville inte vi att vi skulle bli – lämna in ett konvergensprogram. Det är definierat vad det skall innehålla. Vi har påverkat det innehållet genom att bredda synsättet till att omfatta även sysselsättning och miljösidan för Sveriges del när vi hanterar det inhemskt.

Men vi har också noterat att dessa konvergenskrav är precis sådana krav som vi behöver ställa på vår egen ekonomi för att kunna stanna utanför. Vi skulle alltså hamna i precis samma sakpolitik om vi inte var med. Det är detta som är poängen. Jag tror att även Johan Lönnroth inser detta och gärna hade varit med och påverkat konvergensprogrammet.

Vi motarbetar Maastrichtavtalet, liksom hela den gröna gruppen i EU-parlamentet gör. Vi skulle gärna vilja skriva om det. Framför allt skulle vi gärna vilja att Sverige lämnade EU. Men vi är inte så tokiga att vi sätter oss och bara säger nej till allt och inte inser hur vi måste agera ekonomiskt-politiskt för att kunna utträda och för att kunna säga nej till EMU.

Om Johan Lönnroth fick igenom sin vilja skulle det faktiskt bli svårare att säga nej till EMU framöver. Det är ert problem i den här debatten. Med vår politik blir det lättare att säga nej. Det är detta det går ut på.

Anf. 75 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Tillväxt skapas inte genom vidgade klyftor och ökade motsättningar. Tillväxt och tillväxtpolitik bedrivs bäst i en miljö där människor samarbetar och känner samhörighet. Därför är och förblir välfärdspolitiken fundamentet för en uthållig tillväxt. Välfärdspolitiken är i sin tur för sin funktion beroende av att tillväxten fungerar och är uthållig och att ekonomin kan ge sitt bidrag.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det är den här dubbla ansatsen som framför allt Moderata samlingspartiet har haft så svårt att förstå. Det är därför de har hamnat utanför inte bara den här debatten utan också så mycket av konkret och praktiskt arbete i svensk politik. Det är därför en stor del av kammaren nu kan samlas bakom regeringens förslag. Värderingarna om tillväxten och välfärdspolitiken är ingenting som enbart finns inom socialdemokratien. De finns också i många av de övriga riksdagspartierna. Vid sidan av står Moderata samlingspartiet.

När vi nu går till julleddighet skall jag också passa på att göra en kort värdering av det arbetsår vi har bakom oss.

Jag skall börja med att tacka finansutskottet och riksdagen för ett gott samarbete. Ett särskilt tack till finansutskottets ordförande och till finansutskottets representant i dagens debatt.

Jag skall också tacka Centerpartiet och Miljöpartiet för ett konstruktivt samarbete kring tillväxtpropositionen.

Just vår förmåga att samarbeta brett över de gamla blockgränserna har gjort att förtroendet för vår förmåga att hantera de offentliga finanserna har växt, inte bara här hemma hos Sveriges folk utan också ute i världen. Tillväxten i förtroendet har varit förenad med mycket av uppskattning här hemma i Sverige. I Sverige finns också en tradition, djupt förankrad i folkdjupet, att vi skall samarbeta. Det vi har gjort i Sveriges riksdag under det här året har varit ett tydligt uttryck för den hållningen.

Att man i utlandet ser att vi i besvärliga tider kan fatta besvärliga beslut med breda majoriteter är också ägnat att stärka förtroendet. Jag har fått använda väldigt mycket av mitt första arbetsår till internationella dialoger, framför allt med dem som har haft att finansiera våra jättelika underskott.

När man hör den grälsjuka, gnälliga och perspektivlösa ton som min företrädare använder här i debatten och inser att mycket av den tonen tidigare också fanns i Sverige-bilden utomlands, begriper vi att det har funnits en del att göra för att utomlands återskapa det intryck av Sverige, Sveriges riksdag och det svenska politiska systemet som långsiktigt skapar förtroende. Detta har året ägnats åt, och framgångarna har inte uteblivit.

Jag vill dock när jag värderar året säga att även om statsfinanserna har förbättrats snabbare än vi trott, är det fortfarande så, som Arne Kjörnsberg och Per-Ola Eriksson har sagt, att vi har en situation som lätt kan gå åt fel håll, om vi inte håller i den statsfinansiella saneringen. Vi får inte andas ut och börja se det så att problemen nu är över. Då är vi snart tillbaka i problemen igen.

Nu gäller det att mobilisera de krafter som vi har för att övertyga om vikten av att kunna fullfölja saneringsarbetet, för att därigenom skapa bästa möjliga ekonomiska förutsättningar för en uthållig tillväxt. Den arbetsuppgiften ligger nu framför oss. Det skall ske i samarbete och internationellt förtroende men med fortsatt behov av att här hemma göra klart att det ännu återstår mycket arbete.

Jag är övertygad om att vi också i fortsättningen kommer att behöva den anda som har präglat riksdagsåret, om vi skall klara den helt domi-

nerande arbetsuppgift som nu ligger framför oss, nämligen att pressa tillbaka arbetslösheten.

Jag skall inte polemisera mot någon eller några av de överdrifter som tidigare har presenterats i debatten, men jag vill säga att den som tror att ett eller annat förflutet ord i en valrörelse eller i en tidigare riksdagsdebatt skulle vara grunden för sådant som tar sig uttryck som främlingsfientlighet och andra vidriga tendenser i samhället – den som tror det och blundar för ungdomsarbetslöshet, massarbetslöshet och sociala motsättningar som växer ur den typen av förhållanden, den som tror att detta är det första som skapar problemen – har inte en analys av samhällsutvecklingen som leder fram till handlingar som löser problemen. Det var kanske därför bra att människor med den uppfattningen inte fick det avgörande inflytandet över den mandatperiod som vi nu är inne i.

Främlingsfientlighet och andra uttryck för antidemokratiska tendenser bekämpas naturligtvis bäst genom att välfärdssamhället hävdas, att sysselsättningen hålls uppe och att därmed också den demokratiska kulturen och sammanhållningen i samhället kan värnas. Där ligger grunden, ingen annanstans.

Vi har nu framför oss en propositionen om tillväxt, uttryckt i orden arbete, trygghet och utveckling. Vi har aldrig gjort anspråk på att det skulle vara en proposition där allting skulle läggas fram som klara beslut. Tvärtom har regeringens samarbete med Miljöpartiet och Centerpartiet syftat till att göra klart att vi under de kommande åren av mandatperioden skall ägna våra krafter åt en rad arbetsområden. Med dagens riksdagsbeslut fastställs en dagordning för det som vi litet slarvigt kallar tillväxtpolitiken.

Överst på den dagordningen står som punkt 1 också i fortsättningen att sanera de offentliga finanserna. Utan trovärdig sanering av våra offentliga finanser, inga fallande räntor, inget bidrag den vägen till ökade investeringar och en långsiktigt omöjlig situation när det gäller att därmed hävda full sysselsättning. Stabila offentliga finanser är punkt 1, och därför skall saneringsarbetet fortsätta.

Punkt 2 på dagordningen heter Utbildning för bättre kompetens. Vi har i tillväxtpropositionen annonserat att vi skall satsa kraftfullt på den högre utbildningen. Vi har pekat ut vissa regioner, som i det sammanhanget också skall få ett regionalt stöd. Vi har redan startat arbetet med att utreda förutsättningarna i en organisationskommitté för ytterligare högskolesatsning i Malmö.

Utbildning är effektiv ekonomisk politik. Utbildning är också effektiv regionalpolitik. Utbildning är det som kommer att avgöra om Sverige kan vara med längst fram om att tävla om de svåra uppdragen, i en världsekonomi där alltmer avgörs i ett sekundschnabbt byte på öppna marknader. Utan en välutbildad arbetskraft går det inte. Det är på högskolesidan som det brister i Sverige. Låt oss då koncentrera våra insatser där under de kommande åren.

Men ingen högskoleutbyggnad med lånade pengar, ingen högskoleutbyggnad på kredit, utan högskoleutbyggnad inom de ekonomiska

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

ramar som vi förmår att mobilisera i denna kammare! Och jag är övertygad om att det skall gå.

Nästa punkt på dagordningen kommer att heta Företagande för ökad sysselsättning. Det som vi nu gör i tillväxtpropositionen vad gäller kvittningsrätt och riskkapitalavdrag annonserar en översyn av hur vi skall hantera utbildningsbeskattningen i företag, och det är ett inslag i en sådan politik. Men vi kommer inte att nöja oss med detta, utan en nödvändig ingrediens i de kommande årens ekonomiska politik och politik för att pressa tillbaka arbetslösheten är naturligtvis fler företag och fler företagare. Men också de begriper att utan välutbildad arbetskraft och utan statsfinanser i ordning är allt ett utanverk.

Nästa punkt på dagordningen kommer att heta Åtgärder för lägre arbetslöshet. Det är fråga om en fortsatt aktiv arbetsmarknadspolitik, en översyn av alla de regler och åtgärder som gäller inom arbetsmarknadspolitikens ram. Svartjobben skall motverkas, och vi skall se till att arbetsmarknadens parter tar ett ansvar för lönebildningen som gör att vi nästa gång som vi sitter i en avtalsförhandling får en lönebildning som är förenlig med att pressa tillbaka arbetslösheten. Årets avtalsrörelse är på den punkten ett misslyckande.

Nästa punkt på dagordningen kommer att heta Miljön, nästa språng i tillväxten. De partier som står bakom propositionen ser alla miljöfrågan som en drivkraft för växt, som någonting som faktiskt stimulerar nya produktionsmetoder, nya transportlösningar, ny energiproduktion, ny materialhantering, ny kunskap, ny teknik – sådant som långsiktigt är förenligt med vad naturen tål, sådant som inte bara Sverige utan också andra utvecklade länder kommer att tvingas att ställa om sig till. Nästa stora språng i tillväxten tas just därför att vi tvingas göra den ekologisktuthållig. Det är ett oerhört spännande arbetsfält, en del i politiken som kommer att få ett alltmer dominerande genomslag.

Nästa punkt på dagordningen kommer att heta Europasamarbete. Det gäller dels regeringskonferensen – de saker som Ingvar Carlsson nyss talade om från denna talarstol – och de möjligheter som Europasamarbetet ger, dels en ökad koncentration på våra insatser i Östersjöregionen, vårt eget närområde, vår egen del av Europa, med allt vad den regionen rymmer av näringspolitiska möjligheter, miljöpolitiska utmaningar och säkerhetspolitiska dimensioner.

Vi kommer att som nästa punkt på dagordningen ha ett möte med väljarna. Nu har vi lagt ut riktlinjerna för de kommande åren. Sedan skall vi möta väljarna. Vid 1998 års valrörelse skall vi dömas: Klarade den sittande regeringen av att sanera statsfinanserna? Klarade den sittande regeringen av att därmed återskapa grunden för välfärdssamhället, stabila offentliga finanser? Klarade regeringen av att ge signaler till pensionärer, handikappade, människor som är beroende av vård och omsorg, barn och ungdomar i utbildning om att de system som vi byggt upp är långsiktigt hållbara därför att de offentliga finanserna är i balans? Det skall väljarna få avgöra 1998. Det var detta vi begärde mandatet för att få göra.

Det andra vi begärde mandatet för var att pressa tillbaka arbetslösheten. Också den saken kommer att avgöras i 1998 års valrörelse i

mötet med väljarna. Jag är övertygad om att vi, för att klara den uppgiften, kommer att få pröva en lång rad nya förslag och åtgärder, men ingenting kan vara viktigare för ett samhälle än att de unga bereds möjlighet till den delaktighet som arbete representerar. Ingenting kan vara viktigare än att se till att de regioner som präglas och hotas av långtidsarbetslöshet också får en chans att vara med i det nationella bygget. Där kommer vi att prövas, och där kommer vi att vägas.

Det här skall, herr talman, göras i en anda av samarbete, som jag sade inledningsvis, samarbete över blockgränser och över partigränser, samarbete för Sverige. Det är vad det handlar om. Socialdemokratin är där beredd att gå i spetsen. Med den här propositionen har vi lagt ut den dagordning vi anser bör dominera de kommande årens politiska arbete för att nå de mål jag nyss talade om: stabila offentliga finanser och tillbakapressad arbetslöshet.

Än en gång tack till utskottet för ett konstruktivt samarbete! Också jag tar mig friheten att tillönska talmannen och kammaren en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 76 LARS TOBISSON (m) replik

Herr talman! Trots att Göran Persson ville ställa Moderaterna vid sidan av har jag inga svårigheter att acceptera det inledande temat, att tillväxt ger välfärd. Det är just därför vi är så oroliga för vad regeringen själv förutser, nämligen ekonomisk stagnation och en arbetslöshet på 10 % vid sekelskiftet. Tillväxtpotentialen är, säger regeringen, 1,7 % om året. Det finns förutsägelser om att den redan nästa år sjunker ner till den nivån. När det gäller arbetslösheten tar man inga strukturgrepp som gör att man kan göra något åt detta. Finansministern kan väl inte mena att aktieköp i AP-fonden eller höjd koldioxidskatt gör det?

Efter det att planerna på höjd koldioxidskatt hade avslöjats gjordes det uttalanden bl.a. av Sten Hecksher som sade: Här lägger vi fram en tillväxtproposition, och då är inte en höjning av koldioxidskatten det som ligger närmast till.

Han uttryckte förhoppningar om att EU inte skulle medge undantag. Kommer verkligen regeringen vidhålla en fördubbling av koldioxidskatten?

När det gäller de 16 miljarderna, som finansministern inte alls berörde i sitt anförande, är det inte bara OECD och EU som har efterlyst preciseringar. Kjell-Olof Feldt har nyligen sagt att konsekvenserna kan bli allvarliga. Erfarenheten visar hur snabbt en balanserad budget kan vändas i stora underskott i en lågkonjunktur. Han hade flera goda råd: sänk inkomstskatten, avskaffa förmögenhetsskatten och reformera arbetsrätten.

Lars Calmfors har konstaterat att finansministern alltför ensidigt koncentrerar sig på det kamerala och tänker för litet på strukturförändringar. Det går i samma riktning som Kjell-Olof Feldt var inne på.

Vi har tidigare talat om en kommission för fler arbeten. Lars Calmfors har ersatt Assar Lindbeck som chef för Institutet för internationell ekonomi. Kan finansministern tänka sig honom som ledare för en ny kommission?

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 77 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Jag blir litet brydd när jag hör Lars Tobisson. Det ständiga åberopandet av vad andra har sagt stärker i regel inte argumentationen. Hur argumenterar Tobisson själv? Hur ser tankegodset ut? Hur hänger det ihop? Försök att prestera det.

Jag skulle också vilja peka på det något märkliga i Moderaternas agerande. Först går de ut och kritiserar tillväxtpropositionen som ju är, som jag sade förut, en dagordning, en politisk inriktning över de arbetsfält som vi skall arbeta med. Så säger de: Det är 40 nya statliga utredningar. Sedan skall Moderaterna prestera någonting eget, och då har man två förslag. Det ena är att man skall ha ytterligare en utredning, visserligen kallad kommission, och ledd av Assar Lindbeck eller någon annan. Jag tycker att jag känner igen greppet. Det var inte alldeles framgångsrikt förra gången heller. Det är inte särskilt imponerande, om man kritiserar regeringen för att ha tillsatt för många utredningar, att själv som enda svar på kritiken ha att presentera ytterligare en utredning.

Det andra, som Lars Tobisson går förbi och som jag tycker skulle vara intressant om han ville utveckla därför att han bjuder in kammaren i samarbetet, är den moderata alliansen för förnyelse. Ni säger att ni skall sänka utgiftstrycket till 50 %. Det innebär att offentliga utgifter i storleksordningen 300–400 miljarder kronor skall bort. Hur snabbt skall det gå, Lars Tobisson? Var skall ni ta dessa 300–400 miljarder kronor? Beskriv det Sverige som vi i så fall får. Beskriv också, Lars Tobisson, vilka ni moderater tror skulle vara intresserade av den typen av tillväxtpolitik.

Anf. 78 LARS TOBISSON (m) replik

Herr talman! Våra synpunkter på vad som behöver göras har vi redovisat i partimotionen. Vi har sagt att det är konkreta åtgärder som krävs. Vi har satt upp mål, där målet är balans mellan offentlig och enskild sektor i ekonomin. Det är ett långsiktigt mål, det medger jag gärna. Men riktningen måste vara den rätta, och det var den under den borgerliga regeringsperioden. Det är den inte nu.

Vi har konstaterat att vi inte fått gehör för våra förslag. Man har visat bort dem. Då säger vi att här måste tas ett nytt grepp. Det är inte fråga om vanliga parlamentariska utredningar där man sitter och kivas om det ena eller det andra. Låt nu en fristående kommission med erfarna och kunniga vetenskapsmän sätta sig in i de här frågorna och komma med rekommendationer, som Lindbeckkommissionen gjorde. Vi menar att det gav bra resultat. Åtskilliga av de förslagen är nu genomförda, till det bättre. En del av dem har ni tyvärr nu återställt. Men vi är beredda att arbeta vidare i samma riktning.

Hur blir det med kärnkraften? Den frågan har inte Göran Persson tagit upp. Jag frågade explicit hur det går att förena avvecklingen med avsikten att sanera Sveriges ekonomi. De representanter som Socialdemokraterna haft i Energikommissionen tror inte att det går att stänga av kärnkraftverken till 2010. Det är alldeles orimligt att tänka sig detta.

LO har här ett mycket bra yttrande. Jag hoppas verkligen att Göran Persson kan hålla sig till den kanten i sitt parti i fortsättningen. Att i förtid påbörja avvecklingen är att ge helt fel signaler. Det innebär en kapitalförstöring. Hur skall det kunna förenas med strävan att uppfylla konvergenskraven, eller över huvud taget att reparera samhällsekonomin och statsfinanserna?

Jag måste ställa frågan: Finns det en gräns för hur långt samarbetet med Centerpartiet och Miljöpartiet kan drivas? Vi begär inte att vi skall få sitta i knäet på regeringen och träffa uppgörelser. Vad vi begär är att man försöker lösa Sveriges problem, att man lyssnar på de förslag som vi har, att man ser vad som sker i andra länder där motsvarande problem har hanterats. Det är den vägen vi vill gå. Vi tycker att det är farligt att göra som regeringen, att låsa upp sig vid ett samarbete med partier som alla vet snarast är emot ekonomisk tillväxt, den tillväxt som enligt finansministern skall leda till välfärd.

Anf. 79 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Jag tycker nog att Lars Tobisson är litet vårdslös med karakteristiken av Centerpartiet och Miljöpartiet. Det var väl ändå så att Centerpartiet var en del av ett regeringsunderlag när Lars Tobisson fick chans att pröva de idéer som nu återigen lanseras under begreppet förnyelseallians. Centerpartiet har i den meningen visat att man orkar med väldigt svåra saker.

Nu är det ett annat samarbete på gång för Sveriges skull. Vid det tillfället när man tar steget för att kliva över blockgränsen då passar det moderaterna att omedelbart kritisera Centerpartiet som tar ansvar för vårt fina land.

Det där låter ihåligt, Lars Tobisson. Det är ingenting annat än ihålig moderat partitaktik, och det genomskådar de allra flesta.

Det är intressant detta med att uppehålla sig vid det långsiktiga målet att sänka utgiftstrycket till 50 %. I och för sig är ju det en bedrift med tanke på att Lars Tobisson var med om att göra motsatsen, dvs. att höja utgiftstrycket till nästan orimliga 74 %. Lars Tobisson och Anne Wibbe blev världsmästare i offentliga utgifter under deras regeringskonsts utövande. Nu skall man få ned utgiftstrycket till 50 %. Därmed försvinner 300 – kanske 400 – miljarder av offentliga utgifter, om det blir en samlad förnyelseallians omkring detta.

Nästa gång ni har möjlighet att bestiga riksdagens talarstol berätta då Lars Tobisson hur ett sådant Sverige ser ut. Berätta vad det är som skall försvinna i pensionssystem eller i andra typer av sociala förmåner! Berätta vad det är för skruv som ni skall dra åt när det gäller de kommunala utgifterna! Ta fram det och redovisa det, så att vi rätt kan bedöma Ny start för Sverige, del 2.

Det är möjligen så att en känsla av ökat samarbete sprider sig i kammaren, en insikt om att allt fler partier kan samlas bakom en välfärdsolitik baserad på sunda statsfinanser. Om den ställs mot det moderata förnyelsealternativet kommer det att visa sig att det är denna politik som samlar de absolut bredaste majoriteterna, och därmed är det en hållbar politik.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 80 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Det är märkligt att Göran Persson inte i en enda debatt om ekonomisk politik här i kammaren kan låta bli att låtsas som att alla problem skapades av den borgerliga regeringen. Detta är trams, Göran Persson, rena rama tramset. Göran Persson vet lika väl som jag att det var en evig tur för Sverige att det var jag som var finansminister då och inte Göran Persson själv. Det skulle ha funnits väsentligt större budgetproblem och också andra problem om den opportunistiska s-linjen som bara bestod av att säga nej hade fått bli verklighet.

Det var i själva verket ett av de svåra problemen, inte minst internationellt, att den dåvarande oppositionen i Sverige genom sina förslag så tydligt visade att man inte hade förstått vidden av de problem vi hade att hantera. I den meningen har Göran Persson en oerhört mycket enklare situation, eftersom han har en opposition som också vill budgetsanera på ett sätt som t.o.m. är mycket snabbare än vad han själv vill. Det är alldeles tydligt för alla internationella långivare att hela Sverige nu förstår vidden av problemen, när Göran Persson och hans parti väl har svängt. Nåväl, detta om detta.

Det leder naturligtvis fram till nästa fråga: Är Göran Persson verkligen beredd att omintetgöra denna budgetsanering, över vilken han är förhållandevis stolt, genom en förtida avveckling av kärnkraften? Jag tror att detta är av betydande intresse för de internationella långivare som han återopade.

Sedan har Göran Persson gjort sig känd för att kunna bestämma sig för att lyssna dåligt. Det är tyvärr sant även i dagens debatt. Han måste ha lyssnat särskilt illa. Jag talade just om massarbetslöshet som grund för social oro och allehanda otrevliga krafter. Socialdemokraterna hade förespeglat människor att massarbetslösheten kvickt skulle försvinna med en socialdemokratisk regering. Detta har icke kunnat infrias, och det skapar en mänsklig vanmakt.

Anf. 81 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Fru Wibble påstår att det som jag säger är trams. Det är det vanliga sättet från hennes sida att betygsätta dem som inte har samma uppfattning som hon själv har.

Men vi kan göra en jämförelse, fru Wibble, mellan socialdemokratiska regeringsår och de regeringsår då politiska krafter närstående fru Wibble har haft chans att ta ansvar för Sverige och svensk ekonomi. Jag har ett utomordentligt material framför mig där de socialdemokratiska åren från 1975 och framåt jämförs med de borgerliga åren. När ni regerade, fru Wibble, gick tillväxten ned. Inflationen gick upp. Investeringsringarna sjönk. Exporten rasade. Statsfinanserna fördärvades. Allting gick verkligen dåligt. Man kan ju skylla på att man har haft otur. Det är möjligt att någonting sådant också finns med i bilden. Men allt kan knappast skyllas på otur.

Den kompletteringsproposition som Anne Wibble presenterade i maj månad förra året var egentligen en sammanfattning av det borgerliga regeringsinnehavet, nämligen att man inte orkade fatta svåra beslut. I maj månad när vi så väl hade behövt en regering som regerade, hade

vi en regering som flydde. Det är klart att det är sådant som har noterats i vår omvärld och som många har reagerat över. Vi socialdemokrater har egentligen aldrig haft svårigheter att motivera varför vi vill ha stabila offentliga finanser. Vi tror nämligen på välfärdssamhället. Vi är de som har byggt välfärdssamhället. Vi vill att vanligt folk skall ha en anständig tillvaro, och då skall man klara sådana långsiktiga åtaganden som pensioner, vård och omsorg. Då krävs det stabila offentliga finanser. På den punkten sviktar vi inte, och på den punkten har vi utomordentligt hög trovärdighet. Det är därför som vi klarar de offentliga finanserna, för att vi vill slå vakt om välfärdssamhället.

Anf. 82 ANNE WIBBLE (fp) replik

Herr talman! Om man går litet tillbaka i tiden finner man att en av våra företrädare, Kjell-Olof Feldt, var mycket tydlig när det gällde problemens natur på 80-talet. Det bäddade för arbetslöshetens stålbad. Man byter regering när det går dåligt, och den nya regeringen får då en del att tackla. Omsvängningen i konjunkturen kom ungefär i mitten av 1993, och sedan har det fortsatt. Nu håller den tyvärr på att avmattas, därför att den nuvarande regeringen har genomfört ett antal ganska dåliga förslag.

Det som jag reagerade emot och som jag sade var trams – och det är trams – var att Göran Persson försöker att låtsas som att budgetsaneringen är hans egen stora bedrift. Därför vill jag påminna om att hade Göran Persson varit finansminister tidigare och sagt nej till nytt bostadsfinansieringssystem, till en förändrad arbetsskadeförsäkring, till en sänkning av a-kasseersättningen från 90 till 80 % – som han röstade för att man skulle göra – då hade budgetproblemen varit väsentligt mycket värre. Nu har han ändrat sig, och det är ju bra. Det vore bra om han kunde fullfölja denna omändring så att budgetsaneringen kunde ske på ett sätt som inte förstör den långsiktiga utvecklingskraften i svensk ekonomi. Annars kommer vi att fastna i denna otrevliga massarbetslöshet. Jag tror inte att Göran Persson vill det. Men det förefaller som att han inte är kapabel att göra sig kvitt gammal barlast i form av dåliga förslag. Det tycker jag är beklagligt, inte bara för Göran Perssons egen skull utan mera för den halva miljonen människor som saknar reguljärt jobb i dag. Det är faktiskt deras rätt att kunna få en politik som gör det möjligt för dem att få ett arbete. Detta saknas tyvärr i dag.

De förslag som Göran Persson nämnde i talarstolen var vackra ord, men om sambandet mellan ord och innehåll är detsamma som i tillväxtpropositionen blir det ju ingenting. Då blir det bara tomt och massarbetslösheten består.

Anf. 83 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Om jag vore i Anne Wibbles situation skulle jag nog vara försiktig med att göra våldsamma angrepp vad gäller arbetslösheten. Glöm inte att det var under Anne Wibbles tid som finansminister som arbetslösheten tilläts explodera.

Jag ställde egentligen också en fråga till Lars Tobisson tidigare, som egentligen var avsedd som underlag för en fråga till Anne Wibble.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Nu har inte Anne Wibble någon replik kvar, så jag skall inte ställa frågan till henne. I stället skall jag bara framföra en stillsam fundering.

Med den säkra hand som Anne Wibble har fört Folkpartiet in i skuggan av Moderaterna, skulle det vara befriande för kammaren att få höra någon av de folkpartister som kommer senare i debatten i dag värdera den moderata förnyelsealliansen med sänkta offentliga utgifter på i storleksordningen 300–400 miljarder kronor, låt vara inom en ospecificerad tid. Är det en förnyelseallians på vilken Folkpartiet skall offra de sista procenten ned till fyraprocentsspärren eller är det en förnyelseallians som kommer att isolera Moderaterna än mer i Sveriges riksdag? Det är ju en fråga som inte får något svar av fru Wibble men rimligen av någon annan folkpartist vid ett senare tillfälle i debatten eller senare under mandatperioden. Var Folkpartiet skall bestämma sig för att de hör hemma hör ju nämligen till de mer spännande frågorna under kommande år. Är det bland de politiska krafter som står för en mer traditionell välfärdspolitisk linje med sunda offentliga finanser i botten eller skall Folkpartiet försöka med en ny start för Sverige, del 2? Vi väntar på svaret. Det blir ett oerhört intressant svar.

Anf. 84 MATS ODELL (kds) replik

Herr talman! Göran Persson säger att det aldrig har varit regeringens tanke att tillväxtpropositionen skulle uttömma alla de förslag som kan komma under perioden för att åstadkomma tillväxt i Sverige. Därefter räknar han upp sju punkter på en dagordning som verkar fullt rimlig och som i stora delar överensstämmer med den dagordning som jag tror att de flesta partier som är företrädade i kammaren kan stå bakom.

Det som är litet förvånande är att denna dagordning presenteras nu, tre timmar in i debatten. Hade det inte varit bättre att försöka ladda tillväxtpropositionen med litet mer skarpa åtgärder för att därmed kanske få i gång de andra åtgärderna som nu ligger i träda, i långbänkar eller vad vi skall kalla det? Man fick nästan intrycket när Göran Persson talade att vi måste avvakta den fortsatta budgetsaneringen innan vi kan vidta åtgärderna. Är det vad som gäller eller saknas det stöd här i kammaren för åtgärderna? Jag tror inte att heller det är ett relevant svar. Då måste man söka svaret någon annanstans. Jag kan förstå om det är en intern debatt som kan behöva ta tid. Men vore det då inte värt att nu gå ut med pedagogiska insatser för att så fort som möjligt försöka åstadkomma dessa åtgärder i form av propositioner på riksdagens bord, så att vi kan fatta beslut.

Göran Persson säger själv att det är mycket arbete som återstår. När kan vi räkna med att få dessa skarpa förslag på riksdagens bord, så att vi kan ta itu med dem, fatta beslut och sjösätta dem?

Anf. 85 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Det har varit en mycket tydlig strategi från regeringens sida att allra först ta greppet om de offentliga finanserna. Därigenom skapar vi nödvändigt förtroende här hemma bland svenska medborgare och i världen runt omkring oss på marknaderna för att därigenom sänka

räntorna, få upp kronan och stimulera till investeringar. Det har varit vår strategi.

Nu kan vi se att vi har kommit så långt att de offentliga finanserna är under kontroll, även om det är för tidigt att blåsa faran över. Då fokuseras politiken på de områden som jag nyss presenterade på dagordningen och som egentligen är ett extrakt av den tillväxtproposition som i dag ligger på riksdagens bord i form av ett utskottsbetänkande. Läs betänkandet, för det är dessa punkter som betänkandet handlar om. Att beskriva dem från talarstolen i tydliga och klara termer var min uppgift här i dag.

Jag hälsar Mats Odell och kristdemokraterna välkomna i det arbetet, inte minst när vi skall ta tag i de stora frågorna som exempelvis miljön och energipolitiken. Eftersom Mats Odell har en replik kvar skulle det vara intressant att mot bakgrund av Jerzy Einhorn's intressanta inlägg få höra Mats Odells synpunkt på den moderata förnyelsealliansen. Är det någonting som ligger kds varmt om hjärtat? Är det kds politik som där skisseras? Är kds en del i den moderata förnyelsealliansen?

Kds har ju om möjligt ännu mindre marginal till fyraprocentsspärren än Folkpartiet. Det är väl inte bara jag som är intresserad av att få höra Mats Odells svar utan säkert också andra. Berätta, Mats Odell, hur kds ser på Moderaternas förnyelseallians. Är ni för eller emot den?

Anf. 86 MATS ODELL (kds) replik

Herr talman! Jag är inte säker på att ett nära samarbete med regeringen alltid är en genväg till förbättrade opinionssiffror. Jag tror att Göran Persson kan vända sig till Olof Johansson och Per-Ola Eriksson för att få det bekräftat. Det är inte det som står i fokus. Vi välkomnar ett konkret samarbete även under en mandatperiod då vi är i opposition.

Det som står i Jerzy Einhorn's artikel är att vi kristdemokrater har en politik – den är presenterad här i vår motion – som erbjuder en ökad insats för att sanera statens finanser men också en annan fördelningsprofil. I motionen tar vi också upp en annan sak som Jerzy Einhorn är angelägen om, nämligen vikten av att slå vakt om vården och omsorgen. Vi har finansierat resurser för att skjuta till pengar till ett riktat bidrag till de delar av vård och omsorg som nu har kommit i kläm, där man har gått för långt så att människor inte fullt ut får den vård och omsorg som de behöver.

Jag vill gärna svara på frågan om den moderata förnyelsealliansen att jag har läst om den. Jag har inte fått någon inbjudan till den, men den är ungefär lika konkret som Göran Perssons dagordning som lästes upp här. Jag kan bara säga att vi inte kommer att ge något öppet mandat åt något håll, utan vi kommer att studera de olika förslag som kommer fram med öppet sinne.

Anf. 87 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Mats Odell gör ett stort nummer av att man i eftermiddag skall rösta för högre offentliga utgifter för vård och omsorg.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det skall han göra också därför att det är något som kds naturligtvis har bestämt sig för. Jag är inte så alldeles övertygad om att kds har finansierat utgifterna. Men det är dock en markering från kds sida om hur man ser på frågan. Det är klart att detta blir litet svårt att förena med den förnyelseallians som man eventuellt tänker luta sig mot, i vilken man funderar på att dra in 300–400 miljarder kronor av de offentliga utgifterna. Antingen röstar man för offentliga utgifter i kammaren och vänder i så fall förnyelsealliansen ryggen eller också är det förnyelsealliansen som gäller. I så fall blir det ett nytt Sverige. Kds har att välja. Det är säkert inte bara Jerzy Einhorn inom kds som bär den typen av funderingar och tankar, utan det finns säkert fler. Vi ser fram emot kds vägval det kommande året.

Herr talman! Låt mig avsluta med att säga att tillväxtpolitiken för vår del är förknippad med välfärdssamhället, som jag sade i mitt inledningsanförande. Människor som är trygga vågar ta steget in i det okända. De vågar ta en risk.

Just välfärdssamhällets garanti till alla människor, att man har skydd i olika skeden av livet, är kanske den bästa förutsättningen för alla att vara med och bidra till en uthållig tillväxt. För oss är det en djup ideologisk övertygelse bakom välfärdssamhällets koppling just till ekonomisk utveckling. Jämlikhet och solidaritet är i den meningen starka drivkrafter för äkta och uthållig tillväxt.

Anf. 88 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Jag skall börja med att helhjärtat instämma i det som finansministern sade sist. Jag skall också instämma i det han sade om utbildningens betydelse. Jag har den uppfattningen att speciellt skolans kvalitet på grundutbildning, inte minst den kommunala grundutbildningen i storstädernas ytterstadsdelar, är avgörande. Vi hörde en duktig klass från Rinkeby sjunga för oss i morse. Sådana stadsdelar finns även i Göteborg.

Jag vill fråga finansministern: Det finns en bedömning som säger att 100 000 jobb skall försvinna från kommuner och landsting fram till sekelskiftet. Är den här frågan med på dagordningen? Vad gör vi för att klara en bra kvalitet på grundutbildningen samtidigt som detta hot vilar över kommunerna?

Det andra jag vill fråga om gäller den LO-rapport som jag redovisade i mitt huvudanförande. LO visar att den genomsnittliga inkomsttagaren har tjänat ungefär 11 % i realinkomst efter skatt mellan 1980 och 1993, medan de 5 000 personerna med de högsta inkomsterna har mer än fördubblat sina realinkomster efter skatt. Mot den här bakgrunden och mot bakgrund av att finansministern är överens med mig om fördelningspolitikens betydelse vill jag fråga: Vad funderar finansministern på att göra åt dessa växande klassklyftor? Kan vi inte göra budgetsaneringen på ett annat sätt, så att de här klyftorna minskar?

Anf. 89 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Jag tror att svaret på den sista frågan framför allt är att vi i Sverige har haft en lång period av ganska dålig tillväxt i ekonomin.

Vi har haft en period av ökande arbetslöshet. Med de faktorerna i botten är det klart att man också får växande klyftor, när lönebildningen har utvecklats som den har gjort i Sverige de senaste åren.

Lönebildningen skall parterna på arbetsmarknaden svara för. Det är deras uppgift. Det skall jag inte lägga mig i, även om vi ber dem komma tillbaka och redovisa hur de tänker bedriva den inför kommande avtalsrörelser.

De andra faktorerna är helt avgörande. Lyckas vi inte pressa tillbaka arbetslösheten, lyckas vi inte få en uthållig tillväxt kommer vi heller inte att klara fördelningspolitiken. Det är naturligtvis en politiskt *mycket* enklare uppgift att fördela en kaka som växer än att sitta fast i en situation då kakan hela tiden krymper. Uthållig ekonomisk tillväxt är också i perspektivet av fördelningspolitik någonting som är viktigt och nödvändigt.

Vi har utformat saneringsprogrammet på ett sådant sätt att alla grupper skall vara med och bidra. Det finns tydliga fördelningspolitiska studier på detta. En sak är dock säker, vi kommer inte att vara tveksamma om det visar sig att vi har gjort fel bedömningar i något läge, att vissa grupper har kommit lindrigt undan och att andra har fått bära en för stor börda. Hela saneringspolitikens trovärdighet står och faller med att bördorna fördelas på ett rimligt och rättvist sätt. Det har varit utgångspunkten. Det har vi varit mycket noga med när vi har formulerat programmet.

Däremot har väl Lönnroth en del att klara ut när han redovisar sin egen motion. Det är den eviga vänsterpartistiska förmågan att ge alla goda gåvor, både i form av nya förmåner och som olika typer av skatteförändringar, samtidigt som man talar om en balanserad budget. Det är där ni kommer till korta. Annars skulle det vara ganska lätt att följa en hel del av ert resonemang.

Anf. 90 JOHAN LÖNNROTH (v) replik

Herr talman! Jag tror inte att det är riktigt så enkelt, Göran Persson, att enbart den bristande tillväxten och den ökande arbetslösheten kan förklara att de 100 000 med de högsta inkomsterna har fått en real inkomstökning på 61 %, medan genomsnittet ligger på 11 %. Det räcker inte som förklaring. Det måste också handla om t.ex. skattepolitiken, skattereformen.

Det saneringsprogram som löper fram till 1998 visar att gruppen med de allra högsta inkomsterna drabbas med ungefär 6 % minskade realinkomster. Det är ungefär samma siffra som den allra lägsta inkomstgruppen. Vi kan strida om en eller annan procent, faktum kvarstår, det är ingen förändring av denna trend mot ökade klassklyftor. Återigen är min fråga: Går det inte att lägga fram förslag som minskar dessa klyftor?

Påståendet om Vänsterpartiet som de goda gåvornas givare är någonting som vi hör från många socialdemokrater runt om i landet. Jag hade även ett meningsutbyte med Arne Kjörnsberg. Jag skulle gärna vilja att Göran Persson ägnade sitt sista inlägg åt att litet grand konkretisera detta. Vi har alltså lagt fram ett mycket tydligt, sammanta-

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

get förslag, där vi till sista öret finansierar varje förslag det gäller. Göran Persson är välkommen att redovisa, gärna i skrift och litet senare, på vilken punkt det är som vi inte finansierar våra förslag.

Jag förstår i och för sig behovet av att angripa oss, på grund av den interna kritiken på den här punkten. Det finns ett annat sätt att genomföra budgetsaneringen, och det tror jag att Göran Persson innerst inne också är medveten om. Det går att göra detta på annat sätt. Göran Persson är välkommen till oss för att diskutera hur vi skall klara detta.

Anf. 91 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Herr talman! Det går att läsa Vänsterpartiets motion. Den är som vanligt fylld med månghundramiljoner ssatsningar på olika grupper. Sedan försöker man knyta ihop det hela genom att säga att det inte finns särskilt mycket ytterligare utrymme för skattehöjningar. Det är begränsat.

Om man lovar 520 miljoner kronor mer till pensionärerna i ett inslag, om man talar om att man skall lägga 100 miljoner kronor extra på vindkraft och 300 miljoner extra på ekologisk omställning är det klart att det i Vänsterpartiets motionsförslag finns inslag av den typ av överbudspolitik som vi har vant oss vid att förknippa med Vänsterpartiet, men som vi förra hösten såg ett avsteg från. Jag hoppas att Vänsterpartiet snart kan komma tillbaka till ett läge där man är med och tar ansvar.

Principerna ligger fast: En statsfinansiell sanering för att klara välfärden, ekonomisk tillväxt för att klara sysselsättning och fördelning. Allt detta utgående från en princip för politiken som handlar om att bördorna skall bäras på ett rättvist sätt. Den som är starkast skall bära den tyngsta bördan. Det är klassisk socialdemokratisk politik, men också en politik som är förankrad långt in i andra partier i denna kammar. Det är därför det har varit möjligt att samla så breda majoriteter. På den vägen tänker vi fortsätta. Men lättsinnet, Johan Lönnroth, släpper vi inte in igen. Vill Vänsterpartiet vara med får ni också orka fatta de svåra besluten.

Anf. 92 BO LUNDGREN (m)

Herr talman! Göran Persson talade, med all rätt, om behovet av att skapa framtidstro hos de ungdomar som i dag går ut på arbetsmarknaden och av att klara ut för dem att de har möjlighet att få arbete när de väl är färdiga med sin utbildning. Men det intressanta är ändå, tycker jag, att Göran Persson verkar väldigt litet intresserad av att faktiskt skapa de förutsättningarna.

Förra veckan kommenterade Göran Persson i en interpellationsdebatt frågan om *när* ungdomarna kan känna att det finns arbeten. Göran Persson sade då: När arbetsmarknaden väl kvicknar till, vilket den ju gör när konjunkturen svänger.

Vi befinner oss nu på toppen av en konjunktur. Den bedömning som regeringen själv gör är att vi kommer att få en svängning neråt. Det innebär faktiskt att situationen kommer att bli ännu värre än den är i dag. Men Göran Persson har rätt. Det gäller ju att utnyttja möjlighet-

erna i en högkonjunktur. Det gäller att skapa uthålliga högkonjunkturer med så hög tillväxt som möjligt. Det beklagliga är bara att det inte är den politiken som regeringen för.

Trots alla löften i förra årets valrörelse är 12 % arbetslösa eller selsatta i olika former av arbetsmarknadsåtgärder. Sammantaget – förtidspensionerade och flyktingar som inte fått jobb inräknade - är det ungefär 1 miljon människor som inte har arbete. Detta drabbar enskilda som är arbetslösa eller som saknar jobb. De får en bristande självkänsla och sämre ekonomi. Men det drabbar också alla andra, som får stå för kostnaderna i form av mindre produktion och större bidrag.

Om man, lågt räknat, säger att varje arbetslös kostar 100 000 kronor, blir det för oss alla en kostnad på 100 miljarder, i genomsnitt 25 000 kronor per hushåll. Det här är alltså inte bara ett problem för den enskilde, utan det är ett problem för oss alla.

Varför är det så? De kortsiktiga problemen känner vi väl till – konjunktursvackan och den enorma effekten av 80-talets spekulations ekonomi som ledde till finanskrisen och till en bristande efterfrågan och till att en mängd jobb slogs ut. Men detta är inte det grundläggande problemet, utan det är att svensk ekonomi sedan början av 50-talet netto inte har förmått skapa några nya jobb i den privata sektorn. Det handlar om omstruktureringar, förändringar, rationaliseringar och effektiviseringar, men det är inte fler anställda i den privata sektorn i dag än det var för ungefär 40 år sedan. Däri ligger problemet.

Detta beror på ett antal hinder. Dessa hinder vill regeringen inte riva. Det är minst sagt förvånansvärt. Det är obegripligt att den socialdemokratiska regeringen tillsammans med Centerpartiet förnekar arbetslösa och ungdomar som går in på arbetsmarknaden de nya jobb som skulle kunna växa fram, om man var beredd till en omprövning när det gäller detta med att riva hinder.

Att man inte gör det tror jag till stor del beror på de politiska lösningar som finns, framför allt hos Socialdemokraterna – med största sannolikhet betydligt mindre hos Centerpartiet.

Mot den bakgrunden förespråkar vi att en kommission utnämns som från en utanförståendes synpunkt skulle kunna gå igenom de hinder som finns för att se vad som krävs för att arbetsmarknaden skall kunna växa, för att jobben skall kunna växa till och för att tillväxten skall kunna öka. En sådan kommission skulle kunna bryta just de här politiska lösningarna.

Göran Persson talade i sitt anförande om välfärdspolitiken som bl.a. en förutsättning i sig för tillväxten och som en förutsättning för kampen mot rasismen, vilken ofta är en följd av social oro och av att man exempelvis fruktar jobben.

Problemet är egentligen inte det som Göran Persson säger, utan problemet är hans definition av begreppet välfärd. Göran Perssons, liksom Socialdemokraternas, stora misstag är att välfärd inte är detsamma som offentlig verksamhet och offentliga transfereringar. Det är alltså det stora socialdemokratiska misstaget.

Välfärd i ordets egentliga bemärkelse är detsamma som ekonomiskt och materiellt välstånd. Det är detsamma som ekonomiskt oberoende

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

för människor och hushåll. Vi har ju nu sett vad som händer om det från politiker – Socialdemokraterna och en del andra partier – ges löften till medborgarna som lyder: Ge oss skatteintäkter och lämna ifrån er av era inkomster till oss, så skall vi se till att pensionerna fungerar, sjukvården blir bra, arbetslöshetsersättningen blir hög etc.

Men så blev det inte. Man höll inte sina löften. De som drabbas mest är de som på grund av de höga skatterna är mest utlämnade åt att de offentliga systemen verkligen fungerar. Men dessa fungerade inte.

De enda som i Socialdemokraternas, och sannolikt även Vänsterpartiets, Sverige har en chans att klara sitt ekonomiska oberoende i grunden är de som har tillräckligt höga inkomster och tillräckligt stora förmögenheter. De har alltid valfrihet och ekonomiskt oberoende, till skillnad från vanliga människor – tyvärr! Detta är en bit av vad som egentligen är välfärd. Det gäller alltså ett ekonomiskt oberoende för vanliga hushåll och vanliga familjer.

Det gäller naturligtvis också tryggheten. Där har det offentliga en väldigt viktig uppgift. Det är vår gemensamma skyldighet att se till att alla i Sverige kan erbjudas bra sjukvård och att man inte skall behöva vara rädd för att fara illa. Man skall faktiskt veta att man har en chans att själv skapa sig en trygghet. Det är det normala och rimliga. Men skulle den egna ekonomin falla sönder finns alltid det gemensamma skyddet där, men inte så överdrivet, kostnadskrävande och obeständigt som det vi hittills haft.

Det här är några exempel på vad välfärd egentligen är. Den välfärden kräver en helt annan politik än den som regeringen är beredd att föra, och den välfärden skulle naturligtvis kunna gynna tillväxten och skapa ett gott klimat rent allmänt i Sverige.

Det mål som vi moderater har när det gäller den ekonomiska politiken är att skapa en god tillväxt som ger så många nya jobb att långtidsarbetslösheten kan elimineras. Jag skall veta att jag kan tappa ett jobb, men också att jag kan komma ut på arbetsmarknaden efter utbildning – det dröjer inte mer än rimlig tid tills jag får ett nytt jobb. Samtidigt skall vi ha en sådan tillväxt och en sådan utveckling att de nya jobben blir rimligt välbetalda och att det blir en god reallöneutveckling. Detta är alltså vår målsättning.

Vi har i vår motion angett riktlinjerna för en politik som leder till det här målet. Det är en tillväxtmotion i ordets egentliga bemärkelse. Den syftar just till att riva de hinder som finns för tillväxt och nya jobb.

Som jag, och även Lars Tobisson, sagt i debatten: Låt oss tillsätta en kommission som skulle kunna bryta de politiska låsningarna. Det är möjligt att det finns socialdemokrater som inser att det nog ligger något i det som Moderaterna föreslår och att rätt mycket av det som gjordes av den förra regeringen nog var nödvändigt.

Den Göran Persson som nästintill demonstrerade mot en sänkning av a-kassan från 90 % till 80 % talar nu om 75-procentsnivån som nästan det allena saliggörande.

Den Göran Persson som kallt konstaterade att visst skall vi ha dubbelbeskattning säger nu: Ja, vi kanske skulle hitta en annan teknik än den moderata som kanske skulle leda i den riktningen.

I några andra frågor har man vänt. Man inser alltså att det man gör är fel. Man ser det i effekterna på ekonomin och även på arbetslösheten, vilken fortfarande är hög.

Om en kommission utsågs skulle framför allt fyra uppgifter på det ekonomiska området vara väsentliga för den.

Det första att fundera kring är hur man genom olika ekonomiska åtgärder kan skapa förutsättningar för varaktigt lägre räntor. Det är ju en av förutsättningarna för förtroendet för ekonomins utveckling hos hushållen – för kostnaderna för investeringar i form av riskkapital. Det är alltså en av de väsentliga frågeställningarna.

Här är det viktigt att faktiskt fundera kring om det är möjligt att för- ena behovet av varaktigt låga räntor med en så stor offentlig andel av ekonomin som den svenska. I den OECD-rapport som avlämnades för några månader sedan rörande svensk ekonomi skriver man på följande vis:

”Det är synnerligen viktigt att finna vägar att lyfta den möjliga tillväxttakten i ekonomin utöver den nivå som varit bestående sedan mitten av 1970-talet. En viktig del i en sådan strategi måste vara att reducera andelen offentliga utgifter och skatter av nationalinkomsten. Ett högt skattetryck och generösa socialförsäkringssystem medför potentiella, stora effektivitetsförluster genom att motverka arbete och sparande, och det är tveksamt om de offentliga verksamheterna är effektiva eftersom marknadsmekanismerna i stort sett saknas.”

Detta är OECD:s bedömning av vad som skulle krävas.

Hur man skall åstadkomma de förutsättningar som krävs för varaktigt lägre räntor är en av de viktiga uppgifterna för politiken och skulle vara det för en arbetslöshets- eller snarare sysselsättningskommission.

En annan viktig frågeställning är hur man skall kunna minska de snedvridningar som följer av Sveriges höga skatteuttag, inte minst den höga skatten på arbete. Skatten gör att kostnaden för att anställa blir mycket stor. Det leder till att företagare tvekar och att lönebildningen påverkas och skapar risk för långsiktigt inflationstryck i ekonomin. Det må så vara att det inte finns i dag, men en lönebildning som inte fungerar är alltid ett hot och det kan också hindra den ekonomiska utvecklingen.

Hur skall man bära sig åt för att reducera de skattekilrar på arbete som skapar problem vad gäller nya jobb? Det är en andra viktig frågeställning.

En tredje frågeställning, som egentligen hör samman med den andra, gäller hur den privata tjänstesektorn skall få möjlighet att expandera. Vi vet att hushållens efterfrågan av tjänster är i stort sett obefintlig, om det inte är helt nödvändigt. Det beror i mycket stor utsträckning på de stora skattekilarna på arbete – inkomstskatt, mervärdesskatt och arbetsgivaravgift.

När det gäller hushållens efterfrågan av tapetsering av en lägenhet, målning av ett hus och barnomsorg, för att ta några exempel, finns så gott som alltid alternativet: Jag gör det själv, jag låter någon göra det svart eller jag låter bli att göra det, eftersom det kostar för mycket. Därmed tappar vi ett stort antal möjliga jobb. Det här behöver uppre-

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

pas, sannolikt till leda, i den här kammaren så att fler och fler måste inse och förstå det. Det finns positiva tecken i form av Folkpartiets nu relativt positiva inställning till att man skall göra något åt skattekilarna på arbete i det här avseendet.

Det gäller emellertid att inte skada möjligheterna. Björn Rosengren gjorde det häromdagen när han försökte säga att det här är ett problem, men låt oss välja att lösa det för vissa ungdomar och invandrargrupper. Man skall just där göra speciella insatser för tjänstjobb som riktar sig till hushållssektorn. Det här är ett generellt problem. Det är inte vi som skall peka ut grupper och föra den debatten. Björn Rosengren gjorde invandrarna och naturligtvis även saken i sig en otjänst genom sin inriktning. Jag håller med om detta i den kritik som har riktats.

Vi skall i stället lösa problemet generellt. Då måste man fråga sig om vi har så höga skattekilor att ingen expansion blir möjlig när det gäller hushållens efterfrågan av privata tjänster. Om så är fallet måste vi eliminera skattekilarna så långt vi kan. Skattekillen uppgår sammantaget till, när det gäller inkomstskatt, moms och arbetsgivaravgifter, mellan 50 och 75 % för hushållen. Därför bör vi införa en skattereduktion. Genom en skattereduktion på 50 % skapar man en ny möjlighet till jobb. Det skall inte behöva vara permanenta jobb. Men utgångspunkten är att det alltid är bättre att arbeta än att vara arbetslös. Att ha ett rimligt arbete med hyfsad betalning är bättre än att få ersättning från a-kassan. Den utgångspunkten kan man fullfölja. Det är viktigt att en kommission också ser på det.

En fjärde fråga är hur beskattningen av kapital skall utformas så att dagens diskriminering av det riskbärande, egna kapital som är grunden för varje nytt jobb elimineras. Det går inte att gå till en bank och bara säga att man skall starta ett företag, att man behöver riskkapital och att pengar skall lånas ut. Så var det på 80-talet. Under det 80-tal då Göran Persson satt i en regering förra gången och då finanskrisen grundlades, kunde man låna vad som faktiskt visade sig vara riskkapital. Riskkapital är vad ägarna och finansiärerna själva satsar. Det kapitalet som är grunden för varje nytt jobb och varje expansion diskrimineras i dag. Det är givet att det är en viktig uppgift för en kommission att klara ut hur dagens diskriminering av riskkapital skall brytas. Kort sagt rör det sig om att riva hinder.

Herr talman! Det är möjligt att låta tusentals, rentav hundratusentals – av dem som i dag är arbetslösa och som har ekonomiska problem och som kan förlora sin självkänsla – få jobb. Det är möjligt att få tillväxten ännu högre än vad regeringen bedömer. Men det kräver omprövning och förnyelse – någonting som dagens regering uppenbarligen inte är mäktig att klara av på egen hand. Det gäller därför att, som Lars Tobisson sade, skapa en allians för förnyelse. Om inte riksdagens partier vill ställa upp, kommer människorna att tvinga fram det.

Anf. 93 KARIN PILSÄTER (fp)

Herr talman! Kära kolleger, åhörare och eventuella TV-tittare! Vi liberaler har en vision. Vi har en vision om ett annorlunda Sverige, där

idéerna sprudlar, alla kommer till sin rätt och alla har en chans. Det är ett Sverige med tillväxtkraft.

Den viktigaste utmaningen är därför att knäcka massarbetslösheten – människor skall kunna komma i arbete och kunna försörja sig själva och sin familj genom anställning eller som företagare och då betala skatt. Vi behöver den skatten för att finansiera alla gemensamma åtaganden. Dagis, äldreomsorg, sjukvård, skola och högre utbildning är inte tärande, utan det är nödvändiga förutsättningar både för ett starkt näringsliv och för en bra vardag för de allra flesta av oss.

Jag skulle nu vilja svara på Göran Perssons fråga, men han var visst inte intresserad av att höra det svaret. Jag kan försäkra att Folkpartiet liberalerna inte delar den vision om ett framtida avskaffande av den offentliga sektorn som Moderaterna har. Jag vill hänvisa till vad Anne Wibbe sade i inledningen av sitt anförande. Hon sade att för oss är välfärdspolitiken inte ett skällsord utan ett instrument i anständighetens och den mänskliga växtens tjänst.

Herr talman! Däremot kan inte politiken och politikerna skapa jobben och företagen. Det kan bara alla enskilda människor som har idéer, kunskaper och entreprenörsanda göra. Vi kan skapa bra förutsättningar. Skattepolitikens inriktning och utformning är en viktig del.

Folkpartiet anser att skattepolitiken måste inriktas på en satsning på nyföretagande. Fler företagare ger fler företag som ger fler jobb. Beskattningen måste vara utformad på ett sådant sätt att den inte upplevs som en hämsko.

På den långa listan över regeringens skattehöjningar finns en skattesänkning – på mat. Även om det kan verka så i juletid, är det för oss liberaler ändå uppenbart att vi inte kan äta oss ur den här krisen. Skattesänkningarna måste läggas på andra områden. Vi vill t.ex. ta bort den höjda marginalskatten som med nyspråk kallas värnskatt. Den är dålig och innebär ett avsteg från en grundläggande princip i skatteöverenskommen.

Vi vill avskaffa dubbelbeskattningen på aktieutdelning och förenkla beskattningen för fåmansaktiebolag, enskilda firmor och handelsbolag. Vi vill ha ett bättre system för riskkapitalavdrag och vettiga regler för momsredovisning. Vi vill således ha en företagsbeskattning som gör att fler väljer att starta och driva företag så att det blir lättare att driva de här företagen och att expandera samt att riskkapitalförsörjningen förbättras.

Fru talman! Även på andra områden finns det en del att säga. Jag tycker att det är skräp att ett förslag till skärpt, rörlig beskattning av förmånsbilar inte har kommit ännu. Finansministern har i förra veckan här i kammaren lovat att ett förslag skall komma till våren. Jag hoppas att det är ett ja som betyder ja. För säkerhets skull kommer vi att yrka på en direkt beställning. Systemet med schablonbeskattning av rena förmånsbilar står i dålig samklang med de grundläggande principerna för inkomstbeskattning. Det är dåligt för statskassan. Det är ett system som nästan enbart gynnar högavlönade män i storstäderna, och det är dåligt för miljön.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

En ambitiös miljöpolitik är en viktig del i en politik för uthållig utveckling. Genom EU-medlemskapet har vi nu en verklig möjlighet att på internationell nivå driva de gränsöverskridande miljöfrågorna, dit koldioxidutsläppen verkligen hör. Regeringen har hittills varit dålig på att ta vara på denna möjlighet. Det går inte att mycket kraftigt, ensidigt höja den svenska koldioxidskatten. Det skulle bara leda till att verksamheten flyttar utomlands, att jobben försvinner men att utsläppen består. Vi anser fortfarande att det finns utrymme för en svensk höjning. Därför står vi i Folkpartiet bakom propositionens höjning av koldioxidskatten. Vi tycker att det borde ha varit ett led i en mer regelrätt skatteväxling. Vi föreslår en sänkning av arbetsgivaravgifterna i tjänstesektorn.

Fru talman! Världens mest jämställda regering har lyckats släppa ifrån sig en tillväxtproposition som nästan helt bortser från att ett jämställt samhälle är ett bättre samhälle. Världens mest jämställda regering har missat all den inneboende kraft och den enorma potential som Sveriges kvinnor har. Det är bedrövligt, men inte helt oväntat. Regeringens jämställdhetspolitik har hittills bedrivits på temat mycket snack och litet handling. Det plötsliga borttagandet av barntillägget i svux och svuxa är kanske ett mycket övertydligt exempel på det.

Just den här propositionen slutbearbetades i samband med den s.k. Sahlinaffären och med en lamslagen jämställdhetssektion i regeringen. Tydligt fanns inget jämställdhetsperspektiv med i grundarbetet. Den jämställdhetspolitiska kosmetikan blev pålagd efteråt och på grund av Mona Sahlins frånvaro milt uttryckt dåligt pålagd. Persson är uppenbarligen inte så tränad med läppstiftet.

Jämställdhetsperspektivet måste finnas med hela tiden. Det måste ges bättre möjligheter för kvinnor att få utbildning, att starta företag och att använda sin entreprenörsanda. En viktig förutsättning för att kvinnor skall vilja och kunna göra det är att de orättvisa löneskillnaderna tas bort. Vi har föreslagit att en kommission bör ta ett helhetsgrepp på frågan om löneskillnader.

Fru talman! En politik för arbete, trygghet och utveckling måste också bygga på att de offentliga monopolen bryts. I ett brev, som många av oss nyligen har fått från det kvinnliga fackförbundet SSR, poängterar dess ordförande Agneta Bygdell att det finns ett "klart samband mellan monopolarbetsgivare och lönediskriminering". Det är där våra folkvalda styr som lönediskrimineringen är som störst.

Att släppa loss den kvinnliga skaparkraften ger bättre kvalitet för barn, sjuka och gamla, därför att de kan välja det som passar dem själva bäst. Det leder ofta till lägre kostnader för skattebetalarna och ofta till utveckling inom den offentligt bedrivna verksamheten. Det leder till att kvinnor som arbetar inom dessa sektorer får fler arbetsgivare att välja mellan. Det leder till att kvinnor, på samma sätt som män gör i de sektorer där de dominerar, kan förverkliga sina egna idéer. Och det leder till möjligheter för avknoppning eller expansion till en rent kommersiell servicesektor.

Även om politiker varken kan skapa eller ens förutsäga var de framtida jobben finns, tyder ändå det mesta på att det är en kraftig expans-

ion av tjänstesektorn som måste till. Givetvis kan sådana tjänsteföretag rikta sig såväl till andra företag som till privatpersoner.

Då krävs det minskade skatteklilar. Inom tjänstesektorn slår skatteklilarna mycket hårdare än inom varusektorn, därför att alternativen är att göra det själv, göra det svart eller strunta i det. Produktivitetsökningar slår inte alls på samma sätt igenom, vilket har gjort att kostnaderna har blivit proportionellt sett högre. Därför föreslår vi sänkta arbetsgivaravgifter inom just tjänstesektorn, konkurrensneutralt mellan driftsformer. Det gör det billigare att anlita professionella tjänsteproducenter både för andra företag och för privatpersoner.

Fru talman! Det är klart att en stor potential för expanderande tjänsteföretagande finns hos just alla de kvinnor som arbetar eller har arbetat inom olika sektorer av vård, omsorg, service och utbildning inom den offentliga sektorn. Om man släpper loss dem som privata företagare kan man också uppnå en situation där de, vid sidan av den offentligt subventionerade och bekostade verksamheten, på rent kommersiell basis kan sälja samma eller liknande tjänster till privatpersoner. Hemtjänsten kan helt kommersiellt sälja samma tjänst t.ex. till en stressad småföretagare eller en barnfamilj. Det ger ett bättre kundunderlag både för det offentligt bekostade och för det privat efterfrågade. Det skapar nya arbetstillfällen för kvinnor och ger andra kvinnor möjlighet att köpa de tjänster de behöver och efterfrågar.

Jag vet att den förda "pigdebatten" rör upp mycket känslor. "Pigorna" påminner oss om ett gammalt klassamhälle, som knappast någon vill ha tillbaka. En liberal huvuduppgift är i stället att verka för ett mer jämlikt och jämställt samhälle. Vi tycker inte att en tillväxt i den s.k. hushållsnära tjänstesektorn, som är den officiella beteckningen, skulle strida mot några liberala principer – tvärtom. Det finns ingen anledning att kategoriskt avfärda alla förslag som skulle göra sådant lättare. Däremot finns det olika tekniska lösningar som kan vara mer eller mindre bra.

Jag vill påminna om att ingen drog i gång en "drängdebatt" när skatterabatt gavs för reparationer i hemmet. Ingen tycker att det är konstigt att lämna gardiner och kostymer på kemptvätt, äta färdiglagad mat, få sängen i Riksdagshuset bäddad, gå till frisören i stället för att klippa sig själv eller lämna in bilen på verkstad. Det är inte ens konstigt att någon kommer hem för att reparera diskmaskinen. Varför skulle det då vara så negativt att betala någon för att utföra vissa andra tjänster i hemmet eller för en privatperson? Kan det hänga ihop med att det är traditionellt kvinnliga ansvarsområden, traditionellt kvinnliga arbetsuppgifter?

Professionaliteten och yrkeskunnandet hos dessa tjänsteföretagare eller dessa kvinnor blir inte mindre bara därför att många av oss utför dessa sysslor på amatörbasis.

Fru talman! Jag vet att det så här i jultider är många riksdagsledamöter som sitter här och känner sig stressade över julstöket. Våra förslag här handlar inte alls om att alla skall skaffa sig hembiträden som klär julgranen och står med uppsträckta barn. Det är inte det som den moderna människan är ute efter.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Fru talman! Mina kamrater från Folkpartiet kommer senare i debatten att ta upp ytterligare aspekter på tillväxt i arbetsmarknad, näringsliv och utbildning.

Jag vill yrka bifall till reservationerna 2, 14, 24, 41, 64 och 87.

Anf. 94 BO LUNDGREN (m) replik

Fru talman! Jag är ju tvungen att begära replik. Det kan inte vara så att Karin Pilsäter tror på Göran Persson. Men inte ens Göran Persson hävdar att vi vill avskaffa den offentliga sektorn. Det var faktiskt det som Karin Pilsäter sade i sitt anförande. Det är tvärtom så att jag för några minuter sedan i den här debatten sedan sade – och det har vi moderater sagt i många andra sammanhang – att det behövs en offentlig sektor, en stark men begränsad offentlig sektor. Det kommer alltid att vara ett gemensamt ansvar att se till att vi finansierar en bra sjukvård för alla i hela Sverige. Hur den sjukvården sedan produceras kan och bör naturligtvis alltid diskuteras. Det är ett ansvar för oss alla att ingen far illa.

Karin Pilsäter kommer väl ihåg att Anne Wibble, när vi tillträdde 1991, hade som en målsättning att långsiktigt skapa förutsättningar för att varje hushåll skulle kunna spara ihop en årslön, att ha som ekonomisk buffert. Det förutsätter att man får behålla mer av sina inkomster och att man har lägre skatter. Det förutsätter att man har bufferten för att normalt, även när inte något stort händer, kunna ta en extra kostnad som kan uppkomma utan att man är utlämnad åt det offentliga systemet – som inte håller.

Så blev det ju! De offentliga systemen, som inte minst Folkpartiet i en förgången tid talade sig varmt för, visade sig inte vara hållbara. Hagauppgörelserna i början på 1970-talet skapade grogrunden för de ekonomiska problem som vi har.

Det vore ganska klädsamt om Karin Pilsäter bad om ursäkt för det första, helt felaktiga uttalandet.

Det vi diskuterar är huruvida man skall kunna föra ned den offentliga andelen av ekonomin från 60 till 50 %, i syfte att bereda utrymme för människor att kunna bestämma över en större del av sin egen ekonomi och få ett större oberoende, men hela tiden, också med vår politik, ha garantin av starka gemensamma insatser när de verkligen behövs.

Anf. 95 KARIN PILSÄTER (fp) replik

Fru talman! Om jag sade att Moderaterna vill avskaffa den offentliga sektorn skall jag verkligen be om ursäkt. Jag menade att de vill avskaffa viktiga delar av den offentliga sektorn, eller viktiga delar av det som vi i dag offentligt betalar för.

Jag tror inte att jag helt har missuppfattat de olika rapporter och förslag som har lagts fram från Moderata samlingspartiet, som bl.a. handlar om att barnomsorgen skall läggas utanför den offentliga finansieringen, som en långsiktig vision, likaså stora delar av äldreomsorgen. Det är ett system som vi i Folkpartiet liberalerna inte kan vara med

om att genomföra, och där har vi inte någon som helst gemensam vision.

Det är självklart bra om vi kan få en ekonomisk tillväxt, så att fler människor kommer i jobb och kan få reallöneförhöjningar, som gör att var och en kan lägga undan mer pengar för egen trygghet osv. Men visionen för oss är inte att låta grundtryggheten helt och hållet styras av den typen av system som vi tycker är dåliga.

Jag vet att ni har olika idéer om sjukvårdsförsäkringar osv. Men vår vision handlar mer om att det är den enskilda personen, individen, som skall ställas i centrum, inte att man skall basera systemet på det lilla kollektivet och ha familjen som grundenhet.

Anf. 96 BO LUNDGREN (m) replik

Fru talman! Jag tror att det – men det är Folkpartiets interna debatt – långsiktigt kan vara ett problem för Folkpartiet om visionen är att individen inom ramen för stora offentliga system skall få större rörelsefrihet. Jag säger att det behövs ett gemensamt ansvar för vissa saker, och det är naturligtvis på det viset.

Jag kan ta barnomsorgen som exempel. Om vi från början hade byggt upp ett system med avdragsrätt för barnomsorgskostnader, med skatteregler som innebar att barnfamiljerna beskattades efter försörjningsbörda och att man hade ett ekonomiskt utrymme för att själv skaffa barnomsorg på det sätt som passar familjen bäst, vore det väl det allra bästa. Jag tror att t.o.m. Karin Pilsäter i grunden kan medge det. Det är rimligen inget självändamål att det är kommunerna som huvudsakligen skall svara för barnomsorgen. Det hade varit lika bra om föräldrarna hade haft samma utrymme och samma möjligheter. Jag skulle i alla fall gissa att det är så.

När det gäller äldreomsorgen har jag själv skrivit en rapport om den kommunala ekonomin i framtiden, där jag konstaterar att det är viktigt att just äldreomsorgen noteras som en av de grundläggande uppgifterna för kommunen. Till skillnad från barn, i de flesta fall, har de äldre många gånger i ett rörligt samhälle inte samma möjligheter att få stöd av de anhöriga i dag. Då måste vi naturligtvis ta ett gemensamt ansvar i det avseendet. Det är just grundtryggheten vi moderater menar faktiskt skall finnas. Men utan att ge individerna ett större eget utrymme att bestämma över, utan min och Karin Pilsäters inblandning, får vi inte det goda samhälle som kan ge både tillväxt och större trygghet för individerna. Det är det som är min poäng.

Avslutningsvis vill jag be er att fundera över skattereduktion. Sänkta arbetsgivaravgifter är tekniskt svårt, sannolikt omöjligt, att genomföra. Genom en skattereduktion – den kan om ni vill väljas lägre, kanske 50 % – tar man bort skattekilarna eller reducerar dem kraftigt. Där skulle vi kunna mötas i någonting som faktiskt gav nya jobb och ökade jämställdheten.

Anf. 97 KARIN PILSÄTER (fp) replik

Fru talman! Detta tenderar att bli en ideologisk välfärdspolitisk debatt mellan företrädare för den liberala visionen och för den moderata

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

visionen. Jag vill bara kort konstatera att jag har en annan vision, som inte handlar om att man i praktiken återinför en form av sambeskattnings och att man i praktiken återinför ett system där vi lönsamhetsprövas för att det skall kunna avgöras om vi får vara ute på arbetsmarknaden. Det är kort sagt ett system som i praktiken innebär att man går väldigt många decennier tillbaka i tiden – inte bara när det gäller jämställdhet utan också kvinnors och mäns möjligheter att förverkliga sina egna drömmar och gemensamt ta ansvar för sina barn.

Anf. 98 LARS BÄCKSTRÖM (v)

Fru talman! I en debatt behöver man försöka hålla sig till ämnet. En debatt om en proposition bör ju då handla om regeringens förslag. Men när det gäller denna debatt blir det svårt att helt följa denna riktiga princip.

I somras talade alla om tillväxtproppen. Det blev tillväxtfloppen i stället. Det låter litet elakt att säga så, men det är närmast sant. Det finns just inga förslag i denna proposition. Det gäller i allmänhet, och det gäller i all synnerhet på skatteområdet.

Mats Odell från kristdemokraterna har ju redan påpekat att det mest liknar sagan om Tödde och Mödde. Det bidde en tummetott. På skatteområdet kallas totten "förslag till lag om ändring i lagen om försäljningsskatt på motorfordon". Det är vad som finns i propositionen. Möjligtvis skulle vi kunna diskutera riskkapital och kvittning, men det ligger i en annan proposition, och det har vi en särskild debatt om. Det är inte mycket att diskutera vad gäller lagförslag. Lagen om lagen om ändring...nej, det går inte. Vi får tala om något annat. Vi får tala om det som inte står i propositionen eller koncentrera debatten kring oppositionens förslag.

Ett annat uppslag som man kan överväga är att tala mer principiellt om skattepolitik i stället, och utvärdera den. Utvärdering är ju på modet här i riksdagen. Om vi gjorde det skulle vi rent av på förhand kunna gendriva det TV-program som skall komma i kväll, som skall handla om bristen på principiell debatt i riksdagen. Det är att mota Olle i grind. Låt oss föra en principiell debatt om utvärdering!

Jag skall göra det genom att kommentera nuet, men också genom att gå några år tillbaka och några år framåt.

Om vi backar tre år kommer vi till 1992. Då hade den borgerliga regeringen nyss höjt moms till 25 %. Man hade slopat avdragsrätten för fackföreningsavgift. Det var skattehöjningar på ungefär 7,5 miljarder. Det var skattehöjningar med en väldigt dålig fördelningsprofil. Det var skattehöjningar som drabbade dem med lägst inkomster.

Men samtidigt, Karin Pilsäter, hade den borgerliga regeringen med Folkpartiet och Moderaterna sänkt matmomsen. Det gjorde man precis samtidigt. Det var en kompensation, så det gick ganska jämnt ut.

Men fördelningsprofilen blev helt fel när man sedan sänkte kapitalskatter och avgifter för arbetsgivarna med 6 miljarder 1992, och för 1991 med 5 miljarder. Det var totalt sänkningar med 11 miljarder. Det var skattesänkningar som kom de bäst ställda till godo. Det var åtgärder som de fyra borgerliga partierna drev igenom. Det var efter det att man

hade gjort den stora skattereformen. Det är en skattereform som vi nu har facit på, genom kommittén för utvärdering av skattereformen. KUSK brukar man förkorta det.

Fru talman! Det finns de som säger att vi politiker gärna överdriver i debatten. Det gör vi för att göra skillnader tydliga. Men en helt annan variant är eufemismen eller underdriften. Innan jag talar om skattereformen vill jag ge kammaren ett slags läsanvisning. Jag vill göra det genom att hänvisa till en utmärkt publikation vi har här i riksdagen, Riksdagsveckan, för denna vecka. Där talar man på s. 3 om begreppet eufemism: "En eufemism är en förskönande omskrivning för någonting som är skrämmande, stötande eller obehagligt på annat sätt. Syftet med en sådan språklig skönmålning är att skona läsarens eller åhörarens känslor och kanske också skribentens eller talarens egna."

Man ger ett exempel i Riksdagsveckan: "Om en uppenbar lögn säger man exempelvis att *beskrivningen inte helt täcker det verkliga förhållandet*."

Jag skall komplettera beskrivningen med ett utdrag ur ett pressmeddelande från utredningen KUSK. Det står så här: Villkoret att reformen skulle vara statsfinansiellt neutral har däremot inte uppfyllts fullt ut.

Det är en praktfull eufemism. På s. 91 i betänkandet kan man läsa följande: Skattereformen var under de första åren underfinansierad med i storleksordningen 25 miljarder, vartill kommer en mer osäker effekt på 10 miljarder på grund av att reformen torde ha bidragit till att fördjupa lågkonjunkturen.

Fru talman! Det handlar om 25–35 miljarder i underfinansiering per år. Det är verkligen att inte uppfylla finansieringen fullt ut. Det kan vara stötande eller obehagligt på annat sätt för vissa av riksdagens partier, som sade att vi hade fel när vi varnade för underfinansiering av skattereformen.

Hur blev det med fördelningsprofilen? I pressmeddelandet står följande: Reformens utfall gav inte heller exakt de fördelningspolitiska effekter som beräknades tidigare.

På s. 83 i KUSK:s betänkande kan man läsa om den grupp som tjänar bäst – den tionde och högsta decilen: Det innebär en ökning av den disponibla inkomsten med omkring 3 %, mot 0,2 % enligt kalkylerna i propositionen.

De riktigt rika fick 15 gånger mer än beräknat i inkomstförstärkning. Skillnaden i procent mellan 0,2 och 3,0 % blir faktiskt 1 500 %. Det blev, som det stod i pressmeddelandet, inte exakt de fördelningspolitiska effekter som beräknades tidigare. Detta är praktfulla eufemismer – klassiska underdrifter – antagligen tänkta att skona någons känslor.

Sammanfattningsvis vill jag, fru talman, säga att regeringen under de borgerliga åren fortsatte att öka de fördelningspolitiska orättvisor som redan skattereformen skapat. Men som tur var fortsatte regeringen Bildt inte med några stora skattesänkningar under 1993 och 1994. Under dessa år fullföljde man visserligen en del skattesänkningar, men man höjde också en rad andra skatter. En del skattehöjningar dolde man under begreppet egenavgifter.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Om man räknar samman nettot ser man att nettoskattesänkningarna inte blir större än 8 miljarder under de borgerliga åren. Det är en avsevärt lägre nivå än de 30 miljarder man hade lovat.

Därigenom visade Carl Bildts regering med Anne Wibble som finansminister och Bo Lundgren som skatteminister i praktisk handling att man inte kunde eller inte trodde sig om att styra sysselsättningen med nettoskattesänkningar. I praktiken visade Bildt och Lundgren att man inte kan styra fram fler jobb enbart genom riktade skattesänkningar för kapital och företag och höjningar för hushåll.

Så till 1995 – till nuet. Vad har hänt nu? Nu har regeringen tillsammans med Vänsterpartiet tagit tillbaka många av de skattesänkningar som regeringen Bildt genomdrev. Därigenom har en del av de skevheter som kom från Bildts tid undanröjts. Men det gör inte att de skevheter som konstaterats av KUSK undanröjts. De kvarstår tyvärr. Tvärtom har regeringen med vårt bistånd tvingats att låta en hel del av regeringen Bildts skattehöjningar ligga kvar – de som vi tidigare kritiserade. Då blir skevheterna i fördelningspolitiken än större.

Vi vet nu också att även barnbidragshöjningarna, som skulle kompensera för problem med skattereformen vad gäller fördelningspolitiken, inte blir verklighet. Tvärtom har man sänkt barnbidragen ytterligare. Då måste kritiken, även om man tillämpar eufemismer och underdrifter, bli oerhört tung mot fördelningspolitiken i skattereformen.

Det finns ett stort behov av fördelningspolitiska åtgärder inom skattepolitiken. Det är riktigt, fru talman.

En åtgärd som sänkt matmoms kan vara en rimlig metod. Det var ett av de förslag som vi i Vänsterpartiet hade i samband med skattereformen. Men vi kan inte se skattepolitiken isolerad från annan politik eller från finanspolitiken, och den är ansträngd. Det är därför som regeringen säger att man måste sänka ersättningen i a-kassan och sjukförsäkringen till 75 %.

Det är ännu sämre fördelningspolitik att göra detta. Det är så dålig fördelningspolitik att vi måste säga nej till det. Det är inte något populistiskt ställningstagande. Det är ett mycket hårt och tufft beslut från vår sida, eftersom det är vi som har drivit förslaget i decennier. Det handlandet från vår sida innebär den politiska paradoxen att vi i Vänsterpartiet står närmare skattereformens grundprinciper än vad Socialdemokraterna gör.

Vad kan vi mer ta upp just nu? Jo, riskkapitalet och kvittningen. Vi har sagt ja till en mycket begränsad kvittningsrätt men nej till riskkapitalavdrag. Det gör att vi även i den här frågan – och det är också en paradox – står närmare den ursprungliga skattereformen än vad Socialdemokraterna i dag gör. Det gör vi därför att riskkapitalavdrag är ett så stort avsteg från viktiga grundprinciper i skattereformen och därför att riskkapitalavdrag öppnar så stora möjligheter för skatteundandragande och skatteplanering.

Fru talman! Vi talar nu inte om att riva upp skattereformen. Det har vi aldrig gjort. Men vi talar om att renovera den och se till att den faktiskt uppfyller sina egna villkor om att vara inkomst- och fördelningspolitiskt neutral.

Fru talman! Våra förslag är enkla. Tillämpa generellt 30 % i skatt på kapital, företag, bolag och för statlig skatt. Se till att kommunerna ges sådana ramar att de kan hålla kommunalskatten på ca 30 %. Det är enkla principer.

Fru talman! Jag har använt mig av mina 10 minuter anmäld taletid, och jag kommer att dra över den med ca 2 minuter.

Vi kan möjligen kritiseras för att det skulle kunna bli 60 % i marginaleffekt. Man skulle kunna fråga sig om inte det är väl högt och om det är politiskt realistiskt. Det kan diskuteras om det är det. Men vad säger övriga partier här i kammaren om marginaleffekterna? Man skall ju ha 15 % i egenavgifter, 20 % i statlig skatt och kanske dryga 30–32 % i kommunalskatt. Då kommer man ju upp på 60 %-nivån i marginaleffekt. Våra förslag är realistiska. De avviker inte från det förslag som många andra partier här ställer sig bakom.

Slutligen skall jag tala om framtiden. Jag kan i och för sig återkomma till det och mer hålla mig till den anmälda taletiden. Men jag vill bara säga en sak. Kan Socialdemokraterna gå till val på slopad värnskatt och samtidigt säga att vi inte har statsfinansiellt utrymme för att återställa nivåerna i sjuk- och a-kassa? Är det möjligt? Är det möjligt att ha ett system med regressiva marginaleffekter genom 15 % egenavgifter, dvs. att marginaleffekten blir mindre och skatten sjunker ju högre inkomsten blir? Det är ett omöjligt system, men det kan socialdemokraternas debattörer tala om.

Fru talman! Jag ställer mig bakom Vänsterpartiets reservation vad gäller skattepolitiken, men jag yrkar inte bifall till den. Det gör att vi kommer att avstå från en slutlig votering i denna fråga.

Anf. 99 BO LUNDGREN (m) replik

Fru talman! Jag vill kommentera en del av det Lars Bäckström sade. Det som kanske är mest anmärkningsvärt är att han inte med ett ord berör den i dag största fördelningspolitiska orättvisan av alla, nämligen fördelningen av arbete mellan dem som får och har arbete och dem som inget arbete har, de arbetslösa. Det är det problemet vi måste lösa. Det gör man inte med den politik Lars Bäckström redovisar.

Vi moderater har aldrig sagt att det är enbart genom skattesänkning som man löser de problem som har skapats i svensk ekonomi under några decennier. Per Unckel, Karin Falkmer och Rune Rydén kommer att peka på vad som krävs vad gäller arbetsmarknadspolitiken, utbildningspolitiken och näringspolitiken. Det är en rad åtgärder som krävs.

Det finns ändå anledning att kommentera skattesänkningarna. Det har betydelse vad det är för slags skattesänkningar. Lars Bäckström har själv bidragit till att hans parti numera inser att man inte skall ha förmögenhetsskatt på s.k. arbetande kapital, eftersom det skulle bli en för hög skattebelastning. Vi genomförde den skatteförändringen när vi kom i regeringsställning hösten 1991. Men den gynnar alldeles uppenbart de välbeställda mer än dem som är mindre välbeställda. Det torde vi vara överens om.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Lars Bäckström. Lars Bäckström vill ha en dubbelbeskattning av aktieutdelningar. Lars Bäckström inser

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

väl att det kapital som behövs för att expandera ett bolag eller för att starta ett nytt bolag i botten är det egna kapitalet? Vad blir det för effekter om man har en högre skatt på avkastningen av den egna riskkapitalet än man har på det lånade kapitalet? Vad blir det för effekter i ekonomin – för detta vill tydligen Lars Bäckström?

Allra sist visade kommittén om skattereformen på en sak. Det man räknade som en underfinansiering är prognosfel från sekretariatet om hur de olika skattebaserna skulle ha utvecklats. Läs själva betänkandet! Det är prognosfel i baserna, och detta har med den ekonomiska utvecklingen och felaktiga prognosmetoder att göra och ingenting annat.

Anf. 100 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Vad man säger i utredningen är att det finns en del som har att göra med den ekonomiska utvecklingen och att det finns en annan del. Siffran 35 miljarder gäller den sammanlagda effekten. Det är riktigt att 10 miljarder beror på den ekonomiska utvecklingen. Men det är alldeles uppenbart att utredningen är överens om att skattereformen blir underfinansierad. Det är ostridigt så. Jag är ledsen att vi fick rätt när vi varnade för det. Det hade varit mycket roligare att få fel på den punkten.

Grundproblemet med moderaternas skattepolitik är att man försöker att uppnå för många saker med skattepolitiken, och man försöker också uppnå fel saker. Man tror att det är skattepolitiken som är huvudregulator för sysselsättningen. Men så är det inte. Det är möjligheten att utveckla produktionen, att utveckla produktiviteten i företagen. Det är ute i företagen och näringslivet och inte i riksdagens skattepolitik som den ekonomiska utvecklingen bestäms.

Det är givetvis så att man kan underlätta detta med skattesänkningar, självfallet. Om vi hade balans i ekonomin skulle, allt annat lika, moderaternas skattepolitik fungera utmärkt för att ge snabba stimulanser. Men nu har vi inte sådan ekonomi att vi kan tillåta oss detta. Bo Lundgren frågade om jag vill ha dubbelbeskattning. Nej, jag vill inte ha dubbelbeskattning. Men jag har inte råd av fördelningspolitiska skäl och statsfinansiella skäl att avstå från det Bo Lundgren kallar dubbelbeskattning.

Tror jag det, att vi säkert skulle få mer investeringar om vi sänkte kapitalbeskattningen till noll! Ingen dubbelskattning alls, det är fritt och ett ännu mer uttalat skatteparadis i detta land. Men det har vi inte råd med, och det inser Bo Lundgren. Det är detta som är felsynen. Man styr inte sysselsättningen med skattesänkningar. Det försökte Bo Lundgren med senast, och det gick – ursäkta fru talman – alldeles åt pipsvängen.

Anf. 101 BO LUNDGREN (m) replik

Fru talman! Det utredningen om skattereformen visade är att en del är att det blev dyrare att låna och mer lönsamt att spara och att det bidrog till att man fick ett snabbare skifte till sparande, vilket minskade den inhemska efterfrågan. Man har räknat fram den delen som en effekt på ekonomin.

Sedan finns frågan om baserna. Det är en prognosteknik hos sekretariatet som kritiseras. Man borde ha förutsett att konsumtionen inte skulle ligga på en så hög nivå som den gjorde 1989, 1990. Det var en punkt för kritiken. Men det är en följd av en uppblåst konsumtion som följts av en konjunkturnedgång och en dramatisk minskning av konsumtionen. Detta har med den ekonomiska utvecklingen att göra.

Visst är skattereformen underfinansierad med 10–15 miljarder. Det visade mina medarbetare. Så är det. Det är felräkningar av olika slag som ligger bakom detta. Nu är underfinansiering i och för sig det samma som att tala om att medborgarna får lägre skatter. Det är i grunden ganska bra, enligt mitt sätt att se det, om man kompenserar det genom att utgifterna hålls nere. Det är en förutsättning, eftersom vi är överens om balansen.

Det är inte enbart skattepolitiken som leder till att man uppnår förutsättningar för nya jobb. Men det är nödvändigt med en strukturförändring. Skatterna hindrar i dag nya jobb. Där är det intressant att höra att Lars Bäckström håller med om att vi inte skall ha en dubbelbeskattning. Han konstaterar att det blir mer investeringar om man inte har en dubbelbeskattning.

Den reform jag genomförde finansierades inom ramen för företagsbeskattningen. Inom ramen för företagsbeskattningen fick vi en bättre struktur, eftersom någon utgift behövdes justeras för att finansiera det. Den bättre strukturen är uppriven av socialdemokraterna. Det kan väl inte vara bra, Lars Bäckström? Det gläder mig i så fall att vi är överens i denna fråga.

Det är strukturella förändringar som river hindren för fler jobb. Det är det vi i detta sammanhang skall använda skattesänkningarna till, inte stimulanser av ekonomin. Vi skall ha balans i de offentliga finanserna, och den balansen skall bibehållas.

Anf. 102 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Bo Lundgren har inte tid att redogöra för alla de nedskärningar som blir följden av den moderata politiken. Det har jag förståelse för. Men det leder till ett stort efterfrågebortfall. Det är inte enbart efterfrågan som styr, men efterfrågan spelar roll.

Sedan kan man stimulera sysselsättningen med skattepolitiska åtgärder. Det är därför vi har föreslagit reducerade egenavgifter för egenföretagare, skattesänkning som kreditstöd till mindre företag som vill investera, reducerade arbetsgivaravgifter inom kommunal och privat tjänstesektor och reducerade arbetsgivaravgifter för försök med kortare arbetstid.

Det går att på marginalen påverka sysselsättningen, men det är inte där grundbulten ligger, utan det är ute i produktionen. Det gäller att få upp produktiviteten i företagen. Grundbulten ligger i kunskap, utveckling och förmåga att ligga i marknadens frontlinje. Man kan inte med politik åstadkomma det som inte sker ute i produktionen. Det borde jag och Bo Lundgren vara överens om.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 103 HOLGER GUSTAFSSON (kds)

Fru talman! En riktigt konsekvent inriktning på skattepolitiken kan endast den ha som inte har några ambitioner till välfärdsomfördelningar. Närmast en sådan hållning ligger kanske Moderata samlingspartiet. Där gäller målet sänkt skatt i alla lägen, eftersom det mest gynnar de egna grupperna. Det är mycket konsekvent.

Kristdemokraterna har ambitionen att omfördela ekonomiska resurser från den ekonomiskt starka till den ekonomiskt svaga medborgaren i samhället bl.a. genom att slå vakt om de sociala trygghetssystemen.

Den ekonomiska tillväxten är helt avgörande för om det över huvud taget skall finnas en ekonomisk välfärd att fördela med skattepolitik. Ur skattepolitisk synpunkt är det så att den ekonomiska tillväxten accelererar mest om den som tjänar pengar också får behålla dem. Då blir motroten att producera allra störst.

Detta är oförenligt med en skattepolitik där man har ambitionen att åstadkomma en rimlig omfördelning av de ekonomiska resurserna. Därför kommer det alltid att vara en balansgång mellan den ideologiskt betingade fördelningspolitiken och den ekonomiskt rationella tillväxtpolitiken.

Eftersom alla medborgare är beroende av skattepolitiken, antingen som givare eller som mottagare, är det synnerligen angeläget att spelreglerna uppfattas som etiskt godtagbara och att de är stabila för marknadens aktörer.

Vi kristdemokrater anser att det nuvarande skattetrycket är alltför högt för att den ekonomiska tillväxten skall kunna garantera våra trygghetssystem. Det största hotet mot svensk ekonomi just nu är att delar av socialdemokratin och hela Vänsterpartiet och Miljöpartiet tror att vi med höjda skatter skall kunna komma tillbaka till 70-talets köttgrytor.

Att utan en verklig stimulans till näringslivet öka beskattningen månad efter månad är som att mjölka en ko utan att ge den tillräckligt med mat och vatten. Med en sådan skattepolitik kommer krafterna i svensk industri snart att sina. Det är hög tid att prioritera näringslivets ekonomiska tillväxt så att den kaka som vi alla vill vara med och dela får bakas större innan vi nu ställer krav på ytterligare fördelningar.

Fru talman! Med utgångspunkt i kds skattepolitik, som grundas på långsiktighet, stabil ekonomisk tillväxt, en rättvis ekonomisk fördelning och krafttag mot den ekonomiska brottsligheten, vill jag kommentera regeringens skatteförslag i tillväxtpropositionen.

Låt mig börja med företagsbeskattningen. Innovationer och uppfinningar som skulle kunna tas till vara i den svenska industrin exporteras i dag till andra länder för utveckling och produktion av bl.a. skattemässiga skäl. Kristdemokraterna anser att royalty på patenterade uppfinningar bör vara skattefria i två år. Detta skulle höja innovationsexploateringen i Sverige och minska viljan att sälja patent och produktion utomlands.

För att främja ett ökat nyföretagande måste tillgången på riskkapital öka. Vi välkomnar regeringens förslag, men det är för svagt och dess temporära karaktär skapar osäkerhet på marknaden. Vi anser för vår del

att stimulanser för ökad riskkapitalförsörjning inte skall vara beroende av konjunktursvängningar. Den måste ges långsiktigt stabila villkor.

Dubbelbeskattningen på riskvilligt företagskapital måste bort. I dag beskattas denna avkastning med 51 % medan riskfria placeringar i t.ex. bank beskattas med 30 %. Detta är en orimlig broms på näringslivet och möjligheten att skapa nya arbetstillfällen.

Regeringens initiativ att låta Företagsbeskattningsberedningen genom tilläggsdirektiv få utforma regler för enkelbeskattning är bra. Men att vänta till den 1 januari 1998 är alltför länge. Varför vänta så länge med ett så självklart beslut. Den ekonomiska tillväxten måste slå rot i svensk ekonomi nu.

Fru talman! Kristdemokraterna välkomnar att regeringen vill återinföra kvittningsrätten mellan underskott i aktiv näringsverksamhet och överskott i inkomst av tjänst för nyföretagare. Men att undanta året 1995 visar att regeringen inte har tillräcklig förståelse för den beslutsprocess som föregår ett beslut att starta ett eget företag. Det är inte rimligt att begära att en entreprenör skall ligga och lurpassa med en företagsstart till det år då regeringen råkar vara på gott humör. Här skulle regeringen kunna visa att man vill ta ansvar för långsiktighet och kontinuitet även i skarven mellan två regeringar.

Dessutom vill jag ta tillfället i akt att beklaga att regeringen valde att radikalt och i fel riktning lägga om regelsystemet för momsinsättning från näringslivet till staten. För kortsiktiga likviditetsvinster till staten ökar nu näringslivets likviditetskostnader, och en ökad stress skapas i näringslivets administration. Detta är ett stort steg i fel riktning, och det borde rättas till.

Fru talman! Kravet på sänkt moms för den privata tjänstesektorn drivs i dag både inom EU och inom svensk opposition. Syftet med kravet är att skapa fler arbeten genom expansion. Jag är medveten om gränsdragningsproblemen både inom företag och mellan företag. Men frågan är så betydelsefull för svensk arbetsmarknad att regeringen omedelbart bör tillsätta en utredning som belyser problem och möjligheter i sammanhanget.

Vi kristdemokrater har svårt att förstå varför vi i Sverige inte skulle vilja öppna hushållsmarknaden för ungdomar mellan 18 och 25 år vars alternativ är att gå arbetslösa på bidrag. Skulle det inte var lika fint att vara aupair i Sverige som i t.ex. USA och Frankrike? För att öppna denna arbetsmarknad måste vi acceptera en lägre beskattning från samhällets sida. Vårt förslag är att införa en speciell ungdomsskattsedel med väsentligt lägre beskattning. Denna skulle få användas av ungdomar upp till 25 år vid tjänster som är riktade till hushållssektorn. Rätt utformat skulle detta kunna leda till att en svart sektor blev vit och att man rättmätigt höjer statusen på många viktiga arbetsuppgifter i hushållen.

Sedan vill jag ta upp detta med skatteundandragande. Sedan 1992 har vi kristdemokrater i riksdagen drivit kravet på hårdare tag mot den ekonomiska brottsligheten på skatteområdet. Det handlar om många miljarder som årligen genom brott undantas statskassan. Vårt förslag är att regeringen tillsätter en central myndighet med extraordinär kompe-

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

tens och med en enda uppgift, nämligen att jaga dessa kritstrecksrandida överklassbovar.

Jag vet att man från befintliga myndigheter på justitieministerns fråga om behovet av en ny myndighet hävdar att resurserna för detta redan finns. Jag menar att detta är ett revirtänkande, alldenstund skattemiljarderna ännu är på drift i den undre världen. Här borde skapas konkurrens och tävlan om vem som bäst kan slå håll på den omfattande brottsligheten.

Vad angår skatteväxling för miljön vill jag starkt understryka vikten av den gröna skatteväxlingen, dvs. höjda skatter/avgifter på miljöförstörande verksamhet och lägre skatter/avgifter på arbete. Vi välkomnar en höjd koldioxidskatt för industrin, men det är helt oacceptabelt att höjningen inte kombineras med en lika stor sänkning av arbetsgivaravgifterna. Detta ger en mycket farlig snedvridning i konkurrenshänseende för Sverige.

Beträffande beskattningen av förmånsbilar förutsätter utskottet att utredningsarbetet i regeringskansliet påskyndas, så att ett förslag snart kan föreläggas riksdagen. Vi delar utskottets hållning, och vi förväntar oss ett mera miljöanpassat förslag till förmånsbeskattning, med sänkt skatt på den fasta delen och en höjd skatt på den rörliga delen, som är relaterad till bränsleförbrukningen.

Vad slutligen gäller den sociala miljön kan vi konstatera att Socialdemokraterna och Centern har bestämt sig för att stimulera näringslivet med skattefria bjudsprit. Detta är motbjudande både ur alkoholpolitisk synvinkel och mot bakgrund av de krav på sociala neddragningar som ställs i vårt land. Man drar in barnbidraget och bjuder på en sup. Detta skulle aldrig hända i en kristdemokratisk ekonomisk politik.

Fru talman! Med det anförda som grund vill jag säga att jag står bakom samtliga kristdemokratiska reservationer. Av tidsskäl avstår jag dock från att yrka på dem, eftersom det redan är gjort.

Anf. 104 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Jag vill rätta Holger Gustafsson på en punkt. Om jag hörde rätt påstod han på ett svepande sätt att Miljöpartiet vill höja skatterna. Om Holger Gustafsson läser innantill i de budgetförslag som Miljöpartiet lagt fram i riksdagen, kommer han att finna att motsatsen gäller.

Det förslag som vi lade fram i januari innebar skattesänkningar, framför allt för företag. Också det förslag som vi lade fram i samband med kompletteringspropositionen innebar totalt sett skattesänkningar, även i det fallet i första hand för företagen. Å andra sidan har vi också i viss mån velat minska bidragen till företagen. Sedan har också andra partier upptäckt att det är en klok politik.

Anf. 105 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Också Holger Gustafsson talar om dubbelbeskattningen, och jag får då anledning att fortsätta den debatt som jag tidigare förde med Bo Lundgren men nu med en kristdemokrat.

Holger Gustafsson säger att det är orimligt att den ena faktorn beskattas med 30 %. Låt mig fråga Holger Gustafsson om han kan tänka sig att finansiera detta med att höja företagsskatten till 30 %. Det är ganska enkelt att svara ja eller nej på det. Med en sådan åtgärd får vi en likformighet.

Vi har vidare sagt, Holger Gustafsson, att vi kan tänka oss lindringar, men på företagssidan. Ni kristdemokrater vill ha sådana på ägarsidan. Holger Gustafsson! Skatten på en inkomst av 100 000–120 000 kr uppgår till ungefär 30 % eller mer. Skall då aktieinkomster om ca 100 000 kr vara skattefria? Är det en bra likformighet?

Anf. 106 HOLGER GUSTAFSSON (kds) replik

Fru talman! Jag sade alldeles nyss i mitt anförande att jag tyckte att den utredning som regeringen har tillsatt i det här ärendet är en bra ansats. I den utredningen undersöker man möjligheterna till reducering av företagens beskattning med utgångspunkt i det som har betalats ut till ägarna.

Det fel som Centerpartiet gör i det här sammanhanget är att man inte förstår att sänkt skatt på satsningar i form av riskkapital i företagen i förlängningen ger nya jobb. Det är det viktiga för svensk näring. Då kan vi få in skatter från fler människor som har ett riktigt arbete. Det ger faktiskt en dubbel effekt. De som i dag lever på skattefinansierade bidrag kan då försörja sig själva och dessutom medverka till att täcka samhällets kostnader. Det är detta som vi måste förstå när vi talar om hur mycket näringslivet skall belastas med skatter.

Anf. 107 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! För det första har bolagen i Sverige inte högre utan lägre skatter än konkurrenterna. För det andra fanns det tidigare ett Annellavdrag som fungerade som en lättnad på företagssidan. Det var den regering som kristdemokraterna ingick i som tog bort detta och införde en lättnad på ägarsidan.

Nu säger kristdemokraterna att det är bättre att utreda en lättnad i företagen. Det var alltså dålig politik när ni satt i regeringen men blev bättre politik när ni lämnade regeringen. Det är konsekvensen av resonemanget, eller hur?

För det tredje vill ni sänka mervärdesskatten på tjänster, Holger Gustafsson. Kristdemokraterna var ju för EU, och Holger Gustafsson har varit nere i Bryssel. Det här är ju enligt EU:s regler förbjudet. Varför framhårdar ni med detta förslag, när ni vet att den ordningen är förbjuden i det system som ni förde oss in i? Det får vara någon ordning på argumenteringen.

Anf. 108 HOLGER GUSTAFSSON (kds) replik

Fru talman! Vårt program har naturligtvis inte till 100 % kommit till utförande i vår regeringsställning. Vi har i många avseenden en annan hållning än den som regeringskollektivet kom fram till, även i detta sammanhang. Jag ställer mig därför i dag inte till punkt och pricka bakom ett försvar av denna. Jag håller mig till vårt program.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi tycker att det är viktigt att man går före när det gäller tjänstemomsen. Det förs också inom EU en mycket livlig diskussion om detta för att få en ökad tillväxt och expansion på tjänste- och sysselsättningsidan. Man försöker finna former för detta. Vi menar att det är viktigt att också Sverige är med i detta sammanhang, eftersom vi tror att tillväxten kan komma där.

Jag vill framför allt ytterligare en gång säga att det farliga med vänsterpartiernas inställning är att de inte förstår att en stimulans till näringslivet ger stora indirekta effekter genom att skapa jobb. Vi får tillbaka pengarna, och vi får dessutom en bättre jämställdhet mellan dem som har och dem som icke har jobb. Detta blundar ni för, och det tycker jag är mycket beklagligt.

Anf. 109 INGER LUNDBERG (s)

Fru talman! En hållbar utveckling i ett modernt samhälle byggs upp av trygga, kunniga, jämlika och jämställda människor. Den gemensamma sektorn spelar en viktig roll för att alla medborgare – inte bara några – skall få del av välfärden. Den bidrar till att skapa möjligheter till utveckling för barn och unga från olika samhällsgrupper.

Medborgarna behöver säkra resurser för en god infrastruktur i hela landet. Det krävs betydande tillskott för de satsningar på kompetensutveckling och utbildning som är avgörande för Sveriges långsiktiga utveckling. Ett jämställt samhälle ställer krav på en annan skattepolitik än ett samhälle där vård och omsorg helt bygger på oavlönat kvinnoarbete.

Skattepolitiken är också ett av flera viktiga instrument i den omställning av samhället som är nödvändig om vi skall kunna säkra en god miljö och inte äventyra kommande generationers livsvillkor.

Sverige är mitt inne i en omfattande sanering av statsfinanserna. Den drabbar enskilda hårt. Jag kan bara erinra om de beslut om sänkta barnbidrag och ersättningar i sjuk- och a-kassa som riksdagen har tagit under hösten. Det har varit nödvändiga besparingar. Samtidigt har skatterna höjts. Alla har fått vara med om att bära ansvaret för att få Sverige på fötter igen. När ett folk går igenom så stora omställningar som det svenska är det en förutsättning för sammanhållning och respekt människor emellan att man upplever att bördorna bärs rättvist.

Moderata samlingspartiet väljer en annan väg. Moderaterna vill skapa en gräddfil, där de av oss som har goda inkomster, kapital eller förmögenhet skall gå oskadda från den insats för att trygga välfärden som hela svenska folket måste göra de närmaste åren.

Fru talman! Jag vill erinra kammaren om att alla i det svenska samhället måste medverka i en så kraftig budgetsanering som den som den socialdemokratiska regeringen i samverkan med Centerpartiet nu tar ansvar för. Genom kombinationen av skatter och besparingar på statsbudgeten har ansvaret kunnat fördelas så att de 10 % av befolkningen som har de högsta inkomsterna bär ca 28 % av kostnaderna för budgetsaneringen. Ändå är det viktigt att vi förstår, ända in i hjärtat, att det inte är den gruppen som känner av förändringarna hårdast. Vi som har

hyggliga inkomster har alla en marginal, som gör att vi kan klara förändringarna utan stora omställningar i vårt sätt att leva.

Bo Lundgren har argumenterat med emfas för en omedelbar sänkning av inkomstskatterna med 5 % för alla som tjänar en bit över 20 000 kr i månaden. Uppriktigt och ärligt, Bo Lundgren: Inte har höginkomsttagarna jobbat mindre för att ha fått vara med och bidra till budgetsaneringen, och inte kan de högsta inkomsttagarna med någon som helst trovärdighet påstå att de ändå inte har ett rejält utbyte av sin arbetsinsats.

Folkpartiet vill också avveckla värnskatten. Samma folkparti brukar i olika sammanhang sätta jämställdheten i fokus i den politiska debatten. Det gjorde Karin Pilsäter på ett fint sätt i sina inlägg tidigare. Men jag vill fråga Karin Pilsäter: Är det sjuksköterskorna, vårdbiträdena eller de affärsanställda kvinnorna som bett Folkpartiet att ta avstånd från värnskatten och ställa de högvärlönde vid sidan om ansvaret för att lösa krisen i det svenska samhället?

På område efter område återkommer Moderata samlingspartiet till samma politik, som var ett av skälen till att Sverige under de borgerliga åren fick uppleva en dramatisk ökning av statsskulden. Moderaterna vill avskaffa förmögenhetsskatten och därmed tappa bortåt 3 miljarder kronor årligen i statsinkomster. Moderaterna vill sänka kapitalskatterna och därmed öka utrymmet för dem som har stora förmögenheter. Den höjda kapitalskatten innebär samtidigt att värdet på ränteavdragen minskar och betyder höjda kostnader för villaägare och andra med stora räntekostnader. Moderaterna vill återinföra möjligheterna till minskad beskattning för dem som kan avsätta de allra största beloppen till pensionsförsäkringar.

Moderaterna föreslår också att uttaget av fastighetsskatt sänks med 0,2 procentenheter. De som skall betala sänkningen av fastighetsskatten är de som bor i de allra dyraste lägenheterna. Det är de som bor i nya hus med räntebidrag. Det är de som inte har någon omedelbar glädje av den sänkning av räntorna som kommer oss andra till del. Den ideologiska niten hos Moderaterna är så stor att man inte ens ser att sänka räntebidrag skulle vara förödande för fastighetsmarknaden.

I förlängningen leder den moderata politiken till ett annat samhälle än det Sverige som vi med rätta är stolta över. De s.k. skarpa förslag om skattesänkningar som Moderata samlingspartiet lagt fram omfattar bortåt 40 miljarder kronor, med motsvarande krav på besparingar i trygghetssystem och angelägen kommunal verksamhet. I förlängningen vill Moderaterna gå mycket längre. Skattekvoten skall sänkas till 40 % av bruttonationalinkomsten. Det skulle i dag motsvara ca 200 miljarder kronor mindre i angelägen verksamhet i stat, kommun och landsting. En sådan syn på den gemensamma sektorn skulle ge oss ett annat Sverige. Det finns länder som har valt den vägen. Förenta staterna är ett exempel. Där står stora grupper av befolkningen utanför välfärden. Där är sjukvården handelsvara. I många stater har man så stora problem i den allmänna skolan att vanliga medborgare inte längre vågar se det som ett alternativ. Det som är allvarligast av allt på lång sikt: i ett modernt samhälle är vi människor ömsesidigt beroende av varandra.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Om samhället inte bygger på solidaritet lever vi alla farligt. Det som upplevs som ökad frihet för några kan leda till kriminalitet och otrygghet för alla, inte bara för dem som lever på samhällets skuggsida. Lyckligtvis är Moderata samlingspartiet ensamt i riksdagen om att vilja bryta ned det solidariska samhället. Andra partier – Centern, Miljöpartiet, Folkpartiet, kds, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna – ställer upp på en gemensam grundsyn, att värna välfärd och utveckling av ett samhälle för alla, även om vägarna dit kan vara olika och synen på fördelningsfrågorna ibland skiljer sig åt.

Fru talman! Vid en internationell jämförelse är de svenska företagskatterna konkurrenskraftiga. Det har funnits en bred enighet i riksdagen om att förbättra villkoren för de mindre och medelstora företagen. Den kraftiga markering av viljan att stimulera sysselsättningen i näringslivet som görs i propositionen följs av förslag till åtgärder för att minska skatteuttaget på företagen. De preciseras i den proposition om riskkapitalavdrag och kvittningsmöjligheter för nystartad verksamhet som följer efter riksdagsbehandlingen av tillväxtpropositionen. Det är regeringens ambition att åstadkomma ett så stabilt och fast regelsystem för företagen som möjligt. Därför aviseras också ett arbete inom 1992 års Företagskatteutredning för att hitta en modell som långsiktigt underlättar kapitalförsörjningen för företagen.

I betänkandet föreslås också en förändring av fordonsskatten. Det tidigare beslutet om höjning av försäljningsskatten på motorfordon med 20 % återtas. I stället höjs fordonsskatten med 10 %. Det är bra. Sverige behöver förnya sin fordonspark med miljövänligare och trafiksäkrare bilar, och det är inte bra om en alltför hög försäljningsskatt hämmar den utvecklingen. Samtidigt får inga förändringar vare på utgifts- eller på inkomstsidan rubba den trovärdighet i budgethanteringen som är ett villkor för låga räntor och stabila statsfinanser.

Fru talman! I flera motioner vill man förändra beskattningen inom delar av tjänstesektorn. Jag vill erinra kammaren om att Skatteväxlingskommittén har i uppdrag att avväga beskattningen av arbete mot andra produktionsfaktorer. Det förs nu en intensiv diskussion om tjänstesektorns beskattning. Jag tycker att det är angeläget att påminna om det skatteutskottet säger, att om en sänkning av skatterna på olika tjänster skall kunna nå påvisbara effekter från sysselsättningssynpunkt krävs sannolikt kraftiga sänkningar av skatterna på dessa områden, med motsvarande skattebortfall som följd. Det parti som går längst i förslag om minskad skatt på tjänstesektorn är Moderata samlingspartiet, som vill införa ett skatteavdrag på 50 % på vissa hushållstjänster. Partiets trovärdighet är låg. Man vägrar ange finansiering, och man säger nej till varje förslag om ökad beskattning av andra produktionsfaktorer än arbete. Det såg vi senast i morse här i kammaren då man lyckades med konststycket att på bara ett par minuter säga nej till skatt på naturgrus, bibehållen faktisk beskattning på folköl och beskattning av utländska kapitalförsäkringar.

Slutligen, fru talman, den kanske viktigaste frågan av alla: miljöpolitiken. Många av oss orkar kanske inte fullt ut att ta till oss vilka stora förändringar som den industrialiserade världen står inför, om vi på lång

sikt skall kunna säkra att kommande generationer får leva på en jord i ekologisk balans. Stefan Edman har en gång sagt att det skulle krävas fyra jordklot om hela världens befolkning skulle förbruka resurser i den takt som vi gör i Västeuropa.

Tillväxtpropositionen innebär både möjligheter och restriktioner när man slår fast att tillväxtpolitiken måste stå i samklang med de övergripande miljömässiga målen. Samtidigt visar propositionen att miljöperspektivet verkligen innehåller möjligheter för vårt näringsliv och vår industri. Sveriges möjligheter beror i hög grad på att vårt land tillhört föregångarna på miljöområdet. Det är genom tuffa beslut, genom miljöavgifter, genom framsynta politiker på både lokal och riksnivå och en ökad insikt om miljöpolitikens betydelse hos näringslivet som Sverige på flera områden blivit föregångare inom EU. Ofta har det skett efter vilda protester från Moderata samlingspartiets företrädare.

Tyvärr verkar det som att de aldrig lär sig.

I partimotionen från moderaterna förutsätter man att marknaden ensam skall lösa framtidens svåra miljöproblem. Där vill man skjuta målet om minskade koldioxidutsläpp på framtiden.

Fru talman! Slutligen: Tillväxtpropositionen visar att Sverige efter några mycket svåra år och inför flera jobbiga år för medborgarna är på väg mot en positiv ekonomisk utveckling. Den anger på olika samhällsområden förslag som skall underlätta tillväxt och sysselsättning i vårt land. Skattepolitiken spelar en viktig roll för att säkra resurser för insatser på viktiga samhällsområden. Regeringen lägger i propositionen fram förslag till riktlinjer som skall underlätta de mindre och medelstora företagens möjligheter, och man understryker vikten av att alla samhällsområden samverkar för att tillväxten skall kunna förenas med en god hushållning av våra ändliga resurser.

Jag yrkar bifall till hemställan i finansutskottets betänkande.

Anf. 110 BO LUNDGREN (m) replik

Fru talman! Jag vill ha ett annat Sverige. Jag vill ha ett Sverige där långtidsarbetslösheten är eliminerad, där välståndet ökar och den ekonomiska utvecklingen ger utrymme för rejäla sänkningar av skatterna för låg- och medelinkomsttagare. Jag vill ha ett Sverige som har en bra skola och som satsar på den högre utbildningen. Jag vill ha ett Sverige där familjerna får utrymme och möjlighet att skapa trygghet för barnen så att vi slipper att ha tonåringar som tycker att det häftigaste som de har upplevt är att ha sett en kamrats dödskamp. Jag vill ha ett annat Sverige, ett bättre Sverige i dessa avseenden.

Det som Inger Lundberg talar om och är stolt över är ett Sverige där en miljon människor är utan arbete. Det skadar dessa människor, gör det sämre för dem och kostar oss alla väldigt mycket pengar i form produktionsbortfall och det stöd som är nödvändigt.

Inger Lundberg är stolt över en politik med en förmögenhetsskatt som har lett till att bröderna Rausing och Ingvar Kamprad har flyttat från Sverige. Det är människor som skulle ha kunnat bidra mera till Sveriges utveckling och människor vilkas förmögenheters avkastning vore intressant att kunna beskatta i Sverige, men det kan man inte nu.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Inger Lundberg är stolt över den politik som under 70- och 80-talen ledde in i en finanskris som hittills har gett 65 miljarder i kostnader för skattebetalarna – en del kan kanske återvinnas. Men detta skadade framför allt samhällsekonomin dramatiskt genom att den inhemska efterfrågan sjönk.

Den politik som vi företräder är i huvuddrag samma politik som den ekonomiska samarbetsorganisationen OECD rekommenderar, att man skall dra ned på nivån på de offentliga kostnaderna. Inger Lundberg, vad är det för fel på det som OECD säger? Har OECD fel? Skall vi fortsätta att leva med lika stora offentliga utgifter som vi har i dag?

Anf. 111 INGER LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Göran Persson sade till Lars Tobisson, och jag – som befinner mig i division 2 – får väl till Bo Lundgren säga att vi skall kanske själva ta den här diskussionen och inte diskutera vad andra har sagt.

Det är, Bo Lundgren, fel på en politik där man sänker skatter och ökar budgetunderskottet. Det är fel på en politik där man inte tar ansvar för statsfinanserna. Det var fel på den politik som Bo Lundgren var med att ta ansvar för under de föregående tre regeringsåren.

Bo Lundgren, det var under den perioden som arbetslösheten i Sverige uppgick till oanade höjder. Nu har det tillkommit många nya jobb, 150 000 nya jobb i Sverige. Det är långt ifrån tillräckligt. Det är sant som Bo Lundgren implicit sade, att vi tappade 100 000 jobb i den privata tjänstesektorn när Bo Lundgren var med och hade ansvaret för Sverige. Vi tappade då 100 000 jobb i industrin, 100 000 jobb i byggssektorn och 100 000 jobb i den offentliga verksamheten.

Den typ av politik som Bo Lundgren står för förlamar, och den minskar den gemensamma kakan. Vad vi socialdemokrater med stolthet vill göra är att driva en politik där näringsliv och gemensam sektor samverkar. Det är en politik som bygger på rättvisa och en politik – och det kan vara nyttigt för Bo Lundgren att lära sig – som bygger på sunda statsfinanser.

Anf. 112 BO LUNDGREN (m) replik

Fru talman! Jag kan föra den här debatten hur länge som helst. Det finns en sak som är skrämmande i det som Inger Lundberg säger, och det är att hon antagligen tror på det själv. Jag tror inte att alla socialdemokrater gör det.

Johnny Ahlqvist, som är socialdemokrat och ordförande i arbetsmarknadsutskottet, och jag diskuterade för en stund sedan. Han sade att sysselsättningen var jättebra 1989 och att arbetslösheten då var 1,2 %. Hur gick det sedan då? Ja, det är klart att arbetslösheten började att öka 1990–1991. Men han tyckte att vi kunde ha gjort mera emot den.

Kunde man inte få socialdemokrater i kammaren att någon enda gång försöka ha modet att stå för vad ni gjorde fel under 70- och 80-talen? Problemet att jag blir irriterad är mindre än att ni låses fast i en politik som innebär att det inte blir några nya jobb.

Inger Lundberg berörde inte med ett enda ord hur vi skall skapa förutsättningar för de nya jobben i tjänstesektorn, när man säger nej till allting. Och jag tror att det här nej:et står fast till skillnad från Göran Perssons nej, tyvärr – det hade naturligtvis varit bättre om förhållandet hade varit det omvända.

Det som Inger Lundberg måste klara ut är, om jag koncentrerar mig på en enda fråga, hur dubbel skatt på riskkapital kan ge nya jobb. Om man dubbelbeskattar det som är grunden till varje nytt jobb – och det vill ju socialdemokraterna, eftersom man upphävde den reform som vi genomförde – i alla nya företag och i alla gamla företag, hur kan det då bli fler jobb?

Allra sist: Förklara för mig hur det kommer sig att socialdemokraterna som talar så vackert om att reducera koldioxidutsläppen nu genom att förtidsavveckla kärnkraften är beredda att släppa igenom utsläpp som sammantaget når över det tak som genom vårt förslag antogs av riksdagen. Förklara hur den politik som ger mer koldioxidutsläpp kan vara en positiv politik för miljön!

Anf. 113 ANDRE VICE TALMANNEN

Jag vill erkänna att jag var vänlig mot Bo Lundgren som fick fortsätta eftersom repliken avsåg Inger Lundberg och inte Johnny Ahlqvist.

Anf. 114 INGER LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Jag för gärna en energidebatt med Bo Lundgren vid ett annat tillfälle. Men just nu har vi en skattedebatt. Vi har icke fått några tillfredsställande svar från Bo Lundgren på frågan varför han motsätter sig koldioxidskatt höjningen, när han vet hur allvarlig situationen är och när han vet att potentialen för energibesparing och minskad koldioxidanvändning i första hand finns ute i företagen.

Sedan, Bo Lundgren, tror jag att det är dags att vi för en allvarlig och inte alltför ytlig diskussion om sysselsättningen och svårigheterna inför framtiden. Det går det att göra med folkpartister här i kammaren, med centerpartister och med kristdemokrater, men det är tusan så svårt att göra det med det moderata samlingsparti som är lika ideologiskt fixerat som bokstavspartierna var 1968.

Men visst var det en komplex verklighet det som hände i början av 90-talet, men jag tror inte att någon tvivlar på det faktum att ni i den borgerliga regeringen förstärkte konjunkturnedgången och bidrog till att vi tappade betydligt fler jobb än vad vi hade behövt att tappa. Bo Lundgren som då var ansvarig för bostadsfrågorna tog fel grepp på byggsektorn när nedgången var som djupast.

Försök för en gångs skull, Bo Lundgren, att ta till er litet grand kritik och litet grand funderingar kring om inte tillvaron är mer komplicerad än vad de käcka moderaterna företräder.

Bo Lundgren, visst är frågan om beskattning av företagen komplicerad. Er lösning på problematiken med dubbelbeskattningen var inte bra. Men vi är beredda att pröva sakfrågorna.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 115 KARIN PILSÄTER (fp) replik

Fru talman! Inger Lundberg frågade mig om det var sjuksköterskorna som hade bett oss att driva kravet på 50 % marginalskatt. Nej, jag skall villigt erkänna att det inte har kommit in någon speciell begäran från SHSTF till Folkpartiet om att vi skall driva den frågan.

Men det allmänna uppdraget från väljarna till oss och alla andra är att vi skall bedriva en politik som gör att människor får jobb och därmed kan betala in skatt som kan gå till löner för sjuksköterskorna, som i mitt tycke har ganska rättmätiga krav på löneökningar dessutom.

Jag tror att ett bra skattesystem med bl.a. stabila regler är en viktig del i skattepolitiken. För oss i Folkpartiet är skattesystemet ett medel och inte ett mål. Vi i Folkpartiet mår inte dåligt av att folk har det bra, utan vi mår dåligt av att folk har det dåligt. Det är framför allt det som driver oss i vår politiska gärning.

Jag vill ställa två frågor till Inger Lundberg. När nu budgetsaneringen till så stor del har gjorts genom skattehöjningar blir den ju väldigt konjunkturkänslig. När nu konjunkturen kommer att gå ned kommer ni då att stå fast vid att den s.k. värnskatten är tillfällig? Tror Inger Lundberg att det finns ett samband mellan företagsbeskattningens utformning och företagarnas vilja att starta företag, expandera och anställa fler? Det handlar inte bara om skatteprocent utan om hantering, krångel, ryckighet och allmän osäkerhet. Tror Inger Lundberg att det finns ett sådant samband?

Anf. 116 INGER LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Huvuddelen av programmet för saneringen av statsfinanserna, som är i storleksordningen 64 miljarder kronor, utgörs av besparingar på olika utgiftsområden. 55 miljarder kronor är inkomstförstärkningar i form av skatter. Besparingar spelar allmänt sett en viktig roll i saneringsprogrammet, men där finns också skatterna som en tung post.

Sedan till Karin Pilsäter: Anledningen till att jag ställde min fråga var inte att vara retorisk, utan det var att vi har ett ansvar här i kammaren att verkligen diskutera hur ansvaret för saneringen av statsfinanserna fördelas.

Vi är världens mest jämställda parlament. Hälften av oss är kvinnor. Är det då inte rimligt att vi frågar oss hur profilen blir så rimlig som möjligt från jämställdhetssynpunkt? Det kan inte vara så att en höjning av marginalskatten med fem procentenheter för dem som har de högsta inkomsterna är något som motverkar kvinnornas intressen. Vi har ändå inte, Karin Pilsäter, så höga marginalskatter att de allvarligt minskar ekonomins funktionskraft.

Karin Pilsäter frågade mig hur vi långsiktigt kommer att ställa oss till värnskatten. Värnskatten är ett instrument i saneringen av statsfinanserna har riksdagen deklarerat. Vi har också fått frågor av Lars Bäckström här tidigare om hur vi skall göra i 1998 års val. Det är inte nu, Lars Bäckström, vi lägger fast valplattformen inför 1998 års val. Långsiktig skattepolitik får vi naturligtvis diskutera långsiktigt liksom förhoppningen om så stabila regler som möjligt. Men inte något av

partierna här kan ge absolut garanti för varje inslag i framtidens skattepolitik.

Prot. 1995/96:41
19 december

Anf. 117 KARIN PILSÄTER (fp) replik

Fru talman! Jag hade hoppats att vi ändå skulle kunna ha en framåt-syftande och givande diskussion i stället för det eviga raspet om gångna tider, men det gick tydligen inte.

Jag ställde två frågor till Inger Lundberg, men fick inget vettigt svar på någon av dem. Jag ger nu Inger Lundberg chansen att i sin sista replik svara på de två frågorna.

Med tanke på hur mycket klockan är och att vi befinner oss på talar nr 13 på talarlistan skall jag be att få dra tillbaka mitt bifallsyrkande till reservationerna 24 och 87.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 118 INGER LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Karin Pilsäter har fått svar på frågan om värnskatten. Värnskatten är en tillfällig skatt med avsikt att bidra till saneringen av statsfinanserna.

Beträffande den andra frågan om dubbelbeskattningen återkommer regeringen med ett förslag. Här arbetar Företagsskatteutredningen med frågan om beskattning av företagen. Som Karin Pilsäter väl känner till från arbetet i skatteutskottet pågår en sådan beredning. Det finns också tankar kring en modell för att lösa problemet på lång sikt. Tanken är självfallet att den skall vara stabil och långsiktig. Förhoppningen är att det skall bli en bred uppslutning i riksdagen, så att det inte blir så olyckligt som det blev under den förra regeringsperioden. Då kastade man fram förslag till förändringar i företagsbeskattningen utan att ha någon bred förankring i kammaren. Man kunde i bästa fall hoppas på nydemokraternas stöd.

Anf. 119 HOLGER GUSTAFSSON (kds) replik

Fru talman! Inger Lundberg frågade tidigare om vården skall bli en handelsvara, med tanke på oppositionens synpunkter i olika frågor. Det är en viktig fråga. Men jag skulle vilja rikta den till socialdemokraterna i stället, därför att jag tycker att det vore mer relevant.

Jag vill då peka på den stora momssänkningen på livsmedel från 25 % till 12 %, som ni har betalat för samarbetet. Det är en kostnad som är i storleksordningen 8 miljarder kronor. Såväl riksdagsmän som välsituerade och välmående människor i samhället får en sänkning av livsmedelspriserna, trots att man inte kan konsumera mer eller inte befinner sig i situationen att man inte har råd. Momssänkningen träffar alltså över alla gränser. I stället skulle man kunna haft rejält med pengar till andra ändamål, kanske till barnomsorg och till högre bostadsbidrag för pensionärer eller varför inte till vården. Min fråga är: Är det så att vården kommer att bli en handelsvara med den typen av politik? Är det inte ett alltför högt pris att betala dessa 8 miljarder kronor som slår så brett?

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag säger detta som företrädare för ett parti som tidigare har drivit frågan om sänkt moms på mat. Men det passar inte att genomföra en momssänkning i dagens läge med den statsbudget som vi har.

Anf. 120 INGER LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Jag uppfattar frågan på det sätt den ställdes som retorisk. Men jag vill gärna gå in litet grand på diskussionerna om mat-momsen.

Nej, överenskommelsen mellan Socialdemokraterna och Centern villar inte på så svag grund att vi håller på och köper och säljer av varandra, utan vi försöker komma fram till det som långsiktigt är bra för Sverige.

Vi har fattat beslutet om sänkt moms på livsmedel av flera olika skäl.

Det första är att de åtstramningar som har gjorts på olika områden kan hämma hemmamarknaden samt minska den privata konsumtionen och kan på så sätt bidra till att konjunkturuppgången inte blir så kraftig och positiv som möjligt.

Det andra skälet är att Sverige måste vara trovärdigt när det gäller inflationsbekämpningen.

Momsen på livsmedel spelar stor roll för konsumentprisindex. Vi räknar med kraftigt sänkta priser på livsmedel vid årsskiftet, vilket är utomordentligt positivt för möjligheterna att klara inflationsmålet och för att få del av låga räntor.

Det tredje är att en sänkning av moms på livsmedel enligt min bedömning är den skattesänkning som har den mest positiva fördelningspolitiska effekten.

Anf. 121 HOLGER GUSTAFSSON (kds) replik

Fru talman! Det är just den sista meningen som jag verkligen vill ifrågasätta. Vi allesammans i samhället äter ju mat och denna förmån är till gagn över alla gränser. Det är klart att alla kan vara tacksamma och glada för detta. Men jag har ändå traditionellt en känsla av att Socialdemokraterna vill stå upp för de svaga och utsatta i samhället. Här breder man ut pengar över hela svenska samhället, även till dem som i dag inte behöver dem. Är det verkligen den profil som man kan förvänta sig av Socialdemokraterna? Borde inte de åtta miljarderna ha träffat utsatta grupper i samhället, t.ex. inom vården samt pensionärer och barn som verkligen behöver ett stöd. Samtidigt drar vi in bidrag och annat i den offentliga sektorn, som gör att det i dag är väldigt tufft för dessa grupper. Kan vi inte förvänta oss en sådan fördelningspolitik i stället för att denna förmån skall smetas ut över hela samhället?

Anf. 122 INGER LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Hela grunden för socialdemokratisk fördelningspolitik och också det synsätt som vi har deklarerat för den gemensamma sektorn är den gemensamma sektorns stora betydelse för medborgarna. Vi har utifrån den situation vi befinner oss i här och nu gjort den bedömningen att vi inte har ytterligare utrymme för utgifter på samhällssidan.

Vi menar då att en insats som en sänkning av matmomsen ändå har en betydligt bättre fördelningspolitisk effekt än t.ex. en sänkning av inkomstskatterna eller andra åtgärder på skattesidan.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 123 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Det är bra med en sänkning av matmomsen om man ser det skattemässigt isolerat. Men detta är ju inte den bästa skattesänkningen. Socialdemokraterna och vi var tidigare överens om att det bästa i så fall är att höja grundavdraget – det är ju anledningen till införandet av den s.k. LO-rabatten i skattereformen. En höjning av grundavdraget är det skarpaste fördelningsinstrumentet på skattesidan. Kombineras det sedan med sänkt eller slopat grundavdrag för dem som betalar stats-skatt blir det oerhört effektivt.

Vilken är Inger Lundbergs eller hennes partis uppfattning om den s.k. värnskatten? Den skall slopas vid taxeringen 1999, och Socialdemokraterna skall alltså 1998 gå till val på att ta bort 5 % i extra skatt för dem som tjänar ganska hyfsat. Är det vad ni skall säga i valrörelsen? Vad som hittills står i böckerna är att det är så ni skall göra. Det kan väl inte vara er mening?

Det kan väl heller inte vara Inger Lundbergs eller socialdemokratins mening att ni skall ha 15 % i egenavgifter som är avdragsgilla, så att marginaleffekterna blir runt 60 % alldeles ovanför brytpunkten och sedan sjunker över 7,5 basbelopp? Ni kan väl inte på fullt allvar vidhålla att ni tänker införa ett sådant regressivt, orättvist system?

Anf. 124 INGER LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Lars Bäckström går händelserna i förväg, men låt vara för det. Frågan om egenavgifterna kommer att diskuteras i riksdagen när Pensionsberedningen kommer med sitt förslag. Lars Bäckström för fram viktiga synpunkter i sin diskussion av hur egenavgifterna faktiskt kan fungera, med avdragseffekter, osv. Självfallet måste också detta finnas med i diskussionen om egenavgifterna på lång sikt. Låt oss återkomma till detta när egenavgifterna kommer upp till diskussion i samband med Pensionsberedningens förslag.

Jag har redan gett ett svar på Lars Bäckströms fråga om värnskatten. Värnskatten är en tillfällig skatt. Vi socialdemokrater kommer naturligtvis att diskutera skattepolitiken inför 1998 års val, och då skall också Lars Bäckström få besked om vilket skattepolitiskt program vi kommer att lägga fram inför väljarna.

Anf. 125 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Jag tror nog att jag kommer att få besked till den valrörelsen. Det blir antingen så eller så. Jag betvivlar inte att jag *någon gång* kommer att få besked. Poängen är att man borde ha litet framförhållning i politiken och att de skattskyldiga också skall veta någonting med litet mer framförhållning. Det vore alltså väsentligt.

Jag skall ge Inger Lundberg ett tips. Om ni vill få fram effekter och öka skatteuttaget på högre inkomster kan ni ta bort grundavdraget för dem som betalar statsskatt. Det blir då inte ens en höjning över den

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

heliga 50-procentsnivån, givet 30 % i kommunalskatt. Det är ett oerhört skarpt fördelningspolitiskt vapen, som vi länge har lanserat och som ger oerhört stora skatteinkomster.

Jag vill, fru talman, avsluta den här repliken med en kommentar till Inger Lundberg och hela socialdemokratin. En av Socialdemokraternas företrädare sade tidigare i debatten att vi i Vänsterpartiet var välkomna tillbaka. Men vi har aldrig flyttat, utan vi har alltid bott i arbetarrörelsen. Vi bor i det s.k. folkhemmet. Detta är emellertid väldigt stort, och det finns andra som flyttar runt i rummen litet grand. Men vi sitter kvar i huset, och om ni bara bestämmer er för att slopa systemet med 15 % i egenavgifter som är avdragsgilla, om ni bara bestämmer er för att behålla värnskatten eller slopa grundavdraget, så flyttar ni närmare oss, och då kan vi träffas ganska ofta.

Ni rör er litet grand för mycket i olika lokaler ute i huset nu. Ni får bjuda in vilka gäster ni vill. Vi har inga synpunkter på gästlistan. Men vi skall nog koncentrera oss till de lokaler där vi brukade vara i arbetarrörelsen, och då behövs det en progressiv inkomstbeskattning, skatt efter bärkraft.

Anf. 126 INGER LUNDBERG (s) replik

Fru talman! Tyvärr, Lars Bäckström, är ni ganska dyra inackorderingar.

Det händer ibland, fru talman, att man har litet tråkigt här i kammaren. För ett par veckor sedan roade jag mig en dag med att titta igenom de betänkanden som bara den dagen låg på bordet. I dessa ville Väns-tern ha tillkännagivanden om mer pengar till rättshjälpen, högre barnbidrag, ingen tidningsmoms, ett tillkännagivande om att regeringen borde försöka få fram mer pengar till fisket och 100 miljoner till lönebidragsanställningar utöver riksdagsmajoritetens förslag. När ni nu är så dyra inackorderingar, Lars Bäckström, kanske vi inte alltid lyssnar på er.

Däremot är det självfallet viktigt att föra en diskussion om grundavdragen. Vi socialdemokrater i skatteutskottet lyssnar på de seriösa förslag som kommer fram, för det är naturligtvis önskvärt att vi gemensamt, så långt det över huvud taget är möjligt, kan göra så breda överenskommelser om skattepolitiken som möjligt. Det gynnar skattebetalarna, och det gynnar Sverige.

Anf. 127 ROLF KENNERYD (c)

Fru talman! Svensk ekonomi utvecklas för närvarande hyggligt. Ränteutvecklingen liksom utvecklingen av kronkursen bekräftar detta. En av anledningarna till denna positiva utveckling är att det nu förefaller möjligt att ytterligare pressa ned budgetunderskottet. Saneringen av statsfinanserna kräver uppoffringar av alla i det svenska samhället. Det sker såväl genom ökad skattebelastning för enskilda medborgare som genom minskade ersättningar i de samhälleliga transfereringssystemen.

Det är i grunden naturligt att så sker. De skulder vi gemensamt samlat på oss måste vi också gemensamt skapa resurser för att återbetala. I denna mening gäller exakt samma förutsättningar i den offentliga eko-

nomin som i familjeekonomin. När det är minus i statskassan får alla medborgare i samhället hjälpas åt, på samma sätt som alla medlemmar i familjen får hjälpas åt när det är minus i familjekassan.

Denna enkla pedagogik borde alla kunna ställa upp på och medverka till att sprida. Så sker också i stor omfattning. Delar av den politiska oppositionen förfaller dock ofta till att söka ge intryck av att det finns enkla lösningar inom räckhåll för dessa svåra och långsiktiga problem. Ofta vill man ge intryck av att problemen kan lösas utan uppoffringar av enskilda medborgare.

Så betedde sig socialdemokraterna i opposition, t.ex. när det gällde ersättningsnivåerna i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Nu ägnar sig främst moderaterna, men även företrädare för Folkpartiet och kds, i opposition åt att ge intryck av att problemen löses genom kraftiga skattesänkningar.

I en gemensam reservation till det betänkande vi nu diskuterar pläderar de tre oppositionspartierna för att det totala skattetrycket kraftigt skall sänkas. Moderaterna hänvisar i en egen reservation till sina tidigare framförda krav på skattesänkningar om netto 37 miljarder kronor. I moderaternas motion föreslås bl.a. en sänkning av skatten på kapitalinkomster, en sänkt avkastningsskatt på pensionsförsäkringar, slopad förmögenhetsskatt och sänkt statlig inkomstskatt. Gemensamt för alla de här förslagen är att de i huvudsak gynnar individer med höga inkomster och/eller tillgång till kapital.

Det är för övrigt betecknande för presentationen av förslagen att man inte nämner att en sänkning av skatten på kapitalinkomster med automatik innebär att även avdragsrätten för låneräntor sänks med samma procentsats.

Fru talman! Centerpartiet ägnar sig inte enbart åt oppositionspolitik. Vi ägnar oss åt konstruktiv oppositionspolitik. Det innebär att vi i konkreta förhandlingar med regeringspartiet fått regeringen att överge den s.k. vänstersvängen, dvs. samarbetet med Vänsterpartiet. Dessa båda partier – regeringspartiet och Vänsterpartiet – har ju, vilket ofta förbises i den allmänna debatten, en kraftig majoritet i denna kammare. Denna vår konstruktiva oppositionspolitik gäller även på skatteområdet.

Det innebär t.ex. att vi förmått socialdemokraterna att återställa sin egen återställare om kvittningsrätten, att införa ett tillfälligt riskkapitalavdrag och att förbereda marken för ett avskaffande av dubbelbeskattningen 1998. Vi förbereder nu också marken för att påtagligt trappa upp takten i den skatteväxling som innebär ökade miljöskatter och sänkta skatter på arbete.

Ett ofta framfört argument mot en sådan skatteväxling är att det ligger i sakens natur att skattebasen för uttag av miljöskatter minskar. Det är ju obestridligt att så sker, det är ju t.o.m. avsikten med skatteväxlingen att t.ex. de beskattade, miljöskadliga utsläppen skall minska. Dessa kritiker glömmer oftast att det på andra sidan i ekvationen finns en annan skattebas som kommer att öka, nämligen den ökade sysselsättning som blir resultatet av lägre arbetskraftskostnader. Det är den andra viktiga avsikten med att genomföra en skatteväxling.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Därmed kan på goda grunder hävdas att en skatteväxling av den art vi förespråkar är statsfinansiellt neutral. Ekvationen går ihop. Det gör inte flera av de ekvationer som reservanterna presenterat med anledning av detta betänkande.

Långsiktigt stabila resultat i den ekonomiska politiken uppnås inte genom käcka, hurtfriska tillrop i motioner, reservationer och debatter. Nej, att åstadkomma balans, stabilitet och resultat kräver tålmodigt, långsiktigt arbete och samarbete mellan ansvarskännande parter.

Det är på det sättet som också uppnådda resultat – både nu och framöver – kommer att kunna delas av alla. Det kommer att vara belöningen för de uppoffringar som i det kortsiktiga perspektivet är och har varit nödvändiga.

Anf. 128 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik

Fru talman! Helt kort vill jag säga till Rolf Kenneryd som Centerns representant att jag tycker att det är bra att Centern har den här oerhört positiva andan till samarbete nu och accepterar alla de skatteförslag som blev proposition och som genomfördes förra hösten då Centern kritiserade dem sönder och samman. Jag tycker att det är väldigt bra att man har anslutit sig till den uppgörelse som vi då träffade med regeringen. Det är oerhört positivt att många partier är med på vagnen när det gäller skattepolitiken.

Anf. 129 PER UNCKEL (m)

Fru talman! För en dryg månad sedan hade jag förmånen att med finansministern få diskutera den då precis framlagda tillväxtpropositionen här i kammaren. Vi konstaterade då att tillväxtpropositionens kanske främsta bedrift var att prognosticera en halvering av tillväxten under tiden fram till sekelskiftet med hjälp av den politik som regeringen just hade föreslagit.

När nu en månad har gått och utskotten har haft sin behandling av förslagen får jag dess värre notera att ingenting har inträffat som gör att man har anledning att se mer positivt på det som regeringen och socialdemokraterna hade att föreslå. Tillväxten kommer alltså att halveras enligt regeringens egna bedömningar om kammaren om en stund följer regeringens politik.

Följer kammaren regeringens politik kommer dessutom arbetslösheten att lägga sig kring 10 %. Under debatten här i dag har regeringsföreträdare, med finansministern i spetsen, frenetiskt försökt att värja sig mot påpekandet att det faktiskt är det som regeringen själv säger. Det är inte vi från oppositionen som hävdar, taget ut ur det blå, att det är detta som är resultatet av regeringspolitiken. Det står i propositionen att om vi accepterar förslagen stannar arbetslösheten som lägst på 10 % vid sekelskiftet.

Det är inte att undra på, fru talman, att många är kritiska till det socialdemokraterna har gjort för att främja jobben och pressa arbetslösheten. För en kort tid sedan skrev tidningen Arbetet om behovet av strukturella åtgärder för att klara jobben, dvs. precis den typ av åtgärder som vi från oppositionen frenetiskt har bönat och bett regeringen

att acceptera för länge sedan för att mildra arbetslöshetens konsekvenser.

Möjligen från den andra sidan av socialdemokraternas interna politiska spektrum skriver Stig Malm i LO-tidningen den 17 november att socialdemokraterna inte har några förslag till full sysselsättning.

Fru talman! I propositionen förespråkar regeringen en politik för *arbete*, trygghet och utveckling. Det blev alltså inte så mycket arbete. Tidigare i dag har Mats Odell påpekat att det kanske var synd att finansministern inte fick göra mer. Jag skulle möjligen vilja volontera en alternativ förklaring, nämligen att finansministern inte har vetat mer vad han skulle göra än det som propositionen faktiskt innehåller.

Låt mig, fru talman, alldeles klart slå fast att när en regering prognosticerar arbetslösheten fyra år framåt i tiden till 10 % är och förblir detta ett epokgörande misslyckande. Det sker dessutom i en fråga av central betydelse, inte bara för samhällsekonomin, utan framför allt för alla de människor som drabbas av arbetslöshetens gissel.

Att regeringen förefaller att ha fog för sina dystra prognoser understryks dessutom av de siffror som nu droppar in om arbetslöshetsutvecklingen under hösten. Positivt räknat, fru talman, blir det inte sämre. Många tror att t.o.m. detta är en för positiv bedömning.

Man brukade understryka från socialdemokraternas sida att det har tillkommit så många arbeten trots att arbetslösheten fortfarande är hög. Någon sade detta här i kammaren för bara några ögonblick sedan. Till detta vill jag bara säga två saker.

För den miljon människor, rätt räknat, som fortfarande står utan arbete, som de gärna skulle vilja ha, är det inte så rasande glädjefyllt att veta att någon annan har fått ett jobb som de ville ha, trots att det inte kom de i dag arbetslösa till del.

Dessutom ligger inte tillväxten av antalet arbeten i närheten av vad som kommer att krävas för att få ned arbetslösheten på en anständig nivå.

Varje regering som ser en sådan utveckling av arbetsmarknaden som den som nu tornar upp sig framför oss i vitögat borde stämmas till åtminstone någon liten ödmjuk eftertanke om den förda politikens hållfasthet, så dock inte regeringen Carlsson. I alla de socialdemokratiska inläggen under dagen har talet varit högstämt till förmån för ett flitigt arbete för att skaffa fler arbeten i stil med det som arbetsmarknadsministern själv i ett högstämt crescendo i denna avdelning utbrast i Dagens Nyheter den 27 januari: Jag är nu på väg att föra landet ur massarbetslösheten.

Men det högstämde talet räcker inte. Vad är det konkret som skall få ner arbetslösheten från de förskräckande 10 procenten? På den punkten har ingen socialdemokratisk talare hittills gett något enda litet besked. Kanske kommer det ett sådant i den fortsatta debatten här i kväll.

Hittills har det till alla de förslag som andra har presenterat sagts: Nej, nej, nej och åter nej. Detta är absolut inte acceptabelt, utan det är att föra Sverige tillbaka om inte till medeltiden så åtminstone till seklets början.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Med den typen av attityd till politiken kommer människor här utanför att få fortsätta att gå arbetslösa när det nya seklet rings in. Kort och gott: Så här kan det inte få fortsätta!

I stället flyr Socialdemokraterna till EU-samarbetets möjligheter; detta som ett skydd undan nationella kritiker. Inte heller det går emellertid så rasande bra. När det svenska handlingsprogrammet för sysselsättning, kraftigt försenat, så småningom sändes till EU förra hösten, visade det sig att det inte var ett program som regeringen skickade in. Försenat skickade man in ett slags copy right av det s.k. program som, och där har vi nu regeringens egna ord, inte får ner arbetslösheten under 10 % – som om det skulle vara ett bidrag till det europeiska arbetet för att pressa ner arbetslösheten!

Därefter försöker regeringen få oss att tro att EU trots detta skall kunna lösa de bekymmer i Sverige som regeringen själv inte mäktar lösa.

Om vi för ett ögonblick så att säga lägger åt sidan tilltron till Keynes – en tilltro som regeringen, det framgår av en närmare analys, nog borde ta litet lättare på – kan man fråga sig: Vad är det regeringen hoppas att EU skall göra för jobben i Sverige? Vad är det som skall komma ut av det EU-samarbete på denna punkt som regeringen uppenbarligen skall förlösa den från det som inte klarats här?

Det kan rimligen inte vara europeiska AMS-kurser som ligger bakom regeringens förkärlek för att till EU försälja den s.k. aktiva svenska arbetsmarknadspolitik. Det är t.o.m. så att regeringen vägrar att lyssna till de råd som EU ändå ger om vad regeringarna nationellt skall göra för att klara fler arbeten – dvs. sänka skatten på arbete, som Bo Lundgren tidigare talat om, och avreglera arbetsrätten, något som många av oss i arbetsmarknadsutskottet länge och ivrigt har pläderat för.

Men, fru talman, hur skall man kunna ta en politik på allvar som först missleder beträffande EU:s möjligheter att rädda jobben i Sverige och som samtidigt underkänner de rekommendationer som den europeiska unionen från tid till annan ändå ger om vad regeringarna skulle kunna göra för att skapa fler arbetstillfällen?

Fru talman! Vad borde då göras där regeringen inte gör något?

För det första är det ofrånkomligt att göra något åt den hårt reglerade svenska arbetsmarknaden. När man säger detta får man genast till svar att det här innebär ett ensidigt gynnande av arbetsgivaren. Därmed avfärdas den idén.

Men vilken felsyn ger man inte uttryck för om man tror att en avreglering av arbetsmarknaden är till för att göra arbetsgivare lyckliga! Arbetsmarknaden skall avregleras så att människor som i dag inte får ett arbete får chansen att komma in på arbetsmarknaden i stället för att stoppas därför att regleringarna lägger oöverstigliga hinder i vägen.

För det andra måste lönebildningen göras mera flexibel. Löneavtalen måste hållas på rimlig nivå, men lönespridning måste också tillåtas mellan olika typer av arbeten. Men då kommer omedelbart kritiken att det innebär att sänka lönerna. Nej, det innebär inte att sänka lönerna. Däremot innebär det att en arbetsmarknad öppnas för människor som i

dag inte har tillträde till arbetsmarknaden. Det innebär att arbeten skapas som i dag inte kan utföras för beskattade pengar. Därmed ges inte minst ungdomar möjligheter att för första gången få in en fot på ett jobb.

För det tredje behövs en kunskapsuppbyggnad som är produktiv och som byggs upp på ett sådant sätt att den blir lönsam för dem som skall anställa mera kunniga medarbetare och som ger dem ett utbyte, som är beredda att satsa på något som ger dem mera kunnande och högre kompetens.

Tyvärr verkar socialdemokraterna inte vara intresserade av någonting av detta. Vi tror inte på sådant, brukar det heta när man talar från denna talarstol i samband med att vi försöker föreslå vägar för att bryta arbetslösheten. Jag skulle kunna acceptera det synsättet om våra förslag avslogs till förmån för något som var konkret, handfast och som i varje fall socialdemokraterna därmed satte tilltro till.

Men när man avslår varje förslag som läggs av någon annan till förmån för platt ingenting är det inte att ta ansvar för jobben. I stället är det att smita, därför att man själv inte har någon idé om hur man borde göra. Fru talman, det är inte acceptabelt gentemot de arbetslösa att bara fortsätta att säga nej.

Av det skälet har vi moderater aktualiserat tanken på en kommission, fri från partierna, som skulle kunna bryta dödläget i arbetslöshetsfrågan. Vi säger inte att de förslag som vi lagt fram i alla enskildheter är färdiga. Vi tror på riktlinjerna och vi är övertygade om att de skulle göra nytta. Men låt oss, om nu inte andra tror på det här, backa ett halvt steg från alla intagna positioner! Och låt dem som står fria från partier få tre månader på sig att formulera vad de tror skulle kunna sätta människor i arbete!

Vi har i dag presenterat vad vi tycker är rimliga frågor, inte lösningar, som föreslagna kommission borde ta sig an. Men säkert som amen i kyrkan säger socialdemokraterna: Nej, nej, nej, nej!

Fru talman! Om man känner något ansvar för landet och de människor som saknar arbete står det klart att så här kan det inte fortsätta.

Anf. 130 ELVER JONSSON (fp)

Fru talman! I den socialdemokratiska retoriken genom åren har det ofta i denna kammare ljudit: Arbete åt alla. Vi är för den fulla sysselsättningens politik.

Då det var goda tider och allt rullade av sig självt var harmlösa partipolitiska slagord inte särskilt störande. Men så kom 80-talet. Finansspekulanter och finanshajar släpptes loss, och den dåvarande socialdemokratiska regeringen hängde aningslöst med i svängarna. Sedan kom industrinedgången. Arbetsplatser försvann. Investeringskapital flydde utomlands. Vi kom i en djup svacka, vilken vi ännu inte kommit ur.

Hösten 1990, alltså för mer än fem år sedan, rusade den öppna arbetslösheten i höjden. Kurvan bröts inte förrän 1993. Då planades den ut och det vände. Under 1994 var det en återhämtning. Men så kom det socialdemokratiska valbudskapet om återställarna. Vi skulle tillbaka till det som var förr. Men kartbilden och, framför allt, verkligheten var helt

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

annorlunda. Därför blev regeringens återställare efter valet 1994 en medicin som förstärkte svårigheterna. Efter drygt ett år med socialdemokratiskt styre kan vi nu för hela arbetsmarknaden summera läget så här: Fler är arbetslösa. Var åttonde vuxen står utanför den reguljära arbetsmarknaden. Fler är långtidsarbetslösa.

För ungdomarna innebär det att arbetslösheten för dem som är under 25 år ligger på närmare 20 %. Av dessa arbetslösa ungdomar är numera var tredje s.k. långtidsarbetslös. Då räcker det inte med stolta proklamationer om att ingen skall vara arbetslös i mer än 100 dagar. De stolta planerna faller platt till marken, och propagandan ekar ihåligt.

Jag tror att vi behöver se sanningen i vitögat och inse att vi har en ny situation på arbetsmarknaden. Vi har en internationalisering, och förändringstakten är snabb. Detta innebär att vi måste se till att det finns verktyg så att vi kan hantera en situation som denna. Ändå måste några grundläggande moment iakttas.

Jag har flera gånger i denna kammare påmint om de tre ben som måste finnas för att vi skall få en fungerande arbetsmarknad: en aktiv arbetsmarknadspolitik, ett positivt näringsklimat samt sanerade och sunda statsfinanser.

Regeringen sviktar när det gäller den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Först prutade man ner det statliga stödet till lönebidrag för arbetshandikappade. När man sent omsider också här kom med en återställare var det otillräckligt. I arbetsmarknadsutskottet fick vi ta initiativ till en justering och en förstärkning av det anslaget.

I fredags debatterade vi förändringen i regelsystemet för arbetsplatsintroduktionen, API, för ungdomar. I det socialdemokratiska återställarpaketet är krav införda som skulle göra det svårt, för att inte säga omöjligt, att hjälpa nytillträdande ungdomar in i arbetslivet.

Regeringens senfärdighet och okänslighet för framför allt småföretagarnas psykologi har gett ödesdigert resultat. I den proposition vi nu diskuterar finns egentligen bara dagordningen. Beträffande de konkreta punkter som gäller arbetslöshetsförsäkringen har vårt utskott påtalat brister i förslagen till ändringar av bestämmelserna. Det intryck man får, fru talman, när det gäller regeringens sätt att sköta arbetsmarknadspolitiken är att regeringen för länge sedan har tagit julleddigt. Vi frågar oss var regeringen är och vad arbetsmarknadsministern håller på med. Tyvärr är frågan befogad.

Det andra benet om det positiva näringsklimatet har råkat ut för flera kolliderande beslut. Regeringens förslag om de s.k. korta moms- och inbetalningarna fick stöd här i kammaren av såväl socialdemokrater som centerpartister och miljöpartister. Det var ett hårt slag mot framför allt många småföretagare. Det är bara ett exempel på hur man från regeringshåll driver fram beslut som kolliderar med en i övrigt positiv retorik om småföretagens betydelse.

Den tredje punkten om de sunda statsfinanserna är ett högaktuellt ämne som tar lång tid att arbeta igenom. Här får ingen möda sparas när det gäller att få statsfinanserna i balans och pressa ner statsskulden. Om det skulle lyckas, skulle det innebära ett positivt resultat för främst en

lägre räntenivå. Detta om någonting skulle vara gynnsamt för företagande och människor i små omständigheter.

Nu står vi inför en situation där regeringen själv bedömer att vid sekelskiftet kommer var tionde att stå utanför den reguljära arbetsmarknaden. Detta, fru talman, är en alldeles för låg ambition. Den centrala frågan är hur den långsiktiga utvecklingskraften skall öka. Det berörs tyvärr alltför litet i regeringens proposition. Den inskränker sig mest till allmänt välvilliga formuleringar om betydelsen av utbildning och allmän kompetenshöjning. Detta är i och för sig värdefullt, men de konkreta förslagen saknas tyvärr. Därför är det viktigt att vi får en politik som medför att andelen företagare ökar och att befintliga företag nyanställer. Det är viktigt att se Sverige som en nation av löntagare men också av företagare, där företagandet måste tillåtas växa. Om vi inte lyckas med det får vi en nation med allt fler bidragstagare med allt sämre och alltmera urholkade bidrag. Därtill kommer de mänskliga och sociala förluster som följer i spåren för varje arbetslöshet. Det gäller särskilt de långtidsarbetslösa och ungdomar som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden och få sitt första jobb. Vårt beslut här nyss om att anställningskrav kopplas till bestämmelsen om arbetsplatsintroduktion för ungdom kan vara en del i ett omtänkande när det gäller att få en realistisk arbetsmarknadspolitik.

Från Folkpartiets sida har vi upprepade gånger påtalat den negativa konsekvensen av att svux och svuxa försämrats. Det är ett hårt slag mot framför allt lågutbildade ensamföräldrar som redan utgör en hårt drabbad grupp. Vi liberaler anser att barntillägget snarast bör återinföras i avvaktan på att Studiestödsutredningen finner lösningar som förbättrar studiemöjligheterna för dessa och andra vuxenstuderande. Vi hade gärna sett att åtgärder snabbt hade vidtagits, så att inte också vårterminen 1996 skall bli en förlorad termin.

Fru talman! Därför vill jag yrka bifall till reservation 64 i finansutskottets betänkande nr 1.

Fru talman! Till sist vill jag säga att läget ändå inte är hopplöst. Vi får inte glömma att vi lever med paradoxen att arbetslöshet inte beror på arbetsbrist. Det är i stället följande tre brister vi får dras med: Brist på lönsamhet, brist på pengar i offentliga kassor och brister i vår fantasi när det gäller att organisera arbetslivet.

Skulle vi komma till rätta med dessa tre brister skulle vi få en fungerande arbetsmarknad och många nya jobb skulle skapas. Vi skulle få det vi kallar för de riktiga jobben. Det skulle också ge en annan god bieffekt. Vi skulle få råd att ta oss an uppgifter där det i dag råder stora svårigheter inom t.ex. vård och omsorg. Vi skulle också kunna vidta åtgärder för att förbättra miljön. Skall det bli möjligt måste vi stärka arbetslinjen, komplettera reguljär utbildning, ge chans till kompetenshöjande insatser, förenkla de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och förändra försäkringssystemet till omställningsförsäkring i avsikt att stärka just arbetslinjen. Flexibilitet på arbetsmarknaden behöver öka och krafttag måste tas mot långtidsarbetslöshet.

Fru talman! Vi behöver ett förnyat socialt ansvarstagande där arbetshandikappade, ungdomar och nya svenskar får särskild stimulans

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

och stöd för att kunna fylla sin roll i arbetslivet. Vi får inte glömma bort att arbetet har ett egenvärde för individen och för hela samhället. Det är därför det är så viktigt att debatten förs om arbetslivets förnyelse och att det sker utan besvärande skygglappar. Historien borde ha lärt oss att vi inte skall upprepa misstag genom att reflexmässigt återställa. Ett gott arbetsliv behöver inslag av både rationalitet och en rejäl portion social omtanke

Anf. 131 INGRID BURMAN (v)

Fru talman! Liksom andra talare i dag tvingas jag konstatera att Sveriges största problem är arbetslösheten. På samma sätt som andra kan jag också konstatera att regeringens prognoser är att arbetslösheten skall bestå och bestå och att den fortfarande skall vara 10 % vid sekelskiftet. Detta är helt oacceptabelt. Det behövs alltså en mera aktiv och sysselsättningsbefrämjande politik. Det handlar om olika delar. Det handlar om näringspolitik och miljöinvesteringar m.m. Tyvärr kan jag konstatera att tillväxtpropositionen saknar tillräckliga förslag på de här områdena och att det också saknas offensiva förslag i arbetsmarknadspolitik. Regeringen har resignerat. Det enda konkreta förslag som finns inom arbetsmarknadspolitik är ytterligare begränsningar i arbetslöshetsförsäkringen. Detta har ingenting med tillväxtpolitik att göra.

Det krävs större resurser och bättre precision i arbetsmarknadspolitik. Politiken måste inriktas på att hävda arbetslinjen och på att stödja särskilt utsatta grupper. Arbetsgivarnas ansvar måste öka när det gäller rehabilitering, handikappade, kompetensutveckling och praktikplatser.

Den kommunala sektorn måste få ett utökat ekonomiskt utrymme. Det finns ingen ekonomi i att låta folk gå från den kommunala sektorn till arbetslöshet. Det är bra att arbetsmarknadsministern öppnat för lokala avtal mellan arbetsförmedlingen och kommuner så att arbetslösa temporärt kan visstidsanställas i kommuner och landsting. Men det räcker inte, med en arbetslöshet på 10 % i fem år framåt krävs det mer långsiktiga lösningar för att behålla arbeten i bl.a. offentlig sektor.

Det behövs också ett omfattande kompetensutvecklingsprogram för alla dessa kvinnor som har lämnat den kommunala sektorn och tvingats ut i arbetslöshet och för alla dessa kvinnor som har lämnat den kontorsadministrativa sektorn. Ett har de gemensamt, deras yrken har bortrationaliserats och de riskerar långtidsarbetslöshet. Skall de ha en chans och en möjlighet att återkomma i arbete krävs en bred och djup kompetenssatsning som leder in på en ny arbetsmarknad.

Det krävs ett system för kompetensutveckling i arbetslivet för dem som redan finns där för att förhindra att människor tvingas lämna sina arbeten bara för att deras utbildning är föråldrad eller för att det finns en ny arbetsorganisation. Vi i Vänsterpartiet har vid flera tillfällen lyft fram vårt förslag. Vi kallar det framtidsfonder. Fonderna finansieras via en höjd bolagsskatt, och pengarna skall avsättas i lokala och regionala fonder som arbetsgivarna och facket disponerar för kompetensutveckling. Vänsterpartiets förslag skiljer sig på en avgörande punkt från de

borgerliga partiernas förslag om individuella utbildningskonton. Vårt förslag verkar fördelningspolitiskt utjämnande mellan företag och individer.

Det är också dags att begränsa det övertidsuttag som i dag motsvarar mer än 130 000 nya arbetstillfällen. Det är dags att lagstifta så att deltidsarbetslösa får företräde till fler arbetstimmar.

Det är dags att ta det första steget för att förkorta arbetstiden, så att fler får tillgång till arbetsmarknaden. I dag är det bara svenska politiker och svenska ekonomer som hårdnackat vägrar att inse att en arbetstidsförkortning ger fler arbetstillfällen, samtidigt som hela den europeiska arbetstidsdebatten handlar om att minska arbetstiden för att skapa fler jobb. I stället fortsätter vi att arbeta mest i Europa – dvs. de som har jobb. Det finns naturligtvis flera andra goda skäl för att förkorta arbetstiden, och det handlar om jämställdhet, livskvalitet, arbetsmiljö och hälsa.

Det behövs obligatoriska praktikplatser med avtalad praktiklön, så att ungdomar får tillträde till arbetsmarknaden. Det är dags att låta arbetsgivarna ta ett utökat ansvar för sin egen arbetskraftsförsörjning och att öppna arbetsmarknaden för ungdomarna.

Det krävs dessutom särskilda insatser för ungdomar som kan finansieras med otraditionella medel. Vi har föreslagit att man skall kunna arbeta med Agenda 21, program i kommunerna, miljöinriktning, kursverksamheter m.m.

Det krävs riktade insatser för invandrarna. Här krävs ett system med både aspirantplatser och praktikplatser, så att invandrarna får en chans på arbetsmarknaden. Det går inte att, som t.ex. Björn Rosengren gör, klumpa ihop invandrarna i en grupp och säga: Varsågod! Ni får stöda – staten subventionerar.

Vi talar om en mångfacetterad grupp, där många har hög kompetens inom olika områden, en begåvningsreserv som samhället vägrar utnyttja och som skulle kunna vara en tillväxtfaktor för Sverige.

Det krävs ett mer utvecklat samarbete mellan arbetsförmedling, försäkringskassa och kommunerna lokalt. Kampen mot arbetslösheten måste bedrivas med samhällets samlade resurser regionalt och lokalt, inte sektorsuppdelat inom olika ansvarsområden.

I stället för att lägga fram konstruktiva förslag för att motverka arbetslösheten föreslår regeringen ytterligare begränsningar i arbetslöshetsförsäkringen. Man signalerar om en borte gräns i försäkringen. Tanken bygger på den borgerliga regeringens gamla förslag att göra arbetslöshetsförsäkringen till en ren omställningsförsäkring, i den meningen att den arbetslöse hade ett år på sig att ställa om från löneinkomst till socialbidragsberoende i de fall individen ej lyckades finna nytt arbete inom perioden. Den skuldbelägger individen, som om det var individens eget fel att han eller hon var arbetslös.

Vänsterpartiet avvisar tanken på en borte gräns i arbetslöshetsförsäkringen. Det skulle vara skönt om Johnny Ahlqvist också gjorde det här i dag.

Vi avvisar också förslagen om förändrade kvalifikationsregler och skärpning av avstängningsreglerna på samtliga punkter som redovisas i

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

betänkandet, utom på den punkt som handlar om fusk. Det är helt klart att attityden mot fusk skall vara klar och bestämd. Vi har inget att erinra mot det förslaget, men vi förutsätter bara att kriterierna för grov vårdslöshet och fusk är sådana att inte mindre företeelser, rent slarv, leder till lång avstängning.

Förslagen om de här förändringarna kommer samtidigt som en akasseutredning sitter och skall se över hela försäkringen. Förslaget är dåligt underbyggt. Arbetsmarknadsutskottet har tidigare uttalat att ett fullgott beslutsunderlag måste finnas om förändringar i arbetslöshetsförsäkringen föreslås. Trots detta ställer en bred majoritet upp på att återigen baxa igenom ett förslag utan fullgoda konsekvensutredningar och där det samlade resultatet blir svårbedömt.

Vi avvisar alltså förslaget.

Jag brukar lyfta fram en konstig konsekvens av förslaget. Det gäller att man ändrar reglerna för att kvalificera in sig. Tidigare var två månader av föräldraledigheten grund för kvalifikation. Det tar man nu bort. Det är en regel som infördes på 1970-talet. Jag ser detta som ytterligare ett bakslag för kvinnorna. Förslaget är naturligtvis inte utvärderat ur jämställdhetssynpunkt. Det finns också andra absurda konsekvenser av detta förslag.

Det finns alltså inte någon anledning att i dag fatta oöverlagda beslut när det gäller den här försäkringen. Frågan utreds, och det skulle vara anständigt att vi väntade tills utredningen var klar.

Slutligen, herr talman, vill jag konstatera att även om regeringen misslyckats att presentera en politik som leder till tillväxt och minskad arbetslöshet, har Moderaterna i stället presenterat en politik som leder till ökade löneklyftor, minskar löntagarnas rättigheter i arbetslivet och skuldbelägger den arbetslöse. Det är en politik som leder till ett ännu starkare tudelat samhälle, där tillväxten uteblir, inte minst på grund av minskad inhemsk efterfrågan. Jag kan bara instämma i min partikamrat Johan Lönnroths tidigare uttalande. Vi har två fiender att bekämpa: arbetslösheten och Moderaterna.

Herr talman! Andra har redan lämnat yrkanden för Vänsterpartiets räkning. För att spara kammarens tid skall jag avstå från fler yrkanden, men jag står naturligtvis bakom samtliga av Vänsterpartiets reservationer.

Anf. 132 DAN ERICSSON (kds)

Herr talman! I den allmänpolitiska debatten den 12 oktober förde jag en diskussion med arbetsmarknadsministern om regeringens misslyckande på det arbetsmarknadspolitiska området. Jag jämförde då Socialdemokraternas vallöften med den bistra verkligheten. Det handlade om det generella löftet att arbetslösheten skulle vara nere i 5 % redan i år och att alla ungdomar skulle ha arbete efter 100 dagar. Det handlade också om att inte kasta ut kommunalt anställd personal i öppen arbetslöshet, eftersom Socialdemokraterna i valrörelsen lovade att man inte skulle röra verksamheterna i kommuner och landsting.

Dess värre, herr talman, är det den bistra verkligheten som gäller också i dag – en verklighet som är likadan som för drygt två månader sedan.

Vi noterar fortsatt hög arbetslöshet, på ca 12 %, inberäknat dem som är i åtgärder. Antalet varsel ökar. Ungdomsarbetslösheten, som vi debatterade i fredags, är fortsatt förskräckande hög.

På tal om den kommunala verksamheten, fick jag just i dag Norrköpings kommuns egen tidning, som toppar med just rubriken att de första uppsägningarna av personal har skett. Runt om i landet börjar detta nu verkställas, att människor friställs i kommuner och landsting – något som är direkt mot vad Socialdemokraterna sade i valrörelsen.

Från regeringens sida händer det dess värre inte så mycket på det här området. Tvärtom är det arbetsmarknadsutskottet här i riksdagen som får ta initiativ, precis som hände i fredags, då vi underlättade för ungdomar att få praktikplats. Det är mot regeringens och arbetsmarknadsministerns uppfattning.

Också i dagens betänkande gör utskottet ett antal förändringar i de förslag som kommer från arbetsmarknadsministern, och det rör främst arbetslöshetsförsäkringen.

Man måste ju faktiskt, herr talman, ställa sig frågan om det är Johnny Ahlqvist, vår ordförande i utskottet, eller arbetsmarknadsministern som nu bestämmer om den socialdemokratiska politiken på det arbetsmarknadspolitiska området. Elver Jonsson frågade tidigare var regeringen är, om regeringen har tagit ledigt. Uppenbarligen är det så att Johnny Ahlqvist nu är ministerns stand-in.

På ett väsentligt område är dock Johnny Ahlqvist – än så länge – lojal med sin minister. Det handlar om inriktningen på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Också på detta område behöver riksdagen korrigera en regering som är på fel kurs.

I en tillväxtrapport och i en arbetsmarknadspolitisk rapport har vårt parti presenterat 25 förslag till en ny politik som skulle skapa förutsättningar för att snabbt få fler i arbete. Jag vill nämna några exempel ur de här rapporterna just på det arbetsmarknadspolitiska området.

Det första exemplet är ett lärlingssystem, som innebär att ungdomar kan varva teori och praktik med stora möjligheter att ha ett fast jobb när utbildningen är slut. Utskottet har studerat det tyska systemet, och jag skulle vilja fråga Johnny Ahlqvist hur han ser på det. Är det något för Sverige? Kan vi hjälpas åt med att införa ett sådant eller liknande system, just för att se till att ungdomar inte hamnar i arbetslöshet utan faktiskt kan ha utbildningen som avstamp för att sedan få ett fast jobb?

En andra punkt handlar om effektiviseringen av Arbetsmarknadsverket, exempelvis genom att dela upp det regionvis eller, vilket nu såväl Aftonbladet som SSU-ordföranden har varit inne på, göra ungefär som man gjorde med SÖ. Man kan avveckla den stora tunga strukturen och ha en liten, lätt och smidig organisation, och i stället prioritera fältarbetet.

Är det något för Johnny Ahlqvist? Kan vi samarbeta kring att bryta ned strukturerna och få verksamheten effektivare?

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi har ett antal andra exempel också. Jag kan nämna arbetsmarknadsutbildningen, som bör styras in i det reguljära utbildningssystemet, och ett sabbatsår för personer mellan 45 och 55 år, just för att få fram fler vikariatsplatser. Ett annat exempel är förändring av arbetsrätten så att längre visstidsanställningar – kalla det gärna för projektanställningar – tillåts. Detta skulle vara till för att få fler företagare att våga anställa.

Också på denna punkt borde vi gemensamt kunna finna kreativa lösningar så att vi kommer ur de gamla låsningarna när det gäller just arbetsrätten. Det kanske också kan vara någonting för Johnny Ahlqvist att fundera på. Vi bör kunna hitta en kreativ lösning så att vi underlättar för människor att få arbete.

Sist, herr talman, vill jag ta upp förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen. Den centrala frågan, om ersättningsnivån, är inte uppe till behandling, men från kristdemokraternas sida anser vi att 75-procentsnivån är för låg. Socialdemokraternas och Centerpartiets beslut om sänkning av ersättningsnivån drabbar enskilda människor betydligt värre än de föreslagna förändringarna i arbetsvillkoret som vi i dag skall behandla.

Samtidigt skall också sägas att det är ytterst beklagligt att vi återigen tvingas gå in och göra förändringar, trots att den utredning som arbetar med dessa frågor ännu inte har presenterat sina förslag. Det hade varit bättre att ta allting i sin helhet.

Givetvis tycker jag att det skulle ske till förmån för en allmän obligatorisk arbetslöshetsförsäkring med en 80-procentig nivå i ersättning.

Herr talman! Jag har inga yrkanden, men givetvis står jag bakom samtliga de reservationer som kristdemokraterna har i betänkandet.

Anf. 133 JOHNNY AHLQVIST (s)

Herr talman! Denna riksdag är faktiskt unik i Europa. Inget annat lands parlament har förmått fatta sådana omfattande beslut om sanering av statens finanser. Det tycker jag faktiskt att vi kan känna en stolthet över. Vi kan vara stolta, men inte nöjda.

Vi skall också vara stolta över att Sverige under det gångna året haft en tillväxt som är den högsta på 25 år. Vi kan vara stolta, men inte nöjda där heller.

Vi kan också vara stolta över att sysselsättningsökningen är den starkaste sedan andra världskriget – stolta, men inte nöjda. Vi skall vara stolta över att arbetslösheten har vänt. Totalt är 48 000 personer färre i åtgärder eller öppen arbetslöshet än för ett år sedan.

Under det gångna året har vi tagit stora steg för att skapa grundläggande förutsättningar för en uthållig tillväxt, där det viktigaste har varit att få balans i statens finanser. Med ordning och reda i statens finanser ökar investeringarna. När investeringarna ökar går sysselsättningen upp. Då ökar också tillväxten.

Så enkelt, herr talman, är det i teorin. Men nu gäller det att sjösätta detta i praktiken.

Därför har vi socialdemokrater presenterat en dagordning för ökad tillväxt – en genomgripande strategi för att ge Sverige luft under ving-

arna under de kommande decennierna, och en kraftsamling för att kunna återvinna den fulla sysselsättningen.

Det är en dagordning där huvudpunkterna består av tre viktiga förutsättningar.

Den första och helt grundläggande är att statsfinanserna är under kontroll. Därför har vi fattat beslut om både skattehöjningar och besparingar.

Den andra förutsättningen handlar om en aktiv arbetsmarknadspolitik och människors möjlighet till utbildning och kompetensutveckling.

För det tredje handlar det om att företagen skall få möjlighet och utrymme att växa och skapa jobb i Sverige.

Herr talman! Den moderna arbetsmarknadspolitik har aldrig ställts inför så svåra krav som i dag. Inte på 60 år har arbetslösheten nått sådana nivåer som under de senaste åren. Aldrig tidigare har prövningarna varit större för oss som tror på den fulla sysselsättningen.

För oss socialdemokrater är kampen mot arbetslösheten den i särklass viktigaste frågan. Det handlar ytterst om att slå vakt om människovärdet, att alla behövs och att alla har något att bidra med. Den viktigaste resursen i samhällsbygget är allas vilja och förmåga att dra sitt strå till stacken. Det är välfärdssamhällets hela grund.

Ibland har vi tendensen att tro att massarbetslöshet kan lösas enbart genom arbetsmarknadspolitik och att det handlar om att brassa på med olika former av åtgärder. Det är en allvarlig felsyn.

Nya jobb växer inte på arbetsförmedlingen, vare sig i Solna eller Sveg. Nya jobb kan bara komma fram i växande företag i Södertälje eller Simrishamn.

Det är denna insikt som vägleder oss socialdemokrater i vårt arbete med att bygga Sverige starkt igen. Det är företagen i Solna, Sveg, Södertälje och Simrishamn som har kraften att ge de arbetslösa jobb.

Arbetsmarknadspolitikens roll är en annan. Uppgiften är att rusta de arbetslösa så att de kan konkurrera om de nya jobben på samma villkor som de som redan har jobb. Uppgiften är också att förmedla jobben – rätt kvinna eller man på rätt plats.

Ofta blandar vi ihop dessa politikområdets uppgifter. Det är därför Vänsterpartiet inte blir trovärdigt. Man vill brassa på med åtgärder i tron att det löser arbetslösheten.

Det är också därför moderaterna inte blir trovärdiga. När de ledde regeringen – den regering som Per Unckel ingick i – förstod de inte att det var tillväxten som kunde skapa nya jobb. De valde i stället att blåsa upp olika AMS-åtgärder till nivåer som vi aldrig tidigare skådat i detta land.

Nu försöker moderaterna återigen med sina unkna konservativa idéer. I det betänkande som kammaren behandlar i dag pläderar moderaterna för avreglering av arbetsmarknaden, för att riva upp löntagarnas skydd på arbetsmarknaden och för att minska det fackliga inflytandet på arbetsplatserna.

Herr talman! Moderaternas inställning till arbetsmarknadspolitik bygger på en grundläggande felsyn om hur växande företag fungerar. Varför förstår inte Moderaterna och Per Unckel att de framgångsrika

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

företagen har gått från en produktion styrd av produktionens egna villkor till en produktion styrd av marknadens villkor? De har gått från hierarkiska organisationer, där de anställda är utbytbara, till platta organisationer, där alla medarbetare måste ha en bredd. De framgångsrika företagen har gått från en gammaldags syn på medarbetare som produktionsenheter som lyder order, till en modern syn på medarbetare som företagets viktigaste resurs.

I detta förändringsarbete är fackföreningen på arbetsplatsen en mycket viktig medaktör. Det är tillsammans med facket som företagen har ökat sin produktivitet, sina vinster och sina framgångar på marknaden.

I tider när fackföreningarna är viktigare än någonsin för företagens möjlighet till växtkraft kommer moderaterna åter dragande med sin gamla fackföreningsfientliga retorik. Med sina sedvanliga ideologiska skygglappar ställer de samma gamla unkna krav som de drev redan vid industrialismens genombrott: Slopa kollektivavtal, avskaffa den fackliga a-kassan och begränsa på alla sätt de anställdas inflytande över utvecklingen!

Försvagat fack – försvagade medarbetare – kan aldrig göra företagen framgångsrika.

Vi socialdemokrater har motsatt uppfattning. Trygga medarbetare gör företagen framgångsrika.

Herr talman! I det betänkande som vi nu behandlar lägger vi fast en dagordning, som det sagts vid många tillfällen i dag, för hur vi vill göra för att säkra den höga tillväxttakten också i framtiden. Dagordningen pekar också ut de områden som vi skall gå vidare med.

Det gäller vidgad och förstärkt kompetensinvestering och att arbeta vidare med att effektivisera och förenkla arbetsmarknadspolitiken. Arbetsförmedlingen utgör det viktigaste instrumentet när utsatta grupper skall få ökat stöd för att få ett arbete. Men det gäller inte minst den enskildes ansvar.

Det gäller också hur vi i framtiden vill bredda ansvaret för att klara sysselsättningen. Det är en samverkan med flera aktörer, där kommunerna, Försäkringskassan och arbetsförmedlingen skall samverka så att åtgärderna blir mer effektiva och arbetslösheten bekämpas bättre.

Arbetsmarknadspolitiken får inte bara vara en väg till en ny ersättningsperiod i a-kassan. Därför måste arbetslöshetsförsäkringens roll tydliggöras mer som en omställningsförsäkring. Det räcker inte med dagens beslut att bara snäva in inträdet till försäkringskassan, Ingrid Burman. Det gäller också att våga ta diskussionen om ifall arbetslöshetsförsäkringen skall vara en inkomstgaranti.

Det finns också ett behov av att se över nuvarande arbetsrättsliga lagstiftning. Men inte med utgångspunkten att försvaga löntagarnas ställning, utan helt enkelt därför att arbetsmarknaden inte är densamma i dag som när lagstiftningen infördes. På detta område pågår ett arbete i Arbetsrättskommissionen. I kommissionen ingår också parterna som huvudaktörer för att komma fram till en lösning inför framtiden. Jag vill till Per Unckel, Elver Jonsson och Dan Ericsson säga, att jag tycker

att vi inte skall förekomma kommissionen, utan i stället avvakta vad den framöver kommer fram till.

Beträffande övriga delar behandlas i tillväxtpropositionen för närvarande ett stort antal utredningar. Det finns i dag ett tiotal utredningar med bärighet på arbetsmarknadspolitiken. När dessa utredningar är klara i början på nästa år kommer vi att lägga fram ett förslag till förstärkning av arbetsmarknadspolitiken. Dessa utredningar behandlar både AMS inriktning och lärlingssystemet. Jag tycker att vi kan avvakta och se vad utredningarna kommer fram till, Dan Ericsson.

Herr talman! Jag är som ordförande i arbetsmarknadsutskottet glad över att vi bakom våra delar i tillväxtpropositionen har en bred uppslutning kring den inriktning som finns. Det bådär gott inför det beslut som kommer att fattas i framtiden för att få ökad tillväxt och fler i arbete. Där måste också vi politiker ta vårt ansvar, även om det kan kännas svårt ibland.

Herr talman! Jag skulle önska att moderaterna kunde ta av sig de ideologiska skygglapparna och vara beredda att diskutera de verkliga problemen i stället för att fortsätta ett retoriskt spel för gallerierna.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis ställa en fråga till Elver Jonsson och Per Unckel, som minister i den tidigare borgerliga regeringen. Känner inte Per Unckel eller Elver Jonsson, som representerar de regeringsbärande partierna under förra mandatperioden – något ansvar alls för den utvecklingen av arbetslösheten? Känner ni inget ansvar för de beslut som ni fattade under den förra mandatperioden, då arbetslösheten ökade? Har ni glömt vad som hände? Var det inte era beslut, Elver Jonsson, som bäddade för den höga arbetslöshet som i dag finns?

Jag vill också ställa en fråga till Per Unckel. Tror Per Unckel att avreglering och sänkta skatter skall lösa de problem som i dag finns på arbetsmarknaden? Jag kan konstatera att det inte finns några andra alternativ i moderaternas motion när det gäller tillväxtpropositionen än avreglering, sänkta skatter och att göra det otryggare för de anställda.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Anf. 134 PER UNCKEL (m) replik

Herr talman! Johnny Ahlqvist vill att jag skall ta av mig skygglappar, som han påstår att jag har. Jag känner dem inte så påtagligt. Om Johnny Ahlqvist är beredd att säga ja till att tillsätta en fristående expertkommission kanske också Johnny Ahlqvist kan bidra till avtagandet av skygglappar, som han tycks ha i övermått. Det är det första.

För det andra säger Johnny Ahlqvist att han är stolt över att man nu har den högsta tillväxten på 25 år och skapat förutsättningar för en uthållig tillväxt. Men vad man i denna proposition säger är, som jag påpekade i mitt anförande, att tillväxten skall halveras under de fyra år som nu ligger framför oss, under förutsättning att riksdagen fattar beslut i enlighet med regeringens förslag. Stoltheten bör nog inte pösa över hos Johnny Ahlqvist när han granskar vad regeringen faktiskt föreslår.

För det tredje tycks moderaterna inte förstå hur företagen fungerar, säger Johnny Ahlqvist, därav våra förslag om bl.a. arbetsrätten. Tror

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

jag det! Hela syftet med den avreglerade arbetsmarknaden är just att säkerställa att nya typer av företag kan utvecklas – de företag som stoppas av dagens arbetsmarknadsregleringar. Jag misstänkte i mitt huvudanförande att Johnny Ahlqvist möjligen skulle anklaga mig för att föra Sverige tillbaka till medeltiden. Nu blev det bara till industrialismens början. Det tar sig, Johnny Ahlqvist! Välkommen in i gänget när ni har skrivit fram historien ett stycke till!

Låt mig emellertid fastslå mycket bestämt, att om man tror att dagens arbetsmarknadsreglering bidrar till att göra löntagarna trygga, har man på alla tänkbara skygglappar på alla tänkbara ögon. Problemet är att dagens arbetsmarknadsregleringar skapar otrygghet därför att de stänger ute och slår ut. Rörligheten är den nya arbetsmarknadens nya trygghet. Den går inte att åstadkomma på annat sätt än genom avregleringen

Herr talman! Mitt fjärde påpekande är min ursprungliga fråga. Vi går in i en period där regeringen säger att vi skall få 10 % arbetslöshet vid sekelskiftet. Vad är regeringens besked till alla som undrar vad ert program egentligen är? Vi har lämnat vårt. Vi tror på skattesänkning och avreglering.

Anf. 135 JOHNNY AHLQVIST (s) replik

Herr talman! Då fick jag till slut ett besked från Per Unckel. Det enda som Per Unckel tror på är skattesänkning och avreglering.

Herr talman! Jag kan inte någonsin i moderaternas motion hitta några förslag som innebär att man skulle minska arbetslösheten. Det är som jag sade inledningsvis. Det handlar bara om att göra det otryggare för de anställda.

När det sedan gäller förslaget om arbetslöshetskommissionen, som moderaterna blåser upp så väldigt starkt, förstår jag att man från Moderaterna driver den frågan. Moderaterna anser att politikerna inte skall lägga sig i eller ta något ansvar. Det är ett mycket enkelt sätt, Per Unckel, att föra bort hela frågan från parlamentet genom att säga: Till-sätt en arbetslöshetskommission, så skall den lösa problemen. Vi politiker skall inte ta ansvar för detta.

Jag anser att vi politiker är skyldiga att ta detta ansvar, Per Unckel. Det är därför vi sitter här. Men jag förstår att Per Unckel inte vill ta ansvar för vad som hände under förra mandatperioden. Är det inte så, Per Unckel, att ert förslag innebär att man skall sänka skatterna till år 2000 med 280 miljarder? Det innebär att denna skattesänkning kommer att slå oerhört hårt mot den offentliga sektorn. Ni kommer att öka trycket på den offentliga sektorn så att man får friställa ytterligare människor.

Det var väl ändå så, Per Unckel, att det recept som Moderaterna i dag pläderar för är det som ni tillsammans med Folkpartiet prövade under förra mandatperioden? Hur lyckades då detta? Jag träffade inte en enda företagare som efterlyste ytterligare skattesänkningar. Vad de efterlyste var i stället nya order, vilket er politik slog undan benen för, och att hemmamarknaden över huvud taget skulle fungera.

Jag tror inte att skattelättnader hjälper för de företagare som i dag i stället vill ha jobb. BNP sjönk med 5 % förra gången ni regerade. Det enda som växte under er regeringsperiod, då Per Unckel ingick i regeringen, var budgetunderskottet.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 136 PER UNCKEL (m) replik

Herr talman! Låt mig understryka att kammaren fortfarande inte har fått reda på hur Socialdemokraterna vill ta ner Sverige under en arbetslöshet på 10 %. Jag tror på skattesänkningar och avreglering, Johnny Ahlqvist. Jag inbillar mig nämligen med viss säkerhet att det anställs fler människor om det är billigare än om det är dyrt.

Det är vårt främsta skäl till att här i kammaren i dag ställa under omröstning ett förslag om att nu på allvar få fart på tjänstesektorn. Men sin vana trogen säger naturligtvis Socialdemokraterna: nej, nej, nej – absolut inte det. Vi vet att det skulle lösgöra mängder av arbeten i morgon dag, om bara Socialdemokraterna vågade. Det är ställt utom varje tvivel, att om arbete görs billigare kommer fler människor i arbete.

Det är också ställt utom varje tvivel, att om det blir lättare att anställa människor anställs det fler människor. Det är detta som är syftet med avregleringen, bland mycket annat, för att säkerställa att hundratusentals människor inte skall berövas möjligheten att över huvud taget komma in på arbetsmarknaden, då företagen använder övertid därför att de inte vågar ta ansvaret för sina anställda på lång sikt.

En annan syn på arbetsrätten minskar övertidsuttagen och ökar därvid möjligheterna att anställa fler. Inte minst, herr talman, lösgör det möjligheterna för småföretag att expandera. Det är det som Johnny Ahlqvist i sina högtidsstunder ändå säger är alldeles nödvändigt.

Johnny Ahlqvist säger att vi moderater vill sänka skatterna med 200 miljarder till sekelskiftet. Tänk om det ändå vore så väl! Det rör sig om 40 miljarder, men det är gott så. 40 miljarder redovisar vi och ställer under omröstning här om en stund i kammaren. Finansieringen av den skattesänkningen är redovisad ner till varje krona liksom förutsättningen för de nya jobben skall skapas i verkligheten.

Herr talman! Slutligen till frågan om kommissionen. Vi undandrar oss inte något ansvar för politiken. Men vi är ödmjuka nog att inse att också vi som jobbar i politiken kan ha nytta av att få råd från dem som finns på utsidan. Vad är Johnny Ahlqvist så förtvivlat rädd för när han säger nej till att låta fler människor bidra med råd?

Anf. 137 JOHNNY AHLQVIST (s) replik

Herr talman! Det är tvära kast när Per Unckel debatterar. Vid det ena tillfället tycker han att det är bra med en kommission, men när det gäller Arbetsrättskommissionen vill han ta lärdom av dem som befinner sig på utsidan.

När det gäller dagordningen tycker jag att Per Unckel skall läsa tillväxtpropositionen. Där pekar vi ut att detta är en dagordning. Vi kommer att göra detta och detta under den tid som finns kvar av denna mandatperiod.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Per Unckel vet lika bra som jag att det kommer en förstärkning av arbetsmarknadspolitiken. Den kommer kanske till våren eller till hösten, som jag sade i mitt inledningsanförande.

Jag vet inte var Per Unckel får sina teorier ifrån om att företagen anställer om det blir billigare att anställa. Vi skapade ju en möjlighet för detta. Det gjordes inom ett antal branscher här i landet genom ett avtal där man sänkte ingångslönerna för ungdomarna. Det är något som moderaterna alltid har pläderat för. Sänk ungdomslönerna så får de jobb! Hur många arbetstillfällen har detta gett, Per Unckel? Det har gett ett enda arbetstillfälle i hela Sverige. Jag tror att det motsäger allt vad Per Unckel säger om att sänkta löner skulle innebära att man anställer människor.

Jag tycker att det är hemskt när en f.d. minister fortsätter att plädера för att arbetsrätten försvårar för företag att anställa folk. Det är inte på det viset, Per Unckel. Det är en vandringsågen som Per Unckel har planterat och åter planterar här. Prata med småföretagarna! De har inte den uppfattningen om arbetsrätten. Per Unckel tror mig kanske inte, men vi kan åtminstone avvakta tills Arbetsrättskommissionen kommer fram med sitt betänkande i mars månad innan vi gör något åt detta.

Herr talman! Så här strax före jul tror jag inte att svenska folket vill ha de julklappar som Per Unckel aviserar i sin motion och som han har pläderat för här i dag. Jag tror att svenska folket fick nog av moderata julklappar under den förra mandatperioden. Och tyvärr, Per Unckel, känns det gammalt och unket kring de julklappar som ni försöker att dela ut.

Anf. 138 DAN ERICSSON (kds) replik

Herr talman! Jag noterade att Johnny Ahlqvist i sitt anförande sade att för socialdemokraterna är kampen mot arbetslösheten det viktigaste. Det har vi hört förut. Vi har hört det i en valrörelse och vi har hört det här i kammaren sedan den nya regeringen tillträdde, men problemet är att ute i verkligheten råder fortfarande den stora arbetslösheten.

Just i dag fick jag, precis som jag sade i mitt anförande, en tidning från Norrköpings kommun. Det är en tidning som går till alla anställda. Den toppar med rubriken: Första uppsägningen av personal har skett.

Detta sker nu ute i kommuner och landsting. Det är ett exempel som jag tycker visar att det här med att ni säger att arbetslösheten är det viktigaste att bekämpa klingar litet falskt när dessa uppsägningar samtidigt kommer runt om i landet.

Sedan noterade jag, herr talman, en stor tillnyktring i resonemanget. De nya jobben kommer i växande företag. Vi kan inte lösa arbetslösheten bara med arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det är precis vad vi kristdemokrater har sagt under lång tid. Det är därför vi har presenterat en rad tillväxtförslag som finns omsatta i motioner och reservationer i det här betänkandet. Vi har också en rad förslag på det arbetsmarknadspolitiska området om hur vi skall förbättra arbetsmarknadspolitiken, eftersom den också behövs.

Jag ställde några frågor tidigare till Johnny Ahlqvist. Han hänvisar då till utredningar. Men jag skulle kanske ändå kunna få någon liten

fingerisning. Tycker Johnny Ahlqvist att det lärlingssystem som vi tittade på i Tyskland är någonting som vi skall titta närmare på och försöka införa i Sverige och därmed se till att ungdomar får fasta jobb?

Den andra frågan jag skulle vilja ställa är: Skall vi förändra AMS? Skall vi göra något för att effektivisera detta? Vad har Johnny Ahlqvist för uppfattning i den frågan? Där sitter ingen utredning.

Arbetsrätten får vi lämna därhän i dag. En kommission kommer att lägga fram ett förslag. Men jag tror att ni även på den punkten måste komma ur de gamla låsningarna, Johnny Ahlqvist. Vi är beredda att diskutera hur vi skall hjälpas åt för att komma ur dessa låsningar så att vi faktiskt kan förändra arbetsrätten så att möjligheten för fler företag att anställa fler öppnas upp.

Anf. 139 JOHNNY AHLQVIST (s) replik

Herr talman! Låt mig först säga något om lärlingssystemet. Jag kan dela Dan Ericssons uppfattning. Jag är den som har pläderat mest för att vi kanske skall ha ett lärlingssystem som ett komplement till den vanliga gymnasieskolan.

Men jag har också sagt att vi skall låta den här utredningen titta på detta. Låt utredningen granska detta! Det finns ett förslag till lärlingssystem i Norge och ett i Tyskland. Jag fick inte den uppfattningen när vi var i Tyskland att det tyska lärlingssystemet löser alla problem. Låt utredningen arbeta fram ett förslag! Jag vet att kristdemokraterna är representerade i utredningen, så ni har ju alla möjligheter att framföra era synpunkter där.

Jag sade i mitt inledningsanförande att man behöver se över arbetsrätten. Jag förlitar mig på att parterna hittar en arbetsrätt som passar in i framtiden, Dan Ericsson. Jag tror att varken jag eller kristdemokraterna vill ha ett system där man går till riksdagen och river upp och återställer arbetsrätten beroende på vem som har majoritet. Jag tycker faktiskt att det är parterna som har ansvaret för att hitta en hållbar arbetsrätt. Det har man möjligheter att göra i Arbetsrättskommissionen.

För övrigt tycker jag att många av de förslag som finns i den motion som kristdemokraterna har väckt här är bra. Man skriver att arbetsförmedlingarna skall stärkas. Jag har den uppfattningen att det är på platsförmedlingsverksamheten som man skall satsa ytterligare resurser och inte genom AMS. Den arbetsmarknadspolitiska utredningen tittar även på detta. Jag tror att man skall kunna hitta en bred majoritet för hur man skall kunna förändra både AMS och arbetsförmedlingarnas verksamhet i framtiden.

Anf. 140 DAN ERICSSON (kds) replik

Herr talman! Det var inte lätt att ta replik på detta eftersom Johnny Ahlqvist i stort sett instämmer i våra uppfattningar och våra förslag. Det ser positivt ut för framtiden.

Herr talman! När det gäller arbetsrätten kan vi ju hoppas att parterna skall kunna finna en lösning. Men om de inte gör det – vi får väl veta resultatet av det relativt snart, om några månader – vad tänker regeringen göra då? Vad jag förstår är det numera Johnny Ahlqvist som

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

bestämmer mycket av regeringens arbetsmarknadspolitik. Därför vore det kanske bra om Johnny Ahlqvist redan nu kunde säga vad regeringen har för handlingsplan i det läget.

Vi kan inte bara låta tiden gå. Vi måste komma ur dessa låsningar. Det är riktigt som Johnny Ahlqvist säger att det skulle vara bra om vi kunde skapa ett robust system för detta som också överlever regimskiften. Men det skall vara ett robust system som ser till att fler får möjlighet att komma i arbete. Då är t.ex. detta med att förlänga visstidsanställningarna ett konkret förslag som skulle kunna underlätta.

Anf. 141 JOHNNY AHLQVIST (s) replik

Herr talman! För det första, Dan Ericsson, är det inte så i vårt parti att det finns *en* människa som bestämmer om arbetsmarknadspolitikens utformning. Jag vet inte om det är efter de principerna som man jobbar inom det kristdemokratiska partiet, men i vårt parti har vi en riksdagsgrupp som har ett stort inflytande över den politik som skall läggas fast.

Vi har inga handlingsplaner för detta med arbetsrätten. Jag tror att alla förutsätter att arbetsmarknadens parter nu tar sitt ansvar och kommer fram till en hållbar arbetsrätt med en bärighet in på 2000-talet. Jag tror att det är oerhört viktigt. Jag vill än en gång markera att det inte kan vara så att man förändrar förutsättningarna för företag och de anställda beroende på vilka som för tillfället har majoritet i riksdagen. Jag tror nog att vi kan hitta lösningar även på detta, Dan Ericsson.

Anf. 142 INGRID BURMAN (v) replik

Herr talman! Det låter på Johnny Ahlqvist som om han inte har lyssnat på mitt anförande från talarstolen, och inte heller läst vår motion. Johnny Ahlqvist säger att Vänsterpartiet tror att det är åtgärder som skall lösa arbetslösheten. Så är inte fallet. Jag har redovisat att här krävs det en aktiv näringspolitik, miljöinvesteringar, förändringar i vissa delar av skattepolitiken, riskkapital till småföretag osv.

För att inte Johnny Ahlqvist nu skall fortleva med dessa uppfattningar kommer jag att överlämna vår motion till Johnny Ahlqvist och hoppas att han läser den över jul. Då kan vi lägga den frågan åt sidan.

I stället vill jag fråga Johnny Ahlqvist om detta med arbetslöshetsförsäkringen. Jag fick den uppfattningen av Johnny Ahlqvists inlägg att han i dag är beredd att ställa upp på det som i betänkandet skrivs som en borte parentes. Detta är en mycket stor förändring jämfört med förra året då både jag och Johnny Ahlqvist ansåg att problemet med arbetslöshetsförsäkringen var att det fanns för många i systemet. Vi har en för hög arbetslöshet. Uppgift ett är att bekämpa arbetslösheten så att få behöver befinna sig i arbetslöshet och utnyttja arbetslöshetsförsäkringen.

Vi var då rörande eniga om att ett insättande av en borte parentes skulle innebära att staten övervältrade ett stort antal miljarder i kostnader bl.a. till socialbidragssystemen. Min fråga blir: Vad är det som har ändrats sedan förra hösten?

Anf. 143 JOHNNY AHLQVIST (s) replik

Herr talman! Anledning till att jag sade det som jag sade om Vänsterpartiet var att vi under den här mandatperioden har höjt skatter men att det inte räcker med detta – vi måste också spara. Vi har höjt skatter för dem som har de högsta inkomsterna, förmögenhetsskatten och aktieutdelningsskatten och infört värnskatten för dem som tjänar över 200 000 kr. Men det räcker alltså inte med detta, Ingrid Burman, utan man måste också spara.

Jag menar att Vänsterpartiet tyvärr har alltför många förslag som innebär att man bara brassar på. Låt mig t.ex. peka på det som Ingrid Burman själv efterlyste från kammarens talarstol, påplussningar på övertidsuttaget, deltidsarbete och obligatoriska praktikplatser.

I varenda debatt som vi för med Vänsterpartiet är det tyvärr så, Ingrid Burman, att ni bara vill brassa på ytterligare. Det är mycket beklagligt att Vänsterpartiet inte orkar ta ansvar för Sveriges ekonomi.

Herr talman! Jag vill ställa en avslutande fråga till Ingrid Burman. Man skriver i sin motion att det helt och hållet är regeringens fel att det har blivit för höga löner i vårt land. Anser Ingrid Burman och Vänsterpartiet att löneutvecklingen i vårt land och avtalsnivåerna är frågor för riksdagen?

Anf. 144 INGRID BURMAN (v) replik

Herr talman! Det är en gammal och god teknik att prata om annat när man inte har svar på frågorna, och det är det som Johnny Ahlqvist har gjort.

För det första säger han att en begränsning av övertiden innebär högre kostnader för staten. Jag kan inte tolka hans inlägg på något annat sätt. Han säger att de övriga förslag som jag presenterade har något att göra med statens budget. Det får stå för Johnny Ahlqvist. Han undviker också att svara på min fråga om vad som har gjort att han så radikalt har ändrat sin syn på arbetslöshetsförsäkringen.

Vad gäller lönebildningen har vi i vår motion kontrat mot skrivningen i regeringens proposition om att facken och de fackliga organisationerna inte hade tagit ansvar för lönebildningen. Vi har sagt att staten kunde ha vidtagit åtgärder för att underlätta denna. Man kunde ha underlättat lönebildningen genom att vidta åtgärder i skattesystem och genom att ta bort grundavdrag. Framför allt vill jag påstå att både regeringens åtgöranden och det som vi har hört i kammaren i dag om lönebildningen har givit en felaktig bild. Jag kan redovisa följande siffror.

År 1990 gick 65 % av förädlingsvärdet i näringslivet till löner och 35 % till vinster. Tre år senare hade andelen löner sjunkit till 57 % och andelen vinst ökat till 42 %. Jag tycker att de fackliga organisationerna har tagit ansvar för lönebildningen.

Det må vara Johnny Ahlqvist och finansministern fritt att påstå något annat, men vi har inte någon kritik att rikta mot de fackliga organisationerna i det här avseendet.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 145 JOHNNY AHLQVIST (s) replik

Herr talman! Jag vill be om ursäkt för att jag inte svarade på frågan om den bortre parentesen. Vad vi har gjort i vårt yttrande till finansutskottet, Ingrid Burman, är att vi har uttalat att regeringen får återkomma med förslag, om den finner behov av en yttre parentes, och att vi har satt upp ett antal staket runt den bortre parentesen. Något annat har vi inte gjort.

Det är inte vi som skriver propositioner och lägger fram dem i kammaren, utan det är faktiskt regeringen som gör detta. Vi har sagt att man får återkomma, om man har en uppfattning i den här frågan. Det är väl rätt naturligt att agera på det sättet här.

Om inte Ingrid Burmans inlägg om ytterligare åtgärder hade någonting att göra med statens ekonomi, begriper jag inte, herr talman, varför hon sade att detta kan klaras genom att man höjer bolagsskatten med x %. Ingrid Burman talade ju då själv om att man skall förstärka statens inkomster på ett visst sätt. Även utgifterna måste väl då i logikens namn kosta någonting.

När det sedan gäller lönebildningen har vi inte sagt att de fackliga organisationerna har gjort fel. Vad som allmänt har uttalats är att parterna inte har orkat leva upp till sitt ansvar. Det är bara för Ingrid Burman att själv läsa om den grupp vilken tillsattes mellan SAF och LO, i vilken man bedömde att en viss nivå på löneutrymmet var den rätta.

Jag är faktiskt besviken över att Vänsterpartiet inte orkar fatta de allvarliga och besvärliga besluten i detta sammanhang. Det blir i alla sammanhang där Vänsterpartiet yttrar sig en form av överbudspolitik. Det gäller kanske inte Ingrid Burman och Hans Andersson, som sitter i vårt utskott, men högre upp i partiets ledning blir det så. Det är lätt att lova ut reformer, men det är svårare att hålla löftena.

Med hänvisning till Per Unckels julklappar vill jag säga till Ingrid Burman att jag säkert tror att Vänsterpartiets julklappar väcker en stor förväntan. Omslaget på dem är oftast mycket vackert, men innehållet är nog faktiskt lika tomt som Vänsterns alternativ här i riksdagen.

Anf. 146 ELVER JONSSON (fp) replik

Herr talman! Ledordet i utskottsordförandens huvudinlägg var "stolt men inte nöjd". Det blir kanske mest korrekt om man lägger tyngdpunkten vid "inte nöjd".

Vad gäller den närgångna frågan om Elver Jonsson inte känner något ansvar för den arbetsmarknadspolitik som fördes under den gångna regeringsperioden – jag ingick ju ändå i regeringsunderlaget – vill jag säga: Visst får jag ta min del av ansvaret.

Om någonting var fel var det bristen på tempo i de förändringar som regeringen då gjorde. Flera sådana åtgärder var oerhört gynnsamma. Det gällde underlättandet för småföretagen, införandet av ungdomspraktikplatser i en då oerhört nödvändig utsträckning och genomförande av arbetslivsutveckling på ett sätt som innebar att arbetslösa som var på väg att bli utstämplade fick en kompetenshöjning i arbetslivet. Det inrättades också en statlig a-kassa, som hade betydande för-

tjänster. Vi anpassade vidare, låt vara försiktigt, arbetsrätten så att den blev smidigare och mer gynnsam, särskilt för de mindre företagen.

Men problemet var i mycket att vi hade att dras med sviter från 80-talet, då finansspekulationen fick florera under den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Vi fick en investeringsflykt, och vi hade stelbenta arbetsrättsregler. Om jag själv skulle göra en karakteristik av det som vi gjorde skulle det bli så som också Johnny Ahlqvist sade: Jag är stolt men inte helt nöjd.

Vill Johnny Ahlqvist till sist lätta på förlåten när det gäller vikten av att se över arbetsrätten och det tiotal utredningar som pågår? Jag tror att det är viktigt att vi får tempo i detta arbete, och min fråga blir: Är Johnny Ahlqvist beredd att medverka till en tempohöjning i det tiotal utredningar som han talade om? Om det är bra förslag som de har att komma med, är det naturligtvis mycket bråttom med tanke på den katastrofala situationen på arbetsmarknaden.

Anf. 147 JOHNNY AHLQVIST (s) replik

Herr talman! Elver Jonsson säger att man gjorde oerhört mycket för småföretagarna. Jag undrar om de 45 000 småföretagare som gick i konkurs under den aktuella perioden uppfattade det så att den borgerliga regeringen gjorde så oerhört mycket för just dem.

Elver Jonsson lyfter här ungdomspraktiken till skyarna, på samma sätt som han gjorde i en debatt för några dagar sedan. Problemet med ungdomspraktiken var att vi här i riksdagen hade uttalat att den skulle vara en sistahandsåtgärd, när man inte hade kunnat lösa problemen på annat sätt, men att den i ett mycket tidigt skede helt plötsligt blev en förstahandsåtgärd. Ni ändrade helt inriktning på den punkten.

Jag tror att det är viktigt, som jag tidigare har sagt, att det tiotal utredningar som pågår får möjlighet att lägga fram sina synpunkter. Jag kan utan att säga för mycket – det finns nog redan ett beslut om detta – lova Elver Jonsson att dessa utredningar skall komma ganska så omgående. Som jag sade i mitt inledningsanförande skall man återkomma med en stor arbetsmarknadspolitisk proposition, något som också har aviserats i tillväxtpropositionen.

Elver Jonsson och jag kan fortsätta länge med att diskutera olika frågor i detta sammanhang. Jag undrar om Elver Jonsson bör framhålla den statliga a-kassan som så oerhört bra. Jag tror att antalet medlemmar i den statliga a-kassan kommer att kunna räknas ungefär på bägge händernas fingrar.

Anf. 148 ELVER JONSSON (fp) replik

Herr talman! Jag tackar för att Johnny Ahlqvist är beredd att medverka positivt i de utredningar som nu pågår. Jag skall uppriktigt säga att jag ställer stora förhoppningar till dem, också till Arbetsrättskommissionen. Jag tror att man i ett avspänt läge kommer att föreslå saker som har bäring.

Dock vill jag vidhålla att både ungdomspraktiken och a-kassan hade betydande förtjänster. Anledningen till att ungdomspraktiken kom till stor användning var att läget var alarmerande svårt.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

Ordföranden i arbetsmarknadsutskottet skall hållas räkning för det han i sitt huvudinlägg sade om vad som var förutsättningar för en bra arbetsmarknadspolitik. Jag kände faktiskt igen mycket av det. Jag försökte säga det, med nu blev det i omvänd ordning. Det handlar om att statens ekonomi måste bringas i balans, att vi får en aktiv arbetsmarknadspolitik och att vi får växande företag.

Min invändning var inte att det här är någonting som inte behövs. Tvärtom, det är oerhört viktigt med alla dessa tre saker. Min kritik var att regeringen t.ex. när det gäller den aktiva arbetsmarknadspolitikens försummat de arbetshandikappade. Det har vi i utskottet och i kammaren fått stöd för.

När det gäller att få företag att utvecklas och växa vill jag påstå att den tidigare lagda momsinsbetalningen är olycklig, och det är fel signal. För en del småföretag gör de det omöjligt att leva upp till ambitionerna och de förhoppningar som ställs till dem. Sådana kollisioner bör vi i framtiden undvika. De stolta parollerna måste leda till harmoni i de åtgärder som sedan beslutas.

Anf. 149 JOHNNY AHLQVIST (s) replik

Herr talman! Jag tror inte att det finns några genvägar för att klara sysselsättningen. Jag tror att det är genom ett idogt arbete som vi kan få fram förslag i linje med det som pekas ut i tillväxtpropositionen. Där har man ett brett spektrum över hela arbetsmarknadspolitikens område. När man väl kommit till skott med alla punkterna där, tror jag faktiskt att man har möjligheter att klara detta på ett bra sätt.

Jag vill göra en kommentar till Elver Jonssons inlägg. Han säger att vi inte skulle vara så snabba att återställa. Ändå återoppar Elver Jonsson själv i en motion att vi skulle gå tillbaka till det som den gamla arbetsrättsutredningen föreslog. Nu har inte Elver Jonsson möjlighet att utveckla detta, men vad är det som säger att den arbetsrättsutredningen, som vi avskaffade, hade det bästa förslaget?

Samtidigt pläderar Elver Jonsson i sin motion för att man skall ha mer flexibla arbetstider och med avgörande på det lokala planet. Jag blir förvånad när jag läser Folkpartiets motion. Där skriver Elver Jonsson att arbetsgivarna skall helt tillmötesgå arbetstagarna i fråga om flexibla arbetstider. I nästa andetag säger Elver Jonsson att man inte kan förlita sig på arbetsmarknadens parter, utan man skall se vad Arbetsrättskommissionen kommer fram till.

Jag tror som sagt att vi skall kunna lösa detta genom idogt arbete i utskottet och kammaren.

Anf. 150 ELVING ANDERSSON (c)

Herr talman! Som jag har påpekat många gånger i denna kammare när vi haft arbetsmarknadspolitiska debatter är det inte inom arbetsmarknadspolitikens ram som nya arbetstillfällen kan skapas. Det är inom andra politikområden. Därför är det glädjande att vi nu har ett betänkande om tillväxt att behandla. För det är just genom tillväxt som förutsättningar skapas för en bättre arbetsmarknad.

Trots att de flesta kurvor som belyser det ekonomiska tillståndet pekar åt rätt håll, ger det inga rejäla utslag på sysselsättningen. Vi har fortfarande, trots högkonjunkturen, massarbetslöshet i vårt land.

När konjunkturedgången kommer – vissa ekonomer hävdar att vändningen redan har skett – hamnar vi i ett utomordentligt bekymmersamt läge, om arbetslösheten då ligger kvar på 10–11 %. Tyvärr finns det i dag väldigt litet som säger att så inte skulle vara fallet. Det innebär att det redan under den kommande våren måste ske förändringar för att vi inte permanent skall fastna i massarbetslöshetens gissel.

Det finns ett stort antal utredningar inom arbetsmarknadspolitikens område som arbetar intensivt och som skall komma med delbetänkanden under våren. Det gäller bl.a. a-kasseutredningen, Arbetsmarknadspolitiska utredningen och Arbetsrättskommissionen. Det är viktigt att regeringen har en mycket hög beredskap för att mycket snabbt lägga fram konkreta förslag med anledning av dessa utredningar. Inte minst är det brådskande att få en reformerad arbetsrätt, som är modern och anpassad till de små och medelstora företagens förutsättningar.

I och med det beslut som vi nu skall fatta skapas förutsättningar för en förbättrad tillväxt. Bl.a. är förslagen om förbättrad kapitalförsörjning för småföretagen mycket viktiga.

Från Centerns sida tycker vi att det är viktigt att sedan gå vidare med tillväxtfrämjande åtgärder som samtidigt är miljöförbättrande. Jag tänker naturligtvis på vårt gamla förslag om en skatteväxling på totalt 50 miljarder kronor under resten av 90-talet, med 25 miljarder i skattelättnader på arbete och 25 miljarder i skatt och avgifter på miljöförstörelseverksamhet och förbrukning av ändliga naturresurser.

Det finns en sektor som har en mycket stor växtpotential men som inte utnyttjas särskilt mycket. Det är den som brukar kallas den gröna sektorn. Den globala miljömarknaden var 1994 värd ca 210 miljarder dollar. År 2000 beräknas den vara värd ca 320 miljarder dollar. Det är alltså en oerhört snabbt växande marknad. Utvecklingen av miljömarknaden har av World Watch Institute kallats för den andra industriella revolutionen. Men – och det är ett viktigt ”men” – enligt OECD kommer Sverige med sin nuvarande industristruktur bara att öka produktionen för miljömarknaden med hälften av OECD-genomsnittet och bara med en tredjedel av de bästa ländernas förmåga. Detta är inte acceptabelt. Självklart borde Sverige vara världsledande på miljömarknaden!

Herr talman! I det föreliggande förslaget görs flera viktiga ställningstaganden som är positiva. Det gäller bl.a. att tydligare göra arbetslöshetsförsäkringen till en omställningsförsäkring. Det innebär att man skall sätta ett borte parantestecken för hur länge a-kasseersättningen kan utgå. Evig rundgång skall inte vara möjlig. Det är en signal om en återställare av en återställare. Det är välkommet.

Vidare handlar det om att pröva att ytterligare öka kommunernas roll i arbetsmarknadspolitiken för att skapa större flexibilitet utifrån lokala förutsättningar, och det handlar om kraftigt skärpta sanktioner mot fusk och missbruk av systemen.

Det genomförs också omfattande förändringar i det mycket komplicerade regelverk som omger arbetslöshetsförsäkringen. Låt mig bara i

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

detta sammanhang konstatera att klokskapen i ett fall är större hos majoriteten i finansutskottet än hos majoriteten i arbetsmarknadsutskottet. Det gäller frågan om att den som redan har ett upparbetat arbetsvillkor skall få räkna in inte bara beredskapsarbete och utbildningsvika-riat i arbetsvillkoret utan även tiden i näringsverksamhet med starta-eget-bidrag. Här har finansutskottets majoritet gått på den reservation som jag tillsammans med Folkpartiet och Kristdemokraterna hade i arbetsmarknadsutskottet.

Avslutningsvis: Med en tillväxtbefrämjande politik, satsning på de mindre och medelstora företagen, utveckling av den s.k. gröna sektorn, skatteväxling och en reformerad arbetsrätt kan antalet nya jobb öka i väsentligt snabbare takt. Det är till gagn både för vårt land som helhet och för alla de 100 000-tals människor som i dag står utanför den ordinarie arbetsmarknaden.

Anf. 151 INGRID BURMAN (v) replik

Herr talman! Min fråga till Elving Andersson kommer att handla om den bortre parentesen och detta att förtydliga att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring.

Jag vill börja med att tacka Elving Andersson för det beskedet, eftersom Elving Andersson numera ingår i den majoritet som utformar politiken. Eftersom Johnny Ahlqvist var svävande i sitt svar får jag väl nu ändå tacka för beskedet – även om jag inte uppskattar det – att man nu kommer att genomföra en bortre parentes. Man kommer att återställa arbetslöshetsförsäkringen, och jag tycker kanske inte att det var den roligaste julklappen att ge alla de arbetslösa så här inför julen, men det må väl då stå för Socialdemokraterna, Centerpartiet och övriga som biträder förslaget.

Min fråga blir: Så sent som i går diskuterade vi den kommunala ekonomin och det kommunala utjämningsförslaget. Många talare, även från Centerpartiet, uppehöll sig då vid finansieringsprincipen, att om vi överför kostnader på kommunen så skall staten också skicka med pengar. Ett är i alla fall säkert, och det är att den dag vi sätter en gräns för arbetslöshetsförsäkringen så kommer kommunernas socialbidragskostnader att öka. Min fråga blir därför: Hur mycket pengar avser Centerpartiet att skicka med till kommunerna?

Anf. 152 ELVING ANDERSSON (c) replik

Herr talman! Beträffande den bortre parentesen har jag bara dragit slutsatser av vad som står att läsa i tillväxtpropositionen, där man pekar på behovet av det här. Det tycker jag är ganska tydliga signaler. Precis som Johnny Ahlqvist gjorde tidigare utgår jag från att regeringen återkommer med konkreta förslag till riksdagen.

Jag tror att det är bra att ha ett system som förhindrar en evig rundgång i a-kasssystemet. Det kan inte heller vara Ingrid Burmans uppfattning – det tror jag i alla fall inte – att det är positivt med en evig rundgång, där de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna många gånger används i första hand för att kvalificera för en ny a-kasseperiod, osv. Det mönstret måste brytas genom olika åtgärder – med den aktiva ar-

betsmarknadspolitiken men också med en förändring av reglerna för a-kasseförsäkring.

Hur det här sedan kommer att utformas och vad det får för effekter och konsekvenser, var parentestecknen skall sättas, osv. har jag en del uppfattningar om, men det får vi diskutera när det finns konkreta förslag att diskutera, när vi får se vad utredningarna och regeringen kommer till för slutsatser på det här området.

Anf. 153 INGRID BURMAN (v) replik

Herr talman! Jag är helt övertygad om att Elving Andersson väl känner till att Vänsterpartiet förespråkar en aktiv arbetsmarknadspolitik framför passivt bidragsberoende, t.ex. att vi också sätter arbetslinjen främst. Jag tror inte att det råder någon tvekan om det.

Det tråkiga när det gäller arbetslösheten och arbetslöshetsförsäkringen är, tycker jag, att det senaste ett och ett halvt året har kännetecknats av att de åtgärder som majoriteten har satt in har varit riktade mot de arbetslösa, inte mot arbetslösheten. Man har gång på gång företagit regelförändringar för att försämra för de arbetslösa, alltifrån att man har begränsat deltidsarbetslösas rätt att utfyllnadsmarkera till att man nu börjar prata om en bortre parentes.

Det skall naturligtvis inte vara så att människor har arbetslöshetserättningen som en livslång inkomst, men när man börjar titta på arbetslöshetsförsäkringen måste man samtidigt erbjuda alternativen, menar jag. Alternativen heter arbete eller andra möjligheter att försörja sig själv – alternativen heter inte kommunernas socialbidragskonton. Hitills har ingen som har pläderat för ytterligare försämringar i arbetslöshetsförsäkringen lyckats övertyga mig om att man har några som helst andra alternativ än kommunernas socialbidragskonton.

Anf. 154 ELVING ANDERSSON (c) replik

Herr talman! Att säga att alla åtgärder riktar sig mot de arbetslösa och inte mot arbetslösheten, som Ingrid Burman gjorde, var väl att ta i. Det är rätt så till vida att även ersättningarna i arbetslöshetssystemen har fått vara med och ta sin del av besparingarna, men vi har ju ändå satsat i storleksordningen 26 miljarder kronor på arbetsmarknadspolitiken, och det är ju just för att medverka till en väl fungerande arbetsmarknadspolitik som skall kunna leda till jobb.

Mycket i det betänkande som vi har på bordet i dag handlar ju om tillväxtfrågor, förbättrade möjligheter för småföretagen att få sin kapitalförsörjning tryggad och annat, och det är ju den typen av åtgärder som leder till nya, varaktiga jobb. Det åstadkommer vi inte i första hand med arbetsmarknadspolitiken.

Avslutningsvis vill jag säga att jag tycker att det är väldigt positivt att Ingrid Burman nu ändå säger att vi inte skall ha möjlighet att ha en evig rundgång i a-kassesystemet. Jag tolkar hennes uttalande så.

Min tolkning är att om vi är överens om den delen krävs det någon form av ett bortre parentestecken i a-kasseförsäkringen. Hur det skall utformas, vilka regler det skall omgärdas av, får vi återkomma till när det finns ett konkret förslag att diskutera.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

**Fel! Okänt
växelargument.**

Anf. 155 BARBRO JOHANSSON (mp) replik

Herr talman! I de frågor som behandlas i regeringens proposition *En politik för arbete, trygghet och utveckling* har vi i Miljöpartiet kommit överens med regeringen och Centern. Vi står därför bakom riktlinjerna i propositionen.

Den stora arbetslösheten och långtidsarbetslösheten, som hotar att bli permanent, är en utmaning. Arbetslösheten måste minskas. En flexibel arbetsmarknad och en ökning av arbetskraftens kompetens behövs för att förhindra en permanent utslagning från arbetslivet.

Det är viktigt att vakanstiderna minskas och att åtgärder sätts in för att minimera långtidsarbetslösheten. Effektivare arbetsmarknadspolitik är en förutsättning för detta. Att arbetslöshetsförsäkringen mer blir en omställningsförsäkring är en följd av att arbetslinjen som ett uppställt mål skall hållas. Att arbetsmarknadsutbildningen tydliggörs som yrkesutbildning är också viktigt.

Herr talman! De frågor som tas upp i motionerna och propositionen kommer, som vi har hört här tidigare, att behandlas i ett sammanhang i en arbetsmarknadspolitisk proposition till våren. På en punkt har Miljöpartiet lagt fram ett särskilt yttrande, och det är när det gäller arbetstiden. Jag återkommer senare i mitt anförande till hur Miljöpartiet ser på arbetstidsfrågan.

När det gäller motionerna från Folkpartiet och Vänstern med uppmaning att följa jämställdhetsdirektivet vill jag säga att Miljöpartiet hade motioner i den frågan som behandlades i Arbetsmarknadsutskottets betänkande AU1 om jämställdhet. De handlade om konsuppdeldad statistik och oskäligen löneskillnader.

Vid behandlingen i arbetsmarknadsutskottet och i plenum var samtliga partier överens om att regeringen skulle arbeta vidare med detta. Miljöpartiet avgav ett särskilt yttrande om löneskillnader inom riksdagsförvaltningens kanslier, och här pågår nu ett arbete för att ändra på detta faktum. Vi ansåg att vi hade blivit tillgodosedda i våra motioner, eftersom ett utvecklingsprojekt skulle ta hänsyn till intentionerna i motionerna.

I detta betänkande är texten också tillfredsställande i viss mån, och det behövs nu en bevakning av att texterna efterföljs, bl.a. i den arbetsmarknadspolitiska propositionen, som är tänkt att läggas fram i vår.

Arbetslöshetsförsäkringen stramas upp i propositionen och inriktas mer på en omställning. Miljöpartiet ställer upp på förändringarna, även om de inte är idealiska i alla avseenden. Vi deltog i en diskussion där vi medverkade till att få ned nivån på antalet karensdagar. Det behövs nu krafttag för att få människor i arbete.

Herr talman! I Miljöpartiets särskilda yttrande om arbetstiden visar vi på att den höga arbetslösheten kan reduceras med hjälp av en sänkt arbetstid. En arbetstidsförkortning på två timmar per vecka, dvs. 100 timmars årlig arbetstidsförkortning, leder till ca 50 000 nya jobb. Årsarbetstiden i Sverige är nu 1 792 timmar. Motsvarande tid i Tyskland är 1 550 timmar – alltså mer än 250 timmar mindre – och i Danmark 1 665 timmar. Svenskarna tillbringar sex veckor mer på jobbet än tyskarna, fastän tyskarnas längre semester är inräknad.

Den genomsnittliga veckoarbetstiden bland Europas länder är nu 38,3 timmar mot Sveriges 40 timmar. Den längre arbetstiden i vårt land kompenseras inte heller av längre semester eller fler helger.

Fram till mitten av 80-talet var arbetstiden tämligen likartad i Sverige, Tyskland, Finland och Danmark. Därefter har arbetstiden minskat främst i Tyskland, men även i Danmark och Finland.

I dessa två nordiska grannländer ligger veckoarbetstiden för närvarande på 37 respektive 37,8 timmar. Det viktigaste argumentet i dessa länder för att förkorta arbetstiden var den stigande arbetslösheten.

Sveriges tidigare låga arbetslöshet har motverkat en motsvarande utveckling. Dessutom har arbetstiden tidigare ändrats i form av längre semester och förlängd föräldraledighet snarare än allmänna arbetstidsförkortningar.

Det är lätt att fråga sig om minskad arbetstid kan leda till ökad sysselsättning. Ett stort antal tyska undersökningar visar entydigt att så är fallet. Dessa visar att sysselsättningen har ökat med 35–80 % per tidsenhet, alltså att 1 000 timmar ersätts med 350–800 nya timmar.

Herr talman! Det finns flera argument för en arbetstidsförkortning. Till att börja med har Sverige bland de längsta arbetsveckorna i Europa. Arbetstidsförkortningen är också en viktig välfärdsreform som tillgodoser de anställdas krav på ökad ledighet och bidrar till högre livskvalitet med möjlighet till längre tid för sina barn och ökad fritid.

Arbetstidsförkortning och en delning av jobben förbättrar jämställdheten. Däremot förbättras inte jämställdheten av tankegångarna att med statliga pengar subventionera billig arbetskraft i hemmen. Nej, härvidlag är en arbetstidsförkortning en mycket bättre lösning.

Arbetstidsförkortningen leder till fler jobb, och Miljöpartiet har beräknat att en sänkning av arbetstiden till 35 timmar i veckan ger ca 120 000 nya jobb.

Ett ökat inslag i arbetslivet av självstyrande grupper på företagen gör det lättare att ta ut ledighet på ett sätt som tillgodoser både individen och produktionen. I Tyskland visar det stora fackförbundet IG-metall att produktiviteten ökar vid kortare arbetstid och att sjukfrånvaron minskar betydligt.

Herr talman! Med det sagda vill jag härmed yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 156 KARIN FALKMER (m)

Herr talman! Jag har alltsedan jag blev politiskt aktiv förundrats över hur illa den socialdemokratiska retoriken stämmer med det som detta parti genomför i praktiken. Socialdemokraterna har fagert tal om småföretagens betydelse för jobb och tillväxt, samtidigt som man för en politik som hämmar företagande.

”Sverige behöver en småföretagens blomstringstid”, kan det låta. Men när ett företag lyckas, när grenar växer ut och när lönsamhetens blommor börjar blomma, då tas den socialdemokratiska skattesekatören fram och en hindermatta av regler rullas ut. Blommorna rivs ner, och grenarna klipps av. Med en sådan trädgårdsmästare är det inte konstigt att så få av våra mindre företag vuxit sig stora.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Av Sveriges ca 460 000 företag har 95 % färre än tio anställda. Många av dessa företag har bromsats i sin verksamhet genom att ständigt tuktas av den socialdemokratiska sekatorn. Likt en gräsklippare har socialdemokraterna mejat ner och begränsat företagens växtkraft, och besprutningen med arbetsmarknadens regler har likt DDT fått mången groende entreprenöranda att vissna.

Tillsammans med förförande retorisk skönsång om företagen har 36 miljarder kronor av sammanlagt 60 miljarder kronor i skattehöjningar drabbat dessa. Skatt på näringsfastigheter och nya momsregler har nu kommit som extra krydda inför julen.

Den skattechock som regeringen utsatt den enskilde företagaren för, återställaren på arbetsrättens område, oviljan mot avregleringar, förslaget om en ny AP-fond som skall köpa aktier i småföretagen – allt detta är utslag av socialistiskt trädgårdsmästeri som ger en skörd av arbetslöshet.

Utan visioner och i brist på insikt om den nya tidens krav har regeringen gett upp kampen mot arbetslösheten. Misslyckandet beror på oförmågan hos socialdemokraterna att göra sig av med den hämmande gräsklipparmentaliteten.

Vi behöver fler individer som förverkligar sina idéer och startar och driver företag. Det räcker inte att bara tala väl om företagen. Det måste också föras en politik som ger bästa möjliga villkor för företagande.

Vi måste också i Sverige bryta planhushållningsmodellen och öppna för enskilt företagande, konkurrens och förnyelse inom barnomsorg, äldreomsorg, sjukvård och skola. Inom hittills skyddad offentlig verksamhet måste en väl fungerande konkurrens skapas. Regleringar och konkurrensbegränsningar som försvagat tillväxt och sysselsättning måste avvecklas. Statlig företagsverksamhet måste konkurrensutsättas och, om det inte gäller myndighetsutövning, privatiseras. Hindren mot en blomstrande tjänstesektor måste också tas bort.

Samtidigt som regeringen förbiser den betydelse som avreglering och konkurrensutsättning av offentlig verksamhet har för tillväxten finns det i den socialdemokratiska retoriken en vers om konkurrensens betydelse. Regeringen har också tillsatt ett antal utredningar inom konkurrensens område. Det är bra. Än mer bättre vore det om regeringen, när det bränner till, i handling hade visat att man menar något med alla de vackra orden om en väl fungerande konkurrens.

Jag tänker självfallet på den solkiga följetongen Citymail och City-mails inbrytning i den tidigare skyddade postsektorn. Det är nog fler än jag som med förundran följer det skeende som skildras på nyhetssidorna. Posten köpte efter många turer 75 % av Citymails aktier. Nyligen fattades beslutet om att försätta Citymail i konkurs. Detta är unikt. För första gången har ett statligt majoritetsägt företag försatts i konkurs. Regeringen sitter på åskådarläktaren, talar väl om konkurrensens betydelse och tillsätter utredningar. Statliga Posten AB är samtidigt det företag som har flest anmälningar mot sig hos Konkurrensverket.

Andra områden där retoriken och praktiken inte stämmer överens är energi- och miljöpolitiken. Höjd koldioxidbeskattning, som försätter svenska företag i en sämre konkurrenssituation än konkurrenterna i

andra länder, motiveras av miljöskäl. Hur detta skulle kunna vara bra för miljö och tillväxt är en gåta. I all synnerhet stämmer inte retoriken när man samtidigt för en diskussion om förtida avveckling av kärnkraftsreaktorer som, om den skulle genomföras, skulle både underminera tillväxten och tvinga fram energialternativ som skulle öka koldioxidutsläppen dramatiskt.

Herr talman! Den borgerliga regeringen som tog vid efter valet 1991 såg det som en av sina viktigaste uppgifter att återupprätta Sverige som en företagarnation. Vi moderater vet att ett villkor för tillväxt är att det måste vara lönsamt att arbeta, spara, starta och driva företag.

Regeringens retorik om värdet av tillväxt rimmar illa med avsaknaden av konkreta förslag som skulle förbättra jordmånen för näringslivet. Den förändringsvilja som krävs för att åstadkomma den förnyelse som är nödvändig för tillväxtens och jobbens skull lyser med sin frånvaro.

Det viktigaste budskapet, att det är fint och hedervärt att driva företag och tjäna pengar och att det endast är lönsamma företag som skapar tillväxt och jobb, har regeringen tyvärr inte förmått att formulera.

För tillväxtens och jobbens skulle måste den socialdemokratiska gräsklipparen, skattesekatören och sprutan med arbetsmarknadens DDT-regler bytas ut mot modernare redskap, verktyg och medel som passar den nya tidens tjänste-, teknik- och informationssamhälle.

Regeringen tycks ha gett upp. Socialdemokraternas ovilja till förändringar som kan ge företagandet en ny blomstringstid låser fast arbetslösheten på dagens höga nivå. För att komma ur dödläget som regeringens oförmåga skapat föreslår vi moderater att en ny kommission tillsätts som likt Lindbeckkommissionen med friska ögon skall studera de frågor som vi i dag diskuterar. Uppgiften skall vara att kartlägga de hinder som sätter käppar i hjulen för företagande, arbete och välfärd. Vi behöver alla i vårt land hjälpas åt för att göra Sverige till en blomstrande trädgård.

Herr talman! Jag avstår från att framställa yrkanden och avslutar med att önska Bo Bernhardsson lycka och välgång i sitt fortsatta värv som chefredaktör för Aftonbladet, där han förhoppningsvis kommer att skriva vänliga ledarsidor om Moderata samlingspartiet.

Anf. 157 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp)

Herr talman!

- * Höjda arbetsgivaravgifter
- * Avskaffad kvittningsrätt
- * Höjd marginalskatt
- * Återinförd dubbelbeskattning
- * Nya momsregler som kostar företagen 8 miljarder

nästa år

- * Återgång till den gamla krångliga arbetsrätten

Detta är en del av den meritlista som regeringen har hunnit skaffa sig sedan den tillträdde.

Det är en anmärkningsvärd förteckning, om man skall uttrycka sig försiktigt och hövligt så här före jul. Att det är absolut nödvändigt att få

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

till stånd investeringar som ger jobb är inte precis det första man kommer att tänka på när man ser denna förteckning.

Men det finns fler logiska kullerbyttor. I propositionen redovisas ett slags plattform för regeringens politik gentemot företagen.

”Näringspolitiken skall bidra till ett gott företagsklimat”, står det på första raden. ”Den ekonomiska politiken bör i möjligaste mån präglas av stabilitet när det gäller företagandets villkor”, kan också läsas i propositionen. ”Förändringar skall vara långsiktigt hållbara”, står det vidare.

Sätt dessa vackra ord i relation till de faktiska åtgärderna som har gjort det dyrare att anställa. Det har inneburit att det blir mindre över för den som satsar, utvecklar och tar personliga ekonomiska risker. De har dessutom inneburit en återgång till en direkt jobbfiendtlig arbetsrätt.

Det är inte konstigt att handlare Andersson, fabrikör Pettersson och datakonsult Lundström har litet svårt att se något samband mellan vad regeringen gör och vad man säger.

Problemet för Socialdemokraterna men framför allt för de många arbetslösa, för företagen, konsumenterna och skattebetalarna är att det är ljusår mellan vad regeringens företrädare säger och den politik som man redan genomför.

Det går inte att skapa tillväxt med hjälp av några tjugiga ordvändningar i en proposition. Det går inte heller att prata eller skriva fram investeringar och nyanställningar.

Morgondagens entreprenör, den blivande företagaren, behöver ha tydliga och rejäla skäl för att låta sin affärsidé bli till ett nytt företag, med allt vad en sådan satsning innebär av risktagande, arbete, bekymmer och oro, kanske i stället för en trygg karriär i Ericsson och Astra.

Redan etablerade småföretagare måste finna det meningsfullt att bygga ut verksamheten. Det skall vara mödan värt att ta ytterligare risker och större ansvar samt vara värt att acceptera mer arbete och större utsatthet.

Det behövs ekonomiska incitament i stället för höjda marginalskatter och dubbelbeskattning.

Det behövs stabilitet i regelverken i stället för plötsliga ändringar i momsbestämmelserna, som naturligtvis är till företagarnas nackdel.

Det behövs garantier för att den avkastning som man räknar med i sin investeringskalkyl inte drastiskt skall försämrats på grund av politiska beslut om t.ex. nya skatter när väl tillverkningen har kommit i gång.

Det kanske viktigaste och uppenbarligen svåraste för Socialdemokraterna är att förstå hur människorna bakom verksamheten i ett litet företag känner och tänker. Skall jag ta risken att investera och bygga ut eller skall jag sitta nöjd? Skall jag sälja fabriken till investmentbolaget eller låta döttrarna ta över?

Jag är rädd för att det är oförmågan att sätta sig in i småföretagarens vardag som gör att Socialdemokraterna så ofta kommer snett i sin småföretagarpolitik.

I Folkpartiets reservationer utstakas en annan väg än den som regeringen är inne på. Den leder till fler och växande företag och därmed nya jobb.

Många av våra förslag handlar om skattepolitik, t.ex. sänkta marginalskatter – en återgång till principen om hälften kvar för att stimulera företagaren att satsa. Vi anser att slopad dubbelbeskattning i praktiken är en straffskatt på nya jobb. Frågan har diskuterats tidigare i dag, men den är ett nödvändigt inslag också i en näringspolitisk debatt.

Vidare föreslår vi förändringar i arbetsrätten i syfte att underlätta för nya jobb. Vi pekar i vår motion på behovet av effektivare konkurrens och på vad som måste ske för att åstadkomma den, dvs. avreglering och minskade subventioner bl.a.

Brister finns i både privat och offentlig verksamhet. Mångfald är nyckelordet! Om den som tillhandahåller en vara eller en tjänst är för dyr eller ger dålig service skall det finnas möjlighet för kunden att vända sig till en annan leverantör.

Kravet på en effektiv konkurrens och mångfald i näringsliv och offentlig service är ytterligare skäl för att föra en politik som dels leder till nyföretagande och dels gör att mindre företag kan växa och matcha de större företagen, där det inte sällan finns just monopoltendenser.

Men inget av detta går att åstadkomma med regeringens nuvarande politik. Tvärtom minskar nyföretagandet, arbetslösheten ligger kvar på en helt oacceptabel nivå och på vissa viktiga områden är konkurrensen svag.

Herr talman! Politik för företagande och jobb är inte Socialdemokraternas bästa gren.

Anf. 158 GÖRAN HÄGGLUND (kds)

Herr talman! Möjligen kan man förvånas över att en så tunn och innehållslös proposition kan tilldra sig ett så oerhört stort intresse. Kanske kommer den att svara för den längsta debatten under den här hösten.

Avsikten med mitt inlägg är att belysa kristdemokraternas hållning i de frågor som berör näringsutskottets verksamhetsområde i betänkandet med anledning av tillväxtpropositionen. Som tidigare talare har uttalat innehåller den inte mycket av förslag från regeringens håll att diskutera. Snarare har debatten kommit att handla om de förslag som oppositionen anser att regeringen borde haft med i betänkandet.

När vi i oppositionen gång på gång sedan 1994 års val har presenterat våra förslag för att minska arbetslösheten och för att få fart på den ekonomiska tillväxten har förslagen avvisats med hänvisning till tillväxtpropositionen. Alla besparingar som har skett när det gäller barnbidrag, a-kassa, sjukförsäkringar osv. skulle växlas in i en politik för nya jobb. Men alla förväntningar upplöstes nästan i intet den dag propositionen landade på riksdagens bord.

Tillväxtpropositionen visade sig vara närmast innehållslös. De konkreta åtgärder som skulle kunna vända utvecklingen uteblir, trots regeringens misslyckande när det gäller arbetslösheten. Enligt de egna

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

siffrorna i propositionen förväntar man sig från regeringshåll en arbetslöshet på över 10 % till 1900-talets slut.

Det hade varit lättare att begripa varför socialdemokrater och centerpartister väljer att avslå alla förslag från oppositionen om vi hade s.k. full sysselsättning, men så är ju inte fallet i dag. Vi har tvärtom en mycket hög arbetslöshet. Därför är det svårt att förstå att alla konstruktiva förslag avvisas.

Man kan verkligen inte säga att regeringen gjort tillräckligt för att få fart på tillväxten. Tvärtom har de s.k. återställarna försämrat landets möjligheter att få en bättre ekonomisk utvecklingskraft. Detta har flera tidigare talare påvisat.

Regeringens förslag baserar sig också på en from förhoppning om att nya lågkonjunkturer inte väntar om hörnet. Det är en mycket riskabel politik, utan några som helst marginaler.

Svensk ekonomi har under 25 års tid utvecklats sämre än genomsnittet för OECD-länderna. Det här måste vändas, inte minst för att fler människor skall få arbete. Det är väl uppenbart för de allra flesta att nya arbetstillfällen inte skapas genom direkta politiska beslut utan blir följden av det klimat som vi som politiker möjligen kan lyckas skapa, ett klimat som gör det möjligt för den enskilde medborgaren att säga att det är värt mödan att starta ett företag eller utveckla ett företag vidare. Det klimatet är vårt ansvar, och på det området tycker jag att regeringen har misslyckats.

Socialdemokraterna har på olika sätt försökt känna av opinionen inom partiet. Det har visat sig att det inte fanns någon beredskap för att gå i den riktning som, tror jag, regeringens ledning egentligen ville gå i, utan man har tvingats stå på stället och marschera.

Vi kristdemokrater deltog i sonderande samtal med Socialdemokraterna inför den här tillväxtpropositionen. Vi avbröt de diskussionerna, eftersom vi inte vill ta ansvar för en politik som vi anser leder fel och som inte löser de allvarliga problem som vi har att hantera. Enligt regeringens prognoser kommer, också med den här politiken, tillväxten att sjunka år efter år.

Med anledning av näringsutskottets yttrande till finansutskottet finns några reservationer som vi är delaktiga i. Christer Eirefelt har tidigare redogjort för dem. Det handlar om företagandets villkor och vikten av stabila spelregler. Det är naturligtvis mycket viktigt för den som funderar på att starta ett företag eller som driver ett företag att man har ganska klara regler några år framåt – på den punkten finns mycket övrigt att önska. Den kritiken kan gälla alla regeringar, men som tidigare talare har belyst är den nuvarande regeringen förmodligen en av de största syndarna på det området.

Vi har också som reservanter motsatt oss förslaget om en utökning av AP-fondernas placeringsrätt. Regeringen vill kunna placera ytterligare 10 miljarder kronor för att det skall bli möjligt att köpa delar i privata företag. Vi vill i stället satsa på en politik som stimulerar enskilt sparande i hushållen, så att man på det sättet får fram det nödvändiga riskvilliga kapitalet – att få fram detta kapital är alltså skälet bakom regeringens förslag.

Reservationen handlar utöver detta om riskkapitalförsörjningen för småföretag, teknikspridning, konkurrens, avreglering och de statliga företagen. Jag avstår från att gå in ytterligare på detta.

Jag tror att regeringen skulle kunna få ett brett stöd för en politik som är nödvändig för att åstadkomma en hög och beständig tillväxt, men man låter tillfälle efter tillfälle försvinna. Detta är naturligtvis ytterligt allvarligt, inte minst mot bakgrund av den höga arbetslösheten.

Herr talman! Jag avstår från att yrka bifall till våra förslag, men jag står självfallet bakom alla de reservationer som kristdemokraterna har fogat till betänkandet.

Jag vill slutligen också tacka Bo Bernhardsson, som kommer att lämna utskottet, för gott samarbete under den här tiden. Jag vill önska honom lycka till på det nya arbetet.

Anf. 159 BO BERNHARDSSON (s)

Herr talman! Det sägs att historien upprepar sig, och det kan man väl säga också om de finans- och näringspolitiska debatterna och de argument som kommer till användning i de debatterna. Vi har under den här dagen redan flera gånger fått lyssna till teorin om hur de socialdemokratiska återställarna har försämrat näringsklimatet och hämmat tillväxten och utvecklingen i framför allt mindre och medelstora företag. Senast framfördes detta av Karin Falkmer, Christer Eirefelt och Göran Hägglund – men det var alltså inte första gången i dag, utan detta har sagts gång på gång i debatten.

Då får väl också jag upprepa mig. Jag har sagt detta tidigare, i de debatter vi har haft i höst, och måste alltså säga det igen, även om jag inte har något större hopp om att moderater, kristdemokrater och folkpartister skall ta till sig budskapet.

Det är naturligtvis viktigt för företagen, små som stora, med stabila spelregler, men stabila spelregler kan aldrig bygga på blockpolitik. Stabila spelregler kan aldrig baseras på att en sida med maktfullkomlig arrogans kör över den andra. Stabila spelregler kan aldrig bygga på att man som den förra regeringen och den dåvarande borgerliga riksdagsmajoriteten punkt för punkt effektuerade beställningslistor från SAF och samtidigt vägrade lyssna på fackföreningsrörelsens synpunkter.

Det är i det perspektivet man skall se återställarna.

Stabila spelregler måste bygga på blocköverskridandets princip och lösningar i vilka båda parterna på arbetsmarknaden är involverade och har kommit till tals. Egentligen är det ganska obegripligt att någon kan tro att stabilitet och stabila spelregler för näringslivet och i övrigt för medborgarna i samhället kan baseras på någon sorts ensidighet eller på hårdnackat blocktänkande.

I det ljuset måste man se återställarna.

Herr talman! Problemet med den tillväxtpolitik som främst Moderaterna representerar är att den i grunden baseras på ett antal myter. Jag vill påstå att det är myter. Det är myten om att anställningstrygghet hämmar företagande och tillväxt och att det följaktligen skulle vara en viktig ingrediens i tillväxtpolitiken att försämma anställningstryggheten.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

En annan myt är den allmänna uppfattningen att skattetrycket i Sverige – framför allt bolagsbeskattning och företagsbeskattning – i allmänhet skulle motverka tillväxt och nya jobb. Det är den andra myten. Det brukar då, bl.a. här i kammaren, framhållas – och det gjordes även här i debatten för en stund sedan – att företagsstrukturen i Sverige är annorlunda än den i andra industriländer, att vi har relativt många småföretag men att få människor är sysselsatta i medelstora företag därför att skattetrycket och arbetsrättsreglerna, eller vad det nu är, hindrar företagen från att växa. Detta är en myt.

Jag vill i det sammanhanget rekommendera en skrift som NUTEK har givit ut och som heter ”Småföretagen – Sveriges framtid?”. Där kan man ta reda på fakta på de här områdena. I Sverige startas ungefär lika många nya företag per tusen invånare som i andra jämförbara industriländer. Det berömda timglasets som alla pratar om då man beskriver företagsstrukturen återfinns även i andra industriländer och ser då ut på samma sätt. Företagsstrukturen hänger i stället samman med den industriella utvecklingsnivån. Det är den slutsats man kan dra. Jag rekommenderar NUTEK:s skrift ”Småföretagen – Sveriges framtid?”.

En framgångsrik näringspolitik kan inte baseras på de här myterna om skattetrycket och anställningstryggheten som en broms för utvecklingen. De viktiga, de centrala uppgifterna inom tillväxtpolitiken återfinns inte på de områdena. En annan sak är att det kan finnas andra skäl att förändra arbetsrättslagstiftningen för att förenkla för mindre företag, osv. Det kan också finnas skäl att se över skattesystemet för att se om det inom skattesystemet – det gäller alltså inte skattetrycket i sig – finns inslag som kan vara tillväxthämmande eller för att se om det går att genomföra förändringar av regler för att underlätta situationen för företagen på vissa områden.

Men det är en annan historia. Det är ingen central uppgift i en tillväxtpolitik.

Men socialdemokratin är alltså beredd att medverka till sådana förändringar av t.ex. skattesystemet, där man kan visa att det har negativa effekter eller där förändringarna kan underlätta för företagen. Riskkapitalavdraget är ett sådant exempel. Den utökade kvittningsrätten är ett annat område och utredningen om utdelningsskatten ett tredje.

Herr talman! Tillväxtpolitikens viktigaste ingrediens vid sidan av de generella ekonomiska villkoren, låga räntor och stabila spelregler är en satsning på kompetenshöjning och förkovran i företagen. Sverige skall konkurrera med ökad kvalitet, ökat kunskapsinnehåll och ökad vidareförädling. Näringspolitiken måste vara vad jag skulle vilja kalla en offensiv innovationspolitik. I det sammanhanget är insatserna för att stödja teknikspridning, stöd till högteknologiska företag särskilt viktiga att betona.

Vad det handlar om i det här perspektivet är inte minst att på ett bättre sätt koppla samman forskarsamhället och näringslivet, att påskynda steget från idé till tillämpning. Det handlar om att inrikta företagsstöden och den selektiva näringspolitik som vi måste ha på att främja just sådant nyföretagande och sådan företagsutveckling som innebär förkovran, produkt- och produktionsutveckling, att vi tar tek-

nologiska språng. Det skall vara en näringspolitik som sätter förnyelsen av näringslivet främst.

Grunden för en sådan politik har lagts genom budgetsaneringen, därför att man på det sättet tar ned räntorna och skapar ett allmänt bättre företagsklimat. Till det kommer sedan en rad förslag på den selektiva näringspolitikens område: insatser för att förbättra tillgången till riskkapital, teknikspridning, stöd till kvinnors företagande. Tillväxtpropositionen är ett ytterligare steg på den här vägen och fler följer. Målet är alltså en stark ekonomi, tillväxt och trygga jobb i en allt hårdare internationell konkurrens.

Eftersom jag har fått en del välgångsönskningar skall jag ta detta tillfälle att tacka mina kolleger i näringsutskottet och i riksdagen i övrigt för gångna debatter och för fyra trivsamma, inspirerande och faktiskt mycket lärorika år.

Anf. 160 KARIN FALKMER (m) replik

Herr talman! Det är naturligtvis i Arbetet som jag förväntar mig vänliga ledare om moderaterna.

Bo Bernhardsson har rätt i att historien upprepar sig i denna kammare. Men det beror ju på att felaktigheterna i politiken fortgår, att det inte finns kraft hos regeringen att ta itu med de strukturella förändringar som krävs.

Vi behöver stabila spelregler, säger Bo Bernhardsson. Vi behöver stabila *bra* spelregler, vill jag hävda. Bo Bernhardsson gör som strutsen, dyker ned i sanden och säger att allt som moderaterna och andra säger här i kammaren är myter. Har Bo Bernhardsson träffat en småföretagare eller en entreprenör som håller på att starta sin verksamhet, som ser att verksamheten börjar gå bra och står inför vägvalet om han skall fortsätta att satsa och anställa? Har Bo Bernhardsson någonsin talat med en sådan person? Den frågan ställer jag mig.

Det jag möter är att de mindre företagen i dag säger sig vara begränsade av hinder på två områden. Det ena är skatteområdet. Inte minst har vi nu senast momsförändringarna. Där innebar strutsmentaliteten att det inte gjordes någon förändring.

Det andra är arbetsmarknadsreglerna. De försiktiga förändringar som den borgerliga regeringen gjorde, som nu har återställts, hade faktiskt den funktionen att de mindre företagen vågade anställa ungdomar och andra. De vågade ta den där chansen i den osäkra situationen där de inte visste riktigt om det skulle bära hela vägen ut.

Så länge som inte socialdemokraterna lyssnar och tar huvudet ur sanden kommer den här frågan att diskuteras i kammaren.

Anf. 161 BO BERNHARDSSON (s) replik

Herr talman! Det sistnämnda är jag övertygad om, att frågan kommer att fortsätta att diskuteras.

Det jag säger är inte att det inte kan finnas problem eller skäl att förändra arbetssätten. Det jag säger är inte att det inte finns skäl att fortlöpande se över skattesystemet i den mån det hindrar företagandet, verkar hämmande på visst företagande eller är krångligt. Det jag säger

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

är att borgerligheten i stora delar hänger upp sin tillväxtpolitik på detta och gör detta till de stora insatserna för att skapa tillväxt i samhället. Det är det jag vänder mig emot. Det är detta man har att bidra med. Man skall försämla anställningstryggheten och man skall sänka skatterna, då blir det tillväxt. Detta är myter.

Jag skall berätta om ett besök på SAF:s regionkontor i Malmö. SAF:s regionkontor redovisade en enkät som man hade gjort bland småföretagarna i området. Man hade tagit reda på de tio främsta problemen som företagarna hade. På denna tio-i-top-lista över företagens problem fanns icke arbetsrättslagstiftningen representerad. Så var det.

Jag försäkrar Karin Falkmer att jag har träffat en hel del småföretagare under mina intressanta år i näringsutskottet. Men jag ljugar inte om jag nu säger att jag faktiskt inte mellan skål och vägg har träffat särskilt många företagare som har sagt att detta är ett jätteproblem. Det är min upplevelse. Däremot har SAF och Moderaterna alltid gjort det till ett jätteproblem. Det kan i sig vara ett problem. Man har skapat bilden hos en del småföretagare av att det inte går att avskeda folk och att det är krångligt. Det kan vara ett problem.

Sedan kan det som sagt finnas andra skäl att se över arbetsrättslagstiftningen än för att skapa tillväxt, för på det området tror jag att det har en mycket marginell påverkan.

Anf. 162 KARIN FALKMER (m) replik

Herr talman! Ni som har följt den här långa debatten i kammaren i dag vet nog att vi i Moderata samlingspartiet har många områden som vi vill förändra i det svenska samhället, och det skulle just främja tillväxten. Det vi diskuterar nu är det som mest handlar om näringsutskottets ämnesområde, och det är företagets villkor, som jag tycker att vi har ett särskilt ansvar för.

Kompetens är oerhört viktigt. Men där kommer vi in på skolfrågorna, där det framför allt är viktigt att stimulera våra ungdomar att se det meningsfulla i att välja de långa krävande utbildningarna. Men det kommer säkert i en debatt strax efter vår.

Bo Bernhardsson säger att det inte är särskilt många företagare som har sagt det som jag påstår. Det är i alla fall några uppenbarligen. Men det är väl också så, Bo Bernhardsson, att man vid olika besök tar till sig budskap som man tycker är bra. Dem lägger man här bak och kommer ihåg. Budskap som kanske inte stämmer med den inställning man själv har förtränger man.

Jag har absolut den uppfattningen, och har fått den genom att besöka mindre företag, att just den förlängning av provanställningen som den borgerliga regeringen genomförde har inneburit att man har vågat anställa. Det fick jag bevis för hos mindre företag i Västmanland. Denna lilla förändring den återställdes.

Jag tycker att det socialdemokraterna har gjort det här året är att utöva ett maktspråk. Man har över huvud taget haft något slags bokbälsmentalitet, -filosofi eller -strategi när det gäller allt vad den borgerliga regeringen rört vid och ändrat.

Vad det handlar om är tydligen att komma bort från nuvarande läge och tillbaka till läget före 1991. Sedan kan man börja prata om var vi kanske behöver göra förändringar. Men då börjar man från ett sämre läge än man hade behövt.

Anf. 163 BO BERNHARDSSON (s) replik

Herr talman! Det är ganska uppseendeväckande att påstå att det är vi som utövat maktspråk genom att återställa arbetsrätten. Historien är faktiskt den att den förra regeringen, utan att ta hänsyn till fackets eller Socialdemokraternas synpunkter, genomförde den ena förändringen efter den andra – utan att alltså lyssna på någon annan part på arbetsmarknaden än SAF och utan att försöka få blocköverskridande lösningar. Detta är sanningen.

Sedan har vi återställt, och nu jobbar Arbetsrättskommissionen, där parterna är företrädde, med de här frågorna – för att ta ett exempel. Vidare har vi träffat överenskommelser över blockgränserna bl.a. när det gäller skatter.

Om vi skall tala om maktarrogans eller maktfullkomlighet tror jag att det inte kan riktas mot nuvarande regering och riksdagsmajoritet.

Anf. 164 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik

Herr talman! Först ett lycka till också från mig och från Folkpartiets grupp i näringsutskottet när det gäller det nya arbetet och tack för ett trivsamt samarbete, Bo Bernhardsson!

Det finns säkert myter. Jag utesluter inte att det t.ex. finns en del sådana på arbetsrättens område. Det finns emellertid också fakta, exempelvis att andelen egenföretagare av den totala arbetskraften hela tiden minskar. Bland OECD-länderna uppvisar vi i Sverige i dag den lägsta siffran. Jag tror att det rör sig om 7 %. Dessutom minskar nyföretagandet, och det är lika allvarligt – detta alltså i en situation med mycket hög arbetslöshet.

Det är nog riktigt att det mesta har sagts. En hel del av det som är centralt för företagen är naturligtvis skattepolitiken, och den har ju tidigare diskuterats här. En annan central del är arbetsrättsfrågorna.

Jag tänkte därför i stället ta fasta på det här med företagsklimat och stabila spelregler. Sådana kan skapas utan att man diskuterar frågan om blockpolitik eller inte blockpolitik genom att man söker finna ut vad företagen behöver. Det behövs nämligen goda kunskaper om företagens villkor.

Vad är då ett gott företagsklimat? Jag tror att också de som inte har någon som helst erfarenhet av företagande och t.o.m. de som har ett slags ideologisk låsning och som tycker att alla företagare är bovar och banditer inser ekonomiska fakta: Företagaren måste ha en rimlig lön och företagsskatterna får inte vara sådana att de omöjliggör verksamhet.

Jag tror att det svåra för Socialdemokraterna är en sak som inte direkt kan mätas i pengar, nämligen att sätta sig in i småföretagarens vardag. Jag är rädd att det är sådana brister som gör att vi får en så dålig regeringspolitik på detta område som den vi just nu har.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 165 BO BERNHARDSSON (s) replik

Herr talman! De siffror som Christer Eirefelt hänvisar till och som gäller företagsandelen skulle jag hemskt gärna vilja titta närmare på.

Jag kan bara än en gång hänvisa till NUTEK:s skrift. Där går de här frågorna igenom och jämförelser görs med andra industriländer när det gäller start av nyföretagande, nyföretagande per 1 000 tusen invånare, det berömda timglasets osv. Vad man i NUTEK:s skrift kommer fram till är just att det inte finns något som är vetenskapligt belagt och som visar att vi skulle vara sämre eller att vi på ett avgörande sätt skulle avvika på de här områdena jämfört med andra industriländer i motsvarande situation, dvs. på samma utvecklingsnivå. Jag skulle, som sagt, vilja titta närmare på de siffror som nämnts.

Man måste inte diskutera blockpolitiken när det gäller detta med stabila spelregler, sägs det här. Jo, det tror jag att man måste göra. För att få stabila spelregler för företagen och medborgarna, och sådana skall vi ha, kan vi inte ha samma situation som den vi haft under de senaste decennierna med blockpolitiken. Varje gång det blir regerings- skifte förändras villkoren. Jag tror faktiskt att det, om stabila spelregler önskas, är nödvändigt att ifrågasätta blockpolitiken och ensidigheten. Lösningarna skall vara stabila och de måste bygga dels på ett blockö- verskridande, dels på att man lyssnar på de båda parter som finns före- trädna på arbetsmarknaden. Jag tror faktiskt att det är nödvändigt.

Anf. 166 Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik

Herr talman! Jo, det är viktigt att lyssna på båda parterna, men det måste då finnas en minsta gemensamma nämnare som är densamma oavsett sittande regering. Det måste finnas ett slags facit. Det är det som jag eftersträvar att hitta. Jag tror att man gör det dels genom kon- takter, dels genom att skaffa sig goda kunskaper framför allt om hur det ser ut i de mindre och medelstora företagen.

De siffror som jag nämnt kan naturligtvis redovisas. Jag har dem inte här. Vad jag sagt är alltså att andelen egenföretagare av den totala arbetskraften minskar. Jag vill minnas att den andelen har minskat i många år, men det blir ju inte mindre allvarligt för det. Att nyföreta- gandet minskar framgår av en alldeles ny utredning, så det kan jag också redovisa senare för Bo Bernhardsson.

Det här är naturligtvis allvarligt av alla de skäl som vi varit inne på. Det gäller självklart arbetslöshetssiffrorna. Men det är också viktigt att se till att det hela tiden i botten finns en grogrund för att få till stånd nya och större företag. Det gäller ju också att få företagen att växa. Det gäller även konkurrensaspekten, t.ex. att vi får en mångfald i svenskt näringsliv.

Vi måste alltså se till att det finns ett intresse för att utveckla en af- färsidé och att de många duktiga killar och tjejer som i dag finns ute i näringslivet och som har en affärsidé vågar ta språnget ut i en ganska riskfylld och ofta väldigt arbetssam tillvaro.

Anf. 167 BO BERNHARDSSON (s) replik

Herr talman! Bortsett från nämnda siffror som jag inte är riktigt klar över kan jag i stort sett instämma i det sista som Christer Eirefelt sade. Där har vi alltså inte olika uppfattning.

Prot. 1995/96:41
19 december

Anf. 168 GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik

Herr talman! Bo Bernhardsson använder sig av en något säregen debatteknik. Han går emot snart sagt varje föreslagen förändring och anför de skäl som han anser talar för hans hållning. Så småningom säger han att en del kanske ändå behöver ändras, men inte just nu.

Jag förstår att det är ganska knivigt för en socialdemokrat att på de här områdena företräda regeringen i riksdagen. Det som var fel i går kan ju vara rätt i morgon, och det som är rätt i dag kan vara fel i morgon. Där har man som socialdemokratisk företrädare, som sagt, en tuff uppgift här i riksdagen.

Bo Bernhardsson vill gärna i sitt anförande få det hela att framstå så att de fyra partier som förra perioden bildade regering fungerade som ett slags beställningsautomat, där SAF stoppade in önskemål. Sedan effektuerade regeringen dessa önskemål. Men det var inte riktigt så. Tvärtom var det här resultatet av ganska mycket funderande över hur vi bäst får en effektivt fungerande ekonomi och hur vi skall kunna få ner arbetslösheten och helst eliminera den helt och hållet. Där finns det vissa punkter där vi inte är överens med regeringen om vilka åtgärder som är bäst när det gäller att få fram fler arbeten.

Bo Bernhardsson går emot varje enskild åtgärd och säger att det inte är fråga om något som vänder utvecklingen. Det säger vi inte heller. Däremot säger vi att det finns många små men viktiga åtgärder som sammantaget kan ge det nya klimat där enskilda människor finner det mödan värt att starta eller att utveckla ett företag. Men Bo Bernhards-son går inte gärna in i en diskussion om det.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 169 BO BERNHARDSSON (s) replik

Herr talman! Jag skall försöka förtydliga vad jag sade, eftersom det verkade krångligt.

Tillväxtpolitik och nyföretagande behövs. Teknologiutveckling och ökad konkurrenskraft i internationella sammanhang behövs också.

Jag går emot att främst Moderaterna men delvis även kds hänger upp så mycket av sin tillväxtpolitik på att försäkra anställningstrygghetslagstiftningen och göra ingrepp i arbetsrätten. Framför allt Moderaterna hänger upp sin tillväxtpolitik på att skattetrycket är högt, samtidigt som man själv medverkar till att driva upp utgiftstrycket till det högsta någonsin i industrivärlden. Man hänger upp sin tillväxtpolitik på den typen av åtgärder – skattesänkningar och arbetsrättsförsämringar.

Däremot kan det finnas andra skäl, t.ex. att det är krångligt eller att det har blivit otidsenligt att förändra arbetsrätten. Det skall göras på ett sådant sätt att man lyssnar på båda parter på arbetsmarknaden. Det är inte den stora tillväxtpolitiken, utan det har i så fall relativt marginell betydelse på det området. Det är detta jag vill säga.

Anf. 170 GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Herr talman! När det gäller detta med stabila spelregler som Bo Bernhardsson gärna talar om är det bra. Han har dock till uppgift att försvara de återställare som har skett och de åter-återställare som allteftersom har gjorts. Det här är inte stabila spelregler. Kvittningsrätten upphävdes av Socialdemokraterna och återinfördes. På arbetsrättens område upphävde man de regler som infördes och tillsatte en utredning. Man upphävde beslutet om enkelbeskattning och tillsatte en utredning för att genomföra någon förändring av detta. Detta är inte stabila spelregler. Man hade möjligen kunnat låta de spelreglerna ligga kvar tills man hade något bättre att sätta i stället. Det hade naturligtvis varit en reträtt från de positioner som man målade in sig i under valrörelsen och tiden i opposition.

Bo Bernhardsson kritiserar de som hänger upp sin tillväxtpolitik för mycket på skattetryck och reglerna på arbetsrättens område. Det är naturligtvis mycket lätt att ironisera över de punkter som regeringen presenterade i den här propositionen som handlar om motorfordons-skatt etc. Det var tio ganska intetsägande punkter som inte hade särdeles mycket med tillväxt att göra. Det hade naturligtvis varit önskvärt att den klarsyn som Bo Bernhardsson möjligen kan besitta skulle ha kunnat utmynna i konkreta förslag från regeringen.

Anf. 171 BO BERNHARDSSON (s) replik

Herr talman! Jag tycker att det var principiellt riktigt att göra återställarna mot bakgrund av det sätt på vilket åtgärderna hade genomförts. Man gjorde det utan att söka något sorts samförståndslösningar över blockgränserna och utan att lyssna på mer än en part på arbetsmarknaden. Det var faktiskt så – för att återgå till SAF:s beställningslistor – att såvitt jag minns berömde sig Per Westerberg i offentliga sammanhang över hur mycket av dessa beställningslistor som han hade effektuerat, så det var inte helt gripet ur luften.

Jag tycker att det var principiellt rätt att återställa, eftersom åtgärderna hade genomförts som ett uttryck för ensidighet. Man brydde sig varken om vilken uppfattning socialdemokratin eller den andra parten på arbetsmarknaden hade.

Efter återställarna kan vi börja om och diskutera stabila spelregler utifrån en ambition att skapa blocköverskridande lösningar och att lyssna på alla inblandade parter på arbetsmarknaden.

Anf. 172 KJELL ERICSSON (c)

Herr talman! Det här betänkandet från finansutskottet har fått en övergripande roll. Innehållet berör också en rad andra olika politikerområden, därför är det bra att vi får en runda även här i näringsutskottet.

Många av de frågor som behandlas i det här betänkandet berör i allra högsta grad det näringspolitiska området.

Vi känner alla till vad som skedde under 1980-talet med dess kasino- och spekulationsekonomi. Det lönar sig bättre att tjäna pengar på pengar än att satsa på långsiktig näringsverksamhet. Det ledde också till en avgrund för svensk ekonomi.

Tiden efter kraschen i svensk ekonomi har åtgått för att reparera skador från tidigare års många misstag i den ekonomiska politiken. Tiden har varit smärtsam både för företag och för den enskilde. Jag skall inte gå in ytterligare på historiebetraktningen utan hoppar direkt till vårvintern 1995. Då var den svenska ekonomin i ordentlig gungning. Kronan sjönk och räntan började stiga till mycket höga höjder. För att få stabilitet i ekonomin ställde Centern upp på en omfattande sanering av svensk ekonomi. Det innebar både besparingar och stimulanser.

Arbetet med denna sanering slogs fast i vårens kompletteringsproposition, där det också avviserades en rad åtgärder som var till gagn för svenskt näringsliv.

I det här betänkandet betonas vikten av långsiktiga spelregler. Detta är bara att understryka. När företagen gör långsiktiga investeringar bör de också veta vilka spelregler som de har att rätta sig efter.

Det finns en samsyn i näringsutskottet om att näringspolitiken också måste ses mot bakgrund av den ekonomiska politik som förs. Den måste innebära en stram finanspolitik för låga räntor och en låg inflation. En fortsatt sanering av statsfinanserna måste genomföras.

När vi talar om förutsättningar för näringslivet, vill jag betona att befintliga företag bör ges möjligheter att växa och utvecklas. Vi har många bra företag som kan utvecklas om de rätta förutsättningarna ges. Det kan också ske avknoppningar ifrån de befintliga företagen. Självfallet måste vi också satsa offensivt på nyföretagande. Olika åtgärder som nu föreslås är till gagn både för befintliga företag och för nyföretagandet. Men det måste komma till ytterligare åtgärder längre fram, eftersom det här inte räcker.

Jag vill beröra några av de förslag som aviserades redan i våras och som nu har lagts fram i olika propositioner.

Riskkapitalavdraget är en åtgärd som vi från Centern tidigare har krävt, och nu införs den. Nu finns det förslag till ett sådant avdrag. De som satsar pengar i onoterade företag kan nu få dra 100 000 kr på skatten. Det är en bra stimulans för småföretagen att stärka det egna kapitalet.

Ett annat förslag som finns med är slopandet av dubbelbeskattningen. Det är förvisso bara en utredning, och jag beklagar att vi inte direkt kunde återinföra enkelbeskattningen. Men siktet är inställt på att enkelbeskattningen skall införas fr.o.m. 1998. Jag beklagar att dubbelbeskattningen över huvud taget slopades. Jag anser inte att det är rimligt att man skall betala skatt två gånger på avkastningen av aktier.

Sparande i aktier är ett av viktigaste instrumenten för näringslivet att skaffa riskkapital. Men sparandet innebär också betydande risker för den som sparar. Att i detta läge ta ut dubbelbeskattning för sparande i aktier är helt fel. Sparar man t.ex. i riskfria statliga obligationer beskattas det bara en gång.

En av återställarna från 1994 är kvittningsrätten. Jag tycker att det är glädjande att den återinförs. Möjligheten att kvitta underskott av näringsverksamhet mot inkomst av tjänst är ett gammalt bra sätt att finansiera starten av ett företag. De flesta småföretag startas i mindre

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

skala, kanske på fritid eller deltid. Många vill så att säga känna sig för. Under de första åren är det också svårt att få någon lönsamhet i företaget. Då är kvittningsrätten ett bra och billigt sätt att klara finansieringen.

I propositionen finns också en annan viktig fråga medtagen, nämligen arbetsrätten. Arbetsrätten är som jag sade tidigare anpassad till de stora företagen. Därför behövs en flexiblere arbetsrättslagstiftning som är anpassad till de små företagens villkor. Jag är också besviken över att den försiktiga reformeringen som skedde förra perioden har återställts. Nu gäller det att gå vidare. Jag hoppas också att kommissionen skall komma fram till bra förslag.

När det gäller riskkapitalförsörjningen i övrigt har både Industriefonden och ALMI Företagspartner olika möjligheter att bidra med riskvilligt kapital. Jag tror också att det i framtiden är viktigt att man i stället för statliga lån och bidrag mera inriktar sig på att lämna garantier. Här finns också en utredning föreslagen om företagsgaranti.

Betänkandet tar också upp frågan om kvinnligt företagande. Under den borgerliga regeringen infördes de särskilda kvinnolånen. Dessa lån har blivit en succé. De har nu överförts till ALMI Företagspartner för handläggning. I förslag avsätts nu också en särskild ram för att stödja kvinnligt företagande, och det tycker jag är bra.

Betänkandet innehåller även ytterligare stimulanser för vindkraft och solenergi. Det är bra att det kommer till stånd, och det innebär säkerligen också nya arbetstillfällen.

Fru talman! Jag vill också i korthet beröra de två motioner som jag lagt fram med anledning av denna proposition.

Den första gäller försöket med en regional riskkapitalförsörjning. De pengar som satsas i aktier går i huvudsak över Stockholmsbörsen. En del av dessa medel och kanske också nya aktiesparare kan komma till om man gav möjlighet att stimulera till placering ute i olika regioner.

Här har Aktiefrämjandet, banker, ALMI m.fl. förklarat sig intresserade av att starta ett försök i Västerbotten. Det finns också liknande intressen i Värmland.

Motionen anses i betänkandet tillgodosedd, i och med att ett sådant arbete pågår i Näringsdepartementet, och jag får väl nöja mig med det svaret så länge. Jag hoppas bara att det här försöket kommer till stånd.

Ett viktigt inslag i tillväxtpolitiken är en satsning på kompetensutveckling och teknikspridning. Behovet av kompetensutveckling är stort. Därför är det bra att nya platser och insatser för forskning och utveckling aviseras i propositionen.

Jag vill också samtidigt beröra en av mina gamla käpphästar, nämligen forskning och utveckling för vår skogsnäring. Det är inte ofta vi debatterar de möjligheter som skogsnäringen ger oss. Det är egentligen ganska konstigt, då skogen är vår i särklass största inkomstkälla. Den har stor betydelse i skogsbruket, för sågverken, i pappers- och massa-industrin, för energiförsörjning och maskintillverkare m.fl. Den ger också väldigt många nya arbetstillfällen. Trots detta satsas det mycket litet samhällsmedel för att ytterligare förädla vårt gröna guld. Jag hop-

pas att de kommande forskningsinsatserna i högre grad riktar sig mot skogsnäringen.

Sammanfattningsvis finns det, fru talman, viktiga förslag till åtgärder i detta betänkande, och ytterligare åtgärder aviseras. Det kommer också att behövas fler åtgärder för att vi skall få ett gynnsamt klimat för näringsverksamhet i detta land. Det är också det som är det viktigaste för att vi skall få nya arbetstillfällen och därmed en tryggad välfärd.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Jag vill också instämma i kören av lyckönskningar till Bo Bernhardsson, till hans nya arbete, och jag vill tacka för ett trivsamt samarbete.

Jag vill också tillönska alla en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 173 EVA GOËS (mp)

Fru talman! Detta betänkande heter En politik för arbete, trygghet och utveckling. Miljöpartiet anser att det övergripande målet för samhället måste vara en långsiktigt hållbar utveckling. Detta skiljer sig från de traditionella målen om ekonomisk tillväxt, eftersom vi miljöpartister vill bygga på kvalitativa, kulturella och andliga värden, inte kvantitativa, där solidaritet med kommande generationer, naturen, fattiga i världen, sjuka, handikappade, äldre och barn ligger oss varmast om hjärtat. ”Small is beautiful”, som Schumacher sade. Ta t.ex. den lille trädgårdsmästarens trädgård, som är ett under av effektivitet och skönhet – apropå Karin Falkmers symbolspråk.

Näringslivet skall leda till kretslopp, gynna en småskalig och decentraliserad samhällsstruktur, lokala och regionala försörjningssystem som minskar transportbehov och resursförbrukning, uppmuntra personligt engagemang och ansvarstagande. Det skall öka människors medinflytande och lokal självtillit.

Att arbeta mindre och leva mer – det är en devis som jag hörde första gången 1983 av den alternativa ekonomen Kristian Vennerød från Norge. Hans tes borde alla i denna kammare kunna anamma. Varför producera mer och mer, arbeta mer och mer? Att dela på jobben och producera efter behov är nödvändigt för att Moder Jord skall kunna överleva.

Strävan efter ekonomisk tillväxt, utan att ställa krav på tillväxtens innehåll, tenderar ofta att uppmuntra produktion av varor och tjänster som innebär slöseri med energi och andra naturresurser på fattiga folks och kommande generationers bekostnad, dvs. sådant som står i total motsättning till Riokonferensens krav.

För att samhällsutvecklingen skall bli långsiktig och bärkraftig krävs att utvecklingen av teknik och näringsliv sker i samspel med naturens kretslopp, inom de ekologiska ramarna – annars försämrats möjligheterna för mänskligt liv på vår jord. Vi människor kan inte skapa någon egentlig värdeökning genom vårt arbete om inte naturen kan bryta ned det som vi inte kan återanvända eller återvinna. Det behövs en helt ny världsbild! Och det har ungdomarna insett. Det behövs en världsbild där dessa kvaliteter står i centrum.

Prot. 1995/96:41
19 december

**Fel! Okänt
växelargument.**

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

En hållbar utveckling innebär en helt ny livsstil, med ökad livskvalitet. Det nu nämnda är Miljöpartiets syn på näringslivet i komprimerad version.

I det betänkande som vi nu behandlar tycker jag mig skymta ett visst genombrott för en långsiktigt hållbar utveckling. Investeringsstöd går till sol och vind, gröna jobb skapas och en satsning på framtiden blir därmed verklighet. Dessa miljontals kronor måste omsättas i praktisk och konkret handling. Det är en försvinnande liten del, men ändå en början – en början på en expansiv näringsgren.

Jag gläder mig också åt att småföretagens villkor har förbättrats genom t.ex. riskkapitalförsörjning och kvittning. Även nya ägarformer stimuleras, där lån till kvinnor som avser att starta kooperativa företag uppmärksammas.

Vi i Miljöpartiet har en viss förkärlek till kooperativ, på grund av att dessa är mer demokratiska än andra ägarformer och lämpar sig mycket bra för kvinnor. Kvinnor går gärna ihop om projekt och satsar en mindre summa för att vara på den säkra sidan. Det är sällan kvinnliga företag går i konkurs. Kooperativa och medarbetarägda former har, som det visat sig, haft svårt att erhålla riskkapital. Medlemmarna är ofta vanliga löntagare utan kapital. De satsar dock sig själva. I dag finns inga speciella stödformer för dessa kooperativa entreprenörer. Vi vill se en större del av befolkningen ta del i nyföretagande, varför det är viktigt att etablera anpassade stöd, som näringsutskottet har markerat i sitt yttrande till betänkandet.

Fru talman! Miljöpartiets ursprungliga förslag om s.k. närfonder har så gott som slagit igenom i det upplägg som ALMI fått. Verksamheten består av information, rådgivning och finansiering. Målgruppen av små och medelstora företag med färre än 200 anställda – med tyngdpunkt på färre än 50 anställda – är helt i vår smak. ALMI-koncernen skall arbeta med bl.a. riskfyllda lån, nyföretagarlån och företagarlån till kvinnor. Det är bra. Här vill jag dock betona att det är viktigt att lånen och stöden läggs upp så att det inte blir en onödig ekonomisk börda för den sökande, vilket ALMI själv har framhållit att det ofta blivit, främst för de små företagen. Upplägget behöver inte kosta så mycket som i dag, eftersom rutinen finns och administrationen absolut inte kostar så mycket som man tar ut i dag.

Vi gröna anser att mentorskap och rådgivning är viktiga ingredienser vid startande av företag. Det gäller för ett ungt företag att hitta partner som kan komplettera den eldsjäl som har idén men som kanske saknar erfarenhet av bokföring, marknadsföring eller annat väsentligt för att få avsättning för produkten.

Här kommer den viktiga resursen in, som pensionerade företagare, bankirer osv. De har kunskaper och erfarenheter som får dubbel effekt när de tillvaratas. De äldre kan fortsätta att överföra sina kunskaper och känna sig behövd, samtidigt som de yngre företagarna får en otroligt god hjälp.

Nätverk i form av kompetenta rådgivare betyder alltmer inom samhället, så även inom småföretagens värld. Om detta nätverk kan stödja

utvecklingen inom företaget utan kostnader, är det en ovärderlig resurs för företaget.

Näringsutskottet vill framhålla vikten av att det skapas sunda och fasta spelregler för näringslivet. Det gäller t.ex. det allmänna regelverket för företagen, skattesystemet och energipolitiken, sägs det i utskottet.

Vi i Miljöpartiet de gröna hävdar att den humanekologiska synen bör genomsyra näringspolitiken, där höga miljökrav blir en konkurrensfördel samt socialt och etiskt ansvar blir en marknadsfördel. Det gäller även energipolitiken. Vi vill ha spelregler som är ekologiskt hållbara, där miljö, hälsa och risker finns inbyggda i de ekonomiska kalkyler som presenteras i denna kammare såväl på energiområdet som på näringslivsområdet. Miljöpartiets förslag till skatteväxling utmynnar just i detta.

Fru talman! På s. 85, bil. 9, del 2 i yttrandet till finansutskottet har Miljöpartiet och Vänsterpartiet en avvikande mening, där vi kräver en snabbare ändring av minerallagstiftningen. Avarter av den under den borgerliga regeringen tillkomna nya lagen om mineral har gjort att konkurrensen snarare kvävts än fått fritt spelrum.

Under hösten 1994 har speciellt utländska diamanprospektörer visat stort intresse för Sverige och i synnerhet Norrland. De har sökt undersökningstillstånd på 55 % av Sveriges areal. Detta upplevs som ett enormt hot för de boende. Det upplevs som kolonialism. Ansökningarna blockerar totalt andra sökande. Bergsmästaren i norra distriktet har också påtalat bristen i rådande lag i en skrivelse till Näringsdepartementet, och Miljöpartiet instämmer i hans utlåtande.

Diamantprospektörerna markerar revir, och detta uppmanar till öppet missbruk. Minerallagen är alldeles för löst utformad. Den har ingen övre gräns för tillståndsområdets storlek, och den tvingar inte heller prospektören att redovisa sina resultat från prospekteringsverksamheten, vilket sker på det internationella fältet. De svenska lagarna håller inte internationell standard. Vi har skrivit några förslag i den motion som väcktes under den allmänna motionstiden.

Miljöpartiet de gröna anser att minerallagen bör ses över, och vi avvaktar regeringens nya lagförslag, som bör överensstämma med internationellt hårdare regler för att skydda Sverige från exploatering, i enlighet med vad jag nämnt.

Fru talman! Det finns tillräckligt för varje människas behov men inte för hennes girighet, sade Gandhi.

Vi politiker har ett stort ansvar för att jordens ändliga resurser inte överexploateras utan för att hitta redskap som minskar hoten mot denna planet. Det kommer generationer efter oss. Vi har världens chans att visa att vi vill investera i dem och inte inteckna deras framtid.

Med detta ställer jag mig bakom betänkandet.

Jag önskar också Bo Bernhardsson lycka till i hans nya arbete och nya värv, och jag vill tacka för ett gott samarbete.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Fru talman! Regeringen säger sig i den tillväxtproposition som vi just nu debatterar vilja satsa på kunskap som en motor i sin tillväxtstrategi. Den högre utbildningen skall byggas ut, står det, men det följs inte av reella och konkreta förslag. Inga siffror där, inte!

Samtidigt aviseras en avveckling av mer tillfälliga och ofta konjunkturmotiverade utbildningserbjudanden.

Naturligtvis välkomnar vi moderater regeringens synpunkter på kunskapernas betydelse för att Sverige framgångsrikt skall kunna möta den nya tidens krav. Tyvärr har regeringen under det senaste året gjort det svårt att uppfatta den insikten som gedigen. Försämring av villkoren för den högre utbildningen, den nästan besinningslösa kampen mot de fristående betydelsefulla forskningsstiftelser som inrättades 1993 och 1994 samt jakten på friskolorna vittnar inte om någon större förståelse för kunskapsutvecklingens besvärliga villkor.

Utbyggnadsplanerna för den högre utbildningen i propositionen är uppenbart tillsnickrade utan hänsyn till kvalitetskraven. I dem framförs att expansionen skall ske med utgångspunkt från regionala hänsyn. Med kvaliteten underordnad regionalpolitiken blir utbildningssatsningarna mindre verkningsfulla. Det är min bestämda uppfattning.

Beklagligtvis avstår regeringen helt och hållet från att diskutera vilka drivkrafter som behövs om utbildningssatsningarna verkligen skall bli effektiva i samhället. Helt kort kan sägas att regeringen saknar en genomtänkt uppfattning om hur den nödvändiga kunskapsstillväxten skall kunna åstadkommas.

Vi moderater anser att det behövs en strategi av ett mer gediget slag än regeringens för att vi långsiktigt skall kunna klara kompetensutmaningarna. Kunskapsutvecklingen måste göras till ett centralt element för Sveriges utveckling. Vi moderater har satt upp en strategi på tio punkter för att uppnå det. Bland de punkterna ingår ett nytt lönebildningssystem som tillåter en mer variabel lönesättning. Det måste helt enkelt löna sig bättre än för närvarande att skaffa en högre utbildning.

En annan punkt är att undervisningen skall starta tidigt. Inte minst språkinläringen behöver börja tidigt för att alla senare i livet skall kunna dra nytta av en internationaliserad arbetsmarknads alla möjligheter.

Vidare behöver vi en skola i god konkurrens. Vi förespråkar ett nationellt skolpengssystem där staten ger resurser till skolor på lika villkor om de så är fria eller kommunala.

Vi vill att utvecklingen skall vara flexibel och utvecklande, att lärarnas roll skall förändras och förbättras och att vi får en helt ny lärarutbildning.

Viktigt är också att yrkesutbildningen kommer till stånd. Vi föreslår att 20 000 platser i eftergymnasial yrkesutbildning inrättas i samarbete med företagen. Utbildningen skall kunna ha en varierad form beroende på inriktningen och kombinera teoretisk vidareutbildning med avancerad yrkesutbildning.

Men framför allt behöver Sverige fler människor med längre akademisk utbildning. Fru talman! Det räcker med att se på riksdagen.

Inför ett mer konkret beslut om en fortsatt utbyggnad av den akademiska utbildningen måste de kvalitativa villkoren för en sådan utbyggnad analyseras bättre än för närvarande. Det gäller naturligtvis också var denna utbyggnad bör äga rum.

Vi har angivit var det finns möjligheter, men också påtalat de brister som finns i regeringens förslag. Regeringen meddelade i propositionen att förutsättningarna för en högskola i Malmö skall utredas. Det var inte en fråga *om* det skulle bli en högskola utan *hur* den skulle komma till, enligt senare uttalanden.

Vi moderater finner inte att förslaget är väl genomtänkt. Bara utredningstiden visar det. Klart inom kort, brukar man säga. Vad det inte den 1 mars? Hur skall det kunna ske på ett genomlysande och allsidigt sätt? Det övergår mitt förstånd.

Intrycket är att regeringen har bestämt sig, och det innebär risker för kvaliteten både för den tänkta nya högskolan i Malmö och vid Lunds universitet.

Vi förordar i stället en annan utveckling av den högre utbildningen och forskningen i Skåne. Lunds universitet borde, nu när man har bestämt sig för ett sammanhållet storuniversitet, ges möjlighet att utveckla såväl utbildning som forskning vid de fyra olika enheterna i Skåne, samtliga inom samma avstånd, eller kortare, från varandra som sträcker Stockholm–Uppsala. Jag tänker på Lund, Malmö, Helsingborg och Kristianstad, som ligger nära varandra och som bildar en enhet.

Den kvalitetsgaranti som århundraden av uppbyggd erfarenhet ger skulle på så sätt kunna komma hela regionen till godo på ett positivt sätt. Enade vi stå, brukar man säga.

Vi förordar också att ytterligare minst ett större lärosäte, gärna på det tekniska området, överförs från staten till en fristående stiftelse. Uppenbart är att Kungliga tekniska högskolan här i Stockholm skulle kunna vara lämplig för det.

Fru talman! Det finns ytterligare punkter, som de om de individuella utbildningskontona och framtidsfonder liksom betydelsen av IT-utbildningen, som vi på den borgerliga sidan med undantag av Centern anser att majoriteten inte riktigt har förstått vikten av. Det tycker vi är mycket beklagligt, så viktigt som IT-kunskaper har blivit.

Fru talman! För tids vinnande avstår jag nu ifrån att yrka bifall till våra reservationer, men det innebär inte att jag anser att de är mindre viktiga.

Anf. 175 MARGITTA EDGREN (fp)

Fru talman! Det behövs förändringar på många nivåer. Folkpartiet ser med förväntan fram emot resultaten av alla de utredningar som nu arbetar – utredning om skolans inre arbete, gymnasieberedning, studiestödsutredning och utredning om lärarutbildningarna, inte minst.

Vi behöver en bättre lärlingsutbildning, och det är viktigt att en större andel ungdomar får sina förstahandsval till gymnasieskolan tillgodosedda för att avhopp och behovet av särskilda gymnasiestudier skall minska.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vårt mål är att minst hälften av varje årskull ungdomar skall utbilda sig vidare genom universitetsstudier. För att nå dit krävs inte bara förändringar i utbildningsstrukturerna utan även att lönerna måste vara rimliga i förhållande till individens investering.

Ökningen av omfånget av teknik och naturvetenskap, som utlovats, är bra. Vi accepterar den prioriteringen, men för landets identitet och sammanhållning långsiktigt är humanister, språkvetare och kulturarbetare lika viktiga.

Det är också bra att regeringen nu inser att högre utbildning inte kan och inte skall användas som dragspel i arbetsmarknadspolitiken utan har ett värde i sig. Den bestående utökning som aviseras välkomnar vi. Molnet är bara att regeringen skriver att det skall ske i takt med att den kan finansieras. Vi menar att utökningen måste prioriteras finansiellt.

Ett annat av våra mål är att lusten att lära skall planteras tidigt i åren. Då kan vi tala om ett livslångt lärande som ett praktiskt inslag i alla människors liv. En tioårig grundskola blir en bra grund, sexårsstart likaså. Men det måste genomföras på ett sätt som integrerar förskole- och grundskolepedagogik, för att lusten att lära skall stärkas från början.

Hur detta livslånga lärande praktiskt skall organiseras och finansieras kommer vi att ha många diskussioner om. Det viktigaste är att människor förvärvar och får behålla lusten att lära och att de har en sund självkänsla, utvecklad genom skolorna, som säger: Jag duger till det.

Borttagandet av barntillägget i svux och svuxa var helt fel i detta perspektiv. Komvux och andra vuxenutbildare har fått färre kvinnor i höstens utbildningar, vilket tyvärr är vad vi i Folkpartiet befarade. Låt det stödet återkomma. Det är läge för den nya folkskolan, en skola för folket och för ett livslångt lärande.

Jag yrkar bifall till reservation 49.

Högskolornas utveckling och kvalitet i utbildningar och forskning berör alla yrkesarbetande, barn, pensionärer, arbetsgivare och egenföretagare. Det är en framtidsfråga. Alla initiativ och förslag skall uppmuntras som bidrar till att skapa breda miljöer och mötesplatser för människor engagerade i utbildning.

Alla högskolor har ett regionalt och ett nationellt ansvar. De inrättas inte för viss ort eller för viss bransch. I det regionala ansvaret ingår att sprida utbildningarna så, att de människor som har förutsättningar för högskolestudier kan bedriva sådana oberoende av om de bor långt ifrån eller nära högskoleorten. Det finns många metoder, och fler kommer i takt med att informationstekniken utvecklas.

Folkpartiet liberalerna är inte motståndare till att etablera nya högskolor om det finns behov av det i ett regionalt och nationellt perspektiv och det finns förutsättningar att det kan göras med bibehållen och ökad kvalitet. Vi deltog t.ex. som parti 1988/89 i att inrätta högskolan i Fyrstad, Trollhättan–Uddevalla, mot den dåvarande regeringens önskan. Vi ansåg då att det fanns starka skäl för den etableringen.

Nu har regeringen tillsatt en utredning som till mars månad skall utreda hur en ny högskola i Malmö skall etableras, inte om. Det kan finnas skäl ur strikt Malmöperspektiv. Men en högskola är inte en lokal

angelägenhet. Vi menar att Lunds universitet har tagit sitt regionala ansvar på stort allvar, vilket tydligt markeras i strategiplanen.

I Malmö finns redan 6 000 studenter i tandläkarhögskola, lärarhögskola, musik- och teaterhögskola, konsthögskola och högskoleutbildning till ingenjörer. Dessa högskolor har egna styrelser med egna rektorer. Men de ingår samtidigt i Lunds universitet med dess internationella goodwill och ämnesbredd, vilket ger studenter en mycket stor flexibilitet i valet av kurser och inrättningar.

Skall riksdagen införliva dessa högskolor i Malmö i en ny högskola i Malmö menar vi att det krävs en bredare och djupare utredning om behoven i landet och behoven i Skåne. Inte minst behövs en analys av ungdomars behov av studier som inte tillgodoses i dag, dvs. en utredning som är baserad på mer material än en skrivelse från Malmö stad till regeringen. Vi har reserverat oss för en mer gedigen och förutsättningslös utredning. Jag yrkar bifall till reservation 59.

Vi står självfallet bakom samtliga Folkpartireservationer. Men efter milda påtryckningar från kammarledningen har jag begränsat mig till yrka bifall till reservationerna 49 och 59.

Anf. 176 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v)

Fru talman! Jag såg med förväntan fram mot tilläggspropositionen, som jag trodde skulle ge klara besked om kraftfulla åtgärder för att främja tillväxt och sysselsättning. Tyvärr måste jag säga att jag blev besviken. Propositionen innehåller trots omfånget mycket få konkreta förslag. Inom utbildningsområdet redovisar visserligen regeringen vad man avser att göra under den återstående delen av mandatperioden, men utan att ange hur reformerna skall finansieras eller när de skall genomföras.

Trots detta stöder Vänsterpartiet regeringens intentioner att genomföra en bred satsning på både högre utbildning och vuxenutbildning. Fler utbildningsplatser inom högskolan är en av många nödvändiga åtgärder för att på sikt lösa de strukturella problemen på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet har också i tidigare motioner föreslagit att antalet permanenta utbildningsplatser byggs ut inom högskolan, särskilt inom naturvetenskap och teknik.

För högskolorna är det viktigt med förutsägbarhet så att kvaliteten säkras och planeringen inte blir ryckig. Vi har också tidigare markerat att vi vill att ökningen av antalet platser i huvudsak skall ske på de mindre och medelstora högskolorna. Vi anser dock att varken propositionen eller motionerna ger ett sådant underlag att riksdagen nu kan ta ställning till någon prioritering mellan olika universitet och högskolor.

Eftersom vi har upplevt att viss oklarhet råder om hur pass bindande dagens beslut är, har vi i en reservation angett att vi anser att fördelningen av utbildningsplatser böra vara en öppen fråga tills dess att ett konkret förslag presenterats för riksdagen under våren. Det är också utbildningsutskottets ställningstagande, om vilket det råder full politisk enighet.

Jag vill också i mitt anförande beröra folkbildningens ställning. Folkbildningens roll att ge både allmän medborgerlig bildning och en

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

höjd utbildningsnivå är en mycket viktig tillgång. Jag ser folkbildningen som en motkraft mot uppkomsten av tvätredjedelssamhället, där de av folkbildningen prioriterade grupperna hör till förlorarna. Jag tänker då på de kortutbildade, de handikappade och invandrarna.

Den nödvändiga satsningen på högskolans område måste följas av mycket kraftfulla utbildningsinsatser för vuxna kortutbildade. I likhet med universiteten måste folkhögskolorna och komvux få fler fasta utbildningsplatser. Annars försvåras möjligheten både till att säkra kvaliteten, utveckla materiel och kontinuerligt fortbilda personal, och då speciellt lärarna.

Nu säger regeringen i propositionen att utbildningsinsatser av konjunkturrell grund inte skall göras efter vårterminen 1997. Jag hoppas att utbildningsministern verkligen beaktar folkbildningens potential när förslaget läggs fram om permanenta utbildningsplatser efter 1997. Inte minst folkbildningen har stått som framgångsrik anordnare av utbildning som staten köpt åt arbetslösa. När det gäller det närmaste läsåret råder det trots detta osäkerhet. Några nya medel har ännu inte anslagits.

Det är mycket viktigt att regeringen lägger fram ett förslag om att anvisa medel till folkbildningen minst motsvarande vad som anvisats för de senaste åren redan i början av nästa år. Risker är annars att duktiga och kompetenta lärare måste varslas och lokaler sägas upp. Det är en hopplös situation om man verkligen vill verka för hög kvalitet och kontinuitet.

Jag vill också peka på att en del folkhögskolor i likhet med komvux har kompetens för att utföra basårutbildning. Även vissa av studieförbunden kan på samma sätt genomföra behörighets- och kompetensgivande utbildningar inom bl.a. det naturvetenskapliga området. Med detta yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservation nr 63 om folkbildning.

Så några ord om kompetensutveckling. Jag anser att en av de stora fördelningspolitiska frågorna är just kompetensutveckling. Det är också enligt min mening viktigt att åtgärder vidtas som förebygger utslagning ur arbetslivet. Jag har här tidigare pläderat för att frågan om hur ansvaret och kostnaderna för nödvändig kompetensutveckling skall fördelas mellan individ, samhälle och arbetsgivare måste utredas närmare. Jag anser själv att arbetsgivarna måste ta ett större ansvar än hittills för de anställdas kompetensutveckling.

Vi inom Vänsterpartiet anser att det skall gälla alla anställda. I dag omfattas enbart 30 % av de anställda av olika personalutbildningsinsatser. Förändringstakten är ju mycket hög inom de flesta av arbetslivets sektorer. Ständig förnyelse och utveckling av nya kunskaper krävs av de anställda. Det är orimligt att anställda som en gång i tiden hade en utbildning som var adekvat för arbetet sorteras bort av arbetsgivarna efter ett antal år och kanske förpassas till arbetslöshet. Sedan får samhället gå in och betala kostnaderna för att individen skall få den utbildning som gör honom eller henne ännu mer attraktiv på arbetsmarknaden.

För att möjliggöra kompetensutveckling för alla arbetstagare under hela yrkeslivet har Vänsterpartiet föreslagit en tänkbar modell som vi

har valt att kalla för framtidsfonder. Konstruktionen av de här fonderna har Ingrid Burman tidigare redogjort för.

Trots hög arbetslöshet sjunker antalet studerande med vuxenstudiestöd kraftigt – detta trots att stora resurser satsats på att skapa nya utbildningsplatser inom komvux och folkhögskola. Denna för regeringen oväntade utveckling kommer att leda till att CSN lämnar tillbaka 750 miljoner kronor av medlen avsedda för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa till statsmakten. Antalet studerande med svux har minskat med 13 %, och 28 % färre studerar med svuxa.

Vänsterpartiet har gått ut och frågat komvux i drygt 30 kommuner om rekryteringen av elever förändrats hösten 1995 jämfört med tidigare år. Jag är medveten om att undersökningen inte är vetenskaplig i strikt mening, men liknande resultat gav också den enkät som Folkbildningsrådet gjort och som besvarats av 109 av landets folkhögskolor. Det visar sig, på samma sätt som det gjorde med komvux, att skolorna haft betydligt svårare att nu rekrytera gruppen äldre korttidsutbildade, och inom den gruppen framför allt kvinnor med barn. Det är ju faktiskt grupper som är högt prioriterade av samhället. Deras möjligheter att studera har alltså kraftigt beskuren.

Jag vill avsluta med att instämma i en tidigare reservation som har nr 64. Det är en gemensam reservation från Folkpartiet, Vänsterpartiet och kds. För övrigt står jag givetvis bakom Vänsterpartiets samtliga reservationer men avstår på grund av den tidspress som kammaren befinner sig ifrån att yrka bifall till dessa.

Anf. 177 INGER DAVIDSON (kds)

Fru talman! Regeringen talar på ett mycket positivt sätt om vikten av utbildning och forskning och behovet av en allmän kompetenshöjning för att Sverige skall utvecklas åt rätt håll. Det är en viktig insikt. Jag tror att vi alla i kammaren delar den. Men det räcker inte att tala om behovet utan att samtidigt konkretisera och staka ut vägen för att nå det här målet. Den stora svagheten med propositionen är att den delen saknas. Jag är ju inte den första som påtalar detta i dagens debatt.

Vi människor är olika. Vi har olika förutsättningar och olika behov. Därför är grundförutsättningen för att lyckas med en allmän kompetenshöjning att hela utbildningsväsendet, från grundskolans lågstadium till högre utbildning, forskning och vuxenutbildning, präglas av flexibilitet, mångfald och valfrihet. Men regeringen går åt motsatt håll. Genom att man försämrar villkoren för de fristående skolorna finns det risk för att den positiva utveckling som är på gång, både inom den offentliga skolan och friskolorna, stryps.

Vuxenutbildning på bred front är en annan grundbult om man vill få till stånd en tillväxtfrämjande kompetensutveckling hos arbetskraften. Nu har regeringen nyligen ryckt undan möjligheten till vuxenutbildning för en stor grupp vuxenstuderande genom att ta bort det särskilda barn-tillägget inom vuxenstudiestödet, svux och svuxa.

Det här har skapat stor förvirring och ekonomisk osäkerhet hos studerande med försörjningsansvar, dvs. i praktiken ensamstående mam-
mor. Många av dem har tvingats avsluta sina studier i förtid. Det är

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

verkligen att tala med kluven tunga att påtala behovet av kompetenshöjning samtidigt som de praktiska möjligheterna att genomgå en utbildning försämras drastiskt för en grupp som verkligen skulle behöva den.

Vi kristdemokrater har kämpat för att barntillägget skall vara kvar och också angett förslag till finansiering. Vi ser det som en fråga om jämställdhet, men också som ett viktigt led i en allmän kompetenshöjning som bidrar till välfärd för alla, och därmed betalar sig på sikt.

Fru talman! Sverige har generellt sett en hög nivå på sin utbildning. Den måste vi slå vakt om. Därför är det viktigt att vi inte bara fastnar i kvantitativa termer när vi talar om att satsa mer på utbildning. Det handlar inte bara om att ett visst antal nya utbildningsplatser skall tillkomma. Vi måste också ta med kvalitativa aspekter. Hur blir innehållet i utbildningen? Hur ser tillgången på välutbildade lärare ut? Kan lokalerna svälja de nytillkomna eleverna?

Om kvaliteten skall kunna bibehållas på en hög nivå får planeringen inte vara ryckig. En planmässig utbyggnad med ett fastställt antal nya utbildningsplatser per år är den enda realistiska vägen att gå. Bara då får utbildningsanordnarna möjlighet att planera en utbildning med hög och jämn kvalitet.

Det här gäller inte minst de utbildningssatsningar som varit arbetsmarknadspolitiskt motiverade och som regeringen nu vill omvandla till mer permanenta lösningar. Inriktningen är bra, men komvux, de folkhögskolor, studieförbund och andra utbildningsanordnare som på kort varsel tidigare har ställt upp och tagit emot stora mängder elever som annars skulle ha gått arbetslösa måste få besked om vad som gäller de närmaste åren. Deras verksamhetsplanering påverkas i högsta grad av den nya inriktningen. Måste de vänta till budgetpropositionen i höst innan de får besked om vad som gäller?

Att Sverige behöver många nya småföretagare om tillväxten skall bli den vi önskar påtalades under den föregående debattrundan här i kammaren. Det perspektivet saknas nästan genomgående i svensk utbildning. Alla elever utbildas för och förutsätts bli anställda i någon verksamhet. Entreprenörsandan uppmuntras mycket sällan.

Vi kristdemokrater tycker att det är viktigt att skolan används som ett aktivt instrument för att stimulera unga människor att efter avslutade studier kunna och våga starta egna företag. Ytterligare ett nationellt program med speciell inriktning på företagande i gymnasieskolan och skräddarsydda utbildningar som stimulerar nyföretagande vid folkhögskolorna är ett par förslag som vi fört fram.

På universitets- och högskolenivå behöver goda kontakter byggas upp med det lokala näringslivet. Då förmedlas på ett enkelt och tydligt sätt vilka behov som finns och vilken kompetens som efterfrågas samtidigt som näringslivet kan dra nytta av forskning och övrigt kunnande vid utbildningsanstalterna. Kontakten kan också i sig bli en stimulans till nyföretagande.

Goda forskningsmiljöer är viktiga för att kunna behålla forsknings- och utvecklingsverksamhet i Sverige. Inom vissa områden finns det i dag en stor obalans mellan utbud och efterfrågan när det gäller grund-

utbildade och forskarutbildade från universitet och högskolor. För att tillgodose behovet av fler utbildningsplatser och därmed på sikt bevara och ytterligare skärpa vår internationella konkurrenskraft är det dags att påbörja planeringen av ytterligare ett universitet i Sverige.

De ökade kraven på flexibilitet och fortlöpande kompetenshöjning som ställs inom det moderna arbetslivet kräver också ekonomiska resurser. Det är något som vi är överens om att Sverige har brist på i dag.

Vi kristdemokrater vill därför öppna möjligheterna för individuella utbildningskonton. Tanken är att både anställda och arbetsgivare löpande skall avsätta pengar på kontona och ha rätt att göra skatteavdrag för det. Den anställde kan sedan vid olika tillfällen använda sig av pengarna på kontot för att finansiera hela eller en del av sin vidareutbildning. Med ett sådant system skulle utbildning bli en naturlig del av arbetslivet, och det livslånga lärandet skulle inte bara bli en vacker tanke som stupar på att varken staten, arbetsgivaren eller den anställde anser sig ha råd att stå för hela kostnaden.

Regeringens förslag om att inleda försöksverksamhet med kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning är positivt. Men skrivningarna är alldeles för vaga. Det finns redan stor efterfrågan på en sådan utbildning. Frågan är utredd, och remissinstanserna är positiva. Vi kristdemokrater tycker att det är dags att inrätta en yrkeshögskola nu.

Fru talman! Sammanfattningsvis ser vi utbildning och forskning som ett nyckelområde för att säkerställa en tillväxtfrämjande och bärkraftig utveckling. Vi har skrivit mer om det i vår motion. Vi har också ett antal reservationer som också jag avstår från att yrka bifall till på grund av tidsbrist. Men vi kommer givetvis att fortsätta att arbeta i den riktning som reservationerna anger.

Anf. 178 BENGT SILFVERSTRAND (s)

Fru talman! Lars Tobisson hänvisade tidigare i dag till en OECD-rapport – till valda delar i den, vill jag tillägga, till sådant som passar moderaternas syfte att ständigt gnälla och uppträda som käringen mot strömmen. Jag skall hänvisa till en annan OECD-rapport, men jag gör det till rapporten i dess helhet. Titeln är på originalspråket *Literacy, economy and society*, och rapporten handlar om förmågan att förstå och tillämpa tryckt information i dagliga aktiviteter i hemmet, i skolan, på arbetsplatsen och i samhället i övrigt. Det är den första i en serie internationella studier som jämför den vuxna befolkningens läsförmåga, läsförståelse m.m.

Sju länder deltar i denna undersökning, och Sverige står i särklass. 32,5 % av befolkningen klarar de svåraste uppgifterna, som motsvarar högskoleprovets läsdel. Inget annat land kommer över 25 %. Också de lågutbildades förmåga skiljer sig markant till Sveriges fördel jämfört med övriga länder.

Författarna till rapporten uttrycker förhoppningen att rapporten skall ge de nationella beslutsfattarna värdefulla insikter om betydelsen av utbildning och utveckling av mänskliga resurser. Undersökningen visar med all önskvärd tydlighet att Sverige lyckats med ambitionen att nå framgång vad gäller både bredd och kvalitet.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Men vilken slutsats drar moderaterna och för all del också Folkpartiet, som tycks ha svårt att frigöra sig från den moderata inflytelsesfären på utbildningsområdet? Skall vi satsa på den elitskola som går som en blå tråd genom moderaternas partimotion? Eller skall vi fortsätta den satsning på ett livslångt lärande och en gemensam skola tillgänglig för alla som är ett av de viktigaste fundamenten i en politik för arbete, trygghet och utveckling?

Propositionen är en strategiplan för ett nationellt kompetenslyft, för en satsning på utbildning och forskning. Under resten av mandatperioden kommer en rad konkreta förslag att föreläggas riksdagen. Jag förstår inte det tal om att propositionen är tunn som ni har upprepat hela dagen. Ni har fått klara besked, och det anges i flera fall också mycket konkret vad förslagen kommer att omfatta. Det handlar om allt från grundläggande utbildning till gymnasieskola och högre utbildning.

Vi socialdemokrater kommer att fortsätta den utveckling mot större valfrihet och mångfald liksom den expansion av den högre utbildningen som inleddes av en socialdemokratisk regering. Men vi kommer att göra det ur ett perspektiv där de studerande sätts i centrum, ett perspektiv där rättssäkerhet och valfrihet vid antagning och resurstilldelning till studier sätts i förgrunden. I en sådan strävan ingår också att vinna demokratisk insyn över offentliga medel som låsts in i privata forskningsstiftelser.

I detta sammanhang vill jag peka på en direkt felaktighet i den moderata partimotionen, där det på s. 67 hävdas att den högre utbildningens villkor försämrats genom vad man kallar en besinningslös kamp och jakt mot fristående forskningsstiftelser och friskolor. Man skall vara varsam med orden, brukar moderaterna säga i andra sammanhang. Här har vi i dag hört om besinningslös kamp, om gräsklipparmentalitet och om bokbål. Har moderaterna alldeles tappat fattningen?

Vad för det första gäller den högre utbildningen och forskningen får denna ett resurstillskott, om man räknar samman de totala anslag som lämnas via fakultetsanslag, forskningsråd och de privata forskningsstiftelser som tagit över offentliga pensionsmedel. Flera högskolor, bl.a. vårt stora sydliga universitet, går dessutom med stora överskott.

Vad för det andra gäller friskolorna vill jag gärna bidra med en liten julklapp i form av ett citat hämtat ur den senaste boken av moderaternas store favoritförfattare, flitigt citerad av bl.a. partiledaren i exil, Carl Bildt. Så här skriver han, Kjell-Olof Feldt, i *Rädda välfärdsstaten*:

”Vad jag talar om är således ett socialt, segregerat utbildningsväsende som redan från början sorterar ’vinnare’ och ’förlorare’ i arbetslivet. Givetvis finns det i ett socialt och ekonomiskt skiktat samhälle alltid tendenser till en segregerad skola. Men staten får inte förstärka denna tendens genom att tillåta eller t o m uppmuntra ett socialt urval som bygger på föräldrars betalningsvilja eller på de enskilda skolornas önskan att rekrytera ’bästa möjliga’ elevmaterial. Tyvärr är det vad som håller på att ske. Den borgerliga regeringens ambition är uppenbarligen att antalet privatskolor skall växa på den kommunala skolans bekostnad, gynnade av förmånliga bidrag och socialt ambitiösa föräldrars val. Jag ser det som en uppenbar risk att den senaste ’valfrihetsreformen’,

där skolorna för sin ekonomi blir beroende av var föräldrarna placerar den s.k. skolpengen, ökar avståndet mellan 'bra' och dåliga skolor. Och att urvalet av elever till dessa skolor får ett starkt samband med deras sociala förutsättningar i övrigt."

Vad hela debatten om friskolorna ytterst handlar om är att vi socialdemokrater tilltror lokala beslutsfattare förmåga och omdöme att själva avgöra var knappa lokala resurser på skolans område ger det bästa utbytet och att dessa resurser tilldelas skolorna – kommunala eller fristående – på lika villkor efter deras faktiska resursbehov.

I propositionen aviseras en rad förslag som alla är ägnade att låta utbildningspolitiken bli ett vassare vapen än någonsin i strävan efter ekonomisk tillväxt.

Det handlar bl.a. om en fortsatt kraftfull utbyggnad av den högre utbildningen. Denna utbyggnad bör ske främst vid de mindre och medelstora högskolorna och med särskilda satsningar i Bergslagen, Sundsvall-Härnösand-Östersund, sydöstra Sverige och Malmö.

Moderaterna ondgör sig i sin partimotion över dessa markeringar och säger att "när kvaliteten underordnas regionalpolitiken blir utbildningsinsatserna mindre verkningsfulla" och att tanken på en ny högskola i Malmö innebär en "stympning" av Lunds universitet – återigen "nyanserade" uttryckssätt och ordval från moderaternas sida.

Får jag då först ställa frågan vilka bevekelsegrunder som låg bakom moderaternas starka uppslutning och t.o.m. överbud i antal platser då riksdagen den 18 maj i år tog beslut om ytterligare en högskola i Stockholm? Är riskerna för kvalitetsförsämringar större om högskole-satsningarna sker utanför Stockholmsområdet?

En kommitté har redan tillsatts för att utreda hur en etablering av en ny högskola i Malmö skall genomföras. Bakgrunden är den struktur-omvandling och kraftiga åderlätning av näringslivet som rikets tredje stad upplevt under de senaste decennierna och den stora betydelse både för regionen och landet som den framtida utvecklingen i Malmö kommer att få. Tanken bakom förslaget är ingalunda att Malmö skall konkurrera med Lunds universitet. I stället skall utbildning och forskning i Malmö profileras mot näringslivet, naturvetenskap och teknik, medier, miljö, Europakunskap m.m.

Talet om att stympa Lunds universitet vittnar därför mera om okunnighet från moderaternas sida, en okunnighet som möjligen kan vara betingad av att ingen av de moderata företrädarna fanns på plats då utredningsarbetet inleddes den 15 november.

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets hemställan på samtliga punkter.

Anf. 179 RUNE RYDÉN (m) replik

Fru talman! Man kan först till Bengt Silfverstrand ställa frågan: Varför ägna så mycket tid åt friskolorna, som inte behandlas i den här propositionen? Har Bengt Silfverstrand drabbats av sitt dåliga samvete eller av eftertankens kranka blekhet, eller vad är det fråga om?

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag vill också bara säga till Bengt Silfverstrand att ingen av friskolorna har varit överkompenserad, något som det verkade som om Bengt Silfverstrand ville ge intryck av.

Vidare delar jag väl Bengt Silfverstrands allmänna glädje över att resultatet av undersökningen om läsförståelsen var så pass bra i Sverige. Det kan vi väl alla ta åt oss äran av, skulle jag tänka mig. Den svenska grundskolan har många fördelar, men ingenting är så bra att det inte kan bli bättre, och det är helt klart att det fortfarande finns en del i grundskolan som behöver ändras.

Det som vi moderater eftersträvar är att man når upp till en kompetens som är nationellt slagkraftig, framför allt på vissa områden där man i dagsläget inte riktigt hänger med.

Tyvärr ger den proposition som vi nu behandlar inte klara besked om vart regeringen egentligen syftar. Det finns inga besked om hur många platser den förespråkade utbyggnaden skall omfatta, var den skall ske osv.

Låt mig nämna ett exempel, Bengt Silfverstrand. Det finns ingen uppgift om antalet doktorandtjänster inom det tekniska och naturvetenskapliga området, som man så väldigt behandlar i propositionen. Det vore väldigt bra om Bengt Silfverstrand kunde ge bättre besked än vad som ges i propositionen på den här punkten.

Vi har fått ett resurstillskott, det skall jag gärna erkänna. Det är bra. Men de nedskärningar som gjordes i föl på högskoleområdet var inte bra, dem lider vi fortfarande av. Regeringen har säkert förstått att det var fel. Det är bra att man nu har ändrat sig. Men vad vi från oppositionens sida vill se är att de löften som är uttalade i propositionen konkretiseras innan vi blir nöjda. Tyvärr finns det väldigt litet av det i propositionstexten.

Anf. 180 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik

Fru talman! När det gäller friskolorna skall jag återge kort vad som står i en motion från moderaterna. Där står det att det bedrivs en besiningslös kamp mot de fristående och betydelsefulla forskningsstiftelser som inrättades 1993 och 1994 samt en jakt på friskolorna.

Vad det handlar om, Rune Rydén, är att återgå till ett system där man på den lokala nivån, i närmiljön där man har den bästa överblicken och kunskaperna om förhållandena, skall avgöra hur och var resurserna skall fördelas på lika villkor – det uttrycket använde Rune Rydén tidigare.

De klara beskederna finns på punkt efter punkt. Det nämns regioner, platser. Rune Rydén ondgör sig över att man satsar ytterligare i ett storstadsområde som ur många olika synvinklar är utarmat. Samtidigt bjöd hans parti t.o.m. över när det gällde en ny högskola i Stockholm. Det är alltså en motsägelse som Rune Rydén faktiskt närmare bör förklara.

Låt mig avslutningsvis säga att det Rune Rydén säger om nedskärningarna är en myt. Lunds universitet, vars styrelse Rune Rydén tidigare har tillhört och där jag är ledamot, har en mycket stabil ekonomi. Nu gäller det att sprida ut resurserna och också satsa på annat. Då gäl-

ler det inte bara Malmöområdet, utan det gäller sydöstra Sverige, Bergslagen och södra Norrland.

Sammantaget får forskningen nya friska miljoner som en följd av en avkastning på de privata forskningsstiftelserna, där man genom ett konstigt riksdagsbeslut såg till att låsa in pengarna. Men det innebär ändå att forskningen i Sverige får ett resurstillskott under de närmaste åren.

Anf. 181 RUNE RYDÉN (m) replik

Fru talman! Bengt Silfverstrand talade så väl om den besinningslösa kamp som förs mot friskolorna. Bengt Silfverstrand har ju varit en utomordentligt duktig banerförare i kampen mot friskolorna. Jag skall inte genera kammaren och Bengt Silfverstrand med att dra upp olika citat ur det han har presterat under åren. Vad Bengt Silfverstrand vill på det området är kammaren utomordentligt klar över.

Bengt Silfverstrand talade också om att vi moderater ondgör oss över att det inte föreslås tillräckligt med satsningar i propositionen. Det är alldeles riktigt, det gör vi. Vad värre är, Bengt Silfverstrand, finns det inga siffror på var dessa satsningar skall göras, inga detaljerade planer på hur de skall läggas ut. Det tycker vi är beklagligt därför att högskolorna och universiteten måste på ett tidigt stadium veta hur man skall planera för utvecklingen. Det får man ingen vägledning för i propositionen. Man får antagligen vänta tills en proposition läggs fram nästa höst, och det är alldeles för sent.

Bengt Silfverstrand säger att de nedskärningar som jag talade om är en myt. Det är de inte alls. De är i allra högsta grad reella för praktiskt taget alla högskolor och universitet. Jag tycker att Bengt Silfverstrand skall komma upp till bevis i det fallet. Att regeringen nu har insett att det var en felaktig politik och pytsar ut nya friska miljoner tycker vi självklart är bra. Vi hoppas bara att det konkretiseras bättre än vad som gjorts i propositionen så att vi vet vad det rör sig om.

Anf. 182 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik

Fru talman! Om jag är banerförare i kampen mot friskolor är jag i gott sällskap med en annan banerförare som Moderaterna tydligen hyser ett väldigt stort förtroende för i de flesta sammanhang, nämligen Kjell-Olof Feldt. I det här fallet är jag faktiskt inte otacksam för att vara i detta fina sällskap.

Konkretiseringar efterlyser Rune Rydén. Om man drar upp en strategi för en satsning på forskning och högre utbildning som vi alla tycks vara överens om är viktig och sedan talar om på vilka områden denna satsning kommer att göras, sedan pekar ut konkret var geografiskt det kommer att göras, då tycker jag att man verkligen varit konkret. Men det förpliktat naturligtvis. Vi kommer att återkomma. Rune Rydén kommer att få svar på frågorna. Sannolikt kommer Moderaterna också då, när de inte längre har regeringsansvaret, att komma med överbud.

Slutligen noterar jag, när det gäller den frenetiska kamp som Moderaterna på rikspanet inlett mot satsningar i Malmöområdet, att den skrivelse som man ironiserar över och som ingalunda var den första

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

***Fel! Okänt
växelargument.***

länken i kedjan – det finns tankar om detta i bl.a. Storstadsutredningen – är undertecknad av vice ordföranden i Malmö kommunstyrelse, partivän till Rune Rydén. Till yttermera visso har en annan partivän, som står ännu närmare för han finns någonstans i det här huset, Bertil Persson, motionerat om en ny högskola i Malmö. Tala om motsägelser, tala om bryderier! Moderaterna är ute efter att politisera den här frågan och än en gång skapa splittring i ett landskap där vi mer än någonsin behöver sammanhållning för att kunna tillgodogöra oss de nya satsningarna.

Anf. 183 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Fru talman! Låt mig komplettera mitt anförande med att säga att det också finns en vårdhögskola i Malmö – jag råkade hoppa över det.

Bengt Silfverstrand har inte bara i dag utan även tidigare talat om att expansionen av den högre utbildningen inleddes av en socialdemokratisk regering. Det var faktiskt inte så. Expansionen av den högre utbildningen inleddes våren 1991 av utbildningsutskottet i stor enighet genom att vi tog de initiativ som en socialdemokratisk regering inte hade gjort.

Vad gäller friskolorna har vi inte, Bengt Silfverstrand, samma tilltro till lokala socialdemokratiska politiker som ni när det gäller att värna friskolorna, av erfarenhet. Vi är övertygade om att en schablon för skolpeng garanterar deras överlevnad bättre än att de utsätts för bedömningar hos olika kommuners olika politiska majoriteter.

När det sedan gäller stiftelserna kan väl ändå Bengt Silfverstrand erkänna att oerhört mycket departementsenergi går åt att minimera deras betydelse. Det är väl tråkigt, det är en dålig användning av energi. Man hade kunnat behöva det till t.ex. att här presentera en strategi för användning av informationsteknik i utbildningarna.

Till slut, fru talman, om etablering i Malmö. Kan inte Bengt Silfverstrand ändå erkänna att det har gått fort i svängarna? Var finns nytänkandet? Var finns studenternas behov av breda utbildningar när Lunds stora bredd utgör en avgörande tillgång? Var finns viljan att göra någonting nytt, någonting som inte finns någon annanstans? Var finns diskussionerna om Kristianstad och Helsingborg? Var finns idéerna om att med hjälp av IT göra något annorlunda i Sverige och i Malmö?

Anf. 184 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik

Fru talman! Jag tycker att det är utomordentligt positivt om utbildningsutskottet lyckades skapa så stora satsningar på högskoleområdet under även en socialdemokratisk regering förutom borgerliga regeringar. Det var svårare, Margitta Edgren, på den tiden då ni satt ihop med Moderaterna att samarbeta i utbildningsutskottet. Jag vill inte ge Margitta Edgren huvudansvaret för det. Men ni är antagligen ganska starkt uppknutna till moderat utbildningspolitik och utbildningsfilosofi.

Ytterligare en gång om friskolorna och schablonen: Det gäller att tillskjuta resurser på lika villkor. Det framgår alldeles klart och tydligt av Friskoleutredningen att det inte är fråga om att skära ned och försämma för de friskolor som uppfyller förpliktelseerna. Men det finns

anledning att syna friskolorna närmare i sömmen, för de är av litet olika karaktär. Kvalitetsskillnaderna är påtagliga. Vid den senaste utvärderingen visade sig 40 % av lärarna vara obehöriga. Det strider väl ändå mot de krav på kvalitet som Folkpartiet, Moderaterna och kds – ibland i alla fall – pläderar för.

När det gäller Malmö vill jag slutligen säga att sätter man startpunkten vid att kommunstyrelsen, moderater och socialdemokrater, skriver brev till regeringen är det naturligtvis ett oerhört kort perspektiv. Men jag vill än en gång understryka att denna diskussion har pågått mycket länge. Den startade mer konkret, kan man säga, i Storstadsutredningen, där det visade sig finnas ett påtagligt behov av att i högre grad satsa på högre utbildning också i storstadsområdena, även om det fanns högskolor där tidigare, bl.a. i Stockholm. Det är märkligt att man inte skall kunna ha samma syn när vi nu diskuterar den här frågan.

Sedan vill jag bara nämna för Margitta Edgren att det kommer att ske satsningar också i Kristianstad, och att Helsingborg nyligen har fått besked om en ny multimedielinje.

Anf. 185 MARGITTA EDGREN (fp) replik

Fru talman! Vad moderaterna och folkpartisterna före regeringsskiftet var överens om när det gällde utbildningspolitiken var att något måste hända – att hävda målstyrningen som princip, med alla de effekter som det förde med sig, att hävda kvalitet i utbildningen vid högskola som på alla andra nivåer, att hävda studenternas rätt att välja, att hävda sambandet mellan utbildning och forskning, att hävda ansvaret för distansutbildning och för regionens högskoleutbildning. Detta var vi överens om. De förslag som vi i enighet lade fram och drev igenom – ibland men inte alltid mot socialdemokraternas vilja – är, menar jag, fortfarande mycket bra och mycket relevanta.

I samband med Trollhättan/Uddevalla-etableringen 1989 – vi har ju möjlighet att plocka fram gamla debatter via Rixlex – var det enighet i utbildningsutskottet om utskottets skrivning: ”Med hänsyn till att de begränsade resurserna för högskoleutbildning i landet inte kan splittras på alltför många högskoleenheter utan att utbildningskvaliteten kan komma att äventyras anser utskottet att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna att *ytterligare högskoleenheter* av den karaktär, som den nu föreslagna nya högskoleenheten har, inte skall inrättas.” Därför menar jag att det som nu skall inrättas måste vara av en annan karaktär, något nytt, något annorlunda som bara kommer att finnas i Malmö och som därigenom kan stärka Malmö som ort vid studenternas val.

Anf. 186 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik

Fru talman! Det är utomordentligt bra att litet oftare understryka vad vi faktiskt är överens om, och det tycker jag att Margitta Edgren lyckades med i sin senaste replik.

Det är viktigt att vi i allt väsentligt är överens om att den stora utbildningssatsning som har gjorts under 90-talet är riktig. Det är den överpolitiserings som i första hand Moderaterna har gjort sig skyldiga

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

till när det gäller att välja vissa institutionella former som riksdagen inte har någon demokratisk insyn i som vi har reagerat mot.

När det sedan gäller hur man skall fördela resurserna har Lunds universitet i flera sammanhang åberopat att man inte kan göra särskilt mycket mer i Lund, och det känner Margitta Edgren väl till. Alltså handlar det här om satsningar i Malmö och Helsingborg. Det sker sådana satsningar i Helsingborg.

Det finns inte något sådant motsatsförhållande mellan de här högskoleorterna som ni nu försöker måla upp, utan det går att samverka. Det är riktigt att de inte skall konkurrera – det finns ingen anledning för Lund och Malmö att konkurrera, utan man skapar en egen profil i Malmö, gärna med teknisk inriktning, miljöinriktning, som man har pekat på i skrivelsen och i andra sammanhang. Men vi skall också konstatera att det finns en ganska bra stomme att bygga på. Det finns en lärarhögskola, det finns konst-, teater- och musikverksamheter – en konstverksamhet som skall byggas upp. Det har vi varit överens om. Det är en bra början, och det finns möjlighet att göra någonting konstruktivt i det här området, under förutsättning att man bortser från snäv partitaktik, som Moderaterna inte gärna vill. Var Folkpartiet står i den här frågan vet jag inte riktigt.

Anf. 187 INGER DAVIDSON (kds) replik

Fru talman! Livslångt lärande är en förutsättning för arbete, trygghet och utveckling, och vi vill sätta de studerande i centrum, sade Bengt Silfverstrand. Men ryckighet skapar ingen trygghet, Bengt Silfverstrand. Och det gör inte heller utfästelser som man inte lever upp till, t.ex. när det gäller jämställdhetspolitiken.

Barntillägget i svux och svuxa är en väldigt liten besparing ur statens synvinkel, men den får oerhörda konsekvenser för dem som drabbas av den indragningen. Detta är en del av socialdemokraterna, och ganska högt uppsatta sådana, medvetna om. Mona Sahlin tillsatte någon liten grupp som skulle se över om man kunde få en ändring till stånd. Marita Ulvskog uttryckte förskräckelse när hon hörde vilket resultat den här besparingen hade fått under hösten. Berit Andnor har stått här i kammaren och sagt att det är ett misstag.

Nu vill jag gärna veta: Kan vi vänta oss en förändring? Kommer man att återinföra barntillägget för att kvinnor som har barn och som har stort behov av vidareutbildning skall få möjlighet att få den?

När det gäller friskolorna citerade Bengt Silfverstrand med vällust Kjell-Olof Feldt när han uttryckte oro för den segregering som blir en följd av att betalningsvilliga föräldrar väljer skola åt sina barn eller av att lärare väljer ut vissa elever som de vill jobba med. Den rädslan delar jag med Kjell-Olof Feldt. Det är just därför vi behöver andra regler för friskolorna, så att alla barn, även de som inte har betalningsvilliga föräldrar eller tillhör en grupp som lärare vill ha, skall kunna välja skola.

Anf. 188 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik

Fru talman! Rättssäkerheten är viktig på alla områden. Inte minst viktigt är det att studenter kan komma in på olika utbildningsorter i Sverige när de har samma förutsättningar och att inte snävt formella meriter skall vara avgörande. Där har vissa högskolor missbrukat den nya friheten.

Sedan skall jag gärna svara Inger Davidson klart och tydligt när det gäller de försämringar som har skett. Bakgrunden är ju att vi hade en regering i vilken Inger Davidsons parti ingick och som lyckades rasera statsfinanserna så till den milda grad att vi nu har varit tvungna att gå igenom ett stålbad och genomföra försämringar som tyvärr måste drabba alla. Men kds motsätter sig flera av de förändringar som gäller beskattning av de bättre ställda i samhället. Det är återigen en dubbelmoral, som kds har utvecklat till mästerskap under den tid partiet har tillhört Sveriges riksdag.

Situationen för många vuxenstuderande är allvarlig, och här kommer mitt klara och raka besked: Jag har själv i många sammanhang när jag har besökt exempelvis komvux fått uppleva att den beskrivning som Inger Davidson gav i mångt och mycket är riktig. Därför måste vi göra något för att förbättra de elevernas situation. Vi har en studiestödsutredning som är väl medveten om den här problematiken och som kommer att lägga fram sina förslag på det här området någon gång i mars–april 1996.

Anf. 189 INGER DAVIDSON (kds) replik

Fru talman! Jag misstänkte nog att jag skulle få standardsvaret, nämligen den förra regeringens raserande av välfärden. Det är det svar man alltid får när man försöker förändra något av det som socialdemokraterna föreslår.

Det lät litet annorlunda när vi under den förra regeringens tid föreslog besparingar och genomförde dem. Då sade socialdemokraterna nej till allting – då behövdes det inga besparingar; då var det bara illvilja från den borgerliga regeringen som gjorde att den ville spara.

Studiestödsutredningen är nog bra, och det är bra att den är medveten om de här problemen, men jag tror knappast att de som redan har fått sluta sin utbildning eller som kommer att få sluta under vårterminen nöjer sig med det beskedet. Det har bl.a. förekommit någonting som har kallats svuxaupproret av mammor som har försökt att få en snabb ändring till stånd. De nöjer sig inte med att det finns en utredning som så småningom kommer att reda ut det här.

Sedan fick jag inget vidare svar när det gällde min tolkning av Kjell-Olof Feldts oro. Jag tycker nämligen att vi tolkar honom helt olika, och jag vill gärna ha en kommentar till det.

Anf. 190 BENGT SILFVERSTRAND (s) replik

Fru talman! Standardsvar är bra om de anknyter till den verklighet som faktiskt rådde och råder. Det är inte nog med att kds bidrog till raserandet av statsfinanserna som i mycket stor utsträckning berodde på att omvärlden inte hade något förtroende för den regering som Inger Davidson tillhörde.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Dessutom spädde man på med ett ofinansierat vårdnadsbidrag som ytterligare urholkade statsfinanserna. Man måste faktiskt kunna se människor i ögonen även om man vet att de har bekymmer. Man bör inte negligera ett utredningsarbete på det sätt som Inger Davidson gör. Det finns inga ekonomiska förutsättningar att återställa på alla dessa områden där människor med all rätt kan känna sig besvikna därför att de har fått försämringar. Det är mycket märkligt att kds i andra sammanhang kritiserar s.k. återställare, men på en punkt där man tror att man kan inhämta kortsiktiga politiska poänger skall det omedelbart återställas. Det är mycket motsägelsefullt.

Vi uppfattar det som en skiktning och segregering att flera friskolor bevisligen bara tar emot vissa elever. Det är en segregering att de har sämre lärarkapacitet och lärarbehörighet, och det är en segregering att ta ut avgifter. Detta är alltså realiteter. Jag har upplevt exempel bl.a. i min egen valkrets där man har dragit ned på verksamhet i den kommunala grannskapsskolan och ökat elevantalet bara för att få råd att ställa upp med en helt ny privat skola som kan hålla halva elevantalet och på så sätt upprätthålla en bättre kvalitet.

Vad är detta, Inger Davidson, om inte segregering och uppdelning av människor efter plånboken?

Anf. 191 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)

Fru talman! Med tanke på denna långa dags färd mot natt och med tanke på att många kloka ord redan har sagts om vikten av kunskap och kompetens tänker jag utelämnat stora delar av mitt anförande och fatta mig ganska kort. Men det finns naturligtvis en risk för att jag startar en regionalpolitisk debatt om var högskoleutbyggnad skall ske. Trots detta kommer jag att uppehålla mig vid Stockholmsregionen och Södertörn.

Följande kan få utgöra en kort bakgrund till varför det behövs fler högskoleplatser i Stockholmsområdet. Andelen högskoleutbildade i arbetskraften i Stockholmsområdet är 50 % högre än riksgenomsnittet. Vidare är antalet sökande till universitet och högskolor i Stockholms län mycket stort, men andelen högskolenybjörjare är lägre än riksgenomsnittet. Dessutom minskar antalet ungdomar under 1990-talet inte lika mycket i Stockholmsregionen som i resten av landet. Till detta kommer också en större andel invandrare som efterfrågar högre utbildning.

När det gäller andelen av varje ungdomsgrupp som genomgår högre utbildning har Sverige halkat efter vid internationella jämförelser. Om det till utbildning i universitet och högskolor läggs annan eftergymnasial utbildning är det i Sverige ca 30 % som påbörjar någon form av eftergymnasial utbildning. I länder som USA och Canada når man 50–60 %.

I flera Södertörnskommuner – kommuner i södra delen av Stockholms län – är det endast 20–22 % som går vidare från gymnasiet till någon form av högre utbildning, dvs. ca 10 % under riksgenomsnittet.

Frans-Henrik Schartau, VD för Handelskammaren, skrev för två år sedan i Svenska Dagbladet under rubriken Södertörn – självklart val: ”På Södertörn är problemet särskilt allvarligt. Där är andelen ungdomar

som söker sig vidare till högre utbildning lika låg som i många glesbygdsregioner i Sverige.”

Hur rätt hade han inte då och hur rätt har han inte i dag?

Det är naturligtvis många faktorer som spelar in i varför en student väljer att studera vidare. Jag tänker inte här gå djupare in på detta, utan jag konstaterar att det är långsiktiga insatser som behövs. Men man skall vara medveten om att frukterna av dessa insatser inte kan skördas på många år.

Jag tänker bara kort beröra tre faktorer.

Medvetna tidiga insatser redan på grundskolenivå för att motivera och uppmuntra till högre studier kombinerat med ett samhällsklimat där det lönar sig att satsa på högre utbildning kanske är grunden för att man söker vidare.

Vidare skall nog inte närheten och atmosfären av en högskola föringas för att en student skall ta steget fullt ut och påbörja högre studier.

Redan i slutet av 80-talet visade en utredning begärd av regeringen att huvuddelen av högskoleplatserna på Södertörn skulle förläggas till Haninge. Beslutet blev universitetsutbildning på Södertörn med koncentration till Haninge men utan att riksdagen tog ställning till omfattningen.

Ett antal Södertörnskommuner har i dag högskoleutbildning i varierande omfattning.

Fru talman! Ett stort hopp tändes för flera Södertörnskommuner när den av den borgerliga regeringen med utbildningsminister Per Unckel i spetsen tillsatta kommittén för att utreda förutsättningar för en ny universitetsstruktur i södra Storstockholm i september 1994 presenterade betänkandet SOU 1994:127 Kronan, Spiran och Äpplet.

Totalt skulle ca 11 000 högskoleplatser fördelas. Kronan skulle lokaliseras till Kvarnholmen–Nacka alternativt södra Hammarbyhamnen i Stockholm med humanistisk- samhällsvetenskaplig inriktning. Spiran skulle utgöras av Huddinge med medicinsk, bioteknisk m.m. inriktning. Äpplet skulle lokaliseras till Haninge och ha teknisk och ekonomisk inriktning.

Dessa tre campus skulle utgöra ett nätverksuniversitet, ett morgondagens – 2000-talets – universitet med ett stort utnyttjande av informationsteknik, IT.

I våras ändrades allt detta genom ett riksdagsbeslut, och i princip alla utbildningsplatser gick till Huddinge. Socialdemokraterna var tillbaka till storskaliga lösningar i form av stora mastodontkomplex i stället för att ta till vara dagens utveckling och bygga morgondagens universitet för 2000-talet, ett nätverksuniversitet. Då blev det i stället ett universitetsbyggande som hör hemma på 1600-talet.

För Haninges del blev det bara den berömda tummen, om ens det, kvar i form av den tillsatta organisationskommittén. Jag citerar: ”Särskilt bör beaktas att viss utbildning skall förläggas till Haninge.”

Så vitt jag har förstått förs det diskussioner mellan Haninge och Utbildningsdepartementet om fler högskoleplatser till Haninge.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

I den s.k. tillväxtpropositionen som vi i dag diskuterar finns det inte ett ord om utbyggnaden av den högre utbildningen i Stockholmsregionen, än mindre om Haninge. Det som omnämns är bl.a. Bergslagen, Malmö, södra Norrland och sydvästra Sverige.

I motionerna Fi20 och Fi26 tas behovet av högre utbildning i Stockholmsregionen, Södertörn och Haninge upp. Utbildningsutskottet anser i sitt yttrande till finansutskottet att "riksdagen bör ta ställning till utbyggnaden av universitet och högskolor utifrån ett samlat förslag från regeringen". Detta är också förslaget i finansutskottets betänkande. Därmed avstyrker man dessa motioner.

Vad innebär detta för Stockholmsregionen och möjligheterna att få fler högskoleplatser? Ja, fru talman, varför antogs inte ett mer samlat förslag för Stockholmsregionen i våras, eller var det det samlade förslaget för Stockholmsregionen som riksdagen antog i våras?

Och efter att ha lyssnat till finansminister Göran Persson tidigare i dag är det tydligen så, dvs. att Stockholmsregionen blir utan tillskott av högskoleplatser. Detta är ännu ett exempel på ett Stockholmsfientligt förslag från regeringen.

Fru talman! Varför, om nu diskussionen med Haninge är seriös, finns inte Stockholmsregionen och Haninge med i finansutskottets betänkande 1 En politik för arbete, trygghet och utveckling?

Behandlingen av motionerna är tråkig, inte för mig som motionär men för studenterna i Stockholmsregionen i allmänhet och i Södertörn och Haninge i synnerhet. Men kanske skall skrivningen "att riksdagen bör ta ställning till utbyggnad av universitet och högskolor utifrån ett samlat förslag från regeringen" ses som hoppfull.

Anf. 192 ISA HALVARSSON (fp)

Fru talman! I propositionen En politik för arbete, trygghet och utveckling anger regeringen att man skall återkomma med förslag till utbyggnad av den eftergymnasiala utbildningen med särskild inriktning på naturvetenskapliga och tekniska utbildningar, bl.a. i Bergslagen. I propositionen namnges vissa högskolor men inte Karlstad högskola. Det är förvånande eftersom högskolan i Karlstad på ett förtjänstfullt sätt kan bidra till den regionala näringslivsutvecklingen, stötta mindre och medelstora företag och bidra till den allmänna kompetensutvecklingen i upptagningsområdet.

På det ekonomisk-samhällsvetenskapliga området har under flera år utvecklats utbildningsprogram och kurser för att försöka stötta de små och medelstora företagen samt främja nyföretagande entreprenörskap och nyskapande. Högskolan i Karlstad ingår i den grupp av högskolor som omger Bergslagsområdet. Man har där sedan tidigare god erfarenhet av samarbete för utvecklingen av Bergslagen. Detta samarbete organiserades i slutet av 80-talet och i början av 90-talet under namnet Bergslagens samverkande högskolor.

Högskolan i Karlstad arbetar efter ett långsiktigt utvecklingsprogram, där det övergripande målet är att år 2000 ha en funktion som motiverar benämningen Universitetet i Karlstad. Det innebär bl.a. att kvalitetsfrågorna sätts i centrum.

Fru talman! När regeringen senare återkommer med förslag om utbyggnad av den högre utbildningen måste Karlstad högskola finnas med i förslaget samt också i riksdagens beslut.

Prot. 1995/96:41
19 december

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 193 ULLA HOFFMANN (v)

Fru talman! I direktivet till samtliga kommittéer och särskilda utredare, att redovisa jämställdhetspolitiska konsekvenser står: "De förslag som läggs fram av kommittéer och särskilda utredare skall alltid föregås av en analys och innehålla en redovisning av hur förslagen kan förväntas påverka, direkt eller indirekt, kvinnors respektive mäns villkor och därmed förutsättningarna för jämställdhet mellan könen.

Det gäller bl a förslag som rör den ekonomiska politiken, sysselsättningen, förhållandena inom arbetslivet, den sociala välfärden inklusive hälso- och sjukvårdsområdet och utbildningen. De brister i jämställdhet mellan kvinnor och män som kan finnas på det aktuella området skall också redovisas, liksom en bedömning av hur eventuella hinder kan undanröjas."

Vänsterpartiet har med anledning av tillväxtpropositionen motionerat, Fi49, om ett tillkännagivande vad gäller jämställdhetsdirektivet, eftersom samtliga områden som diskuteras i propositionen Arbete, trygghet och utveckling omfattas av jämställdhetsdirektivet.

Jämställdhetsdirektivet är ett av de viktigaste som givits utredningar och kommittéer. Följs det i varenda utredning och kommitté har jämställdheten kommit en bra bit på vägen. Varje sittande och kommande utredning och kommitté bör därför få jämställdhetsdirektivet som ett tilläggsdirektiv. Vi anser också att jämställdhetsdirektivet bör utsträckas att gälla alla propositioner som lämnas.

Men det tycker inte finansutskottet. I stället raljerar utskottet över svårigheterna att föra könsbaserad statistik vad gäller dubbelbeskattningsavtalet med Malta. En sådan redovisning skulle knappast ge detta avtal en mer allsidig belysning, än mindre bidra till att jämställdhetsarbetet förs framåt, säger utskottet.

Denna skrivning i betänkandet kommer att gå till historien av många skäl, men kanske främst för att den visar på den okunskap som finns i ämnet.

Det kanske inte finns något jämställdhetsperspektiv på dubbelbeskattningsavtal, vare sig det kommer från Malta eller något annat land. Men det kan inte finansutskottet veta, eftersom utskottet inte gjort någon sådan prövning. Och jag vill återigen citera direktivet: "Om kommittén eller utredaren bedömer att en analys och en redovisning ur jämställdhetsperspektiv inte kan göras på ett meningsfullt sätt till följd av bl.a. utredningsuppdragets eller ämnets karaktär, skall detta anges och särskilt motiveras."

Detta gjorde Arbetstidskommittén i delbetänkandet om införlivandet av EU:s arbetstidsdirektiv. Därigenom har Arbetstidskommittén visat att man är medveten om att jämställdhetspolitiken är ett viktigt övergripande mål. Därmed har man också varit med om att föra jämställdhetsarbetet framåt.

Fru talman! Direktivet innehåller en enda mening som visar att man är medveten om jämställdhetsmålet och att man anser att jämställdhet mellan kvinnor och män är viktigt och skall tas på allvar.

Finansutskottet skriver också att det i den aktuella tillväxtpropositionen finns flera utförliga redovisningar av exempelvis fördelningen av

kvinnor och män på arbetsmarknaden. Jag har därför gått igenom de avsnitt som behandlar arbetsmarknaden och funnit endast ett diagram, diagram 3.1. Det är uppdelat efter kön och visar sysselsättningsgraden för kvinnor respektive män under åren 1970–1994. Där går att utläsa att kvinnors sysselsättningsgrad sjunker mer än männens – en uppgift som borde lett till en problematisering och analys.

I avsnittet om den samlade arbetsmarknadspolitiken redovisas sitande och kommande utredningar. Jag hoppas att regeringen kommer att se till att dessa utredningar följer jämställdhetsdirektivet. Om de inte gör det, fullföljer de inte sitt uppdrag.

Fru talman! Jag har försökt att förhålla mig strikt och inte ge några partipolitiska slängar för att möjliggöra för världens mest jämställda riksdag att rösta för motion Fi49, som jag härmed yrkar bifall till.

Motionen handlar endast om tillkännagivande av könsbaserad statistik, att vi skall följa det jämställdhetsdirektiv som getts till samtliga kommittéer och särskilda utredare om att redovisa jämställdhetspolitiska konsekvenser och att direktivet skall utvidgas till att även gälla kommande propositioner.

Fru talman! Jag vill passa på att önska presidiet, riksdagskollegerna och all personal en god jul och ett gott nytt år.

Detta är för mig den sista debatten före jul. Det är också den sista riksdagsdebatten som riksdagsstenograf Christina Nyman skriver ned. Hon kommer att vara tjänstledig för att pröva annat arbete. Jag vill å mina och Vänsterpartiets vägnar tacka Christina Nyman för alla fina protokoll, trots alla humanden och stakanden från oss ledamöter. Vi önskar Christina lycka till!

I detta anförande instämde Ingrid Burman, Britt-Marie Danestig-Olofsson, Charlotta L Bjälkebring, Johan Lönnroth och Bengt Hurtig (alla v).

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 2 (riktlinjer för den ekonomiska politiken)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp, kds)

3. res. 3 (v)

Förberedande votering:

104 för res. 2

19 för res. 3

194 avstod

32 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Prot. 1995/96:41

19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

Huvudvotering:
192 för utskottet
108 för res. 2

*Fel! Okänt
växelargument.*

18 avstod
31 frånvarande
Kammaren biföll utskot-

tets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 25 c, 17 mp

För res. 2: 73 m, 23 fp, 12 kds

Avstod: 1 s, 17 v

Frånvarande: 10 s, 7 m, 2 c, 3 fp, 5 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 6 (Riksbankens ställning)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets hemställan och därefter i fråga om motiveringen.

Hemställan:

1. utskottets hemställan

2. hemställan i res. 10 (m, fp, kds)

Votering:

212 för utskottet

110 för res. 10

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 25 c, 18 v, 17 mp

För res. 10: 75 m, 23 fp, 12 kds

Frånvarande: 9 s, 5 m, 2 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 3 kds

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. 11 (v)

Votering:

193 för utskottet

18 för res. 11

107 avstod

31 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 1 m, 24 c, 4 fp, 14 mp, 1 kds

För res. 11: 18 v

Avstod: 3 s, 74 m, 1 c, 17 fp, 1 mp, 11 kds

Frånvarande: 9 s, 5 m, 2 c, 5 fp, 4 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 8 (inriktningen av skattepolitiken)

1. utskottet

2. res. 14 (fp)

3. res. 16 (kds)

Förberedande votering:

23 för res. 14

12 för res. 16

286 avstod

28 frånvarande

Kammaren biträdde res. 14.

Huvudvotering:

193 för utskottet

23 för res. 14

106 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 24 c, 17 mp

För res. 14: 23 fp

Avstod: 75 m, 1 c, 18 v, 12 kds

Frånvarande: 9 s, 5 m, 2 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 18 (arbetstidsfrågor)

1. utskottet

2. res. 39 (v)

Votering:

266 för utskottet

18 för res. 39

37 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 73 m, 23 c, 1 fp, 16 mp, 1 kds

För res. 39: 18 v

Avstod: 2 m, 2 c, 22 fp, 11 kds

Frånvarande: 9 s, 5 m, 2 c, 3 fp, 4 v, 2 mp, 3 kds

Mom. 19 (jämförhetsfrågor)

Yrkanden:

1. utskottet

2. res. 41 (fp)

3. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Fi49 (v)

Förberedande votering:

22 för res. 41

19 för mot.

278 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 41.

Prot. 1995/96:41

19 december

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Huvudvotering:

281 för utskottet

23 för res. 41

18 avstod

27 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 75 m, 25 c, 1 v, 17 mp, 11 kds

För res. 41: 23 fp

Avstod: 17 v, 1 kds

Frånvarande: 9 s, 5 m, 2 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 22 (skärpta villkor för rätt till arbetslöshetsersättning)

1. utskottet

2. res. 46 (v)

Votering:

229 för utskottet

18 för res. 46

73 avstod

29 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 1 m, 25 c, 23 fp, 17 mp, 12 kds

För res. 46: 18 v

Avstod: 73 m

Frånvarande: 10 s, 6 m, 2 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 26 (den övergripande utbildningsstrategin)

1. utskottet

2. res. 49 (m, fp, kds)

Votering:

197 för utskottet

108 för res. 49

14 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 25 c, 3 v, 17 mp

För res. 49: 74 m, 22 fp, 12 kds

Avstod: 14 v

Frånvarande: 9 s, 6 m, 2 c, 4 fp, 5 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 32 (ny högskola i Malmö)

1. utskottet

2. res. 59 (fp, kds)

Votering:
211 för utskottet
36 för res. 59
75 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 24 c, 18 v, 17 mp
För res. 59: 1 m, 23 fp, 12 kds
Avstod: 74 m, 1 c
Frånvarande: 9 s, 5 m, 2 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 38 (folkbildning)

1. utskottet
2. res. 63 (v)
Votering:
303 för utskottet
18 för res. 63
1 avstod
27 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 74 m, 25 c, 23 fp, 17 mp, 12 kds
För res. 63: 18 v
Avstod: 1 m
Frånvarande: 9 s, 5 m, 2 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 39 (barntillägget i svux och svuxa)

1. utskottet
2. res. 64 (fp, v, kds)
Votering:
265 för utskottet
53 för res. 64
1 avstod
30 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 74 m, 25 c, 14 mp
För res. 64: 23 fp, 18 v, 12 kds
Avstod: 1 mp
Frånvarande: 9 s, 6 m, 2 c, 3 fp, 4 v, 3 mp, 3 kds

Mom. 43 (AP-fondens placeringsrätt)

1. utskottet
2. res. 67 (m, fp, kds)
Votering:
211 för utskottet
109 för res. 67
29 frånvarande

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 25 c, 17 v, 17 mp
För res. 67: 74 m, 23 fp, 12 kds
Frånvarande: 9 s, 6 m, 2 c, 3 fp, 5 v, 1 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Beslut om samlad votering

På förslag av talmannen medgav kammaren att skatteutskottets betänkande SkU20, näringsutskottets betänkande NU13 och konstitutionsutskottets betänkande KU18 fick avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Skattelättnad för riskkapital, m.m.

9 § Skattelättnad för riskkapital, m.m.

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1995/96:SkU20

Skattelättnad för riskkapital, m.m. (prop. 1995/96:109 och 1995/96:74)

Anf. 194 CARL FREDRIK GRAF (m)

Herr talman! Företagens kapitalförsörjning och riskkapitalförsörjning är en fråga som ofta diskuteras och som har diskuterats en hel del även tidigare i dag i denna kammare. Tyvärr har emellertid förslagen lyst med sin frånvaro under den socialdemokratiska regeringen. Nu lägger den fram ett temporärt förslag som vi skall behandla. Jag vill först göra det allmänna uttalandet att förutsättningar för tillväxt i mindre och snabbväxande företag är beroende av ett skattesystem som präglas av låga skattesatser och en enhetlig och neutral behandling av olika inkomster. Mot den bakgrunden är det särskilt olyckligt att socialdemokraterna avskaffade den av den borgerliga regeringen införda enkelbeskattningen av företagen och dess ägare.

Jag tror att om enkelbeskattningen hade fått finnas kvar hade den medfört att vi hade fått en fungerande kapitalmarknad. Det hade vuxit fram en miljö där det blivit naturligt för privatpersoner och företag att på ett frimodigare sätt och med högre riskbenägenhet placera kapital i nya projekt.

De förslag regeringen nu har lagt fram och som utskottsmajoriteten ställer sig bakom är alltför begränsade både vad gäller belopp och tid. Det sägs att det är ett temporärt förslag och att det därför är begränsat. Denna uppläggning visar emellertid att regeringen ingenting har lärt av betydelsen av långsiktiga spelregler för näringslivet. I regel tar det längre tid än två år innan en investering av det slag vi nu talar om ger avkastning. Under den tiden kommer det att finnas ett återkommande behov av nytt kapital. I vårt förslag har vi därför yrkat på både högre

belopp och längre tid. Det är avgörande förbättringar som i kombination med enkelbeskattning hade varit en bättre lösning för en fungerande kapitalmarknad för företagen.

Vidare återkommer regeringen nu med förslag om återinförd kvittningsrätt för nystartade företag. Det är naturligtvis bra att det införs även om förslaget inte heller i denna del är tillräckligt. Riksdagen har redan en gång infört kvittningsrätt. Då tyckte socialdemokraterna inte om förslaget. När man sedan flyttade in i Rosenbad avskaffade man det direkt. Nu föreslår samma socialdemokrater ånyo kvittningsrätt. Det är inte konstigt att det inte går att spåra konsekvens och riktning i den socialdemokratiska politiken. Det hade varit logiskt att låta det tidigare systemet gälla även under 1995 och framåt.

Det är beklagligt att regeringen i detta fall väljer en försiktig och passiv form. Vi vill gå längre och menar att det räcker med de begränsningar som följer av att det skall vara nystartad aktiv näringsverksamhet och att reglerna skall gälla under de första fem åren. Skall vi verkligen få människor att satsa i företagande måste vi vara på det klara med att de stora satsningarna ofta ligger i initialskedet. Det förstår ej socialdemokraterna.

När det gäller fåmansbolagsreglerna bör en reformering ha som utgångspunkt att enbart den inkomst som är att beteckna som arbete bör beskattas som arbetsinkomst. Övriga inkomster för fåmansföretagsdelägare bör i sin helhet betraktas som kapitalinkomst. Vi anser därför att regeringen bör återkomma med ett förslag till riksdagen i enlighet med detta.

Avslutningsvis vill jag nämna något om att Socialdemokraterna underkänt förslaget från sin egen regering vad gäller reducerad avdragsrätt för måltidsutgifter i samband med representation. Regeringen har i samband med en begränsning av avdragsrätten föreslagit vissa förenklingar. Avdragsbeloppet knyts till basbeloppet, och några begränsningar i övrigt görs ej.

Utskottsmajoriteten har emellertid valt en annan lösning och anger ett fast belopp, 180 kronor per person. Det leder till krångel varje gång som nödvändiga förändringar måste ske på grund av kostnadsökningar. Vi anser att man i denna del därför borde ha följt regeringens förslag.

Fru talman! Med hänsyn till den begränsade tid som får anses stå till kammarens förfogande i kväll nöjer jag mig med detta kanske alltför förkortade inlägg. Det hade onekligen varit intressant att få möjlighet att under mindre tidspress få lägga ut texten i de viktiga frågorna om företagens riskkapitalförsörjning.

Jag står bakom samtliga moderata reservationer men yrkar bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 195 ISA HALVARSSON (fp)

Fru talman! En kraftig expansion i näringslivet är nödvändig för att arbetslösheten skall minska. För detta krävs betydande nyetableringar och att befintliga företag växer. Miljön för företagande, för nyetableringar och för företagstillväxt måste vara gynnsam, mera gynnsam än

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

den är i dag. Nystartade företag som vill växa utgör det långsiktiga tillväxtkapitalet för Sverige. Tyvärr ser verkligheten dystert ut i dag.

Nyföretagarbarometern från Jobs and Society mäter det aktuella

Fel! Okänt

växelargument.

läget för nyföretagande i landet. Nyföretagarbarometern visar att antalet

nyregistrerade företag fortsätter att minska jämfört med samma period föregående år. Minskningen beräknas bli hela 15 % för 1995. Detta är en alarmerande utveckling.

Ett vanligt klagomål från småföretagare är att de tvingas kämpa med mycket krångel och byråkrati som hämmar deras verksamhet. Ett av de regelsystem som är mest komplicerat och vars verkningar det är svårast att förutse är de särskilda skattereglerna för s.k. fåmansföretag. De har, som de flesta regler, tillkommit i ett gott syfte: att undvika att den lägre beskattningen av kapital skall kunna utnyttjas av enskilda ägare för att uppnå skattefördelar. Det är naturligtvis angeläget. Men även regler med goda syften kan ha negativa effekter på företagande och jobb.

Reglerna har nu några år på nacken. Vi anser att det är dags att göra en principiell översyn av hela regelverket. Huvudmålet skall vara att förenkla hela fåmansföretagslagstiftningen liksom att sänka den faktiska skattebelastningen för dessa företag. Vid en sådan översyn bör bl.a. beräkningen av vad som är kapitalinkomst göras mera generös. De föreslagna reglerna för att undvika ett kringgående av 3:12-reglerna måste ges en utformning som är enklare än den i regeringens proposition.

Reglerna för fåmansföretag skall så långt som möjligt vara desamma som för andra företag. Det är de inte i dag. Fåmansföretagsreglerna diskriminerar i dag ägare till mindre företag. Kapitalavkastning över en viss nivå beskattas som lön med högre skatt som följd. Summan av bolagsskatt och ägarens kapitalinkomstskatt är t.ex. 2,5 gånger högre i Sverige än i Frankrike.

En längre gående översyn av reglerna bör ske snarast möjligt. Det övergripande syftet med en sådan översyn skall alltså vara att undanröja den diskriminering som reglerna i många fall innebär för fåmansföretagen.

Vi har tidigare föreslagit att riskkapitalavdrag införs och välkomnar att så nu sker, men det borde inte finnas en tidsbegränsning på två år. Dessutom bör avdraget också gälla för aktier som handlas på nya marknadsplatser för innovatörskapital.

Riskkapitalförsörjningen till nya innovationsföretag har varit ett problem under en lång tid. Sedan förra året finns nu en marknadsplats för placeringar och handel i sådana företag, Innovationsmarknaden. Att åstadkomma sådana marknadsplatser är ett viktigt sätt att underlätta mötet mellan riskvilliga sparare och innovationsföretag, vilka befinner sig i ett tidigt stadium i sin utveckling. Vi menar att systemet med riskkapitalavdrag också bör omfatta aktier som handlas på marknadsplatser av detta slag.

Vi befarar att regeringens förslag riskerar att strypa denna framväxande marknadsplats för mötet mellan riskvilliga sparare och innovationsföretag.

Vi vill också ge uppskov med bolagsskatten för nystartade företag så länge pengarna inte tas ut. Nya snabbt växande företag avstår ofta från utdelningar och styrelsearvoden för att kunna satsa allt på snabb tillväxt. Likväl bromsas tillväxten ibland av stora skatteinbetalningar. Vi menar därför att man i sådana fall bör kunna ge uppskov med bolagsskatten så länge inte utdelningar sker. Det skulle underlätta situationen för denna typ av företag – vi måste få många sådana företag under de kommande åren.

I detta betänkande behandlas också regeringens förslag att kostnader för vin och sprit skall få ingå i avdragsramen för representation. Det är ytterst förvånande att detta kommer som ett resultat av överenskommelsen mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet i akt och mening att skapa riskkapital till företagare. Sociala och medicinska skäl talar emot att på skattebetalarnas bekostnad svara för företagens alkoholrepresentation. Behovet av ett alkoholfritt arbetsliv har vuxit sedan avdragsrätten för vin och sprit slopades 1981. En införd avdragsrätt för vin och sprit ger helt fel signaler till företagen. Lagen bör i stället så strikt som möjligt inskräpa att alkohol och arbetsliv inte hör ihop.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla reservationer i detta betänkande som jag undertecknat, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna nr 2 och 11.

Anf. 196 PER ROSENGREN (v)

Fru talman! Det betänkande som vi nu har att behandla innehåller förslag om skattereduktion samt om underhållsavdrag och representationsavdrag – en något underlig blandning, kan det tyckas.

När jag kom in i riksdagen trodde jag att förslag som läggs fram här är väl förberedda och utarbetade och även avstämda mot den politik som regeringen och det statsbärande partiet står för. Efter propositionen om RAS t.ex. vet jag bättre.

Jag anser att föreliggande proposition är ett bra exempel på vad som kan karakteriseras som politisk intellektuell ohederlighet. Man säger sig vilja lösa ett problem, men man analyserar inte problemet utan tar till ett förslag för att tillfälligt få tyst på en viss högeropinion.

Förslaget från Näringsdepartementet visar litet grand, skulle jag vilja säga, på departementets totala hårdsmälta. Det är kanske en händelse som ser ut som en tanke att näringsministern nu väljer att i stället bli rikspolischef.

När det gäller propositionens innehåll avseende riskkapitalavdraget gör vi i Vänsterpartiet ungefär samma bedömning som regeringen, nämligen att det finns ett behov av riskvilligt kapital till de små och medelstora företagen, även om rapporter visar att det finns gott om kapital inom den ordinarie kreditmarknaden.

Speciellt inom de s.k. framtidsbranscherna är kapitalanskaffningsproblemen i och för sig ganska stora.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Dessa företag kan t.ex. befinna sig inom miljötekniksektorn eller inom sektorer som satsar på den nya tekniken och därför har stora investeringsbehov.

Det är vår uppfattning att alla förslag till lösningar på det aktuella problemet måste ha ett företagarperspektiv.

Regeringen har ett extremt placerarperspektiv.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Om man har ett företagarperspektiv ser man till effekterna i företagen

och anpassar förslagen på så sätt att företagets behov sätts i centrum. Ett placerarperspektiv utgår från placerarens behov och önskemål om gynnsam beskattning och andra subventioner.

Det grundläggande problemet är att regeringen över huvud taget inte definierar begreppet riskkapital i propositionen. Jag har inte heller sett att man gör det någon annanstans.

Det föreliggande förslaget innebär att man inför en ny skattesubvention för de personer som kan avstå 100 000 kr. De belönas med en direkt skattesubvention på 30 000 kr. Man kan diskutera om Socialdemokraterna själva egentligen tror på det här förslaget. Den här möjligheten avsätts bara i två år, och vad skall hända sedan? Är det en försöksballong, eller är det en eftergift åt Centerpartiet?

Eftersom det med detta förslag är tillåtet för fåmansdelägare och anhängiga att satsa pengar i det egna bolaget, innebär det att det t.o.m. blir lönsamt att låna upp beloppet och sätta in det i bolaget. Reglerna innebär ju i dag att man kan erhålla utdelning från bolaget på upp till statslåneränta plus 5 %. Det är en högre utdelning än den låneränta man skulle få om man lånade upp de här pengarna.

Enligt förslaget skall pengarna investeras eller förbrukas i bolaget. Detta är alltså inte knutet till en investering, utan det är pengar som kan användas till att eventuellt göra en amortering. På så sätt öppnar ju regeringen för en ren spekulations ekonomi inom denna sektor. Hur man kan betrakta ett sådant kapital som riskkapital är helt obegripligt för oss.

Exemplet illustrerar hur illa det kan gå om man inte definierar de begrepp man använder sig av.

Riskkapital är, enligt Vänsterpartiet, sådant kapital som behövs för tillväxtföretag som ännu inte nått tillräckligt hög avkastningsgrad, men som har tillväxtpotential. Det kan också vara kapital som behövs i ett företag med relativt god lönsamhet, men som har tillfälliga likviditetsproblem.

Det finns säkert ytterligare fall där kapital kan karakteriseras som riskkapital, men med dessa exempel vill vi bara visa vart vi drar och att det finns en skillnad mellan vår syn och regeringens syn på begreppet riskkapital.

Socialdemokraterna har tydligen fallit för den borgerliga myten att företagets tillgångar på riskvilligt kapital förutsätter kraftiga skattesubventioner för placerare.

Vänsterpartiet har ett företagarperspektiv och vill lyfta fram näringslivets ansvar för utvecklingen av det svenska näringslivet, inte

minst de små och medelstora företagen. Våra förslag har debatterats här förut, och det finns ingen anledning att ta upp dem ytterligare nu.

Vi menar att vårt system i högre grad skulle svara mot de önskemål som framförts från näringslivshåll om mindre bidrag till näringslivet. Med vårt system hamnar näringslivets pengar inom den egna sektorn, men de fördelas mera solidariskt och gynnar på så sätt tillväxten inom näringslivet.

Bör inte regeringen ta lärdom av resultatet av den stora skattereformen och ge skattesubventioner åt dem som behöver det, i stället för att fortsätta att gynna de redan välbeställda?

Frågan om underskottsavdragen har bollats hit och dit. Just nu vet jag var Socialdemokraterna står, men hur blir det om två år? Tar man bort underskottsavdragen då? Inom socialdemokratien vacklar man från den ena uppfattningen till den andra i denna fråga. Det skulle vara intressant att få reda på hur länge Socialdemokraterna tänker stå kvar vid den nuvarande uppfattningen. Förändringens vindar blåser ju väldigt snabbt när det gäller underskottsavdragen.

När det gäller representationen med alkohol, instämmer jag helt i Isa Halvarssons synpunkter. Detta är att ge fel signaler. Visserligen har man dragit ned på beloppet ganska ordentligt, till 180 kr, för representation, men jag tycker ändå att det ger fel signaler när man accepterar att alkohol skall ingå i representationen. Jag trodde att vi hade kommit längre i den alkoholpolitiska debatten än att det skulle läggas fram ett sådant här förslag. Det är litet oroande.

Slutligen vill jag, fru talman, yrka bifall till reservation 3. Jag instämmer också i reservation 11, som Isa Halvarsson har yrkat bifall till.

Anf. 197 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds)

Fru talman! För att möta ett ökat nyföretagande måste tillgången på riskkapital öka. Speciellt måste de onoterade, mindre och nya företagens finansieringsbehov säkras. Dessa mindre företags fortlevnad och expansion är ytterst betydelsefulla för svensk ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Att kapitaltillförseln till dessa företag ökar är alltså av största vikt.

I propositionen framgår att syftet är att ”stimulera de små och medelstora företagens försörjning av riskkapital”. Ambitionen är bra. Man lägger dock till att de förslag man presenterar är tillfälliga åtgärder i avvaktan på mer långsiktiga lösningar.

Generellt kan sägas att det för svenskt företagande är av yttersta vikt att de regler som påverkar företagens verksamhet och expansionsbeslut måste vara långsiktiga till sin karaktär och inte ändras gång efter annan, så att förutsättningarna blir helt andra.

De regler som den föregående regeringen införde på företagarns rådet syftade till att lägga grunden till ett bättre företagsklimat i Sverige. De återställare som den nya regeringen snabbt gjorde efter regeringsskiftet har skapat stor osäkerhet bland landets företagare. Det är därför av detta skäl nödvändigt att de nu föreslagna förändringarna sker permanent och med en så smidig övergång som möjligt. Svenska företagare måste kunna göra tillförlitliga bedömningar om framtiden vad

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

avser regelverken. I annat fall kommer osäkerheten att få negativa konsekvenser för framtida investeringar och rekryteringar.

Förslaget om skattereduktion har begränsats till att gälla under åren 1996 och 1997. Kristdemokraterna motsätter sig denna begränsning och föreslår ett permanent riskkapitalavdrag.

Vad avser beloppsgränsen för skattereduktion vill Kristdemokraterna öka företagens möjligheter att få riskkapital jämfört med regeringens förslag. Kristdemokraterna föreslår att beloppsgränsen sätts till den nivå som föreslogs i promemorian, nämligen 300 000 kr.

Fru talman! Kristdemokraterna välkomnar regeringens förslag att återinföra möjligheten att kvitta underskott i aktiv näringsverksamhet mot inkomst av tjänst under de fem första åren. Möjligheterna att i liten skala och med små risker vid sidan om ordinarie arbete kunna starta en verksamhet är betydelsefulla för svenskt nyföretagande. Regeringen avskaffade denna möjlighet vid sitt tillträde hösten 1994 med verkan fr.o.m. 1995. Kvittningsrätten skall nu införas och omfatta verksamheter som startats tidigast den 1 januari 1996. De företag – det är många – som har påbörjat sin verksamhet under 1995 omfattas därmed inte av någon möjlighet att kvitta underskott mot förvärvsinkomst.

Kristdemokraterna finner att detta är mycket uppseendeväckande och ett hårt slag för alla de nya verksamheter som startat detta år. Förslaget innebär ju, trots nya regler, att deras eventuella förluster 1996 inte får kvittas, medan ett företag som startat under januari 1996 och framåt får denna möjlighet. Kristdemokraterna menar att kvittningsrätten måste gälla för verksamheter som startat även under 1995. Regeringens retorik om vikten av kapitalförsörjning och nyföretagande kommer ofta i konflikt med den praktiska tillämpningen.

Utskottsmajoriteten bemöter Kristdemokraternas krav på att kvittningsrätten även skall gälla dem som startar verksamhet under 1995 med att det ”inte finns anledning att ge reglerna tillbakaverkande kraft”. Detta är en mycket svag argumentation. Man kan fråga sig om regeringen har gjort ett misstag beträffande det glapp på ett år som uppstår eller om man skall tolka det som ren illvilja mot dem som startar sin verksamhet under 1995. De som inte väntat på att regeringen skulle komma på att den kvittningsrätt som den borgerliga regeringen införde egentligen var bra straffas nu.

Fru talman! Regeringen föreslår som en sista punkt i propositionen att avdragsramen för måltidsutgifter i samband med representation skall sänkas. Utskottsmajoritetens förslag innebär att avdragsramen sänks till 180 kr. Kristdemokraterna godtar denna förändring.

Av förenklingsskäl föreslår regeringen och utskottsmajoriteten också att vin och sprit skall ingå i avdragsramen. Kristdemokraterna motsätter sig detta förslag å det starkaste. Regeringens motivering är mycket tunn i jämförelse med ambitionerna på det alkoholpolitiska området att minska konsumtionen av alkohol i Sverige med 25 % fram till år 2000. Detta mål har av regering och riksdag ansetts så centralt och så viktigt att man ställt sig bakom den handlingsplan ett antal berörda myndigheter utarbetat.

Att man nu kan bortse från dessa ambitioner ter sig för kristdemokraterna inkonsekvent och mycket tragiskt. Lars U Granberg, som snart kommer att tala för utskottsmajoriteten, har här i kammaren sagt sig dela den målsättning om en minskning med 25 % av alkoholkonsumtionen och talat i mycket kraftfulla ordalag om att vi måste visa handlingskraft. Vad säger Granberg i dag?

Kristdemokraterna har uppfattningen att staten inte bör subventionera alkoholkonsumtion. Alkoholkonsumtion på arbetstid bör inte uppmuntras. Frånvaron av alkohol i arbetet bör i stället vara ett särskilt viktigt delmål inom alkoholkämpningen. Reg-

*Fel! Okänt
växelargument.*

lerna om att inte inberäkna alkohol i avdragen för representation har lång tradition i Sverige och bör värnas. Både arbetsgivare och restaurangbranschen är vana vid nuvarande rutiner. Förenklingsskålen väger även i detta perspektiv lätt.

Var tredje sjuksäng upptas i dag av människor med alkohol- och tobaksskador. Regeringens förslag kan ytterligare komma att öka på denna belastning på sjukvården. Sjukvårdens resurser minskar, och kvaliteten på vården hotas. Att mot bakgrund av detta använda statsfinansiella resurser till att subventionera alkoholkonsumtion är inte rimligt. Sjukvården behöver inte ökad belastning och mer kostnader utan tvärtom ökade finansiella resurser. Målet att minska alkoholkonsumtionen måste stå fast, med hänsyn både till enskilda människors välbefinnande och finansiering av den övriga, icke alkoholrelaterade sjukvården.

Det är mycket anmärkningsvärt att Centerpartiet har gjort upp med regeringen om subventionerad bjudsprit. Det innebär att Centerpartiet i framtiden inte med trovärdighet kan tala och verka för minskad alkoholkonsumtion, när man har genomdrivit beslutet om bjudsprit som stimulerar konsumtionen.

Jag står bakom samtliga kristdemokratiska reservationer i betänkandet, men yrkar endast bifall till reservationerna 4, 7 och 11.

Anf. 198 LARS U GRANBERG (s)

Fru talman! Företag och företagande är en livsviktig ingrediens i ett lands välstånd. Livskraftiga företag och visionära företagare är därför ett viktigt inslag i en långsiktig välfärdspolitik. Det är utifrån det som vi socialdemokrater ser näringspolitiken som en av våra största och viktigaste politiska uppgifter.

Näringspolitiken är en spelplan där flera olika faktorer spelar in: konjunkturer, räntor, skatter och utgifter. Listan kan göras lång över vad som inverkar på det näringsklimat vi har i landet. I skatteutskottets betänkande nr 20 berör vi vissa för ett livskraftigt företagande i sig viktiga delar.

I betänkandet föreslås ett s.k. riskkapitalavdrag – en åtgärd just för att stärka små och medelstora företag och i och med det ge dem en expansionsmöjlighet. Vidare föreslås kvittningsrätt för underskott i aktiv näringsverksamhet – återigen en åtgärd för att utjämna problem under en kritisk period för nystartade företag. Avslutningsvis i betän-

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

kandet finns förslag till beskattning av ägare i fåmansföretag och till begränsad avdragsram för representation.

Betänkandets huvudfråga är frågan om riskkapital för företagen. Att döma av alla reservationer finns det en bred uppslutning runt vikten av att nu kraftigt införskaffa riskvilligt kapital till de svenska företagen. På den punkten är vi överens, men sedan börjar åsikterna glida isär.

Nu börjar faktiskt en julsaga att tonas upp, fru talman. Det hela börjar med något som liknar den engelska julsagan A Christmas Carol. Moderaterna, Folkpartiet och kds föreslår likt den elake Mr Scrooge utökade ramar för riskkapitalavdrag och uppluckring av beloppsgränser och andra restriktioner i kvittningsrätten. Avslutningsvis vill man också ge alla företag lägre skatter generellt sett.

Det är samma givmildhet som under de tre år dessa partier styrde landet. Är det då enbart givmildhet, eller handlar det om ren elakhet i Mr Scrooge-anda? Frågan måste ställas. Hur kommer Moderaterna, kds och Folkpartiet att finansiera dessa förändringar? Är det måhända genom ytterligare neddragningar på utgiftssidan – transfereringar och socialförsäkringar – eller är det kommuner och landsting som skall spara ihop till era julklappar?

Om så är fallet handlar min saga inte om några givmilda tomtar utan just om Mr Scrooge, fast i en svensk politisk tappning, förstås.

Fru talman! Nu sitter säkert Carl Fredrik Graf, Michael Stjernström och Isa Halvarsson och tänker att de åtminstone var mer givmilda mot företagen än vad Socialdemokraterna någonsin kommer att bli.

Det är förvisso rätt. De var, fru talman, mer givmilda med skatterna, men inte mot företagen. Under perioden 1991–1994 gick ca 45 000 företag i konkurs.

Men företagsklimatet måste ju ändå ha varit givmilt. Vi får se om man kan hitta något tecken på givmildhet i det doktoranden vid Stockholms universitet Roger Persson skriver i en debattartikel i Svensk Skattetidning i början av 1994: ”Jag tycker däremot att själva lagstiftningsproceduren i Finansdepartementet bedrivits egendomligt. Kulmen på en väl aldrig tidigare skådad lagstiftningsiver har troligen nåtts under december månad 1993. Knappast någonsin förr, och förhoppningsvis heller aldrig mer, kommer ett lagstiftningsmaskineri att användas på det sätt som skett. Snart sagt varje formell möjlighet till användandet av den reguljära processen har utnyttjats för att ändra ursprungliga förslag, från förändringar tillkomna i skatteutskottet till särskilda regeringsskrivelser till riksdagen.”

Nu har ni fått en viss inblick i den förra mandatperiodens borgerliga tomteverkstad.

Jag går vidare, fru talman, till verkställande direktören för företaget Agoris AB och hans syn på den förda företagsskattepolitiken. På en debattsida från den 19 april 1994 skriver han att svenskt näringsliv behöver stabila spelregler grundade på sunt förnuft och ej på ideologier.

Fru talman! Givmildhet eller inte, men visst gjorde de en hel del skattesänkningar. Men jag undrar om de missat att läsa näringslivets

önskelista. I stället för att vara givmilda blev de elaka likt Mr Scrooge i den engelska julsagan A Christmas Carol.

Finns det då inga snälla och givmilda partier i min julsaga? Jovisst gör det det, men dit hör inte Vänsterpartiet, fast man kan tro det. Vänsterpartiet, fru talman, iklär sig åter rollen som den som fördelar sina julklappar i form av förslag på det mest givmilda och iögonenfallande sätt. Rödklädda i tomtedräkt påminner vänsterpartisterna utått sett nu klarare än någonsin om kommunismens röda banér. Också deras julklappar till de svenska företagen går i den färgen.

De föreslår värnskatt på vinster i företagen – en form av konfiskering av företagens vinster – och de har en syn på riskkapitalanskaffning som är något helt annat än den syn vi socialdemokrater har i frågan.

Det var roligt att höra hur Vänsterpartiet beskriver ordet riskkapital, och inte minst deras syn på riskkapitalanskaffning. Nog för att Vänsterpartiet är givmilt även i ett läge där pengarna är begränsade, men att nu återigen lova något som staten inte har råd med får stå för Vänsterpartiet.

Att Vänsterpartiet är emot allt som kallas spekulation är inget nytt. Men hur skall man kunna förse de små och medelstora företagen med kapital? Det är kapital som de så väl behöver för att växa och i framtiden bli den dragkraft för sysselsättning som både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet är överens om.

I stället för att konfiskera pengar genom värnskatt på vinster skall man låta pengar ur företagens vinster få fördelas den befintliga vägen och på så sätt bidra till investeringar och även till riskkapital i andra svenska företag. Det tycker vi socialdemokrater är bra. Men här har Socialdemokraterna och Vänsterpartiet klart olika uppfattning.

Fru talman! Återigen kommer Vänsterpartiet dragande med stora fina paket. Men tyvärr är de paketen utan något som helst hållbart innehåll för svenskt företagande och sysselsättning. Det är synd att man spelar på givmildhet men gör någonting annat.

Fru talman! En julsaga utan sång är ingen riktig julsaga. Jag kommer dock inte att sjunga, men jag kommer avslutningsvis att citera den kända julvisan Hej tomtgubbar!: ”Hej tomtgubbar slå i glasen och låt oss lustiga vara”. I betänkandets sångkör hörs den ljuva julsången i olika stämmor. Moderaterna sjunger basstämman och Folkpartiet, Miljöpartiet, kds och Vänsterpartiet de övriga stämmorna. Men deras sång har litet olika mening.

Moderaterna vill hålla fast vid en möjlighet till större avdrag för representation i framtiden, medan de övriga partierna ser faran med att släppa lös möjligheten till avdrag för alkohol. Vi står nu inför en av de helger på året då problemen med alkoholen blir som tydligast. Men förslaget i betänkandet kommer enligt utskottsmajoriteten inte att förvärra situationen vad gäller alkoholskador.

Förslaget i sin helhet betyder att vi minskar avdragsramen från i dag 300 kr till 180 kr. Vad gäller alkoholen får inte enbart alkohol förtäras för 180 kr, utan avdraget gäller mat och till det alkohol eller andra drycker. Så någon stor julsjuka blir det inte tal om. Men inför julen vill vi från utskottsmajoritetens sida ändå säkerställa vårt beslut genom att

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

följa upp frågan. Om problem skulle uppstå får vi framöver återkomma i ärendet.

Fru talman! Från alla oss socialdemokrater i skatteutskottet till er alla i Sveriges riksdag: En riktigt god jul. Den givmilde socialdemokratiska tomten har följande paket med sig i säcken: avslag på reservationen och bifall till utskottets hemställan.

Anf. 199 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Det var mycket jullikt i Lars U Granbergs anförande. Jag skall emellertid kommentera några av de andra bitarna.

Den politik som fördes under den borgerliga regeringen gav resultat. Lars U Granberg sade att det inte startades några nya företag. Faktum är att nyföretagandet under 1994 ökade kraftigt i hela Sverige. Det är en ökning med ca 60 % jämfört med året innan. Det var den största ökningen som vi har kunnat notera sedan NUTEK började mäta nyföretagandet på det sättet. Nu har emellertid nyföretagandet minskat. Det ser vi redan under första halvåret, enligt statistiken. Återställarna börjar ge resultat – om det nu är den typen av resultat som Lars U Granberg efterlyste.

För att inte inlåta mig i någon teknisk diskussion kring utformandet av riskkapitalavdraget har jag några frågor på temat långsiktighet till Lars U Granberg. Han talade själv för övrigt om stabila spelregler, paradoxalt nog. På vilket sätt är ett temporärt riskkapitalavdrag långsiktigt? På vilket sätt är kvittningsrätten långsiktig när den gäller vartannat år? Kan vi räkna med att den kommer att gälla också 1997 på samma sätt som den nu avses att gälla för 1996? Eller kan Lars U Granberg ge besked hur långsiktigt detta är?

Sedan en randanmärkning beträffande representationsavdraget. Lars U Granberg talar om att Moderaterna nu vill släppa loss vad det nu var för krafter. Men det är i varje fall ungefär samma krafter som hans egen finansminister och regering ville släppa loss. Det märkliga är att det handlar om en justering på några kronor varje år. Lars U Granberg säger då att utskottsmajoriteten minsann har tagit detta på allvar. Det är litet märkligt att man inte har en tilltro till den egna regeringens förslag i denna del.

Det handlar, som Lars U Granberg mycket väl vet, om förenklingskäl och ingenting annat. Men jag är tacksam för svar på mina frågor beträffande långsiktigheten. Det är mycket viktigt med stabila spelregler för småföretagen i detta land.

Anf. 200 LARS U GRANBERG (s) replik

Fru talman! Carl Fredrik Graf ställde frågor om långsiktighet på riskkapitalområdet. Jag tror, Carl Fredrik Graf, att tanken hos oss socialdemokrater är att det skall vara långsiktigt. Nu vet vi att man tittar ytterligare på dessa frågor.

Om jag skulle ha den kristallkula som Carl Fredrik Graf har kanske jag skulle kunna svara mer ingående. Jag kanske egentligen inte skulle vilja ha en kristallkula. När jag ser vad man åstadkom med den under den förra mandatperioden är det inte mycket till kristallkula att ha.

I övrigt talades om förtroendet för regeringen och finansminister Göran Persson. Göran Persson hade en åsikt. Mig veterligt hade moderaterna i utskottet en helt annan åsikt, tills frågan kom upp. Men då fanns det visst intresse att gå på finansministerns linje. Tack för att ni från Moderaterna en gång ställde upp på Socialdemokraternas linje! Men den här gången tyckte utskottsmajoriteten någonting annat.

Prot. 1995/96:41

19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 201 CARL FREDRIK GRAF (m) replik

Fru talman! Det är betecknande för Socialdemokraternas sätt att se på näringspolitiken att man tittar in i en kristallkula och ser vad som eventuellt kan komma ut av det. För egen del vill jag nog påstå att den moderata politiken har en annan förankring i verkligheten. Jag tycker nog att Lars U Granberg borde ägna sig litet mer åt verklighetsstudier och lyssna på företagsamheten.

Jag fick inte något klart besked beträffande långsiktigheten i riskkapitalavdraget. Man har nu lagt fram ett förslag, och sedan får vi se hur länge det kan bära. Ser man på kvittningsrätten tog man det ena året bort den och återinförde den i ny form nästa år. Det ger inte någon större tilltro till framtiden bland småföretagarna.

Sedan återigen till frågan om representationsavdraget och de 180 kronorna. Nu tror jag ändå att Lars U Granberg var litet fel ute. Vi har i vår motion ingen annan mening än den som är biträdd i regeringens proposition. Men låt oss lämna den detaljen.

Jag kanske ändå kunde få ett litet klarare besked om detta med långsiktigheten. Kommer riskkapitalavdraget att gälla efter dessa två år? Kommer det sedan något nytt förslag? Hur skall företagsamheten kunna investera långsiktigt när man får leva under dessa osäkra villkor?

Anf. 202 LARS U GRANBERG (s) replik

Fru talman! Carl Fredrik Graf skall få ett klart besked. Vi brukar ha för vana i Sverige riksdag att inte förbigå utredningar. Så långt kan jag ge Carl Fredrik Graf besked. Detta ligger fast tills utredningen är färdigt med sitt slutbetänkande.

Det talades om förankring i verkligheten. 45 000 företag har gått i konkurs, och Carl Fredrik Graf står här i kammaren och säger: Vi som moderater hade ingenting med det att göra. Är det förankring i verkligheten, Carl Fredrik Graf?

Jag kan förstå att det kan vara svårt när man har suttit i regeringsställning i tre år och inte skapat speciellt mycket annat än skattelättnader för dem som hade det ganska bra och inte åstadkommit något mycket mer. Vi har under denna korta period ändå åstadkommit 100 000 nya jobb. Visst kan det vara svårt, Carl Fredrik Graf.

Anf. 203 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Lars U Granberg försöker utmåla kristdemokraterna som jultomtar i denna debatt. Inget kunde vara mer felaktigt. Om Lars U Granberg hade läst vårt budgetalternativ skulle han funnit att det är 10 miljarder starkare än regeringens förslag och består mycket mer av besparingar och mindre av skattehöjningar.

När man hör Lars U Granberg beskriva oppositionens alternativ tror man att det finns en avgrund mellan förslagen. Men så är det inte. Det verkar nästan som att han tror att hans egna förslag inte är speciellt bra när han tar till så kraftiga ord som att släppa lös olika krafter.

Min ambition är att hjälpa till att undvika ett glapp i den kvittningsrätt som nu skall återinföras. Vad säger Lars U Granberg till det företag som startar verksamhet under 1995 och inte omfattas av den nya kvitt-

ningsrätten? Vad är skälet till att de som startar företag under just 1995 missgynnas? Vill Lars U Granberg bara ge julklappar till dem som startar företag 1996?

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 204 LARS U GRANBERG (s) replik

Fru talman! Det verkar som att Michael Stjernström tog det jag sade om jultomten väldigt hårt. Om jag, Michael Stjernström, från talarstolen i denna sena timme skall svara på alla frågor och gå in på alla parti-ers område kommer det att dra ut på tiden.

I det här fallet tog jag de partier som ännu verkar hålla ihop något så när inom det borgerliga blocket. Jag måste få ge en eloge till Centerpartiet för att de har ställt upp för detta.

Det må så vara att kds tror att ni får ert förslag att gå ihop. Sedan måste jag också få ställa en fråga om ert förslag. Hur är det med kontrollmöjligheten bl.a. vad gäller spekulation? Det är detta som vi socialdemokrater är rädda för. Det är därför som vi har varit restriktiva på det här området. Men vissa partier i den här kammaren verkar tro och tycka att kontrollmöjligheter vad gäller spekulationer och sådant inte är något att bry sig om. I den fällan finns kds.

Anf. 205 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik

Fru talman! Det var inte mycket till svar. Jag upprepar frågan en gång till. Vad säger Lars U Granberg till de företag som startat verksamhet under 1995 och som inte omfattas av den nya kvittningsrätten. Är det bara de som startar 1996 som skall få del av kvittningsrätten? Inser inte Lars U Granberg och utskottsmajoriteten att det är en djup orättvisa som missgynnar dem som inte har väntat, lagt ner verksamhet eller avvaktat ett år för att regeringen skulle sitta och fundera på om kvittningsrätt var bra eller inte? Vad finns det egentligen för skäl? Är det prestige? Är det misstag? Vad finns det egentligen för skäl till att göra det här glappet som innebär att alla de företag som startar under 1995 inte omfattas? Här hade man kunnat få en ojämn och obruten serie. 1994 fanns det, 1995 fanns det inte och 1996 finns det igen. Vad finns det för skäl egentligen? Det här är en allvarlig fråga.

Anf. 206 LARS U GRANBERG (s) replik

Fru talman! Ja, vad säger jag åt dem? Det jag kan säga åt dem är att vi tar det ganska lugnt jämfört med det jag beskrev i mitt huvudanfö-
rande, nämligen en regeringskoalition mellan de borgerliga partierna som i ren beslutsiver drev fram en bristfällig företagspolitik i Sverige. Vi gör något helt annat. Vi tar den tid som behövs för att fatta långsik-
tiga beslut på dessa områden.

Jag trodde faktiskt att de flesta visste, och jag trodde att Michael Stjernström hade en insikt i, att riksdagen inte fattar retroaktiva beslut. De beslut som fattas gäller framåt, och inte retroaktivt.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 207 ISA HALVARSSON (fp) replik

Fru talman! Jag vill gärna upprepa julhälsningen till samtliga ledamöter i skatteutskottet men också till fru talmannen och riksdagspersonalen här i kammaren.

Lars U Granberg talade väldigt mycket om julklappar. Alldeles nyss gav ju socialdemokraterna en julklapp till småföretagarna som de inte skall glömma på länge, nämligen tidigareläggningen av momsinsbetalningarna.

Anf. 208 LARS U GRANBERG (s) replik

Fru talman! Vi gav dem en julklapp, men det var kanske på grund av ett enormt dåligt finansiellt läge i Sverige.

Sedan kan vi alltid diskutera vilka julklappar Folkpartiet varit med och gett. Folkpartiet borde kanske ha hållit sig litet mer till skatteuppgörelsen med socialdemokraterna i stället för att hoppa på tåget om kvittningsrätt i ett läge när de borgerliga partierna hela tiden strödde skattemedel över företagen. Det var utifrån det perspektivet som socialdemokraterna en gång sade nej till kvittningsrätten. Då tyckte vi att det var nog med julklappar utdelade till företagen.

Nu har vi en annan syn på det. Vi har fortfarande ett finansiellt svårt läge i Sverige. På grund av det fattade vi beslut om julklappen om tidigareläggning av momsinsbetalningarna. Men nu ger vi också de små och medelstora företagen en möjlighet att expandera med den här julklappen.

Anf. 209 ISA HALVARSSON (fp) replik

Fru talman! Lars U Granberg slår sig väldigt för bröstet och tycks vara alldeles nöjd med de stora arbetslöshetstal som vi har i Sverige. Han tycks vara nöjd med att nyföretagandet minskar i Sverige och att småföretagarna i fåmansföretagen får betala väldigt mycket mer i skatt än vad de stora företagen får göra. Det är inte vi nöjda med. Vi menar att vi måste få ett helt annat företagsklimat i Sverige.

Anf. 210 LARS U GRANBERG (s) replik

Fru talman! Jag tror inte att det finns någon i den här kammaren som kan tro att någon är nöjd med de siffror vi har. I så fall måste jag ställa frågan tillbaks till Isa Halvarsson som satt i den här positionen under den förra mandatperioden. Var Isa Halvarsson nöjd med en ränta på 500 %? Var Isa Halvarsson nöjd med att 45 000 företag gick i konkurs? Det är ju samma argumentation, Isa Halvarsson.

Jag är inte nöjd. Det socialdemokratiska partiet är inte nöjt med den arbetslöshetssiffra som finns. Det är därför vi fattar dessa beslut för att få i gång företagsamheten.

Anf. 211 PER ROSENGREN (v) replik

Fru talman! Efter Lars U Granbergs anförande kan meddela att jag inte tror på tomten längre. Man kan snarare karakterisera detta som skatteplanerarnas julafton. De är nog mycket tacksamma för Lars U

Granbergs anförande här i dag. Men när Lars U Granberg kommer ut till folk i allmänhet bör han kanske bära mask efter det här förslaget.

För övrigt är det som Lars U Granberg säger i den s.k. julsagan fullkomligt obegripligt. Det är lätt att stå och prata om det förgångna och det som hände under de borgerliga åren, men vi är faktiskt här för att diskutera en aktuell proposition som Vänsterpartiet finansierar inom de 2 miljarder som är avsatta. Jag förstår inte varifrån Lars U Granberg får den idén att vi på något sätt skulle underbalansera den aktuella budgeten för att vi lägger vårt förslag som det är.

Men värnskatten på 5 % på vinster över 50 miljoner betraktar Lars U Granberg som konfiskation. Med den terminologin är all skatt konfiskation. Det kanske är så att socialdemokraterna är på väg att tycka det, men då kan ni väl ge uttryck för det här i kammaren. I så fall är det en totalomvändning av den socialdemokratiska politiken. Då är värnskatten under inkomst av tjänst också en konfiskation.

De skattelättnader som nu inträder ger ju faktiskt en öppning för ren spekulation, och hur skall ni kontrollera det?

Lars U Granberg säger att detta är långsiktigt. Den kommer att gälla i två år. Nu har vi en definition på den socialdemokratiska långsiktigheten också. Den är två år.

Anf. 212 LARS U GRANBERG (s) replik

Fru talman! Per Rosengren talar om detta med skatteplanering. I mitt huvudanförande sade jag att jag förstår att Vänsterpartiet är skeptiskt till detta. Men det skulle vara intressant att höra hur ni ser på riskkapitalanskaffningen. Skall staten stå för dessa pengar? Vem skall stå för dem? Skall det vara möjligt att aktier är riskkapital? Jag vet inte, men pratar vi om att aktier är riskkapital är det väldigt svårt att bortse just ifrån spekulation.

Jag tror inte att jag behöver bära mask så mycket. Däremot har vi självfallet ett betydligt större och tyngre ansvar att bära på axlarna än vad ett oppositionsparti likt Vänsterpartiet har. Det har klart och tydligt visat sig i kammaren. Den ena dagen står man på en fot och sedan hoppar man över till nästa. Vi har det inte så lätt som ni.

En sak till. Per Rosengren sade i sitt anförande att det behövdes mer tid och att han tyckte att tiden var för kort för dessa frågor och beredningsvägar. Men det behövs kanske inte längre tid för förankring för Vänsterpartiet. Jag minns en debatt som jag hade med Per Rosengren. Då sade han att de lyssnade mer på rörelsen ute. Varför skall vi ha en beredningstid i sådana fall? Den ena stunden lyssnar ni på oss, och nästa stund lyssnar ni inte alls utan fattar ett helt annat beslut.

Anf. 213 PER ROSENGREN (v) replik

Fru talman! Antingen har jag svårt att förstå eller så har Lars U Granberg svårt att förklara vad han menar. Men jag skall fortsätta med att beröra propositionen. Det är faktiskt den som vi skall diskutera.

Hur är det med underskottsavdraget? Varför har ni ena året en uppfattning, andra året en annan uppfattning? Hur länge skall detta underskottsavdrag finnas kvar? Bör man vidare inte ha sin affärsidé ganska

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

klar för sig redan efter två tre år? Måste man verkligen lägga ut den på fem år, som nu sker?

Låt mig dessutom ge ett hypotetiskt exempel. Om jag funderar på att köpa en bil kan jag gå in till en bilhandlare som har ett aktiebolag och säga: Du behöver kanske litet riskkapital i ditt bolag. Jag är villig att sätta in 100 000 kr, för då bjuder staten mig på en skattereduktion om 30 000 kr. Du kan använda de pengarna som du vill inom bolagets ramar, till att amortera av lån osv., men sedan kan du behandla mig på ett visst sätt rabattmässigt. Du kan se det hela som en del av köpeskillingen.

Det här är ett fullt realistiskt exempel. Hur kan det komma sig att garvade revisorer är mycket upprörda över det här förslaget om avdrag för riskkapital? Det är mycket dåligt förankrat, både inom företagen och framför allt inom revisorskåren. Där tycker man inte precis att detta förslag är någon "höjdare". De hade hellre sett helt andra förslag.

Hur ställer ni er till den kritiken, som är ganska massiv? De pekar på att ni nu med detta förslag spår på en spekulationsekonomi.

Anf. 214 LARS U GRANBERG (s) replik

Fru talman! Per Rosengren svarar inte riktigt på min fråga hur Vänsterpartiet ser på riskkapitalanskaffningen. Man menar kanske att aktier och sådant inte skall ingå i riskkapitalanskaffningen. Men vad är aktier, Per Rosengren? De om något är väl riskkapital.

Vad gäller underskottsavdragen sade jag i en tidigare replik att vi hade ett helt annat läge när det gällde att acceptera det riskkapitalavdrag som var aktuellt 1993/94. I det dåvarande läget hade borgarna drivit igenom stora skattelättnader för företagen, och det ställde vi oss inte bakom. Vi tyckte, som jag sade till Isa Halvarsson, att det var nog med julklappar.

Som jag sade i mitt huvudanförande förvånar det mig inte att Vänsterpartiet har den syn som det har på riskkapitalanskaffning, som en form av spekulationsekonomi.

Anf. 215 ROLF KENNERYD (c)

Fru talman! Genom beslut i enlighet med förevarande betänkande tas viktiga steg mot en bättre fungerande riskkapitalförsörjning. Vi återinför kvittningsrätten, vi inför riskkapitalavdrag, vi aviserar förslag om enkelbeskattning efter ytterligare beredning men genomför redan nu enkelbeskattning för ekonomiska föreningar.

Det kunde naturligtvis hävdas att det vore önskvärt att ytterligare steg hade tagits i samma riktning. Mot detta skall dock ställas behovet av att regelsystemen för t.ex. enkelbeskattning inom bolagssektorn är så genomarbetade och utformade att de kan förbli stabila även vid förändrade parlamentariska förhållanden.

Jag vill, fru talman, också kort kommentera förslaget om förändringar i representationsavdraget.

Jag hyser stor respekt för alla ideella krafter som arbetar hårt för en minskning av alkoholkonsumtionen. Jag vill därför markera att jag inte tyckte om Lars U Granbergs raljanta argumentation i denna fråga. Kri-

tiken mot förändringarna i representationsavdraget synes dock till stora delar vara baserad på bristande kännedom om fakta. Jag vill därför ge några korta fakta i målet.

Nuvarande regler tillåter avdrag för representation upp till 300 kr per person och tillfälle. Sprit eller vin får inte ingå i avdraget. Fakturor där dessa drycker ingår skall rensas från desamma. En icke oväsentlig volym av svårkontrollerbart fusk anses förekomma.

De föreslagna reglerna innebär att avdrag tillåts enbart upp till 180 kr per person och tillfälle. Kravet på detaljredovisning inom varje faktura förs bort, och därmed tillåts avdrag för sprit eller vin inom ramen för det utrymme som uppstår mellan priset för mat och tidigare nämnda 180 kr, vilket i realiteten är praktiskt taget obefintligt.

Förändringarna beräknas tillföra statskassan 400 miljoner kronor årligen.

Flera talare har åberopat signalvärdet i den alkoholpolitiska debatten som skäl för att avvisa förslaget. För egen del anser jag det uteslutet att företagens alkoholrepresentation skulle öka genom detta förslags genomförande. Jag finner det snarare sannolikt att den faktiska alkoholrepresentationen minskar, och det tycker jag har ett större signalvärde än alla andra åberopade signalvärden.

Fru talman! Av respekt för talmannens inledande vädjan om akt-samhet med kammarens taletid ber jag nu att få avveckla detta anförande i förtid.

Anf. 216 ELVER JONSSON (fp)

Fru talman! Också jag skall begränsa mitt inlägg, till att avse det som regeringen och utskottsmajoriteten betecknar som en begränsning av avdragsramen för representationsutgifter.

Det är ingen tillfällighet att denna del av ärendet diskuteras proportionellt mer än andra delar av proposition och utskottsbetänkande. Många har reagerat på avdragsrättens konstruktion, eftersom den går på tvärs mot andra beslut, främst socialpolitiska sådana. Jag vill trots vad Rolf Kenneryd sade påstå att det är fel signal som ges.

I en huvudledare i Norra Västerbotten häromdagen framhålls: "Nu vill regeringen skicka notan för företagens bjudsprit till vanliga skattebetalare. Ett system som avskaffades i slutet av 70-talet ska återinföras. Helst i smyg, om man ska döma av proposition 1995/96:109 från Finansdepartementet.

Propositionen har den oförargliga titeln 'Skattelättnad för riskkapital m.m.' Förslagets inledande sammanfattning talar vackert om åtgärder som skall stimulera de små och medelstora företagens försörjning av riskkapital.

Inte en rad om den alkoholpolitiska förändring av stor principiell betydelse som göms i textmassan."

I propositionen framhålls att förenklingsskäl talar för att även kostnader för vin och sprit skall få ingå i avtalsramen. Vad har då riksdagen sagt? Låt oss, fru talman, blicka i backspegeln ett kort ögonblick.

Prot. 1995/96:41
19 december

Skattelättnad för riskkapital, m.m.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Den 22 november i år antog riksdagen följande skrivning av socialutskottet:

”Totalkonsumtionens samband med alkoholskadorna i ett land har enligt utskottet stöd i såväl svensk som internationell alkoholforskning. En ökad tillgänglighet till alkohol medför en ökad konsumtion. Ju mer alkohol det dricks i ett samhälle, desto fler storkonsumenter kommer det att finnas och desto fler kommer att få skador av sitt drickande.”

Det hette vidare: ”Kostnaderna för samhället är mycket höga, och lidandet för den enskilde och dennes anhöriga är mycket stort.” Detta avsnitt avslutas med följande ord: ”Detta är anledningen till att Sverige sedan lång tid tillbaka för en restriktiv alkoholpolitik som bl.a. syftar till att begränsa den totala alkoholkonsumtionen och därmed alkoholskadorna. Utskottet vill ånyo ställa sig bakom denna målsättning som ligger väl i linje med Världshälsoorganisationens (WHO) strategi för Europa.”

Ett ännu färskare uttalande, beslutat av riksdagen i morse på skatteutskottets förslag, gäller beskattningen av folköl. Där erinrar man om att riksdagen i våras tog ett beslut om att sänka mervärdesskatten på livsmedel från 21 % till 12 % den 1 januari nästa år. Riksdagen gav som sin mening regeringen till känna att detaljhandelspriset på folköl inte borde följa sänkningen av mervärdesskatten och att frågan borde övervägas av regeringen.

Regeringen föreslog också att mervärdesskattesänkningen skulle motverkas genom en höjning av alkoholskatten på folköl. Det är två förslag från social- och skatteutskotten som riksdagen ställt sig bakom. Alla partier, utom Moderata samlingspartiet, har ställt sig bakom dessa mål. Till Moderaternas försvar skall ändå sägas att de varit konsekventa. Man har motsatt sig alla dessa riksdagens uttalanden som jag har citerat.

Vad säger då socialdemokrater och centerpartister? Centerpartister har en tradition att främja en socialt inriktad politik. För Socialdemokraterna, som har ordet social i partinamnet, måste det kännas något besvärande.

Jag tror att många människor ute i landet med stigande förvåning följer det här ärendet om skattelättnad för bjudspriten, samtidigt som begränsningar i avdragsrätt diskuteras för t.ex. arbetsresor.

Riksdag och regering har gång på gång slagit fast att vi skall ha en alkoholpolitik med en klart social inriktning. Det är inte acceptabelt att alkoholkonsumtionen skall kosta samhället, som riksdagen har uttalat, omkring 100 miljarder om året. Som motivering hade regeringen angett förenklingsskäl, någonting som Rolf Kenneryd tog fasta på. Där har man klart angivit att problemet kanske inte är så allvarligt. Kan man lägga fram ett alkoholpolitiskt mycket tvivelaktigt förslag bara för att göra den administrativa hanteringen av företagens representationsavdrag enklare bryr man sig inte särskilt mycket. En sak hade varit om vi hade diskuterat införande av en ny ordning. Men nu har vi en tradition och en ordning sedan fler år tillbaka som är hanterbar. Därför är förslaget mycket förvånande.

Jag vill säga att det redan av statsfinansiella skäl är fel att återinföra avdragsmöjligheten, även om det skulle innebära att en smärre förenkling i företagens redovisning då skulle uppnås. Den största förenklingseffekten uppnås emellertid om samhällets signal är att avstå från alkoholförtäring också i representationssammanhang. Det är ett både överraskande och ologiskt steg att medge skatteavdrag för representation med vin och sprit.

Slutsatsen blir alltså att vi går tväremot vårt uttalande att begränsa den totala alltför höga alkoholkonsumtionen. Vi har högtidligt, fru talman, lovat Världshälsoorganisationen att vi skall ha restriktivitet för att nå målen. Punktnycterheten, dvs. att t.ex. under arbete avstå från alkohol, är någonting som statsrådet Anna Hedborg talade varmt för häromdagen. Mot det bryter vi nu också. Det finns även en rad andra komplikationer.

Jag tror att det för många människor är stötande att vi på nya områden medger avdrag, medan vi inom andra, högst legitima för vårt uppehålle, är beredda att begränsa avdragen. Därför vill jag, fru talman, yrka bifall till reservation 11 av Isa Halvarsson m.fl.

Anf. 217 GÖRAN MAGNUSSON (s)

Fru talman! Förslaget om att medge avdrag för vin- och spritkostnader i samband med företagets representation är en främmande fågel i det förslag som regeringen har lagt fram beträffande riskkapital. För att anknyta till utskottsföreträdarens resonemang om julkappssäck tycker jag att den här delen av julkappssäcken är mindre lyckad. Den julklappen borde vara förenad med bytesrätt.

Det är i och för sig tillfredsställande med en begränsning av avdragsrätten. Det leder till en inkomstförstärkning för staten. Men det är enligt min uppfattning felaktigt att tillåta att vin- och spritkostnaderna skall få ingå i underlaget. Jag tror att folk har svårt att förstå att det skulle vara korrekt eller principiellt riktigt att skattesubventionera alkoholförtäringen. Ofta äger den dessutom rum på arbetstid eller åtminstone i arbetssammanhang.

För att undanröja problemet helt och dessutom öka skatteintäkterna ytterligare vore det bäst att inte alls medge avdrag för representation. Då skulle dessutom kostnaderna för pubrundor, som blivit allt vanligare även i representationssammanhang, helt få bäras av företagen. Ölkonsumtionen var knappast något problem när begränsningen i avdragsrätten infördes 1981/82. Ölkonsumtionen är av en helt annan omfattning i dag, liksom det normala beteendet på området är annorlunda.

Skatteutskottet har behandlat det här förslaget med viss omsorg och med den insikt som skatteutskottet har då man under många år hade ansvaret för alkoholpolitiken. Förslaget att inte knyta det avdragsgilla beloppet till basbeloppet leder ju till en successiv urholkning av värdet av avdraget. Det ser jag som en liten ljusglimt. Om regeringspolitiken kommer att vara framgångsrik beträffande inflationsbekämpningen kommer dock urholkningen att gå långsamt. Det finns därför anledning att i olika sammanhang återkomma till frågan.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Utskottet understryker att det inom avdragsramen också skall rymmas mat och att det därför inte skall bli så stort utrymme för skattesubventionerad alkohol. Men det finns ingen uttrycklig bestämmelse, såvitt jag kan se, om att det måste förtäras mat, att det exempelvis skall vara en viss andel av detta. Därför är det bra att utskottet skriver i sitt betänkande att om de nya reglerna skulle få oönskade effekter får de prövas på nytt.

När skatteutskottet 1981 föreslog begränsningen av avdragsrätten skrev man så här: Att den slopade avdragsrätten skulle medföra några direkta alkoholpolitiska verkningar har aldrig föresvävat utskottet. Motiveringen till slopandet är närmast att riksdagen funnit det stötande att vid representation medge avdragsrätt också för spritdrycker och vin samtidigt som riksdagen angivit en begränsning av den alltför höga konsumtionen som målsättning för alkoholpolitiken och uttalat sig för en offentlig spritfri representation.

Den här ståndpunkten från skatteutskottet äger enligt min mening alltför aktualitet. Huvudskälet för förslaget enligt propositionens fåtaliga rader är att det skall innebära en förenkling. Det finns anledning att sätta frågetecken för detta. Även fortsättningsvis fordrar representationsfakturorna en särskild hantering i företagen. Totalramen skall klaras ut, och det måste räknas moms på avdragsbeloppet eftersom momsen ligger utanför avdragsbeloppet. Det blir, såvitt jag kan bedöma det, inte vare sig svårare eller enklare med eller utan alkohol. Det är alltså egentligen ingen förenkling. Det har ibland i debatten anförts att det förekommer dubbla notor och litet mera skumraskbetonade insatser i sammanhanget. Man får hoppas att företagen ändå har en sådan etik och moral att man avstår från det – både restaurangen och det företag som utövar representation.

Den verkliga förenklingen på det här området vore naturligtvis, som jag tidigare sagt, att helt slopa skattesubventioneringen, att säga att om företagen vill representera får man gärna göra det, men man får ta kostnaderna för den aktiviteten utan att man behöver blanda in deklarationen och beskattningen av företagen.

Jag tror att jag har anledning att återkomma till frågan när det blir möjligheter att ånyo motionera i dessa frågor.

Fru talman! Jag vill till sist säga att jag kommer i en votering att stödja reservation 11, som tillgodoser mitt motionsyrkande.

I detta anförande instämde Berndt Ekholm (s).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 11 §.)

10 § Exportinsatser för små och medelstora företag, m.m.

Prot. 1995/96:41
19 december

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU13

Exportinsatser för små och medelstora företag, m.m. (prop. 1995/96:94)

Exportinsatser för små och medelstora företag, m.m.

Anf. 218 CHRIS HEISTER (m)

Fru talman! I denna sena timme tänker jag följa talmannens uppmaning och avstå från att argumentera för de moderata invändningarna när det gäller regeringens förslag om exportinsatser för små och medelstora företag. De finns väl uttryckta i de moderata reservationerna, som jag förutsätter att kammarens ledamöter har tagit del av.

Jag står naturligtvis bakom alla de moderata reservationerna men begränsar mig till att yrka bifall till reservation 1.

Med detta vill jag önska kammarens alla ledamöter en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 219 EVA FLYBORG (fp)

Fru talman! I riksdagsterminens sista skälvande minuter skall vi diskutera regeringens proposition om exportinsatser för små och medelstora företag m.m. Så här i den sista debatten före juluppehållet finns det, måste jag tillstå, ett visst kollegialt tryck på att inte bli långrandig. Tåg, flyg och bussar väntar på att ta oss till en välförtjänt vila och till litet tid för familjen. Jag skall därför begränsa mitt inlägg till att konstatera att Folkpartiets ställningstagande tydligt framgår av de reservationer vi fogat till detta betänkande samt även av tidigare debatter i kammaren. Vi anser – helt kort – inte att ytterligare statliga bidrag är den väg vi skall vandra för att stärka svenskt näringsliv.

Jag vill också passa på att tacka talmannen och hennes nissar, förlåt, vice talmän, riksdagens personal samt värderade riksdagsledamöter för det gångna året och tillönska en riktigt god jul.

Jag står bakom samtliga Folkpartiets reservationer men jag yrkar bifall bara till reservation nr 2.

Anf. 220 REYNOLDH FURUSTRAND (s)

Fru talman! När jag höll mitt jungfrutal i EU-parlamentet hade jag tre minuter till mitt förfogande. Jag började med att säga att jag skulle fatta mig kort. Jag hade en politisk mentor som hade lärt mig att i begränsningen döljer sig en mästare, och det sade jag. Därefter gjorde jag en konstpaus, varpå ungefär 150 partikamrater applåderade – de trodde att anförandet var slut. Det kändes mycket märkligt. Klockan tickade i väg, och jag blev mer och mer nervös och överskred naturligtvis tiden, med den kvinnliga talmannens overseende.

Jag väntar mig inga applåder här i kammaren, fru talman, men jag skall ändå fatta mig kort. Jag skall bara be att få yrka bifall till näringsutskottets hemställan och avslag på reservationerna och önska kammaren och talmannen en mycket god jul.

(Applåder)

Prot. 1995/96:41
19 december

*Exportinsatser för små
och medelstora före-
tag, m.m.*

Anf. 221 EVA GOËS (mp)

Fru talman! Från näringssynpunkt önskar jag fru talmannen, kam-
maren och vice talmännen en riktigt god jul med goda kravmärkta,
lokalt producerade livsmedel och ett gott nytt solvarv, där solens strå-
lar må spridas över alla på den här jorden, över både grönska och
människor, och fångas upp i solfångare och solceller. Jag önskar också
att vår miljöteknik skall spridas ut över världen – det här ärendet hand-
lar nämligen om stöd till export av miljöteknik – så att jorden tillfrisk-
nar och grönskar. Med det yrkar jag bifall till näringsutskottets hem-
ställan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades efter 11 §.)

11 § Reform av spörsmålsinstitutet

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU18
Reform av spörsmålsinstitutet (förs. 1995/96:TK1)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.

Beslut

SkU20 Skattelättnad för riskkapital, m.m.

Mom. 1 (riskkapitalavdrag)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 i motsvarande del (fp)
4. res. 3 i motsvarande del (v)
5. res. 4 i motsvarande del (kds)

Förberedande votering 1:

19 för res. 3

14 för res. 4

283 avstod

33 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

24 för res. 2

18 för res. 3

279 avstod

28 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering:

75 för res. 1

24 för res. 2

220 avstod

30 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

193 för utskottet

74 för res. 1

54 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 25 c, 17 mp

För res. 1: 74 m

Avstod: 24 fp, 18 v, 12 kds

Frånvarande: 10 s, 6 m, 2 c, 2 fp, 4 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 2 (kvittning av underskott)

1. utskottet

2. res. 7 (kds)

Votering:

216 för utskottet

12 för res. 7

91 avstod

30 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 25 c, 23 fp, 17 mp

För res. 7: 12 kds

Avstod: 74 m, 17 v

Frånvarande: 10 s, 6 m, 2 c, 3 fp, 5 v, 1 mp, 3 kds

Mom. 6 (kostnader för vin och sprit vid representation)

1. utskottet

2. res. 11 i motsvarande del (fp, v, mp, kds)

Votering:

231 för utskottet

80 för res. 11

4 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 142 s, 71 m, 16 c, 2 fp

För res. 11: 8 s, 5 c, 21 fp, 17 v, 17 mp, 12 kds

Avstod: 3 c, 1 fp

Frånvarande: 11 s, 9 m, 3 c, 2 sp, 5 v, 1 mp, 3 kds

Håkan Holmberg (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Prot. 1995/96:41

19 december

Fel! Okänt

växelargument.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU13 Exportinsatser för små och medelstora företag, m.m.

Mom. 1 (ökade statliga exportinsatser)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kds)

3. res. 2 (fp)

Förberedande votering:

86 för res. 1

24 för res. 2

211 avstod

28 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

210 för utskottet

87 för res. 1

24 avstod

28 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 151 s, 25 c, 17 v, 17 mp

För res. 1: 74 m, 1 fp, 12 kds

Avstod: 23 fp, 1 v

Frånvarande: 10 s, 6 m, 2 c, 2 fp, 4 v, 1 mp, 3 kds

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU18 Reform av spörsmålsinstitutet

I utskottsbetänkandet föreslogs ändringar i huvudbestämmelser i riksdagsordningen. Av ändringsförslagen framgick att ändringarna önskades bli genomförda med *ett enda beslut*. För bifall härtill krävdes att *minst tre fjärdedelar* av de röstande och *mer än hälften* av riksdagens ledamöter förenade sig om beslutet. Beslut fattades genom omröstning med rösträkning.

Votering:

320 för bifall

29 frånvarande

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 151 s, 74 m, 25 c, 23 fp, 18 v, 17mp, 12 kds

Frånvarande: 10 s, 6 m, 2 c, 3 fp, 4 v, 1 mp, 3 kds

Talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja och kammaren hade således bifallit utskottets hemställan.

Utskottets hemställan i övrigt
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

12 § Ledighet

Talmannen meddelade att *Bo Finnkvist* (s) hade ansökt om fortsatt sjukledighet under tiden den 1 januari – den 29 februari 1996.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen meddelade att *Frank Lassen* (s) skulle fortsätta tjänstgöra som ersättare för Bo Finnkvist.

13 § Ny riksdagsledamot

Talmannen meddelade att enligt protokoll från Riksskatteverket hade till ny riksdagsledamot för Västernorrlands läns valkrets denna dag utsetts *Åke Sundqvist* (m) efter Mona Ritzén.

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1995/96:118 Ändringar i körkortslagen

Skrivelse
1995/96:93 Organisationen av den periodiska fordonskontrollen

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovan angivna proposition och skrivelse skulle förlängas till den 26 januari 1996.

Motioner
med anledning av prop. 1995/96:35 En ny lag om vissa internationella sanktioner
1995/96:U18 av Marianne Samuelsson och Bodil Francke Ohlsson (mp)

med anledning av prop. 1995/96:110 Riktlinjer för åklagarväsendets organisation
1995/96:Ju12 av Gun Hellsvik m.fl. (m)
1995/96:Ju13 av Barbro Andersson och Ingrid Andersson (s)
1995/96:Ju14 av Berit Andnor m.fl. (s)
1995/96:Ju15 av Ingbritt Irhammar m.fl. (c)

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

med anledning av prop. 1995/96:115 En ny lag om domstolsärenden
1995/96:Ju16 av Siw Persson och Bengt Harding Olson (fp)

med anledning av förs. 1995/96:TK2 Skrivelse från talmanskonferen-
sen med förslag till indelning av budgeten i utgiftsområden
1995/96:K13 av Peter Eriksson (mp)

med anledning av förs. 1995/96:RR3 Riksdagens revisorers förslag
angående samordnad länsförvaltning
1995/96:Bo6 av Owe Hellberg och Björn Samuelson (v)

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftligt svar framställdes

den 19 december

1995/96:163 av *Rose-Marie Frebran* (kds) till statsrådet Jörgen An-
dersson om studentbostadsbidrag

1995/96:164 av *Carina Hägg* (s) till justitieministern om nämndemän-
nens roll

Frågorna, svaren och eventuella meddelanden redovisas i bilaga
som fogas till riksdagens snabbprotokoll måndagen den 22 januari
1996.

16 § Avslutning

Anf. 222 TALMANNEN

Ärade kammarledamöter! Inom kort är höstens arbete i riksdagen
avslutat. Nu vill vi alla hem till familj och vänner och till förberedelser
inför helgerna som väntar. Innan vi skiljs åt vill jag något sammanfatta
det arbete som vi tillsammans snart har klarat av men framför allt
blicka framåt mot det nya året.

Sveriges riksdag skall vara landets viktigaste politiska debattcent-
rum. Riksdagens talarstol skall vara den plats där utspel, tunga debat-
tinlägg och politiska nyheter offentliggörs. Så är vi överens om att det
skall vara, men vi vet också att verkligheten inte alltid motsvarar våra
ambitioner.

Vi som arbetar i riksdagen har tillsammans med det partipolitiska
arbetet en viktig gemensam uppgift. Jag syftar på försvaret av folkstyret
och de demokratiska institutionerna. Vi vet att förtroendet för riksdagen
och för oss politiker behöver stärkas. Vi arbetar för att bli bättre
och för att bilden i massmedierna och därmed många människors upp-
fattning om det politiska arbetet skall bli mer nyanserad. Vi är självfal-
let beredda att ta kritik, men vi vet också alla hur tungt, ja närmast

övermäktigt, det kan kännas att utsättas för kritik som är oberättigad och okunnig.

Jag måste erkänna att jag under den senaste tiden vid upprepade tillfällen har reagerat mot den bild som många gånger ges av riksdagsarbetet och av ledamöternas insatser. Som talman har jag under de senaste 15 månaderna haft större möjligheter än de flesta att följa vad som utträttas i denna kammare. Det intryck jag har fått stämmer dåligt överens med den bild av riksdagen som ofta ges i massmedierna.

Det är min bestämda uppfattning att det politiska och demokratiska arbete som utförs här förtjänar betydligt mer positiv uppmärksamhet. Här framförs anföranden som genomgående är av god kvalitet, och de framförs av väl förberedda, kunniga, kompetenta och engagerade riksdagsledamöter. Jag vet att denna min åsikt delas av mina företrädare. Jag undrar faktiskt ibland om de som står för den onyanserade kritiken verkligen har suttit i kammaren och lyssnat och iakttagit.

Vi måste nu alla gå till offensiv mot den negativa bild som många gånger ges av det politiska arbetet och av arbetet i detta hus. Vi måste tillsammans arbeta för bättre möjligheter för medborgarna att direkt, på egen hand, bilda sig en uppfattning. Utökade och förbättrade direkt-sändningar från riksdagen är en väg att gå, ytterligare insatser på informationsområdet en annan. Jag är övertygad om att det hos kammarledamöterna finns mängder av idéer och ambitioner att ta vara på.

Men, ärade ledamöter, ramen och de yttre förutsättningarna för kammardebatten är inte oviktiga. Kammaren är riksdagens ansikte utåt, mot medborgarna. Att vi ständigt tvingas kabla ut bilden av en kammare som inte ens förmår locka sina egna ledamöter är naturligtvis i längden destruktivt. Det är därför med stor tillfredsställelse som jag konstaterar att vi vid dagens manifestation, information och debatt haft stundtals mycket god närvaro och att vi, genom de förändringar av riksdagens frågeinstitut som kammaren i dag på årets sista arbetsdag just har beslutat om, har kommit en bit på väg.

Jag vill understryka att det inte handlar om att försämra ledamöternas möjlighet att ställa statsråden till svars. Tvärtom handlar det om att bygga vidare på det som fungerar bra. Det handlar om att korta ned svarstiderna för statsråden, särskilt vad gäller interpellationerna. Det handlar om att intensifiera och stärka de muntliga frågestunderna. Det handlar om att utveckla de skriftliga frågorna med skriftliga svar. Den färskas kammarstatistiken öven höstens arbete visar ju att de traditionella tisdagsfrågorna och interpellationerna har minskat med 50 % över en femårsperiod och att den skriftliga frågeformen i somras fick en glädjande uppmärksamhet, inte minst i medierna.

Nu återstår dock det mesta arbetet för att reformeringen av frågeinstitutet verkligen skall innebära en förändring till det bättre. Om torsdagseftermiddagarna skall bli den täta och intensiva debattdag vi hoppas på krävs det engagemang från och närvaro av ledamöter, regering och opposition.

Arbetet i kammaren får inte vara den uppgift som hamnar längst ned på ledamotens och statsrådets långa prioriteringslista. Det är i kammaren som ledamöter, partier och regering har möjlighet och fak-

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

tiskt skyldighet att offentligt redovisa de fakta, de argument och de överväganden som ligger bakom riksdagens beslut. Detta är grundläggande, en förutsättning för en fungerande demokrati.

Vi behöver alltså hjälpas åt med att utveckla riksdagens arbete på olika sätt. Den nya budgetprocessen i höst blir en naturlig utgångspunkt för att förnya arbetet i både kammare och utskott.

Ett annat viktigt krav på oss är att finna effektivare former för att hantera EU-frågorna. Vi måste intressera oss för problemen och tvinga oss in i en delvis ganska svår och svårhanterlig materia. Här har utskottet och EU-nämnden ett stort ansvar. Ytterst gäller det att garantera ett demokratiskt inflytande i EU:s beslutsprocess.

Under våren får vi extra tid genom att budgetpropositionen kommer först i höst och genom att vi inte får någon allmän motionstid i januari. Låt oss gemensamt utnyttja den tiden till att utveckla arbetet i riksdagen. Detta är en utmaning för oss alla.

Ärade ledamöter! Under hösten har ovanligt många ledamöter lämnat riksdagen. Maj Britt Theorin, Maj-Lis Lööw, Per Stenmarck, Karl Erik Olsson, Hadar Cars, Ivar Virgin, Per Gahrton, Charlotte Cederschiöld, Jan Andersson, Anneli Hulthén, Birgitta Ahlqvist och Tommy Waidelich lämnar samtliga riksdagen för ansvarsfulla uppgifter i EU-parlamentet. Vi önskar dessa svenska pionjärer all framgång i deras fortsatta politiska gärning.

Även Georg Andersson har efter 24 år lämnat riksdagen för att bli landshövding. Han har gjort insatser i många utskott, inte minst som ordförande i kultur- och utbildningsutskotten. Georg Andersson blev också 1986 invandrarminister och 1989 kommunikationsminister.

Wiggo Komstedt, som kom in i riksdagen samma år, 1971, har också han blivit landshövding efter mångåriga insatser bl.a. inom trafik- och försvarsutskotten och i riksdagsgruppens ledning.

Både Georg Andersson och Wiggo Komstedt har dessutom varit ordförande för riksdagens revisorer och aktiva i det nordiska samarbetet.

Margaretha af Ugglas har efter drygt två decennier avslutat sitt uppdrag som riksdagsledamot, som präglats av betydelsefulla internationella insatser i utrikesutskottet och i Europarådet och åren 1991–1994 som utrikesminister.

Även Jan Sandberg, ledamot sedan 1986, har lämnat riksdagen för VD-posten på Svenska Åkeriförbundet.

Vid årsskiftet lämnar Bo Bernhardsson efter fyra år riksdagen för att återgå till journalistiken som chefredaktör för tidningen Arbetet.

Samtidigt kommer Bengt Lindqvist att avsluta sitt uppdrag som riksdagsledamot, men han fortsätter sitt engagemang för de handikappade, nu på heltid inom FN. Vi tackar Bengt Lindqvist för att han, inte minst under sina sex år som statsråd, lärt oss så mycket. Han har i sin gärning visat att även det till synes omöjliga är möjligt för en människa som med oförtröttlig energi trotsar de hinder livet lagt i hans väg.

Ärade ledamöter! Avslutningsvis vill jag tacka kammarens ledamöter för det arbete som har lagts ned under hösten. Ett särskilt tack vill jag rikta till de vice talmännen och till gruppledarna för gott och kon-

struktivt samarbete. Kvittningsmännen skall ha varmt tack för aldrig sinande stränghet och mildhet. Jag vill också tacka kammarens, utskottens och förvaltningskontorets personal, vars engagerade arbete är avgörande för att riksdagen skall fungera effektivt.

Nu väntar ett nytt arbetsår för Sveriges riksdag. Inför det önskar jag er alla en riktigt god jul, med välbehövlig vila, lugn och ro och ett gott nytt år.

Kammarens session är avslutad.
(Applåder)

17 § Kammaren åtskildes kl. 22.58.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 8 § anf. 34 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 62 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 93 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 131 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 172 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. voteringen kl. 20.39 och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Prot. 1995/96:41
19 december

*Fel! Okänt
växelargument.*

Innehållsförteckning

Manifestation mot rasism.....	1
TALMANNEN.....	1
TALMANNEN.....	2
1 § Ny riksdagsledamot	2
2 § Avsägelse	3
3 § Justering av protokoll	3
4 § Meddelande om statistiska uppgifter om riksdagsar- betet.....	3
5 § Meddelande om svar på interpellation	3
6 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebate- rats den 18 december	3
FiU5 Ett nytt utjämnningssystem för kommuner och lands- ting, m.m.....	3
FiU6 Registerbaserad folk- och bostadsräkning år 2000 m.m.....	5
SkU15 Vissa mindre ändringar i kommunalskattelagen, m.m.....	6
SkU16 Beskattning av utländska kapitalförsäkringar	6
SkU17 Vissa punktskatte- och tullfrågor.....	7
SkU18 Skatt på naturgrus.....	7
SkU19 Skatteregler med anledning av nya årsredovisnings- lagar, m.m.....	8
SkU21 Trädgårdsnäringen och handläggningen av energibe- skattningen.....	8
JuU11 Hemlig kameraövervakning	8
SoU9 Spris fortsatta verksamhet	10
TU8 Lag om byggande av järnväg	10
TU9 Funktionshinderades tillgång till teletjänster	11
TU10 Vissa säkerhets- och miljökrav på fritidsbåtar	11
TU11 Vägverkets produktionsdivision.....	11
Ajournering.....	11
Återupptagna förhandlingar	11
7 § Information från regeringen om Europeiska rådets möte.....	11

Anf. 1	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	11
Anf. 2	LARS TOBISSON (m)	14
Anf. 3	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	14
Anf. 4	BERIT LÖFSTEDT (s)	14
Anf. 5	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	15
Anf. 6	BO KÖNBERG (fp)	15
Anf. 7	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	15
Anf. 8	BO KÖNBERG (fp)	16
Anf. 9	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	16
Anf. 10	GÖRAN LENNMARKER (m)	16
Anf. 11	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	17
Anf. 12	MATS ODELL (kds)	17
Anf. 13	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	18
Anf. 14	BENGT HURTIG (v)	19
Anf. 15	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	19
Anf. 16	ROY OTTOSSON (mp)	20
Anf. 17	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	20
Anf. 18	ROY OTTOSSON (mp)	20
Anf. 19	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	21
Anf. 20	BARBRO JOHANSSON (mp)	21
Anf. 21	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	21
Anf. 22	VIOLA FURUBJELKE (s)	22
Anf. 23	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	22
Anf. 24	ANNE WIBBLE (fp)	22
Anf. 25	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	23
Anf. 26	SONJA REMBO (m)	23
Anf. 27	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	25
Anf. 28	JOHAN LÖNNROTH (v)	25
Anf. 29	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	26
Anf. 30	JOHAN LÖNNROTH (v)	27
Anf. 31	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	27
Anf. 32	BIRGIT FRIGGEBO (fp)	27
Anf. 33	Statsminister INGVAR CARLSSON (s)	28

Prot. 1995/96:41
19 december

8 § En politik för arbete, trygghet och utveckling 28

	Finansutskottets betänkande 1995/96:FiU1	28
Anf. 34	LARS TOBISSON (m)	28
Anf. 35	ANNE WIBBLE (fp)	33
Anf. 36	JOHAN LÖNNROTH (v)	38
Anf. 37	LARS TOBISSON (m) replik	41
Anf. 38	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	41
Anf. 39	LARS TOBISSON (m) replik	42
Anf. 40	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	42
Anf. 41	ANNE WIBBLE (fp) replik	42
Anf. 42	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	43
Anf. 43	ANNE WIBBLE (fp) replik	43
Anf. 44	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	43

Anf. 45	MATS ODELL (kds).....	44
Anf. 46	ARNE KJÖRNSBERG (s)	47
Anf. 47	LARS TOBISSON (m) replik	52
Anf. 48	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	52
Anf. 49	LARS TOBISSON (m) replik	53
Anf. 50	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	53
Anf. 51	ANNE WIBBLE (fp) replik	54
Anf. 52	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	54
Anf. 53	ANNE WIBBLE (fp) replik	55
Anf. 54	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	55
Anf. 55	MATS ODELL (kds) replik	55
Anf. 56	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	56
Anf. 57	MATS ODELL (kds) replik	56
Anf. 58	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	57
Anf. 59	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	57
Anf. 60	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	57
Anf. 61	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	58
Anf. 62	ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	58
Anf. 63	PER-OLA ERIKSSON (c)	59
Anf. 64	ANNE WIBBLE (fp) replik	63
Anf. 65	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	63
Anf. 66	ANNE WIBBLE (fp) replik	64
Anf. 67	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	64
Anf. 68	LARS TOBISSON (m) replik	65
Anf. 69	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	65
Anf. 70	ROY OTTOSSON (mp)	66
Anf. 71	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	69
Anf. 72	ROY OTTOSSON (mp) replik	70
Anf. 73	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	70
Anf. 74	ROY OTTOSSON (mp) replik	71
Anf. 75	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	71
Anf. 76	LARS TOBISSON (m) replik	75
Anf. 77	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	76
Anf. 78	LARS TOBISSON (m) replik	76
Anf. 79	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	77
Anf. 80	ANNE WIBBLE (fp) replik	78
Anf. 81	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	78
Anf. 82	ANNE WIBBLE (fp) replik	79
Anf. 83	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	79
Anf. 84	MATS ODELL (kds) replik	80
Anf. 85	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	80
Anf. 86	MATS ODELL (kds) replik	81
Anf. 87	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	81
Anf. 88	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	82
Anf. 89	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	82
Anf. 90	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	83
Anf. 91	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....	84

Anf. 92	BO LUNDGREN (m)	84
Anf. 93	KARIN PILSÄTER (fp)	88
Anf. 94	BO LUNDGREN (m) replik	92
Anf. 95	KARIN PILSÄTER (fp) replik	92
Anf. 96	BO LUNDGREN (m) replik	93
Anf. 97	KARIN PILSÄTER (fp) replik	93
Anf. 98	LARS BÄCKSTRÖM (v)	94
Anf. 99	BO LUNDGREN (m) replik	97
Anf. 100	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	98
Anf. 101	BO LUNDGREN (m) replik	98
Anf. 102	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	99
Anf. 103	HOLGER GUSTAFSSON (kds)	100
Anf. 104	ROY OTTOSSON (mp) replik	102
Anf. 105	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	102
Anf. 106	HOLGER GUSTAFSSON (kds) replik	103
Anf. 107	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	103
Anf. 108	HOLGER GUSTAFSSON (kds) replik	103
Anf. 109	INGER LUNDBERG (s)	104
Anf. 110	BO LUNDGREN (m) replik	107
Anf. 111	INGER LUNDBERG (s) replik	108
Anf. 112	BO LUNDGREN (m) replik	108
Anf. 113	ANDRE VICE TALMANNEN	109
Anf. 114	INGER LUNDBERG (s) replik	109
Anf. 115	KARIN PILSÄTER (fp) replik	110
Anf. 116	INGER LUNDBERG (s) replik	110
Anf. 117	KARIN PILSÄTER (fp) replik	111
Anf. 118	INGER LUNDBERG (s) replik	111
Anf. 119	HOLGER GUSTAFSSON (kds) replik	111
Anf. 120	INGER LUNDBERG (s) replik	112
Anf. 121	HOLGER GUSTAFSSON (kds) replik	112
Anf. 122	INGER LUNDBERG (s) replik	112
Anf. 123	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	113
Anf. 124	INGER LUNDBERG (s) replik	113
Anf. 125	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	113
Anf. 126	INGER LUNDBERG (s) replik	114
Anf. 127	ROLF KENNERYD (c)	114
Anf. 128	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	116
Anf. 129	PER UNCKEL (m)	116
Anf. 130	ELVER JONSSON (fp)	119
Anf. 131	INGRID BURMAN (v)	122
Anf. 132	DAN ERICSSON (kds)	124
Anf. 133	JOHNNY AHLQVIST (s)	126
Anf. 134	PER UNCKEL (m) replik	129
Anf. 135	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	130
Anf. 136	PER UNCKEL (m) replik	131
Anf. 137	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	131
Anf. 138	DAN ERICSSON (kds) replik	132

Prot. 1995/96:41
19 december

Anf. 139	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	133
Anf. 140	DAN ERICSSON (kds) replik.....	133
Anf. 141	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	134
Anf. 142	INGRID BURMAN (v) replik.....	134
Anf. 143	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	135
Anf. 144	INGRID BURMAN (v) replik.....	135
Anf. 145	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	136
Anf. 146	ELVER JONSSON (fp) replik	136
Anf. 147	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	137
Anf. 148	ELVER JONSSON (fp) replik	137
Anf. 149	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	138
Anf. 150	ELVING ANDERSSON (c).....	138
Anf. 151	INGRID BURMAN (v) replik.....	140
Anf. 152	ELVING ANDERSSON (c) replik.....	140
Anf. 153	INGRID BURMAN (v) replik.....	141
Anf. 154	ELVING ANDERSSON (c) replik.....	141
Anf. 155	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	142
Anf. 156	KARIN FALKMER (m).....	143
Anf. 157	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp).....	145
Anf. 158	GÖRAN HÄGGLUND (kds)	147
Anf. 159	BO BERNHARDSSON (s)	149
Anf. 160	KARIN FALKMER (m) replik	151
Anf. 161	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	151
Anf. 162	KARIN FALKMER (m) replik	152
Anf. 163	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	153
Anf. 164	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik	153
Anf. 165	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	154
Anf. 166	Tredje vice talman CHRISTER EIREFELT (fp) replik	154
Anf. 167	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	154
Anf. 168	GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik.....	155
Anf. 169	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	155
Anf. 170	GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik.....	155
Anf. 171	BO BERNHARDSSON (s) replik.....	156
Anf. 172	KJELL ERICSSON (c)	156
Anf. 173	EVA GOËS (mp).....	159
Anf. 174	RUNE RYDÉN (m).....	161
Anf. 175	MARGITTA EDGREN (fp).....	163
Anf. 176	BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v)	165
Anf. 177	INGER DAVIDSON (kds).....	167
Anf. 178	BENGT SILFVERSTRAND (s)	169
Anf. 179	RUNE RYDÉN (m) replik	171
Anf. 180	BENGT SILFVERSTRAND (s) replik	172
Anf. 181	RUNE RYDÉN (m) replik	173
Anf. 182	BENGT SILFVERSTRAND (s) replik	173
Anf. 183	MARGITTA EDGREN (fp) replik	174

Anf. 184	BENGT SILFVERSTRAND (s) replik.....	174
Anf. 185	MARGITTA EDGREN (fp) replik	175
Anf. 186	BENGT SILFVERSTRAND (s) replik.....	175
Anf. 187	INGER DAVIDSON (kds) replik	176
Anf. 188	BENGT SILFVERSTRAND (s) replik.....	176
Anf. 189	INGER DAVIDSON (kds) replik	177
Anf. 190	BENGT SILFVERSTRAND (s) replik.....	177
Anf. 191	MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	178
Anf. 192	ISA HALVARSSON (fp).....	180
Anf. 193	ULLA HOFFMANN (v)	182

Prot. 1995/96:41
19 december

Beslut	183
---------------------	------------

Beslut om samlad votering.....	188
---------------------------------------	------------

9 § Skattelättnad för riskkapital, m.m.....	188
--	------------

Skatteutskottets betänkande 1995/96:SkU20	188
Anf. 194 CARL FREDRIK GRAF (m).....	188
Anf. 195 ISA HALVARSSON (fp).....	189
Anf. 196 PER ROSENGREN (v).....	191
Anf. 197 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds)	193
Anf. 198 LARS U GRANBERG (s)	195
Anf. 199 CARL FREDRIK GRAF (m) replik.....	199
Anf. 200 LARS U GRANBERG (s) replik	199
Anf. 201 CARL FREDRIK GRAF (m) replik.....	200
Anf. 202 LARS U GRANBERG (s) replik	200
Anf. 203 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik	200
Anf. 204 LARS U GRANBERG (s) replik	201
Anf. 205 MICHAEL STJERNSTRÖM (kds) replik	201
Anf. 206 LARS U GRANBERG (s) replik	201
Anf. 207 ISA HALVARSSON (fp) replik	202
Anf. 208 LARS U GRANBERG (s) replik	202
Anf. 209 ISA HALVARSSON (fp) replik	202
Anf. 210 LARS U GRANBERG (s) replik	202
Anf. 211 PER ROSENGREN (v) replik	202
Anf. 212 LARS U GRANBERG (s) replik	203
Anf. 213 PER ROSENGREN (v) replik	203
Anf. 214 LARS U GRANBERG (s) replik	204
Anf. 215 ROLF KENNERYD (c)	204
Anf. 216 ELVER JONSSON (fp)	205
Anf. 217 GÖRAN MAGNUSSON (s)	207
(Beslut fattades efter 11 §.)	208

10 § Exportinsatser för små och medelstora företag, m.m.....	209
---	------------

Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU13	209
Anf. 218 CHRIS HEISTER (m).....	209
Anf. 219 EVA FLYBORG (fp).....	209

Prot. 1995/96:41
19 december

Anf. 220 REYNOLDH FURUSTRAND (s)	209
Anf. 221 EVA GOËS (mp).....	210
(Beslut fattades efter 11 §.)	210
11 § Reform av spörsmålsinstituten	210
Konstitutionsutskottets betänkande 1995/96:KU18	210
Beslut	210
SkU20 Skattelättnad för riskkapital, m.m.	210
NU13 Exportinsatser för små och medelstora företag, m.m.	212
KU18 Reform av spörsmålsinstituten	212
12 § Ledighet.....	213
13 § Ny riksdagsledamot	213
14 § Bordläggning.....	213
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	214
1995/96:163 av <i>Rose-Marie Frebran</i> (kds) till statsrådet Jörgen Andersson om studentbostadsbidrag.....	214
1995/96:164 av <i>Carina Hägg</i> (s) till justitieministern om nämndemännens roll.....	214
16 § Avslutning	214
Anf. 222 TALMANNEN.....	214
17 § Kammaren åtskildes kl. 22.58.....	217